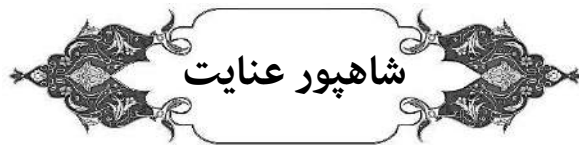

درسِ معلم

(برای راهیان کانکور)

مجموعه‌ی از درس گفتارهای زبان و ادبیات پارسی دری
پیش دانشگاهی بر پایه‌ی نصاب جدید وزارت معارف

پاییز ۱۳۹۸ خورشیدی

ویژه گی های این کتاب

آموزش تشریحی نکته های ظریف فنون ادبی (بدیع، بیان و معانی)، عروض و آیین درست نویسی و... بعد از هر موضوع جهت یادگیری سریع و بهتر آماده شدن کانکور یان، آزمون های موضوعی از متن کتاب های درسی زبان و ادبیات پارسی دری صنف دهم، یازدهم و دوازدهم ترتیب و تنظیم شده است. کامل ترین منبع پرسش های بخش زبان ادبیات پارسی دری کانکور (بیش از ۲۰۰۰ پرسش کانکوری)

..... شناسی کتاب

نام کتاب:	درس معلم
نویسنده:	استاد شاهپور عنایت
صفحه آرا:	محمد باقر پویا
دیزاین:	محمد باقر پویا
ناشر:	مرکز عالی آموزشی تیموریان
چاپ:	مجموعه چاپ و صحافی سفید
سال چاپ:	پاییز ۱۳۹۸ هـ ش
نوبت چاپ:	اول
تیراژ:	۵۰۰ جلد

حق چاپ برای نویسنده محفوظ است.

فهرست موضوع ها

صفحه	عنوان
دوم.....	سخنی با کانکوربان.....
	بخش نخست - زبان و ادبیات پارسی دری صنف دهم
۱.....	درس یکم- آشنایی با اصطلاح های ادبیات.....
۷.....	درس دوم- علوم بلاغت (زیبا شناسی سخن).....
۱۴.....	درس سوم- جناس خطی وزاید.....
۱۷.....	درس چهارم- عکس و تبدیل، ملمع، تناسب و تضاد.....
۲۱.....	درس پنجم- تلمیح و ارسال المثل.....
۲۴.....	درس ششم- ایهام.....
۲۹.....	درس هفتم- آیین انشا و نگارش.....
	بخش دوم- زبان و ادبیات پارسی دری صنف یازدهم
۴۸.....	درس هشتم- فن بیان (تشبیه مفصل، مرسل، موکد، بلیغ).....
۵۵.....	درس نهم- تشبیه از لحاظ شکل (جمع و تسویه).....
۵۷.....	درس دهم- استعاره مصرحه و بالکنایه.....
۶۶.....	درس یازدهم- مجاز مرسل و کنایه.....
۷۷.....	درس دوازدهم- آیین نامه نگاری، شعر پارسی دری از لحاظ محتوا.....
	بخش سوم- زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری - صنف دوازدهم
۹۰.....	درس سیزدهم- علم معانی.....
۹۹.....	درس چهاردهم- علم عروض و نقد ادبی.....
۱۱۳.....	درس پانزدهم- آیین درست نویسی.....
۱۲۴.....	درس شانزدهم- شعر پارسی دری از لحاظ شکل و قافیه.....
۱۳۷.....	درس هفدهم- مکتب های ادبی اروپا.....
۱۴۸.....	درس هجدهم- داستان (رمان و ناول) و نقش زنان در ادبیات داستانی.....
۱۱۵۴.....	درس نوزدهم- زبان.....
۱۶۱.....	به حافظه بسپارید.....
۱۶۸.....	درس بیستم- بخش تاریخ ادبیات صنف دهم، یازدهم و دوازدهم.....
۱۸۷.....	درس بیست و یکم- انواع سبک نثر پارسی دری.....
	بخش چهارم- پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه
۲۰۵.....	پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸.....
۲۷۱.....	واژه نامه.....
۲۹۹.....	فهرست مآخذ.....

به نام خداوند لوح و قلم حقیقت نگار وجود و عدم
خدایی که داندۀ راز هاست نخستین سر آغاز آغاز هاست

سخنی با کانکوریان

امتحان کانکور دغدغه‌ی بی‌ست برای دانش‌آموزان صنف دوازدهم که با یک سراسیمگی به خواندن این و آن مضمون می‌پردازند و یکی از مهم‌ترین تصمیم‌های راهیان کانکور در این زمان، افزون‌برگزینش بهترین استادان باتجربه برای آموزش و رهنمایی کانکور، انتخاب بهترین کتاب در هر مضمون است. همانا، بیشتر دانش‌آموزان در این دوره به این باور هستند که درس‌های ریاضیات و ساینس در امتحان کانکور تأثیرگذارترین و پر نکته‌ترین درس‌های این دوره به شمار می‌آید؛ اما باید بدانند که مضمون‌های علوم اجتماعی، السنه (دری و پشتو) و علوم دینی نیز در هم‌یاری مضمون‌های ریاضیات و ساینس در سرنوشت کانکور شما نقش عمده دارد که با برنامه‌ریزی درست می‌تواند شما را به قله‌های بزرگ موفقیت برساند. نحوه‌ی آموزش درس‌های کانکور، گونه‌ی است که با آموزش هر درس آزمون‌های متعدد همان موضوع را حل نماییم و با حل نمودن پرسش‌های موضوعی، هر بحث ملکه می‌شود.

این کتاب از نظر تعداد آزمون بیش از ۲۰۰۰ پرسش، یکی از کامل‌ترین کتاب‌های بازار است. مباحث به‌طور جداگانه آورده شده و از لحاظ آزمون‌میشی هم منبع بسیار مناسب به شمار می‌رود. روند آموزش این کتاب به‌صورتی درس به درس مطابق نصاب تعلیمی معارف می‌باشد. باید افزود که طرح موضوع‌های کتاب معارف با کتاب کانکور متفاوت است. در این کتاب از آشنایی دانش‌آواژه‌های ادبیات آغاز شده، بعد بحث فنون ادبی و آیین درست

نویسی و قالب‌های شعر پارسی دری و دیگر بحث‌های مهم از صنف دهم، یازدهم و دوازدهم در نظر گرفته شده که در اخیر پرسش‌های چهارگزینه‌ی از تاریخ ادبیات (زنده‌گی نامه شاعران و نویسندگان و ادبیات دری در قرن‌های ۹-۱۴ق) طرح‌ریزی شده است. پرسش‌های این کتاب به شکل موضوعی در اخیر هر درس آمده و در اخیر کتاب تمام پرسش‌های کانکور سال‌های گذشته ترتیب و تنظیم شده است.

دانش‌آموزان گرامی، کتابی که پیش روی شماست، زیاد کوشیده‌ام تا سهم خود را در ایجاد تقویت و توسعه‌ی آموزش‌های نوین و رویکرد‌های جدید در حوزه‌ی زبان و ادبیات پارسی دری کانکور داشته باشم. درس‌های این کتاب با تکنیک‌های لازم کانکور برای یادگیری آسان و ساده سازی بحث‌ها در صنف با تدریس خودم برای شما در نظر گرفته شده است.

این کتاب چندین بار در مرکز‌های آموزشی موعود، مه‌نور، طلوع دانش، ظهور، و بسیاری از مرکز‌های آموزشی کابل به چاپ رسیده است. باتوجه به مشکلات بسیاری از دانش‌آموزان، آزمون‌های چندگزینه‌ی کانکور، مصمم به آن شدم که این بار با تجدید نظر و با زیاد کردن پرسش‌های کانکور سال‌های گذشته در اخیر هر درس و در اخیر کتاب در مرکز آموزشی مه‌نور به چاپ برسانم.

پشتوانه ی اطلاعات این کتاب، گنجینه یی گران بهایی است از سال هاتجربه و تلاش من در این زمینه که با دیدگاه بسیار جدید و شیوه های نوین تدریس در مرکز های مختلف آموزشی کابل، سال ها در خدمت شما کانکورین گرامی بوده ام.

در اخیر از مدیریت مرکز آموزشی تیموریان اظهار سپاس می نمایم که این کتاب را به زیور چاپ آراستند و خدمتی را به جوانان این مرزوبوم انجام دادند.

شاهپور عنایت

استاد تربیت معلم سید جمال الدین افغانی

پاییز ۱۳۹۸ خورشیدی

موفق خواهیم شد ؛

نه فوراً... ولی حتماً...!

توصیه‌های کانکوری

- **توکل به خدا:** یعنی تلاش و کوششت را بکن و تدبیر امور را به خدا بسپار.
- **داشتن هدف:** داشتن هدف به شما انگیزه‌ی حرکت می‌دهد و مهم‌ترین عامل موفقیت است.
- **برنامه ریزی صحیح:** بدون برنامه ریزی صحیح تلاش‌های شما نتیجه‌ی مطلوب نخواهد داشت؛
بنابراین برای رسیدن به هدف باید برنامه ریزی صحیح داشته باشیم.
- **آشنایی با روش‌های صحیح مطالعه:** یادگیری به دنبال یک فرایند علمی در فرد حاصل می‌شود،
بنابراین برای یادگیری بهتر باید با اصول و فنون صحیح یادگیری آشنا شوید.

بخش نخست

زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری

صنف دهم

درس یکم

آشنایی با برخی از دانشواژه های ادبی

دانش آموزان پیش از آنکه با دانشواژه های فنون ادبی، علم عروض و نقد ادبی آشنا شوند؛ لازم است، دانشواژه های پیش تر از آن و هم پیرامون چیستی ادبیات نکاتی را به گونه فشرده بدانند. تا در حوزه شناخت شعر و نثر دچار پریشانی و سردرگمی نشوند و پیش زمینه یی باشد برای درس های اساسی که در متن کتاب می آید.

چیستی ادبیات

ادبیات از ریشه یی ادب گرفته شده است و ادب در لغت فرهنگ، دانش، حسن معاشرت و کار پسندیده را گویند. در زبان پارسی دری « ادب » و « ادبیات » گاه مترادف به هم به کار می روند. در نزد پیشینیان « ادب » مفهوم اخلاقی داشت، چنان که در تعریف آن گفته اند: « ادب، شناختن اموری است که آدمی به و سیله ی آن خویش را از هر نوع خطایی حفظ کند. » بعد ها ادب به دانشی اطلاق می شد که با تسلط آن شخصی می تواند در ست شعر بگوید و نثر زیبا بنویسد، سخن درست و نادرست و زشت و زیبا را تفکیک کند؛ و ادب را شامل (۹) دانش می دانستند: صرف، نحو، بدیع، بیان، معانی، عروض، قافیه، قوانین خط و قوانین قرائت.

واژه یی (ادب) در زبان پارسی دری از سده ی دوم هجری کاربرد داشت؛ که امروزه آن ادبیات می گوئیم، واژه ی ادبیات یکی دو قرن پیش از راه آرای نویسنده گان عثمانی وارد فرهنگ زبان پارسی دری شده است، ایرانیان نیز پیداشدن واژه ی ادبیات را در زبان فارسی از عصر مشروطه (۱۲۸۵ ش) می دانند؛ در این بخش سعی دارم تا تعریف روشنی از ادبیات را که از لا به لا ی کتاب های معتبر گردآوری نموده ام برای شما ارایه نمایم .

ادبیات را به گونه های مختلف تعریف نموده اند؛ خسرو فرشید ورد ادبیات شناس معاصر ایران از ادبیات چنین تعریفی دارد : « ادبیات بخشی است از زبان که در آدمی موجب انتقال (شادی ، غم، ترس ومهر) می شود و سبب انقباض و انبساط خاطر گردیده احساسات ادب آفرین را به دیگران منتقل می دهد. »

دکتر محمود فتوحی در کتاب فارسی عمومی تعریف واضح از ادبیات دارد: « ادبیات، نوشته های والایی است که بلند ترین و بهترین اندیشه ها و خیال هارا در عالی ترین و بهترین صورت هابیان می کند. » این تعریف گرچه درست و دقیق است، اما فقط ادبیات مکتوب را در بر دارد و ادبیات شفاهی، مانند افسانه ها، حکایات، مثل ها و ترانه های متداول در میان مردم را شامل نمی شود. ادبیات را هنر کلامی نیز گفته اند و مجموعه یی آثار هنری، لسانی، مکتوب و نامکتوب، منظوم و منثور یک جامعه است.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

در واقع ادبیات در پی تصحیح زبان و تاثیر گذاری پیام بر مخاطب و خواننده است، بنابراین تخیل، بیان احساسات و عواطف باطنی و هنری بودن از شرط اساسی آن به شمار می رود. نظر به گفته های بالا صاحب نظران عرصه ی ادب دو عنصر اساسی را در تعریف ادب ضروری می دانند:

۱. مفکوره

۲. قالب فنی (مضمون یا شکل هنری)

آنچه از تعریف های ذکر شده بر می آید، ماندگاری، گسترده گی و مقبولیت سه عنصر اساسی دیگر است که در تفکیک آثار ادبی و غیر ادبی نقش مهم دارند. ادبیات را از دیدگاه شکل ظاهری به دو دسته تقسیم نموده اند : نظم و نثر نظم و شعر به و سیله یی قالب های شعر : قصیده، مثنوی، رباعی، قطعه ... شناخته شود. نثر را به انواع نثر ساده ، مسجع ، متکلف و مصنوع ... بخشبندی کرده اند که در درس های بعدی توضیح های لازم داده می شود. ادبیات را از لحاظ محتوا به چهار دسته تقسیم نموده اند : حماسی ، غنایی ، نمایشی و تعلیمی. نخست با اصطلاح های شعر آشنا می شویم، حال پیش از اینکه مصراع ، بیت ، وزن ، قافیه و ردیف را به شناسایی بگیریم، غزلی از طبیب اصفهانی را می خوانیم و بعد روی همین غزل دانشواژه های ادبیات را به تعریف می گیریم:

غمّت در نهانخانه دل نشیند	به نازی که لیلی به محمل نشیند
به دنبال محمل چنان زار گیریم	که از گریه ام ناقه در گل نشیند
خلد گر به پا خاری آسان بر آرم	چه سازم به خاری که در دل نشیند
مرنجان دلم را که این مرغ وحشی	ز بامی که برخاست مشکل نشیند
بنازم به بزم محبت که آنجا	گدایی به شاهی مقابل نشیند

طبیب، از طلب در دو گیتی میاسا

کسی چون میان دو منزل نشیند؟

مصراع

در غزلی که خواندیم، می بینید که هر سطر شامل دو قسمت است، هر یک از این بخش ها، مصراع نام دارد؛ مصراع در لغت به معنای یک پله ی در وازه و یا یک لنگه است، که حداقل سخن موزون یک مصراع می باشد.

بیت

غزلی را که خواندیم در شش سطر سروده شده است که هر سطر آن را بیت می گویند، که متشکل از دو مصراع می شود و کوچک ترین واحد شعر را تشکیل می دهد. بیت را در لغت خانه گویند، که در اصطلاح ادب دو مصراع متحد الوزن، خواه متفق القافیه باشد، خواه نباشد، اما پیوند معنوی داشته باشد. اگر شعر مقصود خود را تنها در یک بیت بیان کند، به آن بیت «فرد» می گویند، مثال:

ابرو باد و مه و خورشید و فلک در کار اند
تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
(سعدی)

ردیف

در لغت به معنای پشت سرهم و در اصطلاح ادب نظم آوردن واژه های مکرر در اخیر هر بیت، به پایان مصراع اول و هر بیت بنگرید، واژه ی «نشیند» به یک معنا در پایان همه بیت ها تکرار شده است، همین واژه را ردیف می گویند، شعری که ردیف داشت به آن مردف گویند، ردیف در شعر بر تاثیر موسیقایی آن می افزاید و تکرار واژه ها در انسجام شعر و تداعی معانی موثر است.

قافیه

قافیه در لغت به معنای آخر چیزی و در دانشواژه ی ادب، نظم آن واژه های آخر بیت را گویند که بیشتر پیش از ردیف و یا در اخیر بیت قرار می گیرند، که در صورت باهم مختلف و در آهنگ و حرف روی (حرف اخیر) یکسان باشد.

به واژه های پیش از ردیف در پایان مصراع اول و همه بیت های غزل بنگرید، حرف «ل»، در پایان همه یی این واژه ها تکرار شده است، این «حرف مشترک قافیه» نام دارد؛ یعنی حرف «روی» واژه های «دل، محمل، گل، مشکل، مقابل...» که حرف «ل» مشترک در آنها آمده است، واژه های قافیه نامیده می شوند که دو مصراع یا بیت که مردف نیست، آخرین واژه ی قافیه است.

در شعر نو یا نیمایی، قافیه در هر بیت نمی آید، بلکه هر جا که شاعر از نگاه محتوا جایگاه قافیه را مناسب دید و یا هر جا که مطلب تمام شده و مطلب دیگر آمد، قافیه جاگزین می گردد که پس از این با نمونه ی شعری در بخش قالب های شعر توضیح های لازم داده می شود. ناگفته نماند که آوردن قافیه در شعر جز حتمی شمرده می شود؛ اما حضور ردیف در شعر اختیاری است.

وزن

وزن را نظم و تناسب خاصی در گفتار گفته اند، که این نظم و تناسب بر حسب امتداد زمانی اصوات پدید می آید.

در غزل خوانده شده، با شنیدن هر یک از مصراع ها، آهنگ خاصی را حس می کنیم، که این آهنگ را در جمله های معمولی نمی یابیم، این آهنگ که در تمام مصراع ها یکسان است، وزن شعر می باشد. همین وزن که در تمام مصراع ها احساس می شود، تابع نظمی در چگونه گی قرار گرفتن واژه های آن است. که واژه ها با یک نظم خاصی کنار هم آمده اند، اگر جای شان عوض شود، وزن نیز بر هم می خورد؛ مثال اگر در مصراع نخست چنین بسازیم «در نهانخانه ی دل غمت نشیند» وزن و آهنگ یکسان غزل بر هم می خورد، و یا اگر یک واژه ی آن حذف شود بازهم وزن و آهنگ شعر قبلی را ندارد؛ که سپس در بخش عروض موضوع وزن را تا حدی به تفصیل معلومات می دهیم.

شعر چیست؟

شعر بر پایه ی تعریف های پیشینیان کلام موزون و مخیل است؛ آتهابه شعر چکامه، چامه، سرود و سخن نیز می گفتند، که بعضی ها شعر را بر گرفته از «شعور» عربی می دانند، که قوه ی ادراک و احساس معنا می دهد. و از لحاظ لغوی معنا دانش و فهم را می رساند، قدیم ترین اثری که پیرامون شعر سخن گفته است، رساله ی «ایون» افلاتون می باشد، وی شعر را الهام می دانست و نظر به گفته ی سقراط، شاعر در حالت بیخودی شعر می سراید و وزن را جز حتمی آن دانسته که این سینا نیز وزن را یکی از ارکان اساسی شعر می دانست و به تعریف از شعر گفته است:

«شعر سخنی است رسا و خیال انگیز که از اقوالی موزون و متساوی ساخته شده است.»

ابن خلدون در تعریف از شعر گفته است:

«شعر سخنی است مرکب از پارچه های نوشتاری گسسته، که همه ی پارچه ها از وزنی واحد پیروی نموده حرف آخر شان با هم یکسان اند؛ که هر دو پارچه را بیت و کلمات و حروف آخرین به ترتیب قافیه «روی» گفته می شود که هر بیت به تنهایی بیانگر معنایی مستقل باشد.»

شمس قیس رازی در المعجم فی معاییر اشعار العجم و نصیرالدین توسی در معیار الاشعار بر دو عنصر «خیال انگیزی و وزن» تاکید دارند؛ همین عنصر مهم اساسی «خیال انگیزی» در شعر است که آن را از نظم جدا می سازد.

دانشمندان غربی نیز در مورد شعر نظریه های گوناگون را ارایه داده اند، از جمله «ستدمان» می گوید: «شعر زبان موزون و مخیل انعکاس دهنده ی معانی نو اندیشه، عاطفه و اسرار روح بشری است.» گوته ولاندرو، شعر را نوعی از هنر های بیانی می دانستند.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

امروز هم شعر را نوعی سخنی موزون یا آهنگین می دانند که تصویر پردازی هنری آن موجب خیال انگیزی در ذهن می شود؛ برپایه‌ی تعریف علمی، شعرگره خوردن عاطفه، تخیل، زبان و موسیقی است؛ اما نظم تنها کلامی است موزون و مقفا و از عناصر سازنده‌ی شعر (عاطفه و تخیل) به دور است. نظم در لغت تألیف کردن و به رشته کشیدن دانه‌های جواهر و در اصطلاح کلامی است موزون و مقفا و در بعضی حالات رویی مدارا و سهل انگاری در کار، به آن شعر نیز اطلاق می شود.

آزمون درس یکم

۱	پیشینیان ادب را شامل چند علم می دانستند؟ (۱) ۴ علم (۲) ۵ علم (۳) ۹ علم (۴) ۲ علم
۲	صاحب نظران عرصه‌ی ادب چند عنصر را در تعریف ادب ضروری می پنداشتند؟ (۱) دو عنصر (مفکوره، قالب فنی) (۲) سه عنصر (مفکوره، شکل هنری، اندیشه) (۳) چهار عنصر (شکل، محتوا، اندیشه و تخیل) (۴) هیچکدام
۳	چند عنصر اساسی ادبیات در تفکیک آثار ادبی و غیر ادبی نقش دارد؟ (۱) یک عنصر (ماندگاری) (۲) سه عنصر (ماندگاری، گستردگی و مقبولیت) (۳) دو عنصر (مقبولیت و قالب) (۴) ۱ و ۳ درست است
۴	ادبیات را از دیدگاه مفهوم و محتوا به صورت کل به چند دسته تقسیم نموده اند؟ (۱) دو دسته (حماسی و غنایی) (۲) یک دسته (تعلیمی) (۳) چهار دسته (حماسی، غنایی، تعلیمی و نمایشی) (۴) هیچکدام
۵	واژه‌های که در اخیر شعر مکرر ذکر شود و یک معنا بدهد: (۱) مصراع است (۲) ردیف است (۳) قافیه است (۴) حرف روی است
۶	واژه‌های که قبل از ردیف، در شکل مختلف و در آهنگ یکسان باشد: (۱) قافیه است (۲) ردیف است (۳) مصراع است (۴) حرف روی است
۷	در بیت زیر قافیه را دریابید: «چوره یاوه گردد نماینده اوست چو در بسته باشد گشاینده اوست» (۱) گردد (۲) نماینده اوست (۳) اوست، اوست (۴) نمایند، گشاینده
۸	حداقل سخن موزون چه است؟ (۱) مصراع (۲) بیت (۳) ردیف (۴) قافیه
۹	کوچک ترین واحد شعر چیست؟ (۱) ردیف (۲) قافیه (۳) مصراع (۴) بیت
۱۰	ادبیات از دیدگاه شکل ظاهری به چند دسته تقسیم شده است؟ (۱) یک دسته (کلام منظوم) (۲) دو دسته (نظم و نثر)

۱۱	(۳) سه دسته (شعر، نظم و نثر) یکی از ارکان اساسی در شعر: (۱) وزن (۲) خیال انگیزی (۳) اندیشه (۴) مصراع و قافیه
۱۲	واژه ی شعر بر گرفته شده از کدام کلمه و چه معنای لغوی دارد؟ (۱) شعار به معنی هدف و قصد (۲) شعور به معنی قوه ادراک یا احساس (۳) شاعر به معنی گوینده (۴) شعار به معنی فهم
۱۳	افلاتون، فیلسوف یونانی انگیزه یی سرودن شعر را در چه می دانست؟ (۱) وزن (۲) اندیشه (۳) الهام (۴) تخیل
۱۴	ارستو، فیلسوف یونانی چه چیز را ملازم دایمی در شعر می دانست؟ (۱) وزن (۲) اندیشه (۳) الهام (۴) تخیل
۱۵	حرف اخیر قافیه را و آنهم حرف اصلی قافیه باشد به چه نام یاد می شود؟ (۱) حرف ردف (۲) حرف نایره (۳) حرف روی (۴) حرف وصل
۱۶	در بیت زیر حرف روی را دریابید: «من و ارستو و اعیان ملک حیرانیم کجاست راه حقیقت کدام سو رانیم؟» (۱) ا (۲) ی (۳) م (۴) ن
۱۷	ابن سینا بلخی در تعریف شعر چه چیز را یکی از ارکان اساسی شعر می دانست؟ (۱) تخیل (۲) وزن (۳) قافیه (۴) آهنگ
۱۸	«معیار الاشعار» اثر کیست؟ (۱) شمس قیس رازی (۲) خواجه نصیرالدین توسی (۳) محمد رادویانی (۴) رشیدالدین و طواط
۱۹	«المعجم فی معایر اشعار المعجم» اثر کیست؟ (۱) سکاکی (۲) رشیدالدین و طواط (۳) شمس قیس رازی (۴) محمد رادویانی
۲۰	رساله «ایون» اثر کیست؟ (۱) هسیود (۲) سقراط (۳) ارستو (۴) افلاتون

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۳	۱	۲	۳	۲	۱	۴	۱	۴	۲
پرسش	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
پاسخ	۲	۲	۳	۱	۳	۴	۲	۲	۳	۴

درس دوم

علوم بلاغت (زیبا شناسی سخن)

تاریخچه علوم بلاغت

علوم بلاغت که از جمله بحث های قرن سوم هجری قمری به بعد است، منشأ در علوم قرآنی دارند، اگر چه بحث های علوم بلاغت در میان ملل مختلف که در یونان باستان، فن شعر و فن خطابه ارسطو و در بین آریایی ها کتاب کاروند و هم در بین هندیان بحث از وزن شعر رفته، اما زیبا شناسی سخن در ادب پارسی دری امروز بر گرفته شده از فن بلاغت عرب است و این تاثیر پذیری صبغه ی دینی دارد.

در همان روزگار جاهلیت عرب، قوم عرب به مرتبه ی بلندی از بلاغت و سخنوری دست یافته بودند و نظر به مقتضای زمان پیامبر (ص) مبعوث به رسالت گردید و معجزه ی آن قرآن کریم بود که از همان آغاز مورد عنایت سخنوران قرار گرفت، اما ملت های غیر عرب به عنوان کتاب دینی خود به قرائت آن روی آوردند و با مشکل تلفظ و اعراب آن روبرو شدند. تلاش برای رفع این مشکل به پیدایش علم نحو انجامید. به دنبال آن عالمان ادب در صدد قواعدی بودند که تا معیار سنجش سخن فصیح را از غیر فصیح وضع کنند و هم متکلمان در هنگام مناظرات اعجاز فصاحت و بلاغت قرآن را به اثبات برسانند. این نوع پژوهش ها و کوشش ها از اوایل قرن سوم هجری آغاز گردید. در قرن سوم هجری، سه تن از بزرگان علم و ادب به مسایل مهم بلاغت توجه نمودند.

۱. ابو عبیده معمر بن مثنی (وفات ۲۸۰ هـ. ق) کتاب وی به نام (مجاز القرآن) است که به نکات بلاغی قرآن اشاره هایی گردیده است.

۲. ابو عثمان عمرو بن محبوب معروف به جاحظ (وفات ۲۵۵ هـ. ق) کتاب وی به نام (البیان و التبیین) به بیان مصایل فصاحت و بلاغت پرداخت.

۳. ابو العباس عبدالله بن معتر که در سال ۲۷۴ هـ. ق کتاب وی به نام (البدیع) است و اولین کسی است که در فن بدیع کتاب نوشت.

در قرن چهارم هجری قمری نیز کتاب هایی در فن بلاغت نوشته گردید که از چند تای معروف آن ها نام می بریم: قدامه بن جعفر (وفات ۳۳۷ هـ. ق) صاحب کتاب های: نقد الشعر، نقد النثر و جواهر الالفاظ ابو هلال عسکری (وفات ۳۹۵ هـ. ق) کتاب وی به نام الصناعتین است.

عبدالقاهر بن عبدالرحمن جرجاتی (وفات ۴۷۱ هـ. ق) جرجاتی صاحب دو کتاب در فنون بلاغت است:

یکی دلایل الاعجاز و دیگری اسرار البلاغه

کتاب هایی که در بالا ذکر گردیده همه به عربی است، اما در زبان پارسی دری قدیم ترین کتاب (ترجمان البلاغه) محمد بن عمر رادویانی می باشد که در قرن پنجم هجری نوشته شده است.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

دومین کتاب «حدایق السحر فی دقایق الشعر» از رشید الدین و طواط (وفات ۵۷۳ هـ. ق) است که در همین قرن شمس قیس رازی کتاب را به نام «المعجم فی معاییر اشعار العجم» را تألیف نمود. ضمن تاریخچه بلاغت باید گفت که نخستین کسی که به وزن شعر توجه جدی نموده به آن اصولی را وضع کرد، خلیل بن احمد بصری (وفات ۱۷۰ هـ. ق) است که ۱۵ بحر را در عربی در نظر گرفت و یک بحر دیگر را اخفش نحوی معروف عرب بدان اضافه نمود و سه بحر دیگر را خراسانیان به این بحر ها افزودند که مجموع بحر های عروضی پارسی و عربی به نزده بحر می رسد. شمس قیس رازی ضمن موضوعات بلاغی به عروض هم در اثر ذکر شده اش توجهی جدی داشته است که بعد ها در قرن هفتم «معیار الاشعار» را خواجه نصیر الدین توسی نوشت که در علم عروض کتاب مهم دیگر که به زبان پارسی دری نگاشته گردیده است «بدایع الافکار فی صنایع الاشعار» ملا حسین واعظ کاشفی نیز قابل ذکر است. فنون ادبی یافن بلاغت که دارای بخش های بدیع، بیان و معانی است. درس را از بخش نخست فن بدیع که از برنامه های صنف دهم است، آغاز می کنیم.

فن بدیع

بدیع در لغت به معنای چیز تازه و نو ظهور و نو آیین و در اصطلاح عبارت از آرایش سخن فصیح و بلیغ خواه نظم باشد و یا نثر و یا به عباره دیگر علمی که به شناسایی آرایه های لفظی و معنوی می پردازد، بدیع نام دارد. موضوع فن بدیع سخن ادبی فصیح و بلیغ است و اموری که موجب زینت و آرایش کلام بلیغ می شود، محسنات یا صناعات (آرایه ها) بدیع می نامند که آرایه های بدیعی دو نوع است. محسنات یا صناعات لفظی و محسنات یا صناعات معنوی.

صنایع لفظی

آرایه های لفظی که از لحاظ شکل بیرون باعث موسیقیت کلام می گردد و بخش بیرونی کلام همان است که با زبان گفته و با گوش شنیده می شود و نغمه و نوای آن گوش را نوازش دهد؛ مانند سجع ها، انواع جناس، ملمع، ترصیع، عکس و تبدیل و ... می باشند.

صنایع معنوی

صنایع معنوی بخش درونی سخن را می پرورد. بخش درونی سخن همان معنا و پیامی است که از بخش بیرونی آن دریافت می شود. در این نوع زیبایی، کلام به معنا بسته گی دارد و الفاظ نقشی ندارند که درواقع صنایع لفظی بیشترچشم و گوش را می نوازند و صنایع معنوی عقل و هوش را، مانند آرایه های مراعات النظیر، طباق، ایهام، ارسال المثل و ...

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

حال به بررسی آن صنایع بدیعی می پردازیم که در آزمون کانکور مد نظر است و نخست صنایع لفظی را مورد بحث قرار می دهیم.

سجع

در لغت آواز کبوتر و در اصطلاح عبارت از آوردن دو کلمه هماهنگ است که در پایان جمله ها و قرینه های نثری که از نظر وزن و حرف آخر یا یکی از این دو یکسان باشد. سجع در نثر باعث تولید آهنگ می گردد و همان نقش قافیه را در شعر ایفا می نماید.

این شیوه نخستین بار توسط عارف بزرگ هرات، خواجه عبدالله انصاری در ادب پارسی دری راه یافت و سپس توسط شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی در کتاب گلستان به اوج پخته گی و کمال رسید. سجع از لحاظ ساختار به سه نوع است:

۱. **سجع متوازی:** عبارت از سجعی است که در آن واژه های سجع از نظر وزن و حرف اخیر (حرف روی) یکسان باشند، مانند: الهی! بنیاد توحید ما خراب مکن و باغ امید ما بی آب مکن.
و یا: الهی! عاشق را یک بلا در روی و دیگری در کمین است و با دردو محنت قرین است. بین واژه های «کمین و قرین» وهم بین واژه های (خراب و بی آب) در جمله ی نخست سجع متوازی اند.

۲. **سجع مطرف:** عبارت از سجعی است که در آن واژه های سجع تنها از نظر حرف اخیر (روی) یکسان باشند، نه در وزن؛ مانند واژه های «شادی، آزادی» در جمله های زیر:
الهی! بهشت بی تو جای شادی نیست و جز از دوستی تو روی آزادی نیست یاد در جمله یی دیگر، آنجا مرو و عرفات است و اینجا محل نور ذات.

۳. **سجع متوازن:** سجعی که در آن واژه های سجع تنها از نظر وزن یکسان هستند، نه در حرف اخیر، مانند واژه های «غفور، رحیم، ظلوم و جهول» در جمله های زیر:
درویشی را دیدم که سر بر آستان کعبه همی مالید و همی گفت: یا غفور و یا رحیم. دانی که از ظلوم و جهول چه آید؟ و یا:
الهی! از کشته تو بوی خون نیاید و از سوخته تو بوی دود.
بین واژه های (خون، دود) سجع متوازن است.

جناس

تجنیس یا همجنس سازی واژه ها، یکی دیگر از روش هایی است که در سطح واژه ها یا جمله های هماهنگ، موسیقی را به وجود می آورد و آن طوری که واژه ها همجنس به نظر می آیند یا هم جنس بودن آن ها به

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

ذهن متبادر می شود. همجنسی و یکسانی دو یا چند واژه در واج سازنده با اختلاف در معنا را جناس گویند که اقسام متعدد دارد.

۱. جناس تام: جناسی را گویند که دو لفظ در گفتن و نوشتن یکسان؛ ولی در معنا مختلف باشند، مثال:

غم خویش در زنده گی خور که خویش

به مرده نپردازد از حرص خویش

در مصراع نخست «خویش» به معنای «خود» و «خویش» دوم به معنای «خویشاوند» به کار رفته است.

ویا:

نالَم ز دل چو نای من اندر حصای نای

پستی گرفت همت من زین بلند جای

(مسعود سعد سلمان)

۲. ناقص (محرف): عبارت از جناسی است که در آن واژه های متجانس از نظر حرف ها یکسان و از نظر تلفظ و حرکت و معنا مختلف باشند، مثال:

که پنداری گُل اندر گِل سرشتی

(دقیقی بلخی)

ز گل بوی گلاب آید بدان سان

آزمون درس دوم

۱	نخستین کسی که به زیبایی های لفظی و معنوی در کلام عرب توجه کرد: (۱) شمس قیس رازی در کتاب (المعجم فی معاییر اشعار المعجم) (۲) عبدالله بن معتر در کتاب البدیع (۳) رشید الدین و طواط در حدائق السحر فی دقایق الشعر (۴) محمد بن عمر رادویانی در ترجمان البلاغه
۲	بهترین نمونه نثر مسجع در ادب فارسی در کدام اثر دیده می شود؟ (۱) بوستان سعدی (۲) گلستان سعدی (۳) بهارستان جامی (۴) سفر نامه ناصر خسرو
۳	در جمله های زیر نوعیت سجع را دریابید: «الهی! اگر حساب با مایه داران است، من درویشم و اگر با مفلسان است، من از همه بیشم.» (۱) سجع متوازن (۲) سجع مطرف (۳) سجع متوازی (۴) سجع متوازی و مطرف
۴	«الهی! بر سر ما خاک خجالت نثار مکن و ما را به بلای خود گرفتار مکن.» در این جمله چه گونه سجع به کار برده شده است؟ (۱) متوازی (۲) متوازن (۳) مطرف (۴) متوازی و مطرف
۵	کتاب های که در بخش علوم بلاغی به ویژه علم بدیع به زبان پارسی دری نوشته شده، کدام هاست؟ (۱) مفتاح العلوم سکاکی (۲) ترجمان البلاغه محمد بن عمر رادویانی (۳) حدائق السحرفی دقایق الشعر رشید الدین و طواط (۴) همه موارد درست است
۶	نوعیت سجع را در جمله های زیر مشخص سازید: «الهی! دانایی ده که از راه نیفتم و بینایی ده که در چاه نیفتم.» (۱) متوازی (۲) متوازن (۳) مطرف (۴) متوازی و مطرف
۷	«الهی! مگوی که چه آورده اید که در ویشانیم و مپرس که چه کرده ایم که رسوایانیم.» در این جمله چه گونه سجع به کار برده شده است؟ (۱) متوازی (۲) مطرف و متوازی (۳) متوازن (۴) مطرف و متوازن
۸	جمله های زیر با یکی از انواع سجع مزین است؟ «الهی! تحقیقی ده تا از دنیا بیزار و توفیقی ده که در دین استوار شویم.» (۱) متوازی و متوازن (۲) متوازی (۳) مطرف (۴) متوازی و مطرف
۹	در نثر از گلستان سعدی چه گونه سجع به کار رفته است؟

۱۰	«منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت.» (۱) مطرف (۲) متوازی (۳) متوازن (۴) متوازی و مطرف در جمله: «هرکس را عقل خود به کمال نماید و فرزند خود به جمال.» چه گونه سجع به کار رفته است؟ (۱) متوازن (۲) مطرف (۳) متوازن و متوازی (۴) متوازی
۱۱	در جمله: «بحری است موج و شخصی است نقاد» چه گونه سجع موجود است؟ (۱) مطرف (۲) متوازن (۳) متوازی (۴) مطرف و متوازن
۱۲	در جمله زیر چه گونه سجع به کار رفته است؟ «گژدمی زهر مضرت درنیش و تیر خبثت در کیش» (۱) متوازی (۲) مطرف (۳) متوازن (۴) هیچکدام
۱۳	در جمله: «الهی! اگر پرسی حجت نداریم اگر سنجی بضاعت نداریم، اگر بسوزی طاقت نداریم.» چه گونه سجع به کار رفته است؟ (۱) مطرف (۲) متوازی (۳) مطرف و متوازی (۴) متوازن
۱۴	در جمله زیر یکی از انواع سجع به کار رفته است، مشخص سازید: «الهی! اگر کاسنی تلخ است از بوستان است و اگر عبدالله مجرم است از دوستان است.» (۱) متوازی (۲) متوازن (۳) متوازن (۴) متوازی و متوازن
۱۵	بیت زیر با یکی از تجنیس های لفظی مزین گردیده مشخص سازید: «آفرین، جان آفرین پاک را آن که جان بخشید و ایمان خاک را» (۱) جناس ناقص (۲) جناس مطرف (۳) جناس تام (۴) هیچکدام
۱۶	در بیت زیر چه نوع جناس به کار رفته است؟ «کار پاکان را قیاس از خود مگیر گر چه باشد در نوشتن شیر و شیر» (۱) جناس تام (۲) سجع (۳) جناس زاید (۴) جناس ناقص
۱۷	بیت زیر با یکی از جناس ها آراسته گردیده است: «مُلک هم بر ملک قرار گرفت روزگار آخر اعتبار گرفت» (۱) جناس تام (۲) جناس ناقص (۳) جناس زاید (۴) موازنه
۱۸	«هر که او عاقل بود او جان ماست رُوح او رُوح او ریحان ماست» در بیت بالا چه نوع جناس موجود است؟ (۱) جناس تام (۲) جناس ناقص (۳) جناس زاید (۴) ترصیع
۱۹	در جمله های : «الهی! آفریدی و روزی دادی رایگان، بیمارز رایگان، که توخدایی نه بازرگان» چه گونه سجع به کار برده است؟ (۱) سجع متوازی (۲) سجع مطرف (۳) سجع متوازن (۴) سجع مطرف

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

۲۰	در جمله؟ «الهی! اگر کار به گفتار است بر سر گوینده گان تاجم و اگر به کردار است به شهادت محتاجم.» چه گونه اسجاع به کار برده شده است؟ (۱) متوازی (۲) مطرف (۳) متوازن (۴) او ۲ درست است
۲۱	در جمله: « قیمت شکر نه از نی است که آن خود خاصیت وی است.» چه گونه سجع به کار برده شده است. (۱) متوازن (۲) مطرف (۳) متوازی و مطرف (۴) متوازی

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۲	۲	۲	۳	۴	۱	۱	۴	۲	۴
پرسش	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
پاسخ	۲	۱	۳	۱	۳	۴	۲	۲	۱	۴
پرسش	۲۱									
پاسخ	۴									

درس سوم

جناس خطی و زاید

۳. جناس خط

در این نوع جناس، تنها حرف های نقطه دار با یکدیگر متفاوتند و صرفنظر از نقطه ها، دو کلمه یکسان نوشته می شوند؛ مانند:

چوشکسته شاخه دراین چمن عدم است سازبساط من
همه برگ های نشاط من ز تنم تکیده محمدا
(رازق فانی)

میان کلمات (بساط و نشاط) تجنیس خط است که اگر نقطه ها دور گردد، هر دو کلمه در رسم الخط یکسان اند.

و یا: «دولت با هنران را فلک مرد افکن
زند آسیب و لیکن نکند زیر و زبر»
(سنایی)

۴. جناس زاید

جناسی است که در آن یکی از دو کلمه ی متجانس یک یا چند حرف بیشتر از کلمه ی دیگر دارد، حرف زاید گاهی در اول، وسط و یا آخر می آید و بعضی اهل بلاغت این گونه جناس را از این لحاظ که حرف زاید گاه در آغاز و گاه در میان و گاه در اخیر می آید، به سه بخش تقسیم کرده اند؛ اگر حرف زاید در آغاز کلمات متجانس بود به آن مزید و اگر در میانه حرف زاید داشت زاید و اگر در اخیر حرف زاید داشت مذیل می گویند.

اما این گونه بخش بندی ها، جز دشوارسازی آموزش پیامد دیگری ندارد، بنا براین بهتر است همه را به یک نام (جناس زاید) می نامیم که در کتاب های معتبر اهل بلاغت نیز چنین آمده است.
حرف زاید در آغاز

به رَهت شد که قِدم زَنم به چه آبرو ز تودم زَنم
به کدام خامه رقم زَنم به تو این قصیده محمدا
(رازق فانی)

میان واژه های (قدم و دم) جناس زاید است و یا حرف زاید در میان:

تَب و تَاب موج باید ز غرور بحر دیدن *** چه رسد به حالم آن کس که ترا ندیده باشد (بیدل)
میان واژه های (تب و تاب) جناس زاید است و یا حرف زاید در اخیر:

هر چه هست از پشت ماهی تا به ماه جمله یی ذرات بر ذاتش گواه
(عطار)

میان واژه های (ماهی و ماه) درحرف اخیر و (ذرات و ذات) درحرف وسط جناس زاید به کار رفته است.

آزمون درس سوم

۱	سنبل تو سنبله روز تاب *** گوهر تو لعل گر آفتاب در بیت بالا از عطار نیشاپوری، بین واژه های «سنبل، سنبله» چه نوع تجانیس به کار رفته است؟ (۱) خطی (۲) تام (۳) ناقص (۴) زاید
۲	در بیت زیر چه نوع جناس موجود است؟ نقطه گه خانه رحمت تویی خانه بر نقطه زحمت تویی (۱) خط (۲) زاید (۳) تام (۴) ناقص
۳	در بیت زیر چه نوع جناس به کار رفته است؟ کارپاکان را قیاس ازخود مگیر گرچه باشد در نوشتن شیر و شیر (۱) تام (۲) ناقص (۳) لفظ (۴) زاید
۴	از حسرت رخسار توای زیبا روی از ناله چو نال گشتم واز مویه چو موی در بیت بالا چه نوع تجنیس موجود است؟ (۱) تام (۲) ناقص (۳) زاید (۴) خطی
۵	بیت زیر با کدام نوع از تجانس لفظی مزین است؟ ز گل بوی گلاب آید بدان سان که پنداری گل اندر گل سرشتی (۱) تام (۲) مطرف (۳) ناقص (۴) خطی
۶	در بیت: «مرد عاقل ز لهُو پرهیزد *** زین چنین عمر عقل بگریزد» چگونه جناس به کار رفته است؟ (۱) زاید (۲) ناقص (۳) تام (۴) خطی
۷	بیت زیر با چه نوع جناس مزین گردیده، مشخص سازید؟ که بی خلاق باشد خلق عالم که بی نقاش باشد نقش دفتر (۱) خطی (۲) ناقص (۳) زاید (۴) تام
۸	در بیت از غزل سعدی چه نوع تجنیس به کار رفته است؟ علم دولت نوز به صحرا برخاست *** لشکر زحمت سرما ز سر ما برخاست

۹	در بیت از عبدالرحمان پژواک چه نوع جناس است؟ چو کرد زیر و زیر سر زمین دارا را بر آن شد تا به به آرد آریانا را	(۱) زاید (۲) ناقص (۳) تام (۴) خطی
۱۰	بیت زیر با کدام نوع تجنیس مزین است؟ اگر یک سر مو فراتر پرم فروغ تجلی بسوزد پرم	(۱) زاید (۲) ناقص (۳) تام (۴) خطی
۱۱	در بیت زیر از مولانا واژه های که خط کشیده شده چه نوع جناس به کار رفته است؟ سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق	(۱) تام (۲) ناقص (۳) خطی (۴) زاید
۱۲	بیت زیر با یکی از تجانیس لفظی مزین است؟ چون خود همه عیبی چه کنی عیب کسان فاش بر غیر چه خندی چو تو خود بدتر از آنی	(۱) تام (۲) زاید (۳) ناقص (۴) خطی

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۴	۱	۲	۳	۳	۱	۳	۳	۴	۱
پرسش	۱۱	۱۲								
پاسخ	۴	۲								

درس چهارم

عکس و تبدیل، ملمع، تناسب و تضاد

عکس و تبدیل (طرد و عکس)

صنعتی است که جزیی از اجزای سخن که مقدم بر جزی دیگر بوده موخر شود، گاهی ممکن است تغییر جای کلمات تغییری در معنا نیاورد؛ مثال:

روضه رضوان من خاک سر کوی دوست
حاک سر کوی دوست روضه رضوان من
یوسف کنعان من، مصر ملاحه تراست
مصر ملاحه تراست، یوسف کنعان من
(حافظ)

گاهی تغییر جای کلمات، تغییر معنا به همراه دارد که بعضی بدیعیان به این طرد و عکس گویند؛ مثال:

چنین است رسم سرای درشت
گهی پشت به زین و گهی زین به پشت

لملع (ذولسانین)

شعری است که یک بیت یا یک مصراع آن به یک زبان و مصراع یا بیت دیگر آن به زبان دیگری باشد؛ مثال:

در حلقه گل و مل خوش خواند دوش بلبلی	هَاتِ الصَّبُوحَ هُبُوْا اِيا اِيهَا السَّكَارَا
آن تلخ وش که صوفی ام الخبایش خوا	اشهی لَنَا و اَحَلی مِنْ قُبْلَةِ الْعَذْرَا

(حافظ شیرازی)

دوقافیتین یا (قافیه دوگانه)

شعری است که در آن به جای یک قافیه، دو قافیه آمده باشد؛ مثال:

گفت: ای موسی دهانم دوختی وز پشیمانی تو جانم سوختی
خدای کافرینش در سجودش
گواهی مطلق آمد بر وجودش

در بیت نخست (دهانم، جانم) قافیه اولی و (دوختی، سوختی) قافیه دومی است، در بیت دوم (در، بر) قافیه اولی و (سجودش، وجودش) قافیه های دومی اند.

محسنات معنوی

صنایع معنوی بخش درونی سخن را می پرورد، بخش درونی سخن همان معنا و پیامی است که از بخش برونی آن دریافت می شود، که در حقیقت صنایع لفظی بیشتر چشم و گوش را می نوازد و صنایع معنوی عقل و هوش را، که حال به بررسی آن صنایع معنوی می پردازم که زیانزد اهل ادب است.

مراعات النظیر (تناسب)

آوردن دو یا چند کلمه است که در یک بیت با هم مناسبت و یا همخوانی داشته باشند؛ مانند: واژه های «ناخدا، کشتی، امواج، ورطه، طوفان» در بیت از پروین اعتصامی که واژه هاچه زیبا باهم می خوانند و تناسب دارند.

چو ناخداست خردمند و کشتی اش محکم
دیگر چه باک ز امواج و ورطه و طوفان
رفتار مادر از پی تعلیم کودکان بهتر از هر کتاب و ز هر گونه دفتر است

در بیت دوم بین واژه های ((تعلیم، کتاب، دفتر، مادر، کودکان)) تناسب وجود دارد.

تضاد (طباق)

آوردن کلمات است در یک بیت که واژه ها با یکدیگر متضاد باشند؛ مثال: بین کلمات «بلندی و پستی و عدم و هستی» در بیت بیدل (رح):
چه بلندی و چه پستی چه عدم چه مُلک هستی نشینده ایم جایی که کس آرمیده باشد
و یا:

امل چون صبح کاذب گشت کم عمر
چو صبح صادقم دل گشت روشن

که در بیت دوم، بین واژه های «کاذب، صادق» تضاد وجود دارد.

آزمون درس چهارم

۱	در بیت غزل حافظ چه نوع صنعت به کار رفته است؟ مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو یادم از کشته خویشت آمد و هنگام درو (۱) تضاد (۲) ملمع (۳) جناس (۴) تناسب
۲	بیت زیر با کدام نوع آرایه ادبی آراسته گردیده است؟ ابرو باد و مه و خورشید و فلک در کار اند تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری (۱) طباق (۲) ذوقافیتین (۳) تناسب (۴) تلمیح
۳	بیت زیر با یکی از صناعات بدیعی مزین است؟ به گاهواره مادر به کودکی بس خفت سپس به مکتب حکمت، حکیم شد لقمان (۱) جناس (۲) مراعات النظیر (۳) تضاد (۴) ۱ و ۲ درست است
۴	کسی که نقد معارف به دل ذخیره کند چه اعتنا به دُر و لعل و سیم و زر دارد بیت بالا چه نوع آرایه ادبی مزین گردیده است؟ (۱) طباق (۲) ایهام (۳) ملمع (۴) تناسب
۵	در بیت از مثنوی مولانا چه گونه صنعت ادبی به کار برده شده است؟ تن ز جان و جان ز تن مستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست (۱) ایهام (۲) مدعا مثل (۳) عکس و تبدیل جناس (۴) تکرار
۶	در بیت: «نبینی بر درخت این جهان بار مگر هوشیار مرد، ای مرد هوشیار» چه نوع صنعت ادبی موجود است؟ (۱) عکس و تبدیل (۲) تلمیح (۳) ملمع (۴) هیچکدام
۷	بیت زیر با یکی از انواع آرایه های لفظی آراسته گردیده است؟ روضه رضوان من خاک سرکوی دوست خاک سرکوی دوست روضه رضوان من (۱) تناسب (۲) عکس و تبدیل (۳) ذوقافیتین (۴) ایهام
۸	

در بیت از حافظ شیرازی:	
الا یا ایها الساقی ادرکاساً ناولها که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها (۱) تناسب (۲) تصدیق (۳) ملمع (۴) تکرار در بیت از عبدالرازق فانی چه نوع صنعت به کار رفته است؟ چو شکسته شاخ دراین چمن عدم است ساز و بساط من همه برگ های نشاط من ز تنم تکیده محمدا (۱) مراعات النظیر (۲) تناسب (۳) تضاد (۴) ۱ و ۲ درست است	۹
آرایه های: (ایهام، تناسب، تلمیح و ارسال المثل) مربوط کدام بخش فن بدیع است؟ (۱) استعاره (۲) صنایع لفظی (۳) صنایع معنوی (۴) ۲ و ۳ درست است آرایه های: (سجع، جناس) مربوط کدام بخش فن بدیع است؟ (۱) صنایع لفظی (۲) صنایع معنوی (۳) تشبیه (۴) ۱ و ۲ صحیح است	۱۰ ۱۱

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۴	۳	۴	۴	۳	۱	۲	۳	۴	۳	۳۱

درس پنجم

تلمیح، ارسال المثل

تلمیح

در لغت به معنای اشاره کردن به سوی چیزی را گویند و در دانشواژه فن بدیع، شاعر اشاره به قصه یا داستان مشهور نماید؛ در بیت زیر حافظ اشاره به قصه ی حضرت موسی (ع) دارد.

شبان وادی ایمن گهی رسد به مراد
که چند سال به جان خدمت شعیب کرد
(حافظ)

بیتی که با این صنعت آراسته شود، به آن ملمح گویند؛ در بیت زیر اشاره به داستان حضرت عیسی (ع) دارد و در بیت دوم اشاره به داستان حضرت سلیمان (ع):

سوزنی چون دید با عیسی به هم بخیه یی بر او فگندش لاجرم
بست موری را کمر چون موی سر کرد او را با سلیمان همکمر
(عطار)

بیت نخست یاد آور به آسمان رفتن حضرت عیسی (ع) را دارد که همان سوزن که در جیب داشت، موجب شد که عروج او به آسمان ها باقی گردد.

اشاره در بیت دوم، حضرت سلیمان (ع) مظهر قدرت و بسیط سلطنت است و مور ضعیف و بی مقدار، اما سلیمان با همه یی حشمتش از موری ضعیف حرف شنویی دارد و پند او را می پذیرد.

این همه تداعی تنها به یاری چند واژه صورت می گیرد که در پس آن دانسته ی تاریخی، اساطیری، فرهنگی، عاشقانه ... نهفته است. این اشاره های شاعرانه را تلمیح می خوانند.

باید افزود که اگر شاعر در یک بیت قسمتی از آیت شریف و یا حدیث را بیاورد به آن اقتباس گویند که نوعی تلمیح است، در تلمیح مضمون آیه یا حدیث ذکر می شود؛ ولی در اقتباس همانا قسمتی از آیه یا حدیث می آید:

من طریق سعی می آرم به جا
لیس لانسان الاما سعی
(مولانا)

اما در بعضی از کتاب های بلاغت اقتباس را نوعی تضمین گفته اند و هم در نوعی ملمح آورده اند و بیشتر پژوهشگران معتبر اقتباس را از نوعی تلمیح دانسته اند، به دلیل چرا که اشاره به یک موضوع مهم دارد.

ارسال المثل

صنعتی است که شاعر مثل معروفی را در شعر خود می آورد و یا بیت و یا مصراعی بگوید که حکم مثل سایر را پیدا کند، یعنی گاه مثل سازی و گاهی مثل آوری می کند؛ مثال:

مکن بر زیر دستان ستم
که دستی است بالای دست تو هم

و یا:

مگر نشنیدی از فراش این راه
که کس کو، چه کند افتد در آن چاه

در بیت بالا ضرب المثل مشهور استنباط می شود که چاه کن در چاه است. اگر دو مثل شاعر در سخن خویش شاعر بیاورد، آن را ارسال المثلین گویند؛ پای لنگ و منزل دراز، دوم، کوتاه دستی در درخت خرما در بیت زیر دو ضرب المثل در یک بیت است.

پای ما لنگ است و منزل بس دراز
دست ما کوتاه و خرما بر نخیل

مدعا مثل

آنست که شاعر در کلام خود یک مطلب را ادعا کند و برای ادعای خود مثالی بیاورد. ناگفته نماند این صنعت از خصوصیات مکتب هندی می باشد که هر مصراع در لفظ و معنا مستقل است؛ اما می توان هر مصراع را برای مصراع دیگر مثالی به شمار آورد تا موضوع به ذهن و ضمیر شنونده استوار تر گردد. ارسال المثل مثال آوری از داستان های زبانزد مردم است، در حالی که مدعا مثل، مثل سازی برای ادعای موضوع از ذهن خود شاعر می باشد؛ چنانکه سنایی غزنوی خواسته یی خویش را در مصراع نخست باز گفته و برای استواری آن مصراع دوم را معادل و مثال آورده است.

کار بی علم بار و بر ندهد
تخم بی مغز بس ثمر ندهد
(سنایی)

غرق وحدت باش اگر آسوده خواهی زیستن ❀❀❀ ماهیان را هرچه باشد غیر دریا، آتش است (بیدل)
بیدل، در مصراع نخست موضوع را گفته، در مصراع دوم موضوع را با مثال واضح ساخته است.

۱	عنکبوتی را به حکمت دام داد صدر عالم را از او آرام داد بیت بالا با کدام نوع صنایع معنوی آراسته گردیده است؟ (۱) رجوع (۲) تلمیح (۳) طباق (۴) غلو
۲	در بیت های از مثنوی عطار نیشاپوری چه نوع صنعت ادبی به کار برده شده است؟ گاه گل بر روی آتش دسته کرد گاه پل بر آب دریا بسته کرد نیم پشه بر سر دشمن گماشت در سر او چارصد سالش بداشت (۱) رجوع (۲) تضاد ایجابی و سلبی (۳) تلمیح و ذوقافیتین (۴) تلمیح و جناس
۳	بیت زیر با کدام آرایه ادبی مزین است؟ پستی خاک و بلندی فلک دو گواش بس بود هر یک به یک (۱) تضاد (۲) جناس تام (۳) ترصیع (۴) تلمیح
۴	نیک باشی و بدت گوید خلق به کم بد باشی و نیکت بینند در این بیت یکی از صناعات بدیعی به کار رفته است؟ (۱) تناقض (۲) تلمیح (۳) تضاد (۴) ارسال المثل
۵	بیت زیر با یکی از صناعات ادبی آراسته گردیده، مشخص کنید: پیر ازو گردد جوان، غمخوار وز باید طرب زو قوی گردد ضعیف وزو غنی گردد فقیر (۱) ذوقافیتین (۲) طباق (۳) عکس و تبدیل (۴) تلمیح
۶	بیت زیر با نوعی از آرایه معنوی مزین است؟ ننگر اندر نقش زشت و خوب خویش بنگر اندر عشق زشت و خوب خویش (۱) طباق (۲) تضاد ایجابی و سلبی (۳) تناسب (۴) ۱ و ۲ درست است
۷	بیت زیر با یکی از آرایه های بدیعی آراسته گردیده است؟ یکی را از شقاوت داغ بر دل یکی را از سعادت تاج بر سر (۱) طباق (۲) تناسب (۳) تلمیح (۴) ملمع
۸	سازم سفرم هست و نوای حضم هست در این مصراع چه نوع آرایه بدیعی بکار رفته است؟ (۱) تناقض (۲) تلمیح (۳) تضاد (۴) ایهام
۹	در بیت زیر چه نوع از آرایه های بدیعی بکار رفته است، مشخص سازید؟ این رقص موج خون نگر، صحرا پر از مجنون نگر وین عشرت بی چون نگر، ایمن ز شمشیر اجل (۱) ملمع (۲) تلمیح (۳) سجع (۴) ۲ و ۳ صحیح است.

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
پاسخ	۲	۴	۱	۳	۲	۱	۱	۳	۳

درس ششم

ایهام

آوردن واژه یی است باحداقل دومعنا که یکی نزدیک به ذهن و دیگری دورازذهن باشد و مقصود شاعر بیشتر معنای دور واژه می باشد.

شاعر با بیان صنعت ایهام ذهن خواننده را به سر دوراهی قرار می دهد و خواننده نمی تواند درهمان لحظه یکی از دو معنا را انتخاب کند که بعد از دریافت معنای مقصود باعث ایجاد لذت می شود، پس برای دریافت معنای دوم باید با معنای مختلف واژه ها و عبارت ها آشنایی داشته باشیم؛ به مثال زیر توجه نمایید:

تا دل هرزه گرد من رفت به چین زلف او
زان سفر دراز خود عزم وطن نمی کند

در این بیت حافظ شیرازی واژه ی «چین» یک معنای عام و یک معنای خاص دارد. زمانی که در این بیت به این واژه می رسیم، نخست معنای عام آن (پیچ و تاب) به ذهن می رسد، که دل انسان وابسته پیچ و تاب زلف می شود، اما مقصد حافظ معنای خاص آن، یعنی (کشور چین) است. آنچه ما را به معنای دوم رهنمایی می کند، «سفر دراز» است؛ دل هرزه گرد به سفر دراز رفته و عزم وطن ندارد. البته (چین زلف) اضافه تشبیهی است یعنی زلفی که در درازی و زیبایی و خیال انگیزی مانند سرزمین چین است.

ایهام تناسب

در این آرایه شاعر دو واژه را به گونه یی به کار می برد که به ظاهر مناسبتی باهم داشته؛ اما شنونده بعد از تأمل و دقت دریابد که این دو واژه باهم مناسبتی ندارند، شاعر در ایهام تناسب با درگیر ساختن ذهن خواننده بر سر انتخاب یک معنای لذت ادبی ایجاد می کند، که در شعر حافظ و سعدی کاربرد زیاد دارد؛ به مثال های زیر توجه نمایید:

ما هم این هفته برون رفت و به چشمم سالی است
حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است
(حافظ)

و یا:

تیغ را از لاله خون آلود کرد گلشن نیلوفری از دود کرد
(عطارد)

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

در بیت نخست (ماه) با هفته و سال در ظاهر تناسب دارند که معنای نزدیک ماه یعنی سی روز، اما معنای دور آن استعاره از معشوق می باشد.

در بیت دوم، تیغ با خون آلود در ظاهر تناسب دارند، اما تیغ در اینجا تیغ کوه معنا می دهد. در دو بیت با واژه های که خواننده را متردد و در دنیای دودلی می برد، مقابل هستیم و این جست و جوی معنا درست در واژه های «ماه و تیغ» است که دو معنا دارد که یک معنای آن پذیرفتنی و درست است و معنای دیگر با بعضی از اجزای کلام تناسب دارند؛ این شگرد شاعرانه را ایهام تناسب گویند.

ایهام تضاد

به کار بردن دو کلمه است به گونه ای که به ظاهر متضاد به نظر آیند، اما در معنایی که مورد نظر گوینده است تضادی بین آن ها نیست؛ مثال:

شهره شهر مشو! تا نهم سر در کوه

شور شیرین منما! تا نکنی فرهادم

در این بیت «شور» با «شیرین» باهم در ظاهر تضاد دارند؛ اما «شور» به معنای بی تابي و انگيخته گی به کار برده شده است، که با شیرین معشوقه ی فرهاد تضاد ندارد، هر دو واژه متضاد معنای مزه را در ظاهر می رسانند.

ویا:

بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است بیار باده که بنیاد عمر بر باد است

(حافظ)

بین واژه های (سخت و سست) در ظاهر تضاد وجود دارد، اما در معنا (سخت) در این بیت (بسیار) معنا می دهد.

پرسش هایی که از بخش فن بدیع در کانکور سال های گذشته آمده، اینجا به چند نمونه یی آن بسنده می کنم تا باشد با طرح پرسش های کانکوری این بخش آشنا شوید و هر چه بهتر آماده گردید.

۱. در تجنّس که کلمات هم جنس فقط در حرکت مختلف باشند، چه نوع جناس است؟
 ۱. جناس زاید ۲. جناس ناقص ۳. جناس خطی ۴. جناس تام
۲. در بیت: {یوسف گم گشته باز آید کنعان غم مخور
 کلبه احزان شود روزی گلستان غم مخور} کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟
 ۱. ایهام ۲. تضاد ۳. تلمیح ۴. سوال و جواب
۳. در جمله: {فلان صحیح العمل ودقیق المنظر است}
 میان واژه های {عمل ومنظر} چه نوع سجع به کار رفته است؟
 ۱. سجع مطرف ۲. سجع متوازن ۳. سجع متوازی ۴. سجع مطرف ومتوازن
۴. در مصراع: {چون نای بینوایم ازاین نای بینوای}
 چه نوع جناس به کار رفته است؟
 ۱. جناس زاید ۲. جناس خطی ۳. جناس تام ۴. جناس ناقص
۵. در بیت: {تراکه مالک دینار نیستی سعدی
 ادبی موجود است: طریق نیست مگر زهد مالک دینار} یکی از صنایع ادبی موجود است:
 ۱. جناس زاید ۲. جناس تام ۳. ایهام ۴. جناس ناقص
۶. در جمله: {توانگری به هنر است نه به مال و بزرگی به خرد است نه به سال} میان واژه های {مال و سال} کدام صنعت ادبی موجود است؟
 ۱. سجع متوازی ۲. سجع متوازن ۳. سجع مطرف ۴. سجع متوازن ومطرف
۷. در مصراع: {امید لذت عیش از مدار چرخ مدار} یکی از صنایع ادبی زیر موجود است:
 ۱. جناس ناقص ۲. ایهام ۳. جناس تام ۴. تلمیح
۸. در مصراع: {این رقص موج خون نگر صحرا پر از مجنون نگر} کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟
 ۱. ایهام ۲. جناس ۳. سجع ۴. ارسال المثل
۹. در بیت: {ملک وملک از کجا به دست آری
 کار رفته است: چون مهی شصت روز بیکاری} کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟
 ۱. ایهام ۲. جناس تام ۳. جناس ناقص ۴. سجع
۱۰. در این جمله: {عاشق را یک بلا در روی ودیگر در کمین است ودایم با دردومحنت قرین است} کدام صنعت ادبی موجود است؟
 ۱. سجع متوازی ۲. سجع متوازن ۳. سجع مطرف ۴. جناس
۱۱. دو کلمه در صورتی یکی ولی فرق آنها در نقطه هاست. چه نوع صنعت است؟

۱. جناس تام ۲. جناس ناقص ۳. جناس خطی ۴. سجع مطرف
۱۲. کدام یکی از گزینه های زیر از بخش های صنایع معنوی محسوب می شود؟
۱. سجع مطرف ۲. جناس ناقص ۳. جناس زاید ۴. تلمیح
۱۳. در جمله: {گوهر اگر در خلاب افتد همان نفیس است و غباراگر به فلک رسد همان خسیس} میان واژه های {نفیس و خسیس} یکی از صنایع ادبی زیر موجود است:
۱. سجع متوازن ۲. سجع متوازی ۳. سجع مطرف ۴. سجع مطرف و متوازن

آزمون درس ششم

۱	بیت زیر بیانگر یکی از صناعات بدیعی زیر است؟ کارم از اشک و آه پیش رفت ❀❀❀ که زمین سخت و آسمان دور است
۲	(۱) ارسال المثل (۲) مدعا مثل (۳) تناسب (۴) طباق ندارم اختیار گریه امشب ❀❀❀ به در میگویم ای دیوار بشنو در بیت بالا چه گونه آرایه ادبی به کار رفته است؟ (۱) لف و نشر (۲) طباق (۳) جمع (۴) ارسال المثل
۳	بیت زیر بیانگر یکی از آرایه های بدیعی زیر است؟ بلند و پست جهان هر چه هست در کار است ز حکمت است که انگشت ها برابر نیست
۴	(۱) مدعا مثل (۲) ایهام (۳) طباق و مدعا مثل (۴) تناسب من اگر نیکم و گر بد تو برو خود را باش ❀❀ هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت بیت بالا با کدام نوع آرایه ادبی مزین است؟ (۱) ارسال المثل (۲) تلمیح (۳) مراعات النظیر (۴) هیچ کدام
۵	«حدایق السحر فی دقایق اشعر» اثر کیست؟ (۱) محمد بن عمر رادویانی (۲) عبدالله بن معتر
۶	(۳) رشید الدین و طواط (۴) شمس قیس رازی رشید الدین و طواط در کجا و در کدام قرن می زیست؟ (۱) در بلخ در قرن ششم (۲) در هرات در قرن هفتم
۷	(۳) در غزنی در قرن پنجم (۴) در تبریز در قرن دوم شمس قیس رازی مولف المعجم فی معاییر اشعار المعجم در کدام قرن می زیست و اهل کدام شهر بود؟ (۱) اهل کاشان در قرن ششم (۲) اهل غزنی در قرن پنجم
۸	(۳) اهل ری در قرن هفتم هجری (۴) اهل بلخ در قرن هشتم بیت زیر بیانگر کدام نوع آرایه بدیعی در مشخصه های ذکر شده است، مشخص

	سازید:	به مهلتی که سپهرت دهد ز راه مرو ترا که گفت که این زال ترک دستان کرد (۱)ایهام تضاد (۲) جناس (۳)ایهام (۴) ملمع
۹	بیت زیر با کدام آرایه بدیعی مزین است؟ ور بود جغدی و میل او به شاه ❀❀❀ او سر باز است منگر در کلاه (۱) ملمع (۲) ایهام تناسب (۳) جناس (۴) مدعا مثل	
۱۰	بیت زیر با یکی از آرایه های بدیعی مزین است: هست شایسته گرچت آید خشم طاق ابرو برای جفتی چشم (۱) ملمع (۲) ایهام تضاد (۳) مدعا مثل (۴) ایهام تناسب	
۱۱	گذشت سال و ز ما هم نشان نمی آید ❀❀❀ نشان از آن مه نا مهربان نمی آید در بیت بالا چه نوع صنعت بدیعی به کار رفته است؟ (۱) عکس و تبدیل (۲) جناس (۳) حسن تعلیل (۴) ایهام	
۱۲	صناعات بدیعی «حسن تعلیل، طباق و تناسب» از کدام بخش فن بدیع است؟ (۱) محسنات لفظی (۲) لفظی و معنوی (۳) محسنات معنوی (۴) تلمیح	
۱۳	صناعات «سجع، و انواع جناس» از کدام بخش فن بدیع است؟ (۱) محسنات معنوی (۲) لفظی و معنوی (۳) محسنات لفظی (۴) هیچ کدام	

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۱	۴	۳	۱	۳	۱	۳	۳	۲	۲
پرسش	۱۱	۱۲								
پاسخ	۴	۳								

درس هفتم

آیین نگارش و انشا، مراحل و انواع نگارش

آیین نگارش و انشا

آیین یعنی اسلوب، شیوه و روش، نگارش به معنای تحریر و نوشتن آمده است، انشا را ایجاد کردن یا آغاز کردن و آفریدن معنا کرده اند؛ در واقع نگارش شیوهٔ انشا است؛ نگارش وانشا که عامل اصلی آن خلاقیت است و زیربنای خلاقیت، اعتماد به نفس می باشد، در درس انشا و نگارش، از ساده ترین تجربه های تلخ و شیرین تا عمیق ترین اندیشه های فلسفی فرصت بیان پیدا می نماید. ارزش نگارش و انشا به حدی است که بیان علوم را سهل نموده و از طرف دیگر انسان را متفکر و صاحب اندیشه می سازد.

نگارش در اصطلاح زبانشناسی و ادبیات عبارت ازفنی است که به وسیلهٔ آن نگارنده افکار، نظریات و معانی تازه و ابتکاری را در قالب الفاظ و ترکیب های دلپذیر، روشن و نزدیک به فهم می ریزد تا دیگران از مفاهیمی که بدین وسیله ارایه می گردد، استفاده کنند، در ادبیات کهن، در نگارش از واژه دبیری استفاده می کردند، «دبیر» ریشهٔ اوستایی و پارسی دارد، که به عوض شکل پارسی «دپیور» آمده است، و آن مشتق از «دپ» که نوشتن معنا می دهد «ور» مفهوم دارنده را می رساند. بیجا نخواهد بود، قبل از آشنایی با اصول نگارش، بدانیم که نویسندگان در نگارش توانایی آن را داشته باشد تا از مواد انشا که لفظ و معنا است، استفاده بجا نماید، روی این ملحوظ نکته های زیر از نیاز مندی های دانستن فن نویسنده گی است، که در اینجا به طور فشرده می آورم:

۱. آشنایی با علوم انسانی

شامل لغت، صرف، نحو، فصاحت و بلاغت می گردد، نویسنده باید ذخیرهٔ لغات داشته باشد، تا در نگارش از واژه های مترادف زیاد استفاده نکند، چرا که لفظ وسیلهٔ بیان معناست. آشنایی کامل رویی قواعد صرفی و نحوی زمینهٔ انتخاب واژه های خوب در جمله های رسا و قابل فهم را مساعد می سازد و این جملات وقتی تاثیر در نفوس به جا می گذارد که نویسنده در علم بلاغت دسترسی داشته باشد.

۲. معلومات عمومی

نویسنده باید از جریان های روز آگاه باشد، اوضاع اجتماعی محیطی و جهانی را مورد بررسی و تحلیل قرار بدهد، در زمینه های مختلف مطالعه داشته باشد و این مطالعه باید مستمر و از آثار نویسندگان معتبر باشد.

۳. استعداد و ممارست

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف دهم

نویسنده گی به مانند شاعری به استعداد فطری نیازمند است، انسان دارای طبع عالی و عقل و قریحه سرشار در زمینه های گوناگون است، آنان که صاحب استعداد فطری و فکری اند در اثر مشق و ممارست می توانند آثار خوبی از خود بجا بگذارند و آنان که استعداد خوب ندارند، نمی توانند مقاصد خود را بنویسند؛ اما می توانند با استعداد کسبی شان با رهنمایی های مربیان ماهر به سر منزل مقصود برسند؛ امادر نگارش عالی به استعداد فطری و مشق و تمرین ضرورت است.

۴. زمان و مکان مناسب

برای نوشتن یک اثر خوب به مکان آرام و بدون مخل ضرورت است و زمان آن وقتی است که ذهن با نشاط و طبع آماده کار باشد و بهترین زمان بعد از استراحت است و جایی که عاری از اصوات گوشخراش و حرکات ناموزون باشد .

مراحل نگارش

برای نگارش و انتخاب وضع در زنده گی اجتماعی ما صد ها مسأله و موضوع موجود است و آنچه را که ضرورت پنداشته می شود، انتخاب نماییم و برای نگارش آن سه مرحله را باید مد نظر داشته باشیم:

- ❖ مرحله ایجاد فکر
- ❖ مرحله تنظیم فکر
- ❖ مرحله بیان فکر

۱. مرحله ایجاد فکر

اولین گام برای تفکر است. نویسنده باید فکر کند که چه می خواهد می نویسد و برای کی می نویسد؟ دقت و فکر کردن برای یک انتخاب موضوع باعث طرح خوب در ذهن می شود. باید خوب با دقت فکرکنیم؛ تا نیازمندی جامعه مد نظر گرفته شود؛ اینکه گفته اند: امروز فکر کن فردا بنویس، این است رمز پیشرفت در فن نویسنده گی که پیچیده ترین فنون است.

۲. مرحله تنظیم فکر

دومین بخش در نگارش تنظیم فکر است که باید موضوع به فصل های جداگانه تقسیم گردد، یعنی اثر مقدمه، آغاز مطلب، شرح و بسط و نتیجه داشته باشد و هر بخش اصلی به بخش های فرعی تقسیم گردد و این بخشبندی د رکار نویسنده نظم می بخشد و هم مددگار خوبی برای به خاطر سپردن است.

۳. مرحله بیان فکر

بعد از تنظیم فعالیت مطالب که شاید با پرسش های هم در مورد تنظیم شود و بعد بیان گردد، بیان فکر هم به گونه تقریری که مربوط سخنرانان می شود و هم به گونه تحریری که مربوط نویسنده گان است، تنظیم می گردد، که در این مرحله نویسنده با استعداد با مشق و ممارست که در شیوه نویسنده گی دارد، آغاز به نوشتن می کند و الفاظ و کلمات که مقاصد شان را بیان کند در ذهن خود مهیا کرده و با آماده نمودن الفاظ، روح احساسات خود را در نوشته اش به خوبی ترسیم می کند.

ارکان نگارش

ارکان نگارش از جمله پایه های اساسی فن نگارش شمرده می شود، که در یک نگارش رعایت آن از جمله ضروریات پنداشته می شود، نویسنده باید هر رکن آن را مد نظر گرفته به تحریر موضوع پردازد و این ارکان در نگارش به چهار بخش، جدا گردیده است:

- ❖ مقدمه
- ❖ آغاز مطلب
- ❖ شرح و بسط
- ❖ نتیجه

۱. مقدمه

نویسنده با استفاده از پیش در آمد یا مقدمه بر گفتار خویش ذهن خواننده را برای درک و توجه به مطالبی که سپس خواهد نگاشت، یا اصل موضوع آماده می کند، نوشتن مقدمه به شرط آنکه نویسنده از اصل دورنشود، و وحدت مطلب و نظم را در طرح ریزی نوشته رعایت نماید، پسندیده و مطلوب است، مقدمه باید جالب، زیبا و کوتاه و متناسب به موضوع اصلی باشد.

۲. آغاز مطلب

بعد از مقدمه، موضوعات باید به بخش های اصلی و فرعی تقسیم گردد، مطالب اصلی را در قسمت اول و فرع آن را در قسمت دوم و شرح مطالب در قسمت سوم موضوع گنجانیده شود. آغاز مطلب باید از مقدمه جدا نباشد یعنی با یک بافت نگارشی موضوع آغاز گردد، مطلب با یک عنوان جالب و یا با پرسشی که انگیزه برای خواننده باشد و یا با یک بیت که ارتباط به مطلب داشته باشد، می تواند آغازیه ی خوب باشد.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

۳. **شرح و بسط:** این بخش، مهم ترین بخش نگارش است که باید نویسنده موضوعات اصلی و فرعی را بخشبندی نموده و مطالب که قابل شرح است، شرح داده در صورت امکان با مثال ها بیان مقصود نماید، موضوع ها با ارایه دلایل منطقی، واضح و روشن به آسانی برای خواننده پیشکش گردد.

۴. **نتیجه:** هر نگارش باید با حُسن اختتام، پایان پذیرد، یعنی خلاصه و نتیجه ی نگارش در اخیر موضوع با الفاظ گیرا و ملایم به پایان برسد، زیرا نتیجه است که در ذهن خوانند باقی می ماند.

ویژه گی های نوشته ی خوب

هنر نویسنده گی، هنر پرداخت زیبا و ماهرانه ی واژه ها و گنجانیدن معانی بسیار در الفاظ اندک است. در نوشتن تنها یک هدف داریم و آن این است، آنچه را که می دانیم با دیگران در میان نهیم، برای اینکه دیگران را برانگیزیم تا آنچه را که نوشته ایم، بخوانند، باید مهارت نوشتن را آشنا باشیم و این را بدانیم که هنر نویسنده گی، هنر پرداخت زیبا و ماهرانه ی واژه ها، گنجانیدن معنا های بسیار در الفاظ اندک است. بر این اساس نوشتن علم نیست؛ بلکه مهارت است که در نوشتن پدیدار می شود. اگر چه برای همه ی انواع نوشته هانیز ویژه گی های واحد و معینی نمی توان ذکر کرد، اما می توان که داستان ها و نمایش نامه های مه هااصلیل دینی، اجتماعی، اخلاقی، تربیتی و انتقادی ویژه گی هایی در نظر گرفت.

تنوع در نگارش : در نوشته باید جمله های کوتاه و جمله های دراز، جمله های بسیط، مرکب و مختلط و جمله های آزاد، استفهامی کار گرفته شود، هیچکس یک نواخت فکر نمی کند، با این ملاحظه که نویسنده فکر و اندیشه خود را واقعاً به درستی بیان کند، یعنی آنچه را که از روی منطق موازن و برابر است، متوازن بیان کند و آنچه را که مؤکد و با اهمیت است، مؤکد سازد، در نوشته او تنوع پدیدار می شود، البته تنوع مصنوعی نباشد، بلکه طبیعی روی عادت باشد. در نگارش فقره هاو جمله های مختلف(ساده، مرکب، پرسشی، امری و...) به کار ببریم، تنوع جمله ها، نوشته ما را زیبا می سازد. برعکس جمله های طولانی و تکراری نگارش ما را خسته کن جلوه می دهد.

انتخاب واژه و تعبیر:

در انتخاب واژه ها باید تعبیر واژه ها را نیز در نظر بگیریم و در گام نخست باید بدانیم که نوع نوشته ماچه گونه است؛ در نوشته علمی، واژه به معنای حقیقی و در نوشته های تخیلی(شعروداستان)گاهی نظر به ضرورت، واژه هامعنای مجازی، کنایه و تمثیلی و سمبولیک(نمادی)می گیرند؛مثال:

مورچه-----سختکوشی	کبوتر-----صلح
یخ-----سردی وسکوت	باز-----جنگ
خارا-----سختی	نرگس-----شوخ چشم

ردالتعبیر، به جای نام بردن عنوانی به کار می برند که صفات شاخص آن چیز است:

عروس آسمان---مهتاب

شاه ستاره گان---خورشید

مهتر عالم-----حضرت رسول اکرم(ص)

دبیر فلک---عطارد

کاربرد دقیق کلمه ها: هر قدر کلمه ها را در جای معین به کار ببریم، نوشته ی مازیبامی شود. باید در کاربرد دقیق کلمه های زیاد را بدانیم تا درجایش به کار ببریم. در این بخش دانستن پنج نکته بسیار مهم است:

۱. پیشوندها و پسوندها و ریشه های معروف واژه ها را بدانیم.
۲. بر علاوه معنای واژه ها که در هنگام مطالعه در می یابیم، متشابه، متضاد و مترادف آن را نیز بدانیم.
۳. لغت های جدید را در هنگام مطالعه یاد داشت نماییم.
۴. واژه های مختلف و اصطلاح های فلسفی، علمی و عرفانی را بدانیم.
۵. تبدیل نظم به نثر، ذخیره ی واژه گان و سطح تحلیل مان را بلند می برد.

توجه به قواعد دستوری: همین که قواعد دستوری را در نگارش در نظر بگیریم، یعنی فاعل، مفعول قید و هر کدام را در جایش به کار ببریم، نوشته ی ما بدون عیب خواهد بود. در این بخش باید نکته های مهم را در نظر داشته باشیم:

۱. **مطابقت فاعل و فعل:** نهاد مفرد، فعل مفرد با فاعل یا نهاد جمع، فعل جمع به کار می رود.
۲. **حذف فعل به قرینه ی لفظی:** حذف فعل یا بخشی از آن باید به قرینه ی لفظی صورت می گیرد. مگر در مورد های خاص، مانند جمله های تعجبی که حذف فعل، بدون قرینه ی لفظی هم عیبی ندارد.

مثال از حذف فعل به قرینه ی لفظی: ما وارد و مشغول کار شدیم.
در این جمله فعل {شدیم} در بخش اول جمله حذف شده است.
مثال از مطابقت فاعل و فعل: انسان های پاک رستگاری شوند

فعل جمع

نهاد جمع

در سراسر نوشته باید قواعد دستوری را رعایت کنیم و ارکان و اجزای جمله را در جای مناسب بیاوریم؛ یعنی با نهاد مفرد، فعل مفرد آورده شود و یا اگر نهاد جاندار باشد، لازم است که فعل جمله متناسب با آن باشد. در جمله ها حذف فعل نظر به قرینه باشد و بی جا فعل حذف نشود.

رعایت نشانه گذاری در نگارش

نشانه گذاری یا سجاوندی درنگارش از اهمیت ویژه یی برخوردار است، نشانه گذاری همانند الفبای پارسی دری، رمزی ست بین نویسندگان و خوانندگان و اگر نگارنده و خواننده، هر دو، این نشانه ها و رمز های متداول در زبان پارسی دری را بهتر بشناسند، در این صورت، خواندن یک نوشته و درک مفهوم آن آسانتر خواهد بود و این نشانه ها در نوشتار نقش علایم راهنمایی و راننده گی در جاده را دارند، که در خواندن به خواننده کمک می کند. حال به معمول ترین علایم نشانه گذاری می پردازیم:

نام نشانه ها	شکل نشانه ها	کاربرد
نقطه (نشانه توقف کامل)	•	یک - در پایان جمله های خبری یا امری یا انشایی قرار می گیرد؛ مثال: نام قدیم باغ بابر هم «باغ نوروزی» بود. الهی! دانایی ده که از راه نیفتم و بینایی ده که در چاه نیفتم. دو- پس از نشانه اختصار: ژ.ژ. روسو (ژان ژاک روسو) ویا: سال ۱۳۹۲ هـ. ش. (هجری شمسی)
ویرگول یا کامه (نشانه توقف کوتاه)	،	یک - در پایان جمله های پیرو (فقره ها) و همچنان جمله های ساده غیر مستقل می آید؛ مثال: اگر اعتماد به نفس داشته باشید، موفق می شوید. دو - به جای واو عطف میان واژه های همپایه: فردوسی، خیام، سعدی، مولوی و حافظ از شاعران طراز اول زبان پارسی دری هستند. سه - برای جدای کردن قسمت های از نشانی یا نقل منابع یک مقاله یا یک کتاب؛ مثال: قاری عبدالله، اصول انشاء، مطبعه مفید لاهور، ۱۳۰۶ چهار - به هنگام مکث یا توقف کوتاه، از این علامت استفاده می شود؛ مثال: قرآن، آخرین کتاب آسمانی، برای هدایت خلاق نازل شد.

یک - میان دو جمله مستقل که پیوند معنایی دارند؛ مثال: ابر ها پراکنده شدند؛ از شدت باران کاسته شد. دو - در جمله ها پیش از واژه های مثلاً، مانند، به حیث مثال، چون و امثال آن می آید؛ مثال: در تشبیه بلیغ ادات تشبیه و وجه شبه حذف می شود؛ مثال: عمر برف است.	؛	کامه ی نقطه دار، سیمیکولن (نشانه توقف متوسط)
یک - پیش از نقل قول مستقیم آورده می شود؛ مثال: گفتم: غم تو دارم گفتا: غمت سر آید، گفتم: که ماه من شو گفتا: اگر برآید. دو - برای شرح و توضیح: پیشدادی: نخستین سلسله آریایی که به روایت شاهنامه فردوسی شاهان آن از کیومرث شروع و به گرشاسپ ختم می شود. سه - پس از عنوان های کوچک کنار صفحه، که سطر به ادامه آن نوشته می شود و پس از واژه های، مانند، مثل، نمونه، به گونه مثال ... کاربرد این نشانه در مواردی است که نویسنده بنا به عللی واژه ها ترکیب ها یا جمله هایی را حذف می نماید؛ مثال: یک مسلمان باید تا امکان و توان بشری، همه علوم اعم از علوم دین، فلسفه، اخلاق، ادبیات، ساینس... را بیاموزد.	• •••	دو نقطه یا شارحه (نشانه توضیح و بیان) سه نقطه یا انصراف (نشانه صرف نظر)
یک - در پایان جمله های پرسشی؛ مثال: تو از کجا آمدی؟ دو - برای تردید در درستی یک مطلب که برای محقق نامعلوم باشد؛ مثال: طبق آمار نفوس شماری جمعیت افغانستان ۳۰ میلیون نفر (؟)	؟	نشانه پرسش ، سوالیه یا استفهام

است.		
در پایان جمله های عاطفی (تعجب، آرزو، فسوس، تحسین، دعا و نفرین) به کار برده می شود؛ مثال: آفرین! مواظب باش! و هم در موارد که واژه به گونه منادا بیاید پس از آن این علامت به کار برده می شود؛ مثال: خدایا! تویی بنده را دستگیر. یک - هنگامی که می خواهیم عین سخن را از کسی یا از منبعی نقل کنیم، مثال: پیامبر اسلام فرموده: "ز گهواره تا گور دانش بجوی." دو - وقتی می خواهیم عنوان های آثار علمی، هنری، مقاله، کتاب را بیاوریم همه را در داخل قوس ناخنک قرار می دهیم: مقاله علمی شما را در مجله "خراسان" زیر عنوان "صور خیال شعر" خواندم.	!	نشانه نداییه قوس ناخنک یا گیومه (نشانه نقل قول)
یک - در دو طرف یک جمله معترضه قرار می گیرد: بالاخره نامه اش رسید - نامه پر از گله و شکایت - ولی به اصل مطلب اشاره نکرده بود. دو - برای نقل گفت و گوی اشخاص داستان و نمایشنامه در آغاز سطر می آید: معلم از شاگرد پرسید: - چرا کارخانه گی ات را انجام ندادی. - زیاد کار داشتم. - کار تو چه بود؟ - خودم هم نمی دانم.	-	خط فاصله یا دش

❖ **املاي واژه ها:** در املاي واژه ها و وصل و فصل تركيبات بايد دقت كنيم و هرگز لغاتي كه املاي درست آنها رانمي دانيم، به كار نبريم.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

❖ **رعایت عفت قلم و پاکی فکر:** در همه نوشته ها باید عفت قلم را رعایت کرد و از استعمال الفاظ زشت و رکیک خودداری نمود، زیرا فحش و ناسزا نوشته رادر نظر خواننده بی مقدارونویسنده راخوارمی دارد.

❖ **استفاده از صنایع ادبی و آرایش کلام:** کاربرد صناعی ادبی در گیرایی و زیبایی اثر و جلب توجه خواننده سخت موثر است. آوردن تشبیهی زیبا، استعاره ی لطیف، کنایه به موقع، ضرب المثل ها، شعر نغز همه و همه نوشته را پربارتر و گیراتر و خواندنی تر می سازد، که اینها همه باید به جا استفاده شود.

❖ **واژه های بیگانه:** باید از کاربرد لغات و دانشواژه های دشوار و دور از ذهن که معنای آن را نمی دانیم احتراز جوییم و نیز سعی کنیم تا می توانیم لغات بیگانه را که مترادف آن در زبان فارسی است، در نوشته ی خود نیاوریم.

❖ **از حیث مفهوم و محتوا و پیام:** نوشته باید پاسخگوی نیاز معنوی، روحی و اعتقادی مردم باشد و خواننده را نسبت به مسوولیت خویش در برابر خدا و خلق آگاه سازد، نیروی خلاقه تخیل را در افراد، تربیت و تقویت کند و استعداد خفته و نهفته آنان را بیدار سازد، مردم را به میهن دوستی و جوانان را به مطالعه و شور عشق خواندن کتاب بکشانند.

سبک چیست؟

معنای لغوی «سبک» ریختن فلز ذوب شده در قالب است، ولی در ادب سبک، یعنی «نحوه بیان» سبک طریقه و روشی خاص بیان یک فرد را گویند، سبک انعکاس شخصیت نویسنده است و این را نمی توان به کسی تعلیم داد؛ زیرا سبک ازدرون خودمی تراودوریشه اش درشخصیت خودنویسنده نهفته است.

هر شخص از خود سبک خاصی دارد. ازشاگردان مبتدی در راستای نگارش تا بزرگترین نویسنده گان.

انواع نگارش

نوشته ها بنا به هدفی که دنبال می کنند، شکل ها و ساختار های متفاوتی دارند، بر این اساس نگارش را به چهار نوع تقسیم کرده اند:

- ❖ نگارش تشریحی (توصیفی و تفسیری)
- ❖ نگارش توصیفی
- ❖ نگارش استدلالی
- ❖ نگارش داستانی

اما در کتاب صنف دهم چاپ وزارت معارف، انواع نگارش را به پنج نوع بخش بندی کرده اند:

۱. نگارش تشریحی

۲. توصیفی

۳. تخیلی

۴. تحقیقی

۵. مطبوعاتی (روزنامه‌ی)

اگرچه بخش بندی انواع نگارش در بسیاری از کتاب های فن نویسنده گی متفاوت است؛ اما محتوای هر کدام با هم یکسانی دارند، چه یک نوع در نوع دیگر متداخل است، ما در اینجا بخش بندی کتاب معارف را مدنظر داریم به جهت که پرسش های امتحان کانکور بر اساس موضوع های کتاب معارف تکیه دارد.

۱. نگارش تشریحی

عبارت از آن نوع نگارش است که معلومات اندیشه ها و افکار، حقایق، مسایل یا حالات و اوضاع را چنان بیان می کند که گویی مفهوم و اطلاعی را انتقال می دهد و ابلاغ می کند. هدف نگارش تشریحی توضیح کردن است. مثال پرسش های که کودکان از بزرگان در مورد بعضی مسایل می کنند، که به پاسخ و توضیح درست نیاز است و با توضیح های در مورد اصطلاح های علمی خود نوع نگارش تشریحی است، که این نوع نگارش به گونه عینی و ذهنی تحریر می گردد.

۲. نگارش توصیفی: یکی از روش های پرکاربرد زبان نگارش توصیفی است، در این گونه نگارش نویسنده منظره یا محل را که به چشم دیده است تشریح و زیبایی و زشتی آن را به طور دلپسند و نیکو جلوه می دهد. دو نوع توصیف در ادبیات وجود دارد: توصیف واقعی و توصیف خیالی

الف - توصیف واقعی ؛ به مدد واژه ها و بدون تصرف خیال واقعیت را همان گونه که هست وصف می کند.

ب - توصیف خیالی ؛ با توصیف امور غیر واقعی به کمک تشبیه و استعاره و رمز دنیایی خیالی می سازد. در نگارش توصیفی سه شرط مهم پنداشته می شود: حساسیت قوی، نگاه دقیق و تنظیم منطق جمله ها.

۳. نگارش استدلالی، تحقیقی

در این نوع نگارش بحث و گفت و گو و مناظره و استدلال در باره یک ادعا یا موضوع نوشته می شود و بر آن است تا خواننده را قانع کند و او را با گوینده نماید. نخست عقیده مطرح می شود، سپس با بیان «چرا» و ارایه دلیل مناسب به دفاع از آن عقیده می پردازد. مقاله ها، روزنامه ها، تحلیل های سیاسی

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

در رسانه ها، سخنرانی های مذهبی و سیاسی نوشته شده، سیمینار ها و غیره از این نوع استدلال می باشد. در یک نگارش تحقیقی، اصطلاح های، تعریف و نکته های باریک و پیچیده توضیح داده می شود، راه حل های مسأله و مشکل مورد بحث واقع می گردد؛ ارزش یک مقاله علمی و تحقیقی در این است که خواننده بتواند به آسانی منطق استدلال ها را بسنجد و فکر نویسنده را از رهگذر اجزای اصلی و فرعی مقاله به روشنی دریابد، و دیگر اینکه آشنایی و احاطه ی لازم نسبت به موضوع مورد بحث، دقت در پژوهش، امانت در نقل و قول و گزارش، صحت عمل در تدوین مطالب و نتیجه گیری از موضوع از شرط های مهم نگارش تحقیقی به شمار می رود.

۴. نگارش تخیلی

باید بگوییم که اولین گام برای نویسنده شدن، داشتن تخیل است، و وقتی تخیل خود را به کار می گیریم، می توانیم از زیبا ترین و شگفت آورترین سرزمین ها سر در بیاوریم؛ نویسنده گان، با ذهن خلاق شان حالات خود و ماحول خود را به خواننده گان انعکاس می دهند، و ارتباطی را میان حوادث مختلف و صحنه های متفاوت ایجاد می کنند، و این گونه نوشته ها نماینده روح نویسنده بوده، که غالباً با قدرت تخیل هنر مندانه به نگارش می آید. البته از عنوان نگارش تخیلی، تصور آن نشود که آنچه زاده یی خیال و اندیشه و دور از واقعیت است، نوشته تخیلی گفته می شود، در این نوع نگارش حالت شادی یا غم در روح خواننده ایجاد می شود و نویسنده، در این نوع نگارش خواننده را با فکر خود شریک میسازد و با قدرت تخیل واقعیت ها را انعکاس می دهد.

۵. نگارش مطبوعاتی (روزنامه یی)

نویسنده ی نگارش مطبوعاتی در واقع اندیشه ی خود را مکتوب می کند، در این نوع نگارش خبر های از حوادث روز جامعه به شکل ایجاز نوشته می شود، و نثر نوشتاری آن سیر تحول زبان روزمره را نشان می دهد، و زبان آن معاصر، مردم پسند و بی پیرایه است. پیشینه یی این نوع نگارش از زمان محمود طرزی بدین سو رواج پیدا کرد، مقاله های که در سراج الاخبار به چاپ می رسید، در واقع خبر های داغ از جامعه یی آن روزی داخل و خارج کشور بود که برای اطلاع یابی اذهان عامه نوشته می شد. این نوشته ها با عنوان های متعددی نگاشته می شوند؛ فرهنگ، جوانان، صحت، ورزش، سیاست و... عنوان های اصلی که زیاد تر نگارش مطبوعاتی (روزنامه یی) با آن تنظیم می شود: سرمقاله، خبر، گزارش خبری، تفسیر و مصاحبه است.

سرمقاله، مقاله یی است که در یک روزنامه یا نشریه ی هفته نامه، ماهنامه، فصلنامه یا رادیو تلویزیون به وسیله یی سر دبیر یا یکی از روزنامه نگاران مجرب نوشته می شود. سرمقاله آینه ی فکر و عقیده بی غرضانه سر دبیر یا ناشر در باره موضوعی خاص است.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

خبر، امری ست تازه یا و قوع حادثه یی که برای آگاهی خواننده گان نوشته می شود که باید کوتاه ومؤثر دارای بار معنایی همه اطلاعات باشد؛ خبر ممکن است در روزهای بعد نیز در صفحه های مطبوعات، به صورت مطالب مفصلی همراه با عکس و سوابق حادثه ویژه گی های آن خبر چاپ شود، که این نوشته ی مفصل که بعد از خبر به چاپ برسد به آن گزارش (راپور تاژ) می گویند.

پرسش هایی که از بخش آیین انشاونگارش در کانکور سال های گذشته آمده، اینجا به چند نمونه یی آن پسند می کنم تا باشد با طرح پرسش های کانکوری این بخش آشنا شوید و هر چه بهتر آماده گردید.

۱. اسم فعل (آشامیدن) هرگاه با جزء پیشین {ب} همراه شود، چه گونه نوشته می شود؟
 ۱. بیاشامید ۲. بیآشامید ۳. باشامید ۴. بی آشامید
۲. اسم فعل (آلودن) هر گاه با جزء پیشین {ب} همراه شود، چه گونه نوشته می شود؟
 ۱. بیآلودن ۲. بیاآلودن ۳. بالودن ۴. بیآلودن
۳. در پایان جمله های ناقص پیرو یکی از گزینه های زیر می آید:
 ۱. (؟) ۲. (؟) ۳. (،) ۴. (!)
۴. یکی از نشانه های زیر، برای جدا کردن جمله های که از جهت ساختمان مستقل؛ ولی به یکدیگر پیوسته باشد، به کار می رود:
 ۱. (!) ۲. (،) ۳. (،) ۴. (؛)
۵. نگارش دارای چند رکن می باشد؟
 ۱. دو ۲. سه ۳. چهار ۴. پنج
۶. در نوشته های علمی واژه های به چه شکل به کار برده می شوند؟
 ۱. مجازی ۲. استعاره ۳. کنایی ۴. حقیقی
۷. در شعر و داستان واژه ها به چه شکل به کار برده می شوند؟
 ۱. واقعی ۲. حقیقی ۳. مستقیم ۴. مجازی
۸. در ادبیات فارسی دری (خارا) نماد چیست؟
 ۱. سختی و دشواری ۲. بزم ۳. سکوت ۴. شوخ چشم
۹. صورت نوشتاری کدام یکی از گزینه های زیر درست است؟
 ۱. بیفزود ۲. بی افزود ۳. بیافزود ۴. بافزود
۱۰. شکل نوشتاری کدام گزینه در املای زبان پارسی دری درست است؟
 ۱. تأیید ۲. تایید ۳. تأیید ۴. تایید
۱۱. شکل درست نوشتاری رادرگزینه زیر در یابید:
 ۱. هیئت ۲. هیأت ۳. هیات ۴. هیات
۱۲. شکل درست نوشته زیر را دریابید:
 ۱. جرئت ۲. جریت ۳. جرأت ۴. جریت
۱۳. در انتخاب کلمه بیشتر به کدام علم توجه صورت می گیرد؟

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

۱. عروض ۲. نحو ۳. معانی ۴. صرف
۱۴. نگارشی که بازبان معاصر بی پیرایه و مردم پسند نوشته شود:
۱. مصنوع است ۲. روز نامه یی است ۳. تحقیقی است ۴. مسجع است
۱۵. در ادبیات پارسی دری {باز} نماد چیست؟
۱. پیشرفت ۲. صلح ۳. جنگ ۴. ویرانه
۱۶. در ادبیات پارسی دری {مورچه} نماد چیست؟
۱. چشم ۲. سختی دشواری ۳. زحمت کشی ۴. رونده گی
۱۷. عامل اساسی در نگارش چیست؟
۱. ایجاد فکر ۲. ذوق سلیم ۳. تنظیم فکر ۴. مقدمه
۱۸. زیر بنای خلاقیت در نگارش چیست؟
۱. احساس ۲. اندیشه ۳. اراده ۴. اعتماد به نفس
۱۹. چند نکته را برای به کارگیری واژه گان در نگارش رعایت کنیم؟
۱. پنج نکته ۲. چهار نکته ۳. سه نکته ۴. هفت نکته
۲۰. در کدام گزینه، هنر آن تخیل است؟
۱. نگارش تحقیقی ۲. نگارش مطبوعاتی ۳. نگارش توصیفی ۴. نگارش تشریحی

آزمون درس هفتم

۱	هدف از آموزش انشأ چیست؟ (۱) آنچه را در ذهن داریم، بنویسیم (۲) همانطور که سخن می گوئیم، مطالب را بنویسیم (۳) موضوعات تاریخی و اجتماعی را بنویسیم (۴) ۱ و ۲ درست است
۲	معنای لغوی «آیین» و «انشأ» به ترتیب در گزینه های زیر است: (۱) روش و انشأ در لغت اسلوب (۲) آغاز کردن و انشأ در لغت شیوه (۳) اسلوب، شیوه و روش و انشأ به معنای ایجاد کردن (۴) آفریدن و آغاز کردن و انشأ در لغت طریقه
۳	در نگارش، دانستن کدام نکات مهم است؟ (۱) با همه علوم دسترسی داشته باشیم. (۲) با پروگرام های کمپیوتر آشنا باشیم (۳) ساینس و علوم مروجه را بدانیم (۴) قواعد علم صرف و نحو و فصاحت و بلاغت آشنا باشیم
۴	از همه اولترنکته مهم و نقش مهم در نگارش چیست؟ (۱) دانستن علوم معاصر (۲) انتخاب کلمه ها (۳) انتخاب سوژه خوب (۴) ترتیب درست ارکان نگارش

۵	در نگارش برای رشد استعداد به چه نیاز است؟ (۱) مطالعه نمودن (۲) نیازمند تمرین نمودن، ممارست و تلاش متداوم (۳) مطالعه علوم معاصر (۴) هیچ کدام
۶	بهترین وقت برای نگارش چه زمان و مکان است؟ (۱) بعد از صرف غذا در صنف (۲) از طرف شب در بستر خواب (۳) بعد از استراحت و مکان که از اصوات گوش خراش و اذیت کننده بر کنار باشد (۴) بعد از استراحت در حضور خانواده
۷	رعایت کدام نکات نوشته ما را غاری از نواقص می سازد؟ (۱) توجه به دستور زبان (صرف و نحو)، رعایت نشانه گذاری (۲) مفاهیم علمی را در نوشته خود جا دهیم (۳) واژه ها را به گونه هنری به کار بریم (۴) توجه به امور اجتماعی و سیاسی و فرهنگی در نوشته خود
۸	در نگارش آنچه مهم است: (۱) شکل نگارش است (۲) منظم بودن و مرتب بودن ارکان نگارش (۳) ماهیت موضوع می باشد. (۴) هیچ کدام
۹	مراحل سه گانه نگارش هر مطلب از آغاز تا پایان در یکی از گزینه های زیر به ترتیب آمده است، مشخص سازید: (۱) بیان فکر، تنظیم فکر، ایجاد فکر (۲) مرحله ایجاد فکر، تنظیم فکر، بیان فکر (۳) تنظیم فکر، ایجاد فکر، بیان فکر (۴) ایجاد فکر، بیان فکر، تنظیم فکر
۱۰	افکار انسان از کدام منابع سرچشمه می گیرد؟ (۱) مطالعه، مشاهدات، تجربه های شخصی (۲) دیدن فلم و مشاهدات و تجربه های دیگران را که شنیده ایم (۳) از یک منبع سرچشمه می گیرد، گزینه (۱) صحیح است (۴) از دو منبع سرچشمه می گیرد، گزینه های (۱) و (۲) صحیح است
۱۱	عامل اساسی در نگارش چیست؟ (۱) فهمیدن نکات نگارشی (۲) محیط آرام و زمان مناسب (۳) تن درست و صحتمند و فکر آرام (۴) فکر درست و ذوق سلیم
۱۲	بعد از ایجاد فکر در نگارش، کدام مرحله آغاز می گردد؟ (۱) ایجاد فکر و نتیجه (۲) تنظیم فکر (۳) بیان فکر (۴) خلاصه موضوع
۱۳	در مرحله بیان فکر که دو راه وجود دارد: گفتار، نگارش، آنکه مربوط انتخاب نویسنده گان می باشد؟ (۱) نگارش (۲) گفتار (۳) گفتار و نگارش (۴) هیچ کدام
۱۴	ارکان نگارش چند است؟

۱۵	(۱) شش در یکی از گزینه ها صورت ارکان نگارش به ترتیب آمده است: (۱) آغاز مطلب، شرح وسط، مقدمه، نتیجه (۲) شرح و بسط، آغاز مطلب، مقدمه، نتیجه (۳) مقدمه، شرح و بسط، آغاز مطلب، نتیجه (۴) مقدمه، آغاز مطلب، شرح و بسط، نتیجه	(۱) چهار (۲) دو (۳) پنج
۱۶	(۱) عنوان جالب در آغاز متن کدام نکات را مد نظر داشته باشیم؟ (۲) جمله را با یک سوال آغاز کنیم (۳) با یک فکاهی یا ضرب المثل و یک بیت (۴) همه موارد	
۱۷	چه چیز باعث خسته کن شدن نوشته ما می شود؟ (۱) موضوع های پیچیده و مهم فلسفی (۲) واژه های مجازی (۳) کاربرد واژه های غیر هنری (۴) تکرار واژه ها و دوری از تنوع جمله ها	
۱۸	الفاظ مثل: «کبوتر، باز، نرگس، مورچه» به ترتیب در نگارش های نویسنده گان نماد چیست؟ (۱) جنگ، میدان، زیبایی، سردی (۲) صلح، تفنگ، زیبایی، سخت کوشی (۳) صلح، جنگ، شوخ چشمی، سخت کوشی (۴) جنگ، آسمان، گل، پروانه	
۱۹	در نگارش، گاهی به جای نام بردن از چیزی عنوانی به کار می برد که صفت شاخص آن چیز است، به آن چه می گویند؟ (۱) ردالتعبیر (۲) مقدمه (۳) سوژه (۴) نتیجه	
۲۰	ردالتعبیر به ترتیب صفت های: «شاه ستارگان، عروس آسمان، مهتر عالم و دبیرفلک» مربوط کدام گزینه می شود؟ (۱) ماه، حضرت محمد (ص)، خورشید، عطارد (۲) خورشید، عطارد، حضرت محمد (ص)، ماه (۳) خورشید، ماه، حضرت محمد (ص)، عطارد (۴) ماه، خورشید، فلک، آسمان	
۲۱	در کدام گزینه مطابقت نهاد با فعل درست آمده است؟ (۱) انسان پاک رستگار می شود (۲) انسان های پاک رستگار می شوند (۳) انسان های پاک رستگار می شود (۴) ۱ و ۲ درست است	
۲۲	حذف فعل بدون قرینه لفظی در کدام مورد صورت می گیرد؟ (۱) در جمله های امری (۲) در جمله های تعجبی (۳) در جمله های خبری (۴) در جمله های پرسشی	
۲۳	حذف فعل یا بخشی از آن باید به صورت گیرد. (۱) بدون قرینه (۲) قرینه معنوی (۳) قرینه لفظی و معنوی (۴) قرینه لفظی	
۲۴	در کدام گزینه حذف فعل به جا صورت گرفته است؟	

	۱) هوا تاریک و برف بارید ۲) ما وارد و به کار پرداختیم ۳) ما وارد و مشغول کار شدیم ۴) احمد به صنف وارد و درس را خواند	
۲۵	نگارش تشریحی به چند دسته تقسیم شده است؟ ۱) به دو دسته (عینی و ذهنی) ۲) یک دسته (عینی) ۳) چهار دسته ۴) هیچ کدام	
۲۶	نثر تاریخ بیهقی جز کدام نوشته محسوب می شود؟ ۱) تشریحی ذهنی ۲) ذهنی - عینی ۳) تخیلی ۴) تشریحی عینی	
۲۷	نثر داستان ابن سماک بیهقی جز کدام نوشته محسوب می شود؟ ۱) تشریحی عینی ۲) تشریحی ذهنی ۳) تخیلی ۴) ذهنی - عینی	
۲۸	هنری که نویسنده در نوشته وصفی به کار می برد است: ۱) توصیف ۲) اندیشه عالی ۳) تخیل ۴) ماهیت موضوع	
۲۹	جمله های زیر معرف کدام نوع نگارش است؟ «نویسنده منظره را که دیده نه تنها تشریح می کند بلکه زیبایی ها و زشتی های آن را به صورت دلپسند در چشم و دل خواننده می آراید.» ۱) نگارش تشریحی ۲) نگارش توصیفی ۳) نگارش تخیلی ۴) هیچ کدام	
۳۰	نوشته که حالت شادی یا غم را در روح خواننده ایجاد کرد؟ ۱) نگارش توصیفی ۲) نگارش تشریحی ۳) نگارش تخیلی ۴) نگارش وصفی و تخیلی	
۳۱	زبان روزنامه یی چه گونه زبان است؟ ۱) زبان معاصر، مردم پسند ۲) بی پیرایه ۳) زبان ادبی و هنری ۴) ۱ و ۲ درست است	
۳۲	مراد از نوشته های مطبوعاتی: ۱) روزنامه و مجلات ۲) کتاب های تاریخی ۳) کتاب های ادبی - هنری ۴) آثار علمی	
۳۳	در شیوه نگارش، تقلید چند نوع است؟ ۱) دو نوع ۲) سه نوع ۳) چهار نوع ۴) پنج نوع	
۳۴	کدام گزینه معرف جمله زیر است؟ «طریقه و روش خاص بیان یک فرد را گویند و انعکاس شخصیت در نگارش به شمار می رود.» ۱) تقلید ۲) سبک ۳) نگارش نویسنده ۴) مکتب ادبی	
۳۵	کار برد علامت نقطه در کدام موارد صحیح است؟ ۱) در پایان جمله های امری و خبری ۲) هرگاه حرف اول اسمی به صورت اختصار بیاید ۳) در پایان جمله های پرسشی ۴) ۱ و ۲ درست است	
۳۶	در پایان این جمله کدام علامت می آید: «راستی، عجب روز گاری است» ۱) . ۲) ؟ ۳) ! ۴) ؛	

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

۳۷	علامت سوالیه (؟) درآخیر کدام جمله ها می آید؟ (۱) خبری (۲) پرسشی (۳) تعجیبی (۴) امری
۳۸	هرگاه در جمله به سخن کسی یا مطلبی از جایی اشاره شود پس عین آن مطلب نقل شود؛ از کدام علامت استفاده می شود؟ (۱) سوالیه (؟) (۲) شارحه (:) (۳) سیمکولن (!) (۴) گیومه «»
۳۹	هنگام که سخنی را عیناً از کسی یا جایی نقل قول کنند، در بین یکی از علامت نگاشته می شود؟ (۱) گیومه «» (۲) نقطه (.) (۳) کامه (,) (۴) شارحه (:) (۵) سیمکولن (!)
۴۰	در بین دو فقره زیر کدام علامت کاربرد دارد؟ «نه هرکه به قامت مهتر () به قیمت بهتر.» (۱) شارحه (:) (۲) سیمکولن (!) (۳) ویرگول (,) (۴) نقطه (.)

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
پاسخ	۴	۳	۴	۴	۲	۳	۱	۲	۲	۴	۴	۲
پرسش	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴
پاسخ	۱	۲	۴	۴	۴	۳	۱	۳	۴	۲	۴	۳
پرسش	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶
پاسخ	۱	۴	۲	۳	۲	۳	۴	۱	۱	۲	۴	۳
پرسش	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱							
پاسخ	۲	۲	۱	۲	۴							

زندگی، قانون باورها و لیاقت هاست؛

همیشه باور داشته باش، لایق بهترین هاستی.

توصیه‌های کانکوری

- ❖ دانش‌آموز آمادگی در آزمون سراسری باید وقت ویژه‌ی برای مطالعه در نظر بگیرد و به قول معروف از خود مایه بگذارد؛ هر روز ۴ ساعت و روز جمعه ۸ ساعت مطالعه نماید.
- ❖ مرور مرتب و به موقع درس‌ها: درس‌ها را به‌طور مرتب مرور کنید، این امر باعث تثبیت یادگیری و جلوگیری از فراموش شدن مطالب آموخته شده می‌شود.
- ❖ به‌طور همزمان درس‌های ریاضیات و ساینس و علوم اجتماعی و السنه را مطالعه نمایید، اشتباه بزرگی که بعضی از دانش‌آموزان کانکور مرتکب می‌شوند، این است که السنه (دری و پشتو) را در نزدیکی های آزمون کانکور می‌خوانند.
- ❖ نگرش مثبت داشته باشید و در جهت آن تلاش و کوشش کنید:

«اگر گویی که نتوانم، برو بنشین که نتوانی
وگر گویی که بتوانم، قدم در نه که بتوانی»

امیدوار بودن و تلاش کردن، خود بخشی از موفقیت است.

بخش نخست زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دهم

بخش دوم

زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری

صنف یازدهم

درس هشتم

فن بیان (تشبیه مفصل، مرسل، مؤکد و بلیغ)

فن بیان

بیان در لغت به معنای واضح بودن و آشکار ساختن است و تعریفی که پیشینیان از لحاظ اصطلاحی به این علم داده اند: دانشی است که بدان شناخته می شود آوردن یک معنا به شیوه های گوناگون در روشنی دلالت بر آن معنا، اما امروز اهل بلاغت چنین برداشتی از فن بیان دارند، بیان فنی است که از شکل های خیال و چگونگی آفرینش هنر و ادبیات سخن می گوید و موضوع آن تشبیه، مجاز استعاره و کنایه است که هنر، ادبیات را از زبان تهی جدا می سازد و به زبان تهی هستی می بخشد. بیان شکل خاصی از کاربرد زبان است، شکل که به طور معمول با تخیل آمیخته است و سخن با در آمیخته گی تخیل تاثیر به سزایی دارد.

در صدف سینه و دریای دل

علم بیان دُر سخن پرورد

(حاجب شیرازی)

این که گفتیم علم بیان مبتنی بر تصویر خیال است و آن اینکه جمله غیر از مفهوم اصلی را به مفهوم پشت پرده و نهفته به ما رهنمون می کند؛ مثال وقتی می گوییم «روی او مانند گل است» علاوه بر این که زیبایی چهره به ذهن متبادر می شود. یک معنای دیگر نیز در ذهن نقش می بندد و آن تصویر گل و لطافت و سرخی و خوشبویی آن که از راه تخیل حاصل می شود؛ اما اگر بگوییم «روی او زیباست» سخن ما بیانی محسوب نمی شود، صرف وصف روی به گونه یی واقعی گردیده و هیچ تصویر خیالی از این گونه واژه ها به ذهن متبادر نمی شود.

صورت های مختلف خیال یعنی تشبیه، استعاره، مجاز و کنایه در شعر از اهمیت ویژه برخوردار اند و طبقه بندی موضوعی فن بیان هم در این چهار بخش مورد بررسی قرار می گیرد. حال این چهار بخش را که از عوامل مهم خیال انگیزی شعر است، به طور جداگانه به شناسایی می گیریم.

تشبیه

ادعایی همانندی میان دو یا چند چیز را تشبیه می گویند؛ توصیف، اغراق، مادی کردن و محسوس ساختن حالات از اغراض تشبیه است، رویی همین علت، تشبیه ادعای اتحاد و یکسان دانستن خیالی دو چیز متفاوت است.

ساختار تشبیه در فن بیان بر چهار پایه استوار است که به آن رکن گویند و جمع آن ارکان است.

ارکان تشبیه

مشبه: چیزی یا کسی که قصد مانند کردن آن را داریم.

مشبه به: چیزی یا کسی که مشبه به آن مانند می شود.

وجه شبه: ویژگی یا صفات مشترک میان مشبه و مشبه به.

ادات: واژه یی که نشان دهنده پیوندشبهت است از قبیل: چون، چو، گویی، مانند، مثل، شکل، همچو، سان، گون، همرنگ ...

مثال: «شمع در روشنایی مانند آفتاب است.» (شمع) مشبه و (آفتاب) مشبه به (مانند) ادات و (روشنایی) وجه شبه می باشد.

و یا در صفحه ۱۵۳ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، بیت اول قصیده ی فرخی سیستانی:

بر آمد پیلگون ابری ز روی نیلگون دریا چو رأی عاشقان گردان چو طبع بیدلان شیدا

(ابر) مشبه، (رأی عاشقان) مشبه به، (گردان) وجه شبه و (چو) ادات و در مصراع دوم هم مشبه به (طبع بیدلان) برای ابر است و هم (دریا) مشبه و (نیل) مشبه به و (گون) ادات تشبیه می باشد.

از این چهار رکن، دو رکن یعنی مشبه و مشبه به اصلی است و با حذف هر یک از آن ها ساختمان تشبیه به هم می خورد، اما وجه شبه و ادات تشبیه، ممکن ذکر و یا حذف شود.

تشبیه از جهت ذکر یا حذف وجه شبه و ادات به انواع زیر بخشبندی می گردد.

۱. تشبیه مفصل

اگر وجه شبه در کلام ذکر شود، تشبیه را مفصل گویند؛ مثال در صفحه ۳۰ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دهم، بیتی از دقیقی بلخی چنین آمده است:

زمین برسان خون آلود دیبا

هوا برسان نیل اندوه مشتی

(زمین) مشبه، (سان) ادات، (خون آلوده گی و سرخی) وجه شبه، (دیبا) مشبه به همچنان در مصراع دوم. و هم در بیت بالا از فرخی سیستانی که ذکر گردید، تشبیه مفصل است به جهت که وجه شبه در آن ذکر است.

۲. تشبیه مجمل

اگر وجه شبه در کلام حذف شود، آن تشبیه را مجمل می گویند، مثال: در صفحه ۸۹ کتاب زبان و ادبیات دری صنف یازدهم، بیتی از مثنوی مولانا جلال الدین محمد بلخی چنین ذکر گردیده است:

خاتم ملک سلیمان است علم

جمله عالم صورت و جان است علم

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

(علم) مشبه و (خاتم) مشبه به و در مصراع دوم (علم) مشبه و (جان) مشبه به (عالم) مشبه و (صورت) مشبه به است. که وجه شبه در بین ذکر نگردیده تا ذهن خواننده به تکاپوی شباهت طرفین اقدام کند که بعد از دریافت وجه شبه لذت برای خواننده دست می دهد.

ویا:

چون دریای خون شد همه دشت و راغ
جهان چون شب و تیغ ها چون چراغ

در این بیت با چهار تشبیه روبرو هستیم، دشت و راغ به دریا، جهان به شب و تیغ ها به چراغ مانند شده است. شاعر وجه شبه را به قصد نیاورده است تا ذهن مخاطب را به تلاش وا دارد که بارزترین صفت، مشبه به اول (دریای از خون) را دریابد و آن گاه به راز همانندی مشبه و مشبه به که سرخ رنگی است پی برد، هر چه این تلاش بیشتر باشد، تاثیر تشبیه بیشتر و با لذت تر است، ذکر وجه شبه شباهت طرفین تشبیه را محدود می سازد، اما حذف آن ذهن را برای جست و جوی شباهت طرفین آماده می سازد تا بارزترین شباهت آن را دریابد.

۳. تشبیه مرسل

اگر ادات تشبیه در کلام ذکر شود، آن تشبیه را مرسل گویند، مثال: در صفحه ۴۲ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، دو بیتی از ملک الشعرا بهار چنین آمده است:

بیایید ای کبوتر های دلخواه
بدن کافور گون، پاها چو شنگرف
بپرید از فراز بام و ناگاه
به گرد من فرود آید، چون برف

(کبوتر ها) مشبه و (برف) مشبه به، (بدن) مشبه و (کافور) مشبه به، (پاها) مشبه و (شنگرف) مشبه به می باشد که در مصراع دوم بیت اول (گون و چون) و در مصراع چهارم (چون) ادات تشبیه است.

۴. تشبیه مؤکد

اگر ادات تشبیه در کلام ذکر نشود، تشبیه را مؤکد گویند، مثال: در صفحه ۳۹ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، بیتی از غزل طبیب اصفهانی چنین آمده است:

مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
ز بامی که برخاست به مشکل نشیند

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

دل را درصفت وحشی گری و برخاستن و به مشکل نشستن یعنی بی قراری، به مرغ وحشی مانند کرده و همانندی دو چیز بدون ذکر ادات شده است.

۵. تشبیه بلیغ

اگر ادات و هم وجه شبه در کلام حذف شود، تشبیه بلیغ یا رسا گفته می شود، که در این تشبیه فقط طرفین تشبیه ذکر می گردد و از نظر زبان شناسی، رساترین نوع تشبیه است، زیرا ذهن و خیال مخاطب خود به کاوش و دریافت وجه شبه می پردازد، که به صورت ترکیب اضافی و یا غیر اضافی در کلام می آید، این نوع تشبیه را در دستور زبان «عبارت اضافی تشبیهی» می گویند، به مثال های زیر توجه نمایید:

غیر من هیچ کسی تشنه دیدار تو نیست
عاشق موی میان و گل رخسار تو نیست
(شاه عبدالله یمگی بدخشی)

و یا:

در صدف سینه و دریای دل
علم بیان در سخن پرورد
(حاجب شیرازی)

در بیت نخست مصراع دوم، شاعر میان (کمر معشوق) را به موی و رخسار معشوق را به گل مانند کرده است، مقصود وی اغراق در زیبایی و کمال اوست که وجه شبه طرفین حذف بوده و ذهن خواننده در این بیت با تلاش بسیار، شباهت بین مشبه ها را جست و جو می نماید و بعد از دریافت اینکه بین «میان و موی» باریکی و بین «رخسار و گل» نازکی، طراوت، خوشبویی و لطافت شباهت های مشترک است و این جستجو باعث لذت می شود.

همانطور در بیت دوم، سینه شاعر به صدف و دل شاعر را به دریا و در مصراع دوم سخن شاعر را به در مانند نموده است، که وجه شبه در هر سه تشبیه حذف شده است، پیش از اینکه وجه شبه را بین سینه و صدف دریایم، باید بدانیم که به اساس عقیده قدما صدف در بین خود، مروارید را می پرورد و همین شباهت بین سینه و صدف در پروراندن است که سینه برداشت های ذهنی را و صدف در را می پرورد. همینطور دل باصفت مشترک وسعت و بیکرانی به دریا مانند شده است که این خود تلاش در جستجوی شباهت طرفین برای خواننده لذت بخش است و هم به دلیل ارزشمندی، سخن (دانش) به در مانند شده است.

آزمون درس هشتم

۱	ترکیب «صدف صبح» در بیت زیر چه نوع تشبیه است: در صدف صبح به دست صفا غالیه بوی تو ساید صبا (۱) تشبیه مجمل (۲) تشبیه مفصل (۳) تشبیه مرسل (۴) تشبیه بلیغ
۲	در جمله «علم در هدایت انسان، چون نور است.» واژه «علم» کدام رکن تشبیه است؟ (۱) مشبه به (۲) مشبه (۳) وجه شبه (۴) ادات
۳	در مصراع: «روی او ماه است، اگر بر ماه مشک افشان شود» چه نوع تشبیه به کار رفته است؟ (۱) تشبیه مؤکد (۲) تشبیه مرسل (۳) تشبیه مفصل (۴) هیچکدام
۴	در بیت زیر نوعیت تشبیه را دریافته و هم وجه شبه آن را نیز مشخص سازید: تنم چون سایه موی است و دل چون دیده موران (۱) تشبیه مرسل و مفصل، وجه شبه آن سیاهی و تنگی (۲) تشبیه مجمل، وجه شبه آن باریکی و تنگی (۳) تشبیه مؤکد، وجه شبه آن باریکی و سیاهی (۴) گزینه (۱) درست است
۵	عبارت های «برف عمر، قد سرو، تیرمژگان، شبنم عشق، باران رحمت» چه نوع تشبیه اند؟ (۱) تشبیه مرسل (۲) تشبیه مفصل (۳) تشبیهی اضافی (۴) تشبیه مؤکد
۶	بیت زیر بیانگر کدام نوع تشبیه است، مشخص سازید؟ از حسرت رخسار تو ای زیبا روی ❀❀❀ از ناله چو نال گشتم و از مویه چو موی (۱) تشبیه مفصل (۲) تشبیه مرسل (۳) تشبیه بلیغ (۴) هیچکدام
۷	در بیت: « بهشت عدن را ماند همی باغ ❀❀❀ درخت، آراسته حور بهشتی» چه گونه تشبیه به کار رفته است؟ (۱) تشبیه مرسل (۲) تشبیه مفصل (۳) تشبیه مجمل (۴) ۱ و ۲ درست است
۸	در بیت زیر چه نوع تشبیه به کار رفته است؟ بتی رخسار او همرنگ یاقوت می یی برگونه جامه کنشتی (۱) تشبیه مؤکد (۲) تشبیه مرسل (۳) تشبیه مفصل (۴) تشبیه بلیغ
۹	در بیت زیر چه نوع تشبیه به کار رفته و هم وجه شبه آن را دریابید: جهان طاووس گونه گشت گویی

	به جای نرمی و جای درشتی (۱) مرسل، وجه شبه آن نرمی (۲) مفصل، وجه شبه آن درشتی (۳) موکد، وجه شبه آن جای (۴) ۱ و ۲ درست است	
۱۰	کدام گزینه بیانگر آرایهٔ بیانی به کار رفته در بیت زیر می باشد؟ علم باغ است مرغ جانت را ❀❀❀ بر سپهر او برد، روانت را (۱) تشبیه مرسل (۲) تشبیه مجمل (۳) تشبیه بلیغ (۴) هیچ کدام	
۱۱	در بیت زیر وجه شبه را دریابید: زن ار به راه متاعب نمی گداخت چو شمع نمی شناخت کسی این راه تیره را پایان (۱) زن (۲) گداخت (۳) شناخت (۴) شمع	
۱۲	بیت زیر با چه گونه تشبیه آراسته گردیده است؟ هر کجا سرو قدی چهره چو یوسف بنمود عاشق سوخته خرمن چو زلیخا برخاست (۱) تشبیه بلیغ (۲) تشبیه مرسل (۳) تشبیه مفصل (۴) همه موارد	
۱۳	علم دریاییست بی حد و کنار ❀❀❀ طالب علم است غواص بحار در بیت از مثنوی مولانا نوعیت تشبیه را دریابید: (۱) تشبیه مفصل (۲) تشبیه مجمل (۳) تشبیه مؤکد (۴) همه موارد	
۱۴	نوعیت تشبیه را در بیت زیر دریابید: از ساز مرا خیمه چو کاشانهٔ مانسی وز فرش مرا خانه چو بتخانهٔ فرخار (۱) تشبیه مؤکد (۲) تشبیه مرسل (۳) تشبیه بلیغ (۴) تشبیه مجمل	
۱۵	وجه شبه را در بیت زیر دریابید: مغرور مشو به مال چون بیخبران زیرا که بود مال جو ابر گذران (۱) مال (۲) ابر (۳) گذران (۴) مغرور	
۱۶	در ترکیب های که تشبیه بلیغ را ساخته مشبه به های آن را به ترتیب دریابید: « مهد زمین، سیلاب اشک، چراغ علم، دایهٔ ابر بهاری، خوان نعمت، کلاه شگوفه. » (۱) مهد ، سیلاب، چراغ، دایه، خوان، کلاه (۲) زمین، اشک، علم، ابر، نعمت، شگوفه (۳) مهد، اشک، چراغ، ابر، کلاه، خوان (۴) هیچ کدام	
۱۷	در بیت زیر مشبه های آن را دریابید: روزگارند اهل علم و هنر ❀❀❀ سینه شان چرخ و نکته شان اختر	

	(۱) روزگا و اختر و چرخ (۲) سینه شان و نکته شان (۳) اهل علم و هنر (۴) ۲ و ۳ درست است	
۱۸	اگر در کلام وجه شبه و ادات حذف شود، چه گونه تشبیه است؟ (۱) تشبیه مرسل (۲) تشبیه مجمل (۳) تشبیه بلیغ (۴) تشبیه مفصل	
۱۹	تشبیه مؤکد، تشبیهی است: (۱) ادات ذکر می شود (۲) گاهی ادات حذف می شود (۳) صرف طرفین ذکر شود (۴) وجه شبه ذکر شود	
۲۰	تشبیه مجمل، تشبیهی است: (۱) ادات ذکر شود (۲) وجه شبه ذکر شود (۳) ادات حذف شود (۴) گاهی وجه شبه حذف می شود	
۲۱	در تشبیهی که یک مشبه با چند مشبه به مانند شود: (۱) تشبیه جمع (۲) تشبیه تسویه (۳) تشبیه مرسل (۴) تشبیه مؤکد	

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۴	۲	۱	۴	۴	۲	۴	۲	۴	۳	۲
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	
پاسخ	۴	۴	۲	۳	۱	۴	۳	۲	۴	۱	

درس نهم

تشبیه از لحاظ شکل

طبقه بندی شکل تشبیه

در این بخش تشبیه از لحاظ شکل ظاهری یعنی تعدد مشبه و مشبه به و یا نظم و ترتیب آن ها مورد بررسی قرار می گیرد.

۱. تشبیه جمع

تشبیهی است که در آن یک مشبه را به چند مشبه به مانند کنند؛ مثال بیتی از امیرعلی شیرنواپی در صفحه ۵۷ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم چنین آمده است:

معنی شیرین و رنگینم به ترکی بی حد است
فارسی هم لعل و درهای ثمین گر بنگری

(شعر فارسی) مشبه و (لعل و درهای ثمین) مشبه به هستند.
و یا:

پروین به چه ماند؟ به یکی دسته یی نرگس
یا نسترن تازه که بر سبزه نشانیش

(پروین) مشبه و (دسته یی نرگس و نسترن تازه) مشبه به ها هستند.

۲. تشبیه تسویه

عکس تشبیه جمع است. یعنی چند مشبه را به یک مشبه به مانند کنند؛ مانند:

نقش خورَنَق است همه باغ و بوستان
فرش ستبرق است همه دشت و کهسار

در این بیت (باغ و بوستان) به خورَنَق و (دشت و کهسار) به فرش ستبرق مانند شده است.

آزمون درس نهم

۱	بیت زیر با یکی از آرایه های بیانی مزین است، مشخص سازید: سال و مه کینه جوی همچو پلنگ ❀❀❀ خلق عالم ز طبع تو دلتنگ
۲	(۱) تشبیه موکد (۲) تشبیه جمع (۳) تشبیه مفصل (۴) تشبیه تسویه بیت زیر بیانگر یکی از صناعات ادبی است، مشخص سازید: این یک دو سه روزه نوبت عمر گذشت ❀❀❀ چون آب به جویبار و چون باد به دشت

۳	۱) تشبیه بلیغ (۲) تشبیه موکد (۳) تشبیه جمع (۴) تشبیه تسویه من آن ذره خوردم از دیده دور ❀❀❀ که نیروی تویر من افکنده نور در بیت بالا وجه شبه آن را دریابید: ۱) خورد، از دیده دور (۲) من آن (۳) ذره و افکنده نور (۴) نیرو نوعیت تشبیه را در بیت زیر دریابید: من همچو خار و خاکم و تو آفتاب و ابر ❀❀❀ گل ها و لاله ها دهم ار تربیت کنی ۱) تشبیه ملفوف (۲) تشبیه مفروق (۳) تشبیه تسویه (۴) تشبیه جمع
۴	۵ گر بر سرم بگردد چون آسیا فلک ❀❀❀ از جای خود نجنبم چون قطب آسیا نوعیت تشبیه را دریافته و بعد مشبه ها را مشخص سازید: ۱) تشبیه تسویه، مشبه بگردد و قطب آسیا (۲) تشبیه مفصل، مشبه فلک و خود ۳) تشبیه ملفوف، مشبه آسیا و جای (۴) تشبیه جمع، مشبه سرم و خود
۶	در بیت زیر نوعیت تشبیه را در مصراع نخست دریابید: علم دریاییست بی حد و کنار ❀❀❀ طالب علم است غواص بحار ۱) تشبیه مفصل (۲) تشبیه مجمل (۳) تشبیه مرسل (۴) او ۲
۷	تشبیه‌ی که چند مشبه را به یک مشبه به مانند کنند: ۱) تشبیه جمع است (۲) تشبیه موکد است (۳) تشبیه تسویه است (۴) تشبیه بلیغ است ۸ ارغوان ریخته بر صفه خضرای چمن ❀❀❀ همچنانست که بر تخته دیبا دینار نوعیت تشبیه را دریابید: ۱) تشبیه مرسل (۲) تشبیه موکد (۳) تشبیه تسویه (۴) تشبیه جمع ۹ یکی از ارکان تشبیه، چیزی که آن را به چیز دیگری مانند کنیم: ۱) مشبه به (۲) ادات (۳) مشبه (۴) وجه شبه ۱۰ مشبه به، رکنی از تشبیه است که: ۱) چیزی که آن را به چیزی دیگر مانند کرده ایم. ۲) صفت مشترک بین مشبه و مشبه به ۳) واژه های که بین مشبه و مشبه به پیوند برقرار می کند. ۴) چیز دوم که مشبه، به آن مانند شده است. ۱۱ واژه های که میان مشبه و مشبه به، پیوند برقرار می کنند: ۱) وجه شبه است (۲) ادات تشبیه است (۳) مشبه است (۴) مشبه به است ۱۲ صفت مشترک میان مشبه و مشبه به: ۱) مشبه است (۲) وجه شبه است (۳) مشبه به است (۴) ادات است

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
پاسخ	۴	۳	۱	۴	۲	۴	۱	۱	۳	۴	۲	۲

درس دهم

استعاره (مصرحه ، بالکنایه)

استعاره

پیش از آن که درمورد استعاره تعریفی داشته باشیم، باید گفت که در همه زبان های جهان، هر واژه معنای قرار دادی دارد که اهل زبان به آن وضع نموده اند، مثال: در زبان پارسی دری واژه «خون» در معنای حقیقی مایع سرخ رنگی که در تمام رگ های انسان ها و حیوانات جریان دارد و بدن از آن تغذیه می شود؛ فردوسی واژه «خون» را در بیت زیر به معنای حقیقی آن به کار برده است که ریختن خون جنگاوران را با صنعت مبالغه در آمیخته که از کثرت ریختن خون دلیران زمین مثل دریا موج زن شده است:

ز خون دلیران به دشت اندرون
چو دریا زمین موج زن شد ز خون

اما گاهی همین واژه «خون» به معنای حقیقی نه ، بلکه به معنای مجازی به کار می رود؛ عطار نیشاپوری قدرت خداوند (ج) را در بیت های زیر بیان داشته و خون را به معنای مجازی آن به کار برده ، و در صفحه ۲ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دهم، آمده است:

تیغ کوه ا زلاله خون آلود کرد
گنبد نیلوفری از دود کرد
پاره پاره خاک را در خون گرفت
تا عقیق و لعل از او بیرون گرفت

در این بیت «تیغ کوه، لاله» و بعد در بیت دوم «خاک» ما را می فهماند که «خون» به معنای مجازی به کار رفته است و سرخی بین خون و لاله صفت مشترک است. استعاره از لحاظ لغوی عاریت خواستن و در دانشواژه اهل بلاغت عبارت از آنست که یک واژه را از معنای اصلی آن برای یک معنای مجازی به عاریت گیرند.

اگر از مبحث تشبیه نظر بیندازیم، استعاره فشرده یی از تشبیه است؛ در تشبیه از چهار رکن (مشبه، مشبه به، وجه شبه و ادات) دو رکن (مشبه و مشبه به) اصلی است دو رکن دیگر فرع آن ، که ذکر رکن اصلی حتمی و ضروری است و اگر یکی از رکن اصلی حذف شود، تشبیه به استعاره تبدیل می شود؛ مثال:

۱. ابر مانند انسان زار زار می گرید.

۲. ابر مانند انسان می گرید.

۳. ابر می گرید.

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

در مثال بالا، دو مثال نخست در حوزه تشبیه قرار دارد، یعنی طرفین تشبیه یا ادات و وجه شبه ذکر گردیده است. اما مثال سوم استعاره است که ما می دانیم که ابر گریه نمی کند، گریستن به معنای مجازی به کار رفته یعنی باریدن، در صفحه ۶۲ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، بیتی از غزل امیر علی شیر نوابی، ابر گویا اشک می ریزد:

گر خنده زد ز گریه چشم عجب مدان
چون ابر اشک ریخت گل تازه بر شگفت

اگر شاعر می گفت که از ابر باران می ریزد، از قوت و تاثیر کلام کاسته می شد. که گفته است (اشک ریخت) یعنی باران بارید، تاثیر و زیبایی آن را چند برابر ساخته است. در مثال های نثری بالا. مثال سوم از لحاظ زیبایی و تاثیر نسبت به دو مثال نخست تا حدی زیباتر و پر تاثیر است. روی همین علت استعاره را از نبوغ شاعر می دانند که قوت کلام نسبت به تشبیه مستحکم می باشد.

این که چه گونه بدانیم یک واژه به معنای مجازی به کار رفته است. باید گفت که شاعر با استفاده از واژه مستعار برای خواننده واژه دیگری را که ما را از معنای حقیقی به مجازی بکشاند، می آورد. یعنی سر نخی برای معنای مقصود می دهد که اهل بلاغت به آن قرینه می گویند؛ در بیت زیر توجه نمایید:

همی زور کرد این بر آن، آن بر این نجنید یک شیر بر پشت زین
(فردوسی)

شیر که حیوان درنده است به معنای مجازی پهلوان سوار کار به کار رفته است و قرینه آن که ما را به معنای مجازی نزدیک می سازد. زور کردن به آن سو و این سو و پشت زین بودن است که از لحاظ ساختاری یک جمله غیر منطقی را به وجود آورده و نمی شود از لحاظ عقلانی قبول نماییم که شیر حیوان درنده بالای اسب بر پشت زین نشسته، با پهلوانان در جنگ و ستیز است.

ارکان استعاره

در هر استعاره سه پایه (رکن) بیشتر نیست و هم در استعاره اصطلاح های تشبیه تبدیل می گردد:

۱. مستعار له (مشبه) به معنای عاریت گرفته شده برای آن، مانند «پهلوان» در بیت بالا که «شیر» برای او استعاره شده است.

۲. مستعار منه (مشبه به) به معنای عاریت گرفته شده از آن مانند «شیر» در بیت بالا.

۳. وجه جامع (وجه شبه) به معنای طریقه جمع کنند صفاتی که «دلآوری و شجاعت» بین پهلوان و شیر است و آن هم ذکر نگردیده که در بعضی حالات وجه شبه ذکر نمی شود و ادات هم به طور قطعی ذکر نمی شود.

فرق تشبیه و استعاره

اگر چه استعاره نوعی مجاز است که علاقه آن همانندی می باشد ؛ ولی در بحث تشبیه هم فشرده یی از تشبیه است، که از چند لحاظ فرق هایی دارد:

- ❖ در تشبیه ارکان آن به نام های مشبه، مشبه به، وجه شبه و ادات تشبیه یاد می گردد، اما در استعاره، مستعار منه، مستعار له و وجه جامع نامیده می شود.
- ❖ در تشبیه ، مشبه و مشبه به (طرفین تشبیه) هر دو آورده می شود، در حالی که در استعاره تنها مستعار منه یا مستعار له با لوازم یکی دیگر آن (مستعار منه یا مستعار له) می آید.
- ❖ تشبیه محتاج به قرینه نیست و در استعاره آوردن قرینه حتمی و ضروری است.
- ❖ در تشبیه وجه شبه گاهی ذکر می شود و در استعاره وجه جامع محذوف می باشد.
- ❖ در تشبیه ادات وجود داشته و بعضی اوقات ذکر می شود ؛ ولی در استعاره چیزی به این نام وجود ندارد.

این نکته را باید افزود که تشبیه ادعایی همانندی و استعاره ادعایی یکسانی است، در استعاره، تشبیه به فراموشی سپرده می شود، گویی که مشبه فردی از افراد مشبه به است، استعاره از تشبیه رساتر و خیال انگیزتر و در بر انگیزختن عواطف، موثر تر است، زیرا خود از درون تشبیه بلیغ که رساترین نوع تشبیه است، خلق می شود؛ یعنی تشبیه بلیغی که از آن یک رکن باقی بماند، به استعاره تبدیل می شود.

انواع استعاره

معروف ترین انواع استعاره: استعاره مصرحه یا بالتصریح و استعاره بالکنایه یا مکنیه است که از لحاظ طرفین به انواع دیگر هم تقسیم می شود.

۱. استعاره مصرحه یا بالتصریح

استعاره ی ست که تنها مستعار منه ذکر شود و منظور گوینده مستعار له باشد ، یا تشبیهی است که از آن فقط مشبه به ، به جا مانده باشد، مانند شیر که استعاره از فرد شجاع و نرگس که استعاره از چشم و سرو که استعاره از قد بلند موزون و لعل که استعاره از لب است. مثال:

طارم اخضر از عکس چمن حمرا گشت
بسکه از طرف چمن لاله حمرا برخاست

(طارم) که در لغت به معنای چپری (تاک) انگور است به قرینه یی عکس چمن و سرخ شدن از کثرت لاله به معنای مجازی آسمان به کار رفته است، که در آن ستاره گان همچو خوشه های انگور در آن دیده

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

می شود و کثرت گل های لاله، رنگ آسمان را نیز سرخ نموده است؛ سعدی خیلی تصویر زیبایی رامقابل چشم ماقار داده، (طارم اخضر) مستعار منه (آسمان) که ذکر نشده، مستعار له است.

(الف) استعاره مصرحه مجرد استعاره یی است، که در آن مستعار منه با قرینه ی مستعار له یکجا بیاید. مثال:

یکی گردنده کوهی بر شده از دریا سوی گردون
که جز کافور و مروارید و گوهر نیست در کانش

در بیت بالا، واژه های کوه، کافور، مروارید و گوهر معنای مجازی گرفته است. در این مثال قرینه همان ملایم مشبه است، از لفظ «دریا و گردنده» متوجه می شویم، که کوه به معنای اصلی به کار نرفته است و مقصد شاعر از ابر است و لفظ مستعار که همان مستعار منه است، کوه می باشد و در مصراع دوم کافور به معنای برف و مروارید و گوهر به معنای قطره های باران است که با آوردن قرینه ی (کوه گردنده) به معنای مجازی ابر به معنای مقصد می رسمیم.

(ب) استعاره مصرحه مرشحه؛ استعاره یی ست که در کلام، مستعار منه با قرینه آن ذکر می شود. به حیث مثال: «امروز امواج دریا را بر کرسی تدریس دیدم.» مقصود آن دانشمند، علامه متبحر می باشد، «موج» از لوازم و مناسبت دریاست. ویا:

حافظ عروس طبع مرا جلوه آرزوست
آینه ندارم از آن آه می کشم

«آینه» مستعار منه و لوازم مستعار منه عروس، جلوه و آه است که عروس طبع و یا طبع شاعرانه در آینه حقیقی جلوه نمی کند و شاعر از این که آینه ندارد آه نمی کشد، بلکه شاعر از آن جهت آه می کشد که شعر شناس و مشوق راه ندارد که زیبایی طبع او را به او نشان بدهد و شعر او را نقد بکند. پس در استعاره مرشحه بر خلاف مجرد، قرینه و ملایم یکی نیستند و قرینه های ضعیف و ظریف و به هر حال غیر آشکار هستند، از این رو استعاره مرشحه درک و فهم آن دشوار است.

(ج) استعاره مصرحه مطلقه استعاره است که در آن مستعار منه با لازمه اش و لازمه مستعار له هر دو ذکر گردد، به حیث مثال:

برفت آن ماه و آن صورت نهان کرد
به گل خورشید پنهان چون توان کرد
(نظامی)

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

دراین بیت (ماه) مستعارمنه، (انسان) مستعارله، که ذکرنشده است، خورشیدکه از لازمه ی ماه می باشد؛ در بیت مستعار منه است؛
و یا:

ریزم ز مژه کوکب بی ماه رخت شب ها
تاریک شبی دارم با این همه کوکب ها

در بیت فوق (کوکب) استعاره شده برای (اشک ها) مستعار منه است، (مژه) لوازم مستعار له و (ماه و شب) هم از لوازم مستعار منه است که نشان می دهد، همان (کوکب) اشک است و قرینه همان لوازم آن یعنی (مژه) است.

۲. استعاره بالکنایه (مکنیه)

اگر از ارکان تشبیه، تنها مشبه ذکر شود، استعاره را مکنیه می گویند؛ در این استعاره قرینه معمولاً چیزی است از لوزم مشبه به، به طور نمونه اگر بگویم «دست روزگار» روزگار به انسان تشبیه شده و مشبه به که انسان است حذف شده است و دست که یکی از لوازم انسان است، همراه مشبه به آمده است.

از زبان استعاره، تعریف استعاره بالکنایه چنین است: مستعار منه حذف و مستعار له را با کدام متعلق مستعار منه ذکر می کنند، زیرا اگر متعلق و یا قرینه مستعارمنه ذکر نشود، معلوم نمی شود که مستعار منه چه چیز است؛ مثال بیتي ازغزل بیدل درصفحه ۱۲ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم:

به نسیمی از اجابت چمن حضور داریم
دل چاک بال می زد سحری دمیده باشد

در این بیت علاوه برآن که درمصراع نخست تصویر های زیبایی دارد، در مصراع دوم، زمانی که بیدل از بال زدن دل سخن می گوید، در می یابیم که او دل را به چیزی مانند کرده است که پر و بال دارد و می تواند در آسمان پرواز کند، آگاهی ازرفتن دل از یک حالت به حالت دیگرعرفانی یعنی به اوج رسیدن حقیقت و هم پرواز پرنده به بلند ترین قله ها، مخاطب را یاری می دهد، بال زدن به عنوان یک ویژه گی بارز مشبه به (پرنده) به مشبه (دل) نسبت داده شده است.

با دقت در این دو مثال در می یابیم که استعاره بالکنایه به صورت کل دو نوع است:

۱. به شکل اضافه استعاری: جز یا ویژه گی های مستعار منه به مستعار له اضافه می شود؛ مانند: کام ظلم، آستین عقل، چشم بخت، چنگال مرگ، رخسار صبح، دست طرب، دست روزگار.

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۲. مستعار له نهاد جمله است و جز یا لوازم مستعار منه به صورت یک گزاره به مستعار له که نهاد جمله است، نسبت داده می شود، مثال از هر دو نوع را به دقت توجه نمایید: مثال در صفحه ۱۱۹ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم ازسنایی:

گوشمالی دهد ایام و لیکن نه به خشم
تا هنر با خرد آمیخته گردد ز عبر

در این بیت، نهاد و گزاره جمله نخست را تعیین می کنیم: «ایام» نهاد است و «گوشمالی دهد» گزاره می باشد، که ایام را به انسانی مانند کرده است که پدروار فرزندش را گوشمالی می دهد تا از کردارش عبرت بگیرد و هم صفت به خشم آمدن، ما را به مقصد شاعر نزدیک می سازد. «انسان» مستعار منه است که از طریق گزاره می شناسیم که شاعر روزگار را به انسان مانند کرده است و این استعاره از نوع دوم است که به شکل اضافی نیامده است، بلکه به شکل جمله یی است که گزاره ی جمله برنهاد نسبت داده می شود.

استعاره مکنیه رادرفن بدیع «تشخیص» هم می گویند، زیرا مشبه به انسان است. در صفحه ۴۹ کتاب زبان و ادبیات دری صنف یازدهم، بیتی ازخواجه عبدالله انصاری چنین آمده است:

متاز بر سر مظلوم ساکن ای ظالم
که دست فتنه ایام بر سرت تازد

در مصراع دوم، پیر هرات روزگار را به انسان مانند کرده است، آن گاه «دست» را که از بارزترین اجزای انسان است، به فتنه ایام اضافه کرده و یک استعاره بالکنایه از نوع اول را ساخته است.

دو نوع استعاره دیگر را به منظور معلومات اضافی برای شما دانش آموزان گرامی می آورم تا حال در آزمون های کانکور از این دونوع (اصلیه و تبعیه) پر سشی نیامده است.

نوعیت استعاره به اعتبار لفظ

استعاره اصلیه، به استعاره یی گفته می شود که در آن اسم به عاریت گرفته شده باشد، در صفحه ۸۱ کتاب زبان و ادبیات دری صنف دهم آمده است:

ابر گذران اگر چه گوهر بارد
خاطر ننهد مرد خردمند بر آن

در این بیت «گوهر» به معنای مجازی به کار رفته است؛ ازقرینه ی ابر، می دانیم که گوهرمعنای باران را می دهد؛ چون گوهراسم است، استعاره اصلیه گفته می شودوهم مصرحه می باشد، به جهت که مستعارمنه ذکر؛ امامستعارله حذف شده است.

و یا: در آغوشم گلی دو شینه جا داشت ❀❀❀ که هر برگش بهاری رونما داشت

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

دراین بیت (گل) مستعارمنه است وهم از گروه اسمیه ها مستعارله (معشوق) و آغوش هم قرینه می باشد.

قابل یادآوری است که استعاره های مصرحه ازاینکه (اسم) معنای مجازی می گیرد استعاره های اصلیه نیزمی باشد.

استعاره تبعیه: به استعاره یی گفته می شود که اگر استعاره صفت یا فعل یا کلمه یی غیرازاسم باشد، به آن استعاره تبعیه می گویند؛ مثال:

هر زمانی به دست صبر همی
گردن آرزو فرو شکنم
(مسعود سعد سلمان)

(فرو شکندن) استعاره از صبر کردن و قناعت است.

آزمون درس دهم

۱	بیت زیر با چه نوع تصویر خیال مزین است؟ ابر گذران اگر چه گوهر بارد خاطر نهد مرد خردمند بر آن (۱) تشبیه جمع (۲) تشبیه مرسل (۳) استعاره مصرحه (۴) استعاره بالکنایه
۲	در بیت زیر چه نوع تشبیه به کار رفته است؟ لاله تنها نبود خون به دل از شوق رخت یکدلی نیست که زین واسطه افکار تو نیست (۱) مجمل (۲) موکد (۳) مرسل (۴) ۱ و ۲
۳	در بیت های زیر یکی از انواع تصویر های خیالی به کار رفته است؟ چه گویی اندر این دو مرغ پران ❀❀❀ همه ساله گریزان یک ز دیگر یکی را از سیاهی قیر گون بال ❀❀❀ یکی را از سپیدی سیمگون پر (۱) استعاره مصرحه (۲) تشبیه جمع (۳) تشبیه مرسل (۴) ۳ و ۴ صحیح است
۴	کدام گزینه بیانگر صنایع شعری به کار رفته در بیت زیر می باشد؟ گهی پاشند بر کهسار کافور گهی بارند بر گلزار گوهر (۱) تشبیه (۲) استعاره مصرحه (۳) تشبیه مرسل (۴) هیچ کدام
۵	در بیت زیر عبارت «عروسان چمن» و واژه ی «گهر» به کدام معنا به کار رفته است؟ برعروسان چمن بست صبا هرگهری که به غواصی ابرازدل دریا برخاست (۱) درختان و مروارید (۲) گل بته ها و شبنم یا قطره باران (۳) گل های لاله و دانه قیمتی (۴) گل بته ها و گل نرگس

۶	در بیت زیر «طارم اخضر» به کدام معنا به کار رفته است؟ طارم اخضر از عکس چمن حمرا گشت بسکه از طرف چمن لاله حمرا برخاست (۱) زمین (۲) چمن سبز (۳) آسمان سبز (۴) سقف قصر
۷	بیت زیر بیانگر یکی از آرایه های بیانی است، مشخص سازید: یکی درخت گل اندر میان خانه ماست ❀❀❀ که سرو های چمن پیش قامتش پستند (۱) تشبیه عکس (۲) تشبیه مضمیر (۳) استعاره مصرحه (۴) تشبیه تفضیل
۸	در جمله: «فرش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده.» عبارت «فرش زمردین» به کدام معنا به کار رفته است؟ (۱) قالین سبز (۲) چمن و سبزه ها (۳) گل های لاله (۴) فرش زمردمانند
۹	در بیت زیر چه نوع آرایه بیانی به کار رفته است، مشخص سازید: ستاره یی بدرخشید و ماه مجلس شد دل رمیده ما را انیس و مونس شد (۱) استعاره مصرحه (۲) تشبیه مرسل (۳) تشبیه تفضیل (۴) هیچ کدام
۱۰	در بیت مولانا: «بشنو از نی چون حکایت می کند از جدایی ها شکایت می کند» «نی» چه معنای عرفانی را افاده می کند؟ (۱) انسان آگاه دنیوی (۲) عارف شوریده حال و غنی روزگار (۳) انسان کامل و روح به کمال رسیده (۴) عارف شوریده حال و روح به کمال نرسیده
۱۱	در بیت زیر چه نوع تصویر خیالی به کار رفته است؟ چون پرند نیلگون بر روی پوشد مرغزار ❀❀❀ پرنیان هفت رنگ اندر سر آرد کوهسار (۱) تشبیه مفصل و مرسل (۲) تشبیه تفضیل (۳) استعاره مصرحه (۴) تشبیه عکس
۱۲	در بیت زیر «بچه گان عنقا» به کدام معنا به کار رفته است؟ تو گفתי آسمان دریاست از سبزی و بررویش به پرواز اندر آورده است ناگه بچه گان عنقا (۱) سیمرغ (۲) ابر ها (۳) پرنده گان (۴) معنای حقیقی (چوچه سیمرغ)
۱۳	نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد ❀❀❀ عالم پیر دگر باره جوان خواهد شد در بیت بالا چه نوع صور خیال موجود است؟ (۱) تشبیه (۲) کنایه (۳) استعاره (۴) مجاز مرسل
۱۴	در بیت: یاز دیده ستاره می بارم ❀❀❀ یا به دیده ستاره می شمرم (۱) استعاره (۲) تشبیه (۳) کنایه (۴) مجاز مرسل

۱۵	با کاروان حله برفتم ز سیستان با حله تنیده زدل با فته زجان بیت بالا با کدام صنعت ادبی اراسته شده است؟ (۱) تشبیه (۲) مجاز مرسل (۳) کنایه (۴) استعاره
۱۶	در بیت از دقیقی بلخی، واژه های (پرنیان و زعفران) به چه معنا به کار رفته است؟ بدو چیز گیرند مر مملکت را ❀❀❀ یکی پرنیانی و یکی زعفرانی (۱) تکه ابریشمی و نوع نبات (۲) شمشیر و زر (۳) ابریشم و زر (۴) هیچ کدام
۱۷	بیت زیر بیانگر کدام صنایع شعری است، مشخص سازید: نرگس از چشم تو دم زد بر دهانش زد صبا درد دندان دارد اکنون می خورد آب از قلم (۱) استعاره مصرحه (۲) تشبیه (۳) استعاره بالکنایه (۴) تشبیه مرسل
۱۸	کدام گزینه بیانگر صنایع شعری به کار رفته در بیت زیر می باشد؟ سر به بالین عدم باز نه، ای نرگس مست که ز خواب سحر این نرگس شهلا برخاست (۱) استعاره مصرحه (۲) استعاره مکنیه (۳) تشبیه (۴) ۱ و ۲
۱۹	عبارت های: «آستین عقل، کمر همت، چنگال مرگ، رخسار صبح، دامن صبر» با چه نوع مشخصه زیر مربوط است؟ (۱) استعاره بالکنایه (۲) مجاز مرسل (۳) تشبیه (۴) استعاره مصرحه

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۳	۲	۴	۲	۲	۳	۳	۲	۱	۳
پرسش	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	
پاسخ	۳	۲	۳	۱	۴	۲	۳	۴	۱	

درس یازدهم

مجاز مرسل، کنایه

مجاز

مجاز، به آن واژه‌ی گفته می‌شود که به معنای غیرحقیقی اش به کاربرده شده و از جهتی با معنای اصلی مناسبت داشته باشد.

به اصطلاح ادبا بین معنای اولی (حقیقی) و دومی (مجازی) لغت، همواره رابطه (علاقه) مشخصی است و در غیر این صورت، هیچگاه نمی‌توان معنای واژه‌ها را تغییر داد.

پس در مجاز وجود قرینه و علاقه (ارتباط بین معنای حقیقی و مجازی) شرط است و شرایط مجاز چنین است:

- ❖ واژه به معنای غیر حقیقی به کار می‌رود.
- ❖ قرینه لفظی یا معنوی وجود دارد که مانع اراده معنای حقیقی است.
- ❖ علاقه میان معنای حقیقی و مجازی وجود دارد، یعنی با هم مناسبتی و ارتباطی داشته باشد.

قرینه

عبارت از لفظ یا حالتی که دلالت کندبراین که مقصود گوینده معنای اصلی کلمه نیست؛ لکه مرادش معنای مجازی است. چون این لفظ مقرون و چسبیده به جمله مجازی می‌آید و ذهن خواننده را به معنای مقصود نزدیک می‌سازد؛ که آن را قرینه می‌گویند. مثال: این صنف آرام است. دراین جمله (آرام) قرینه می‌باشد، چون ما را به معنای مجازی نزدیک می‌سازد یعنی صنف نمی‌تواند آرام باشد؛ بلکه مقصد شاگردان صنف است که رابطه بین معنای حقیقی و مجازی علاقه ظرف به نام مظهر می‌باشد.

فرق بین مجاز و استعاره

دانستیم که استعمال لفظ در غیرمعنای اصلی، باید مناسبتی داشته باشد که آن مناسبت را علاقه می‌گویند. علاقه انواع متعدد دارد؛ مانند علاقه سبب، علاقه حال و محل، علاقه جز و کل، علاقه ظرف و مظهر و علاقه مشابَهت (استعاره) و امثال آن.

در صورتی که علاقه میان معنای مجازی و حقیقی علاقه مشابَهت باشد، آن را استعاره می‌گویند و اگر علاقه، چیزی غیر از مشابَهت باشد، آن را مجاز مرسل گویند، که در واقع استعاره مهم ترین نوع مجاز است که علاقه ی آن مشابَهت است. مجاز را از جهت علاقه های که ممکن است میان معانی حقیقی و

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

معانی مجازی وجود داشته باشد به انواع تقسیم می کنند، علاقه و ارتباط ها بسیاراند، اما مهم ترین آن عبارتند از:

۱. علاقه کلیت و جزیت

به این معنا که بتوان به دلالت تعیین کل را در معنای جز یا جز را در معنای کل به کار برد.

الف) ذکر کل و اراده جز

آنست که نام از کل برده می شود، ولی منظور از آن جز می باشد. به حیث مثال: سرم درد می کند، مراد جزیی از سرم مثلاً شقیقه است یا دستم زخم شد، که مراد قسمتی از دست، مثلاً انگشت است. و یا: در یک بند مسمط مسدس منوچهری می گوید:

گوید که شما را به چه سان بکشتم
اندر خم تان کردم و آن جای بهشتم
از آب خوش و خاک، یکی گل بسرشتم
کردم به در خمتان به گل و ایمن گشتم
به انگشت خطی گرد گل اندر بنوشتم
گفتم که شما را نبود زین پس بازار

منوچهری با سر انگشت که جز است، خطی گرد گل نوشته است نه با انگشت که کل است که رابطه مجاز کل به نام جز را مد نظر دارد.

ب) ذکر جز و اراده کل

آنست که نام از جز برده می شود؛ ولی مقصود از آن کل می باشد. به حیث مثال:

هرسرکه سر کشیده ز فرمان تو سرش
در زیر ضربت سر آن گاو سار باد
(مسعود سعد)

در بیت بالا نام از سر، که جزیی از شخص است برده شده ولی مقصد از آن خود شخص است که کل می باشد، ویا:

بیا باغبان! خرمی ساز کن
گل آمد در باغ را باز کن

که (گل) گفته و بهار را اراده کرده است.

علاقه حال و محل یا ظرف و مظروف

یعنی استعمال جای و جایگزین به جای هم به دلالت التزام می باشد.
 الف) ذکر محل و اراده حال (ظرف به نام مظروف)
 در این صورت نام از جای و محل برده می شود، ولی منظور از آن شی یا چیزی است که در آن واقع شده است. به حیث مثال: این صنف برنده شد، یعنی شاگردان این صنف.
 و یا در این بیت:

هفت کشور نمی کند امروز
 بی مقالات سعدی انجمنی

هفت کشور یعنی مردم هفت کشور مجاز به علاقه محل است.
 ویا:

به هر دیداری از وی مست می شد
 به هر جامی که خورد از دست می شد

دراین بیت (جام) گفته و می را اراده کرده است که جام ظرف، (می) هم مظروف می باشد.
 ب) ذکر حال و اراده محل (مظروف به نام ظرف)
 آن چنان است که نام از جایگزین یا مظروف برده می شود، ولی منظور از آن محل جای یا ظرف است. به حیث مثال: دریا روان است، که مقصود از آن آب دریا است.
 گل در برو می در کف و معشوق به کام است
 سلطان جهانم به چنین روز غلام است
 دراین بیت، «می» گفته اما «جام می» را اراده کرده است.
 ویا: به کسی گفته می شود که: (چای می نوشی، چای بیارم) که هدف گیلان چای می باشد.

کنایه

کنایه در لغت، غیر صریح و پوشیده سخن گفتن است و در علم بیان سخنی است که دارای دو معنا دور و نزدیک باشد و این دو معنا لازم و ملزوم یکدیگر باشند و یا به عباره دیگر یک واژه از معنای اصلی و حقیقی اش بدون ذکر قرینه به کار برده شود، مانند این که بگویند: «درخانه اش همیشه باز است.» مراد این است که او بخشنده است. زیرا لازمه بخشنده بودن اینست که در خانه شخص بروی مردم باز باشد و یا «آب دریا را به غربال اندازه کردن» کنایه از کارهای بیهوده کردن است.
 مثال در این بیت:

یک بار جامه در خم گردون به نیل زد ❀❀❀ چون این سخن به عیسی گردون نشین رسید
 جامه به نیل کردن کنایه از ماتم دار شدن است.

نمونه های تعبیرات کنایی

عبارت کنایی (صورت لفظی کلام)	عبارت حقیقی (صورت معنای کلام)
چشم به راه کمر بستن بقیه را فعلاً خط بکش دست بر آسمان انداختن	کنایه از انتظار کشیدن همت کردن صرف نظر کردن دعا کردن
کج کلاه پشمینه پوش چشم به جهان گشودن عمامه دار	صاحب مقام صوفی تولد یافتن روحانی

کنایه هم در گفتار و مثل های مردم رواج دارد و هم در شعر و نثر به فراوانی به کار می رود. نمونه های آن را که در بین مردم رواج است، ذکر می کنیم.

تخم در شوره افشاندن (کنایه از کار بیهوده کردن)

با حلوا حلوا گفتن دهان شیرین نمی شود (کنایه با سخن گفتن مشکل حل نمی شود و عمل لازم است)

پایت را به اندازه گلیمت دراز کن (کنایه از حد خودت را بشناس)

چشم و گوش بسته (کنایه از انسان بی اطلاع)

نکته مهم را باید افزود که به الفاظ و معنای ظاهری (مکنی) و به معنای مقصود (مکنی عنه) گفته می شود؛ مثلاً:

کنون کوش کآب از کمر در گذشت
نه آنگه که سیلاب از سر گذشت

در بیت بالا «آب از کمر گذاشتن» کنایه از گذشت عمر است و «سیلاب از سر گذاشتن» کنایه از مرگ است.

تا حدی کنایه ها در ظاهر لفظ هم از لحاظ عقلانی قابل قبول است و در معنای مقصود هم قابل قبول از لحاظ منطق است که از هر کنایه پیامی برداشته می شود و هم کنایه ها موارد کاربردی آن از لحاظ ساختاری واژه ها به صورت عبارت ها و جمله های ساده به کار برده می شود.

اقسام کنایه

کنایه به چند قسم است، اما اینجا ما به ذکر مروج آن می پردازیم:

۱. کنایه از موصوف و آن طوری است که صفات یک اسم بیان گردد و منظور خود همان اسم باشد، مثال چیستانی که اوصاف چیزی را بگویند و موصوف را بپرسند. مثلاً: بیت الرب (خانه خدا) متوجه دل می شویم و یا مراد ما از آزاده تهی دست، درخت سرو است.

و یا در بیت:

بخواه آن طبع را قوت بخواه آن کام را لذت بخواه آن چشم را لاله بخواه آن مغز را عنبر

که مقصود شاعر از یاد کردن این همه صفات شراب است، که اوصاف آن بیان شده؛ ولی شراب در شعر حذف است.

و یا:

بی جسم جایگیری و بیجان نفس شمار
بی دست نقشبندی و بی پای رهسپار
پروانه وار نیست، ترا ساعتی مقام
دیوانه وار نیست، ترا ساعتی مقرر

که در بیت های بالا صفات (باد) را شاعر ذکر نموده؛ ولی نام باد را نیاورده است.

۲. کنایه از صفت، طوری است که در آن از بیان یک صفت به صفت و صفات دیگری پی برده شود، مثلاً از بی نمک، بی مزه، و از سیه گلیم، بدبخت را فهمید و یا در بیت زیر:

برواز خانه گردون به در او نان مطلب
کاین سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را

منظور از صفت «سیه کاسه» بخیلی است.

و یا:

دشمن چو نکو حال شدی گرد تو گردد
ز نهار مشو غره بدان چرب زبانش

در بیت بالا (چرب زبانی) صفت است که از آن صفت دیگری (متملق) کنایه گردیده است.

۳. کنایه قریب، آنست که در بین معنای حقیقی و معنای مجازی رابطه نزدیک وجود داشته باشد، این نوع کنایه به آسانی قابل درک است. به حیث مثال: از کسی چشم داشتن کنایه از توقع و امید داشتن است.

و یا در بیت:

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

بشوی ای خردمند از آن دوست دست ❀❀❀ که با دشمنانت بود همنشست
در این بیت «دست شستن» کنایه از صرف نظر کردن است.
ویا:

چشم آن دارم که با چندیدن گناه
هیچ بر رویم نیاری ای الله
که (چشم داشتن) کنایه از امید وار بودن است، که بین دو معنای حقیقی و مجازی رابطه ها نزدیک است.

۴. کنایه بعید که رابطه بین معنای حقیقی و معنای مجازی به چندین واسطه صورت بگیرد؛ مثال:

بزرگی بایدت دل در سخابند
سر کیسه به برگ گند نا بند

که در آن واسطه ها عبارتند از:
سر کیسه را نمی توان با برگ گندنا محکم بست، برگ گندنا محکم نیست و زود پاره می شود، پس سر
کیسه باز دار، یعنی سخاوت داشته باش
ویا:

از ضعیفی دست و تنگی دست
نیست ممکن که پیرهن بدرم

در بیت فوق ضعیفی دست و نرسیدن به هدف و به مرحله اخیر نه رسیدن صدا به گوش مقصود و در
مصرع دوم در مرحله نخست «پیرهن دریده» و بعد ناتوانی و در مرحله اخیر یعنی ناشکیبایی و بیتابی
کنایه شده است.

در اخیر باید افزود که انواع دیگر کنایه ها (رمز، تلویح، ایما و تعریض) را برای این که موضوع درسی
دانش آموزان مفصل نگردد و هم جز نصاب تعلیمی نمی باشد، از ذکر آن خودداری نمودم و برای
معلومات بیشتر علاقه مندان می توانند کتاب های فن بیان سیروس شمیسا و محمود فضیلت را
بخوانند و به معلومات خود بیافزایند.

درامتحان کانکور سال های گذشته از بخش بیان پرسش های زیر آمده بود:

۱. در مصرع: {تنت از لطف گردد همچو جانت} واژه {جانت} یکی از گزینه زیر است:

۱. مشبه ۲. مشبه به ۳. وجه مشبه ۴. ادات

۲. در مصرع: {تنت از لطف گردد همچو جانت} واژه تنت یکی از گزینه زیر است:

۱. وجه شبهه ۲. ادات ۳. مشبه به ۴. مشبه

۳. در مصرع: {چون خزان بر شاخ برگ دل مزن} عبارت {برگ دل} یکی از گزینه های زیر است:

۱. ایهام ۲. تلمیح ۳. جناس ۴. استعاره
۴. در بیت: {زد ریان هنگی به جنگ آمده است / که جوشنش چرم پلنگ آمده است} واژه {نهنگ} یکی از گزینه زیر است:
۱. ادات تشبه ۲. استعاره ۳. مشبه ۴. مشبه به
۵. در مصراع: {نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد} جز {نفس باد} یکی از گزینه های زیر است:
۱. استعاره ۲. جناس ۳. ایهام ۴. تشبیه
۶. در مصراع: {خروش قمری چون راست کرده چنگ ورباب} مشبه کدام است؟
۱. چنگ ورباب ۲. راست کرده ۳. چون ۴. خروش قمری
۷. در مصراع: {جوانی شمع ره کردم که جویم زنده گانی را} واژه {جوانی} یکی از گزینه های زیر است:
۱. مشبه ۲. مشبه به ۳. وجه شبه ۴. ادات
۸. در مصراع: {همچو سرو چمن خلد سرا پای تو خوش} کدام صنعت ادبی بکار رفته است؟
۱. تشبیه ۲. استعاره ۳. ایهام ۴. تلمیح
۹. در بیت: {هلال عید پدید آمد از سپهر کبود} چون شمع زرین پیش زمردین محراب} کدام صنعت به کار رفته است؟
۱. مجاز ۲. تشبیه ۳. استعاره ۴. کنایه
۱۰. در بیت: {و آن قطره باران که بر افتد به گل سرخ / چون اشک عروسی ست بر افتاد به رخسار} مشبه به کدام است؟
۱. اشک عروس ۲. افتاده ۳. چون ۴. قطره باران
۱۱. در مصراع: {تا بریدن آن گدارا سرچو شمع} ادات تشبیه را دریابید:
۱. گدا ۲. سر ۳. چو ۴. بریدن
۱۲. در مصراع: {تا برند آن گدارا سرچو شمع} وجه شبه را دریابید:
۱. چو ۲. گدا ۳. سر ۴. بریدن
۱۳. در مصراع: {دل، سرا پرده محبت اوست} یکی از صنعت های ادبی به کار رفته است؟
۱. ایهام ۲. تشبیه ۳. استعاره ۴. مجاز
۱۴. در مصراع: {همچو گلبرگ طری هست وجود تو لطیف} واژه {لطیف} یکی از گزینه های زیر است:
۱. ادات تشبیه ۲. وجه شبه ۳. مشبه ۴. مشبه به
۱۵. در بیت: {از لعل تو گر یابم انگشتی زنهار / صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد} واژه {لعل} یکی از گزینه های زیر است:
۱. استعاره ۲. تلمیح ۳. تجنیس ۴. تشبیه

۱۶. در بیت زیر کدام صنعت ادبی به کار رفته است:

سروچمان من چرا میل چمن نمی کند ❀❀❀ همدم گل نمی شود یاد سمن نمی کند

۱. تشبیه ۲. استعاره ۳. مجاز ۴. کنایه

آزمون درس یازدهم

۱	در مصراع: «جهان انجمن شده بر تخت اوی» واژه «جهان» به گونه مجازی به کدام معنا به کار برده شده است؟ (۱) آفتاب تابان (۲) پادشاه (۳) جهان فانی (۴) مردم جهان
۲	در مصراع: «سراسر همه دشت بریان شدند» با کدام علاقه بیان شده است: (۱) علاقه ظرف به نام مظلوف (۲) علاقه مظلوف به نام ظرف (۳) علاقه کل و جز (۴) علاقه جز و کل
۳	در جمله: «افغانستان در مسابقات فوتبال قهرمان شد.» چه نوع علاقه به کار برده شده است؟ (۱) علاقه ظرف به نام مظلوف (۲) علاقه مظلوف به نام ظرف (۳) علاقه کل به نام جز (۴) علاقه جز به نام کل
۴	در مصراع: «به کشتن دهند سر به یکباره گی» چه نوع علاقه مجاز به کار برده شده است: (۱) کل به نام جز (۲) جز به نام کل (۳) ظرف به نام مظلوف (۴) مظلوف
۵	علاقه مجاز بیت زیر را دریابید: زنوک حربۀ اومی چکید خون جهان ز خاک پاش نمود از خاک پادشاهان (۱) مظلوف به نام ظرف (۲) کل به نام جز (۳) ظرف به نام مظلوف (۴) جز به نام کل
۶	کدام گزینه بیانگر آرایه بیانی در بیت زیر است؟ بیخ اقبال که چون سر زند از باغ هنر گرچه پژمرده شود بار قبول آرد بر (۱) مجاز مرسل (۲) استعاره مصرحه (۳) استعاره بالکنایه (۴) تشبیه
۷	کدام گزینه بیانگر آرایه بیانی در بیت می باشد؟ از قفا خوردن ایام چه ننگ آید و عار که هم اسباب بزرگیست هم آیات خطر (۱) مجاز مرسل (۲) تشبیه (۳) استعاره بالکنایه (۴) استعاره مصرحه
۸	اگر بین معنای حقیقی و معنای مجازی علاقه مشابهت باشد، به آن:

۹	(۱) مجاز مرسل گویند (۲) استعاره گویند (۳) کنایه گویند (۴) تشبیه گویند اگر بین معنای حقیقی و معنای مجازی علاقه مشابهت نباشد، به آن: (۱) استعاره گویند (۲) مجاز مرسل گویند (۳) تشبیه گویند (۴) کنایه گویند
۱۰	نوعیت علاقه را در بیت زیر دریابید: جهان دل نهاده بر این داستان همان بخردان و همان راستان
۱۱	(۱) جز به نام کل (۲) کل به نام جز (۳) ظرف به نام مظروف (۴) مظروف به نام ظرف جاهای خالی را با واژه های مناسب تکمیل نمایید: در استعاره مصرحه، حذف و ذکر می شود. (۱) مشبه حذف و مشبه به ذکر می شود (۲) مشبه به حذف مشبه ذکر می شود (۳) هر دو رکن حذف می شود (۴) مستعارله حذف و مستعارله با لوازم آن ذکر می شود
۱۲	در استعاره مکنیه کدام رکن ذکر و حذف می شود؟ (۱) مشبه به ذکر و مشبه حذف می شود (۲) مشبه ذکر و مشبه به حذف می شود (۳) هر دو رکن ذکر می شود (۴) هر دو رکن حذف می شود
۱۳	زبانی سخنگوی و دستی گشاده دلی همش کینه همش مهربانی در این بیت «زبانی سخنگو» و «دست گشاده» به ترتیب کنایه از چی است؟ (۱) زبان شیرین و دست دراز (۲) فصیح زبان و سخاوتمند (۳) زبان زیاد گو و دست باز (۴) هیچ کدام
۱۴	بیت زیر با کدام نوع آرایه بیانی مزین است، مشخص سازید: اندر این راه گرچه آن نکنی دست و پای بزن، زیان نکنی
۱۵	(۱) کنایه (۲) استعاره (۳) تشبیه (۴) مجاز مرسل در رخ ماه نو کسی خندد کز او سود و مزد بریندد

در این بیت کدام نوع تصویر بیانی به کار رفته است؟ (۱) مجاز مرسل (۲) تشبیه (۳) کنایه (۴) استعاره	
۱۶ بیت زیر با کدام تصویر خیال مزین است؟ در طلب زن دایماً تو هر دو دست که طلب در راه نیکو رهبر است (۱) مجاز مرسل (۲) تشبیه (۳) استعاره (۴) کنایه	
۱۷ در جمله: «پس چه خاکی بر سر بریزم» کنایه از کدام معناست؟ (۱) چه خاک ها بر سر ریزم (۲) خاک را بر سر بریزم (۳) چه کار باید بکنم (۴) چرا خاک را بر سر بریزم	
۱۸ عبارت: «باد را در کف نمودن» کنایه از چیست؟ (۱) دست به هوا نمودن (۲) باد را با دست گرفتن (۳) تهی دستی (۴) دست را رها کردن	
۱۹ در جمله: «بیچاره را با این دمدمه در کوزه فقاع کردند.» کدام مشخصه زیر معنای حقیقی کنایه جمله بالا است: (۱) در کوزه گرفتار آمد (۲) سر کوزه را بستن (۳) با حيله در دام انداختن (۴) با لاف زدن کوزه را بستن	
۲۰ کدام گزینه بیانگر آرایه بیانی در بیت زیر می باشد؟ لاف سر پنجه گی و دعوی مردی بگذار ❀❀❀ عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی (۱) مجاز مرسل (۲) تشبیه (۳) کنایه (۴) استعاره	
۲۱ در بیت: گرت از دست بر آید دهنی شیرین کن مردی آن نیست که مشتی بزنی بر دهنی عبارت های «دهن شیرین کردن» و «بردهن مشت زدن» به ترتیب کنایه از چیست؟ (۱) خدمت نمودن و قهر شدن (۲) خدمت و سخاوت کردن و خیانت و ظلم روا (۳) سخن شیرین گفتن و بر دهن زدن (۴) هیچ کدام	
۲۲ در جمله «بقیه را فعلاً خط بکش» عبارت «خط بکش» کنایه از چیست؟ (۱) منظم بساز (۲) نادیده بگیر (۳) دور بینداز (۴) ترتیب کردن	
۲۳ معنای دور «چشم به راه بودن» چیست؟ (۱) سفر نمودن (۲) رفتن (۳) انتظار کشیدن (۴) ایستادن	

۲۴	کنایه در لغت: (۱) بیان نمودن (۲) آشکار گفتن (۳) واضح ساختن (۴) پوشیده سخن گفتن
۲۵	در کدام گزینه بخش های از فن بیان آمده، مشخص سازید: (۱) طباق، تشبیه، مجاز، مراعات النظیر (۲) محسنات معنوی، کنایه، تشبیه (۳) تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه (۴) تشبیه، استعاره، کنایه، سجع
۲۶	علم بیان از نظر سنجش حالات سخن به چند بخش تقسیم گردیده است؟ (۱) سه بخش (ایجاز، اطناب، مساوات) (۲) یک بخش (فن بیان) (۳) دو بخش (تشبیه و استعاره) (۴) چهار بخش (تشبیه، استعاره، مجاز و کنایه)
۲۷	استعاره تشبیهی است که ... (۱) طرفین تشبیه حذف شود (۲) یک از طرفین تشبیه ذکر نشود (۳) طرفین تشبیه ذکر شود (۴) جز ۱ درست است
۲۸	استعاره از لحاظ ذکر یا حذف مشبه یا مشبه به چند نوع است؟ (۱) یکنوع (مصرحه) (۲) سه نوع (مصرحه، مکنیه، اصلیه) (۳) دو نوع (مصرحه، مکنیه) (۴) چهار نوع (مصرحه، مکنیه، اصلیه، تبعیه)

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۴	۱	۳	۱	۳	۳	۳	۲	۲	۳	۱
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۲	۲	۱	۳	۴	۳	۳	۳	۳	۲	۲
پرسش	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸					
پاسخ	۳	۴	۳	۱	۲	۳					

درس دوازدهم

آیین نامه نگاری، شعر پارسی دری از لحاظ محتوا

آیین نامه نگاری

نامه وسیله‌ی ست که به کمک آن می‌توانیم با هر کس که بخواهیم بدون روبرو شدن و یا از فاصله دور گفت و گو کنیم، در واقع نامه پيامی است که بنا به ضرورتی برای کسی یا مؤسسه‌ی و یا مرجعی فرستاده می‌شود.

با پیشرفت علم تکنالوژی هنوز هم بشر نیاز به نوشتن نامه دارد، مخصوصاً در کارهای رسمی و اداری، نامه گره‌گشای دشواری‌هاست، نامه آسان‌ترین و ارزان‌ترین راه‌های ارتباط است، چه به صورت نوشتاری روی کاغذ و چه به صورت پست برقی (ایمیل) باشد. برای نامه نوشتن اصول را باید مد نظر داشت:

- آنچه را می‌نویسیم، طرحش را در ذهن آماده ساخته و بعد مسوده آن را می‌نویسیم.
 - از واژه‌های گفتاری و بیگانه بپرهیزیم و همان واژه‌ها را بنویسیم که معنایش را می‌دانیم.
 - جمله را کوتاه و رسا بنویسیم و قواعدی دستوری و نوشتاری را مراعات نماییم.
- در هنگام پاک‌نویسی نامه طرف راست و چپ کاغذ را به اندازه دو سانتی حاشیه بگذاریم، بهتر است هر نوع نامه را با نام خداوند (ج) آغاز کنیم، پاراگراف‌ها را رعایت نماییم؛
- در نامه‌های پارسی دری، نوشتن مطالب و عناوین از سمت راست است و امضاً در سمت چپ می‌باشد. عموماً تاریخ و شماره نامه در سمت چپ قرار دارد، که در نامه‌های رسمی اداره‌ها، آدرس در پایین صفحه ذکر می‌شد. که در نامه‌های شخصی چنین ضرورت نیست. نامه‌ها باید با قلم خود رنگ یا خودکار نوشته گردد.

انواع نامه

نامه‌ها به طور کل به دو گونه تقسیم گردیده است:

- نامه‌های خصوصی
- نامه‌های اداری (مکتوب‌ها)

۱. نامه‌های خصوصی

این نوع نامه‌ها، ارتباطی است که بین دوستان و نزدیکان و خویشاوندان رد و بدل می‌شود. در نامه‌های خصوصی از واژه‌های مهر آمیز و عاطفی که مهر و محبت را بیفزاید و کدروت را از میان بردارد، باید استفاده گردد.

طرف مقابل نامه را باید بشناسیم یعنی اینکه بزرگی و کوچکی شخص را مد نظر گرفته مخاطب سازیم. رعایت ادب و حرمت در چنین نامه‌ها ضروری است، آغاز نام را با واژه‌های احترامی و پایان نامه را نیز با چنین واژه‌ها و عبارت‌های مؤدب به پایان برسانیم.

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

در نامه های خصوصی، آدرس گیرنده، تاریخ عنوان که در خطاب به گیرنده نامه نوشته می شود و هم آدرس فرستنده با نام و نام خانواده گی ذکر می شود.
در نوعی نامه دیگر شخصی، که به دفتر رسمی تحریر می گردد و به نام عریضه یا درخواست هم می گویند؛ نکات زیر باید رعایت شود:

- طرف راست بالای صفحه نشانی کامل نویسنده
- طرف چپ بالای صفحه نشانی کامل گیرنده و تاریخ
- عنوان به مخاطب در وسط صفحه و بعضی ها در کنار راست صفحه می نویسند.
- آغاز نامه با عبارت ها و جمله های احترامی آغاز گردیده، حاشیه ها در اطراف صفحه رعایت شود.
- متن نامه و پایان نامه هم با جمله های احترامی ختم گردد.
- در کنار چپ نام و نام خانواده گی نویسنده با امضا.

حد اقل پنج سانتی متر فاصله سفید در پایین صفحه به منظور ارجاع ملاحظات گذاشته شود.
البته مشخصات درخواست نویسی که در بالا ذکر شد، قدیم ترین نوع آن از زمان عباسیان به بعد مروج بوده با مشخصات همانروزی که رفته رفته تا امروز معمول است، خراسانیان نیز وقتی مطلبی یا شکایتی را به امرا تقدیم می نمودند آن را به شکل کتبی می نوشتند و به مقام دربار می سپردند.
نمونه درخواست:

ورقه درخواست احمد فرزند محمود لیسانسه ی زبان و ادبیات پارسی دری شماره تماس محترم وزیر صاحب تحصیلات عالی! با تقدیم احترام و ادب، خدمت شما به عرض رسانیده می شود: اینجانب که شهرتم در بالا ذکر شده است، با دست داشتن آخرین مدرک تحصیلی و کارت پایان خدمت، داوطلب انجام وظیفه در یکی از شعبه های آن اداره می باشم و نظر بر اینکه از هر حیث مشمول شرایط و مواد مندرج در آگهی استخدام مورخ آن اداره می باشم. بناً از مقام محترم خواهشمندم که دستور تقرر مرا به مراجع ذیربط صادر فرموده ممنون سازید. از همکاری مقام محترم قبلاً اظهار سپاس می نمایم. احمد نبی زاده امضا	تاریخ ۱۴/۶/۱۳۹۷

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

در واژه های عنوانی و پایانی باید شأن و مقام مخاطب و وضع و موقعیت و موقف او را مد نظر داشت و باید واژه های درخور و مناسب را به کار برد، واژه های عنوانی و پایانی، هر یک بار عاطفی خاصی دارند.

واژه های عنوانی

- در نامه های خانواده گی: پدر گرامی و گرانقدرم، پدر مهربانم، مادر عزیز و دلسوزم، مادر شیرینتر از جانم فرزند عزیزم، دختر نازنینم، فرزند گرامی ام ...
- در نامه های دوستانه: دوست گرامی ام، رفیق شفیقم، دوست بسیار عزیزم، دوست گرانقدرم ...
- در نامه های اداری: محترم رئیس جمهور، محتر وزیر صاحب، رئیس محترم اداره، جناب محترم مدیر، استاد معظم، جناب محترم معاون اداری ریاست ...

واژه های پایانی

- در نامه های خانواده گی: به امید دیدار، آروزمند سلامتی شما، به امید نامه های پر محبت شما ...

- در نامه های دوستانه: دوستدار تو، به امید دیدار تو، ارادتمند شما، دوست همیشه به یادت ...
- در نامه های اداری: با تقدیم شایسته ترین احترامات، سپاسگذارم، با تشکر و سپاس فراوان، با عرض احترام ...

نامه های اداری (مکتوب های دولتی) این نوع نامه ها، امروز اکثر به شکل کلیشه یی و صورت مشخص نگاشته می شود. تمام مکاتباتی که در داخل یک ارگان اداره و سازمان یا خارج از آن ارگان و اداره دیگری به منظور انجام یافتن کار های اداری و در شکل مخصوص همراه با تشریفات اداری مبادله می گردد، نامه اداری نامیده می شود.

نامه های اداری از نظر شکل:

- نامه های وارده: نامه های که از خارج اداره دریافت شده باشد و در دفتر های اداره شماره وارده به آن تعلق می گیرد.
- نامه های صادره: نامه های که از اداره به خارج آن فرستاده می شود و شماره صادره به آن تعلق می گیرد.
- نامه های محرمانه: نامه های که دسترسی و اطلاع آن برای همه کس مجاز نیست و فقط افراد خاص در حفاظت آن در جای خاص در هر اداره می توانند از متن آن آگاهی یابند.
- نامه های سری: اسنادی است که افشاء آن به امنیت مملکت و مصالح دولت لطمه بسیار وارد می کند و حفاظت آن در جای خاص به عمل می آید.

نامه های اداری از نظر موضوع

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

- **نامه های شخصی - اداری :** نامه های که از طرف مردم برای مراجع رسمی، نهاد های دولتی فرستاده می شود. مقصود این مکاتبات انجام شدن امور شخصی است.
- **نامه های اداری - شخصی :** نامه های که از طرف مراجع رسمی، نهاد های دولتی برای اشخاص فرستاده می شود.
- **نامه های اداری - اداری :** نامه های که بین اداره های مختلف هر وزارتخانه و سازمان های دولتی مبادله می شود.

نامه های اداری از نظر ماهیت

نامه های خبری، نامه های بازدارنده نامه های دستوری یا درخواست.

پیشنهاد: نوعی از نامه های اداری است که از مقامات پایین رتبه از آمر خویش در خواست می کنند تا دستوری اجرای پیگیری، ممانعت ... کاری صادر نماید. تا این مقام پایین رتبه نظر به دستور کتبی آمر خویش به رویت این ورقه در مورد موضوع مربوط اقدام لازم نماید. البته پیشنهاد طرف راست آن مقتضیات مقام پایین نوشته می شود و احکام که به طرف خانه چپ جدول است ، سفید گذاشته می شود به منظور نوشتن دستور مقام بالایی. البته در طرح نامه های رسمی دولتی، نشان رسمی دولت در بالای صفحه و نام کامل دولت و کشور در پایین آن نوشته می شود و بعد آن به سلسله مقام بالایی تا پایین مدیریت مربوطه نوشته می گردد:

نام ریاست، نام مدیریت ... البته در کشور مادوزبان رسمی است، نشان دولتی در وسط صفحه قرار می گیرد و در هر دو کنار نشان دولتی عنوان با هردو زبان نوشته می شود.

استعلام

در لغت به معنای معلومات خواستن را می گویند، نوعی نامه اداری است که اداره از اداره دیگر و یا در میان خود همان اداره، پیرامون موضوع خواستار معلومات می شود، همچنان دفتريهای مسوول بازجویی از متهمان و مجرمان پرسش های تحریری را در این نوع نامه ها استفاده می کنند.

شکل آن به مانند شکل ورقه پیشنهاد است ؛ اما به جای پیشنهاد سوال و به جای احکام، جواب عنوان نوشته می شود.

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

جمهوری اسلامی افغانستان وزارت معارف		د افغانستان اسلامی جمهوریت د پوهنی وزارت گڼه: نیټه: ...
احکام	پیشنهاد	

انواع شعر پارسی دری از لحاظ محتوا

پیش از آن که در مورد محتوای شعر پارسی دری بحث کنیم، باید گفت که شعر در ادبیات پارسی دری از بدو پیدایش به اساس شکل ظاهری تقسیم بندی شده است، با توجه به تعداد ابیات و وضع قافیه ها از روی شکل بیرونی به غزل، قصیده، قطعه و رباعی و... تقسیم گردیده است، اما در ادبیات غرب تقسیم بندی آثار هنری مبتنی بر آرای ارستو در کتاب فن شعراست که از لحاظ محتوایی، به شکل معنایی آثار هنری توجه گردیده و این گونه بخش بندی شده است:

۱. نوع حماسی Epic

۲. نوع غنایی Lyric

۳. نوع نمایشی Dromatic (سوگنامه یا تراژیدی و شادی نامه یا کمیدی)

۴. نوع تعلیمی Didactique

بخش بندی آثار ادبی از نظر ماده و صورت در گروه های محدود و مشخص را انواع ادبی گویند. که در انگلیسی genres Literary است که در زبانهای اروپایی Kinds هم گفته شده است و در تلفظ فرانسوی ژانر که برگرفته از واژه لاتینی Genus که معنای نوع، دسته و گونه را میدهد، همین معنا را میرساند.

اما تقسیم بندی در ادبیات پارسی دری بیشتر صوری بوده و در کتاب های قدیم هم رویی انواع ادبی بحث نشده است، به هر حال تقسیم بندی از لحاظ محتوای شعر که امروز از طرف منتقدان و ادب شناسان مورد نظر است، به اقسام زیر دسته بندی میگردد :

۱. اشعار حماسی

حماسه در لغت به معنای دلاوری و شجاعت است و نوعی اشعار وصفی بوده که در آن ارزش های قومی و ملی، دلاوری ها، پهلوانی ها، افتخارها و بزرگی ها و پیروزی های قومی و ملی وصف میشود. این نوع ادبی احیاگر هویت و ارزش های یک قوم است، از این رو حماسه هر ملتی بیان کننده آرمان های آن ملت است و تلاش های آن ملت را در راه سربلندی و استقلال برای نسل های بعد روایت میکند.

کهن ترین حماسه ی جهان به نام «گیلگمش» متعلق به سومریان است که سه هزار پیش از میلاد سروده شده است.

ایلیاد و ادیسه یونانیان که در سده ی هفتم پیش از میلاد هومر سروده و مهابهاراتارا، رامایانا حماسه های هندیان که در سده سوم پیش از میلاد سروده شده است؛ از جمله حماسه های مهم جهان است.

در ادبیات ما، شاهنامه ی فردوسی که در قرن چهارم هجری سروده شده از مشهورترین حماسه های جهان است. در ادبیات پارسی دری آثار حماسی دیگری هم است که به پایه شاهنامه فردوسی نمی رسد؛ مانند: گرشاسپ نامه اسدی توسی، گشتاسپ نامه دقیقی بلخی.

۲. اشعار مناظره

مناظره در لغت مباحثه کردن و سوال و جواب کردن و به تعبیری گفتگو است، نوعی شعر حماسی میباشد، زیرا در آن بین دو چیز برسر برتری و فضیلت بر دیگری نزاع و اختلاف در میگردد و هر یک با استدلال خود را بر دیگری ترجیح میدهد. در زبان پهلوی اشکانی منظومه «درخت آسوریک» که مناظره میان بز و درخت است و در زبان پارسی دری مناظره های اسدی توسی جایگاهی خاص دارد. مانند: مناظره عرب و عجم، آسمان و زمین، نیزه و کمان، شب و روز، مغ و مسلمان، حد اکثر مناظره ها در قالب قطعه، قصیده و مثنوی سروده می شود.

۳. اشعار غنایی

غنا در لغت آواز خوش، سرود را گویند؛ شعر غنایی، به آن دسته از آثار ادبی که حاوی احساسات، هیجانات، اندیشه ها و عواطف فردی شاعر تجربه های فردی اوست؛ گفته میشود، که اشعار عاشقانه، عارفانه، زهد آمیز، مدح، نعتیه و از نوع غنایی به شمار میرود، در اکثر نقاط جهان اشعار عاطفی و عاشقانه و سوزناک با موسیقی همراه بوده است در یونان، در خراسان و در عربستان خنیاگران و دوره گردان این نوع شعر را با موسیقی میخواندند، که معادل آن قالب غزل است. در ادبیات پارسی دری غزل های مولانا جلال الدین محمد بلخی، سعدی، حافظ، عراقی، جامی ... از نوع شعر غنایی میباشد.

۴. حبسیه

حبسیه نوعی شعری است که شاعر غم و درد و رنج و احساسات و عواطف خود را در زندان توصیف می کند، چون که این نوع شعر با احساسات و عواطف خود شاعر سروده می شود از نوع شعر غنایی محسوب شده است؛ در ادب پارسی دری نمونه این نوع شعر حبسیه های مسعود سعد سلمان است، که هجده سال زنده گی اش را در زندان سپری نموده است، حبسیه های خیلی دردآور در دیوان شعر خاقانی و علامه سید اسماعیل بلخی هم موجود است. امروز در کنار تقسیم بندی های محتوای شعر، برای نثر نیز تقسیمات قایل شده اند؛ مانند: رمان، داستان کوتاه، مقاله، قطعه ادبی، زنده گی نامه و... که در صفحات بعدی موضوع را می نگاریم.

۵. اشعار مرثیه

مرثیه در لغت به معنای شعر یا سخنی که در سوگ مرده خوانده شود و یا نوحه سرایی در عزای کسی، مرثیه از نظر ماهیت جز ادب غنایی است که از قدیم ترین روزگار در شعر پارسی دری رواج داشته و نخستین مرثیه را رودکی در رثای شهید بلخی سروده است. در مرثیه اغلب درباره مرگ پادشاهان و هم صاحبان قدرت و فرزندان خود شاعران سروده میشود یا شاعری در مرگ شاعری دیگر

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

مرثیه می سراید. نمونه های آن در شعر پارسی دری قصیده ی فرخی سیستانی است که در سوگ سلطان محمودغزنوی سروده است: /شهر غزنین نه همانست که من دیدم پار / و هم استاد خلیلی مرثیه یی به مناسبت وفات ملکالشعرا بهار سروده است؛ باید افزود که مرثیه همیشه درسوگ کسی سروده نمی شود، بلکه در مورد از بین رفتن ارزشها و گذشت ایام جوانی و از بین رفتن عظمت تمدن سروده میشود، نمونه های آن قصیده یانوری «اشک خراسان» و قصیده ی خاقانی «ایوان مداین» میباشد.

۶. اشعار تعلیمی

آن دسته از آثار ادبی که محتوای آن ها آموزه های اخلاقی، اجتماعی و گاه علمی و فلسفی و مذهبی است و به هدف تعلیم و تربیت سروده میشود شعر تعلیمی ویا شعر حکمت و پند نیز می نامند. در ادبیات ما گلستان و بوستان سعدی، قصاید ناصر خسرو بلخی، و در لابه لای آثار حماسی و غنایی جلوه های از شعرتعلیمی عرض وجودکرده است که در شاهنامه ی فردوسی و خمسه ی نظامی و دیگران، شاعر بارها به پند و اندرز پرداخته و جنبه ی تعلیمی را در پیش گرفته است.

۷. اشعار مدحی و هجوی

این نوع شعر اگر چه از نوعی اشعار غنایی است؛ اما نزد بعضی نویسندگان به صورت جدا گانه مورد بحث قرار گرفته است، که مدح به معنای ستایش و هجو بدگویی معنا میدهد. در شعر مدحی عموماً در قصاید، شاعران ممدوح خود را از آن چه هست بیشتر به وصف می کشند و در مقابل آن در نوعی دیگر یعنی هجو، شاعر به بدگویی و مذمت شخص مقابل میپردازد؛ در شعر پارسی دری یکی از نمونه های آن قصاید مدحی عنصری، منوچهری، انوری و فرخی و بعضی قصاید هجوی ناصر خسرو بلخی میباشد.

۸. اشعار انتقادی(طنز منظوم)

در اشعار انتقادی شاعر معایب و نارسایی ها اخلاقی فردی یا اجتماعی را به صورت هجو یا طنز بیان می کند.

در شعر طنزی، مقاصد اصلاح طلبانه و اجتماعی در بیان شوخی و خنده مطرح می شود که این خنده و شوخی نیست، ظاهر به خنده و در معنا سرزنش و نیش است که خطای خطاکاران جامعه را بر طرف می کند؛ نمونه های آن در مثنوی معنوی و گلستان سعدی و بعضی بیت های حافظ دیده می شود؛ اسماعیل سیاه وعبیدزاکانی نیزطنز های منظوم را سروده اند؛ در سده ی سیزدهم در ادبیات کشور ما ضیا قاریزاده ، شایق جمال، ناصر نصیب، غلام علی امید و ده ها شاعر دیگر طنز منظوم را رواج دادند.

آزمون درس دوازدهم

۱	تاثیر گفتار نسبت به نامه به چه دلیل کمتر است؟ (۱) در گفتار به دلیل شرم حضور (۲) در گفتار به دلیل آماده گی نداشتن در سخن (۳) به دلیل فضای نا مناسب (۴) ۱ و ۲ درست است
۲	در بسیاری موارد تاثیر نامه بیشتر است یا از گفتار؟ (۱) نامه و گفتار (۲) گفتار (۳) نامه (۴) هیچ کدام
۳	فاصله کنار صفحه را در اولین قسمت نوشته هر پاراگراف از شروع کنیم. (۱) دوسانتی متر (۲) یک سانتی متر (۳) چهار سانتی متر (۴) سه سانتی متر
۴	در مجموع نامه به چند دسته عمومی تقسیم می شوند؟ (۱) سه دسته (خصوصی، اداری، مکتوبی) (۲) دو دسته (خصوصی، اداری) (۳) چهار دسته (خصوصی، شخصی، اداری، مکتوبی) (۴) پنج دسته
۵	نامه ها را نظر به مضمون و محتوا، پیام به چند دسته تقسیم کرده اند؟ (۱) پنج (۲) شش (۳) دو (۴) سه
۶	نامه های خصوصی از چند بخش تشکیل می شود؟ (۱) چهار (۲) هشت (۳) دو (۴) نه
۷	انواع نامه های اداری از نظر شکل به چند نوع تقسیم شده است؟ (۱) سه نوع (۲) چهار نوع (۳) شش نوع (۴) دو نوع
۸	انواع نامه های اداری از نظر موضوع به چند دسته تقسیم شده است؟ (۱) دو (۲) پنج (۳) سه (۴) هفت
۹	انواع نامه های اداری از نظر ماهیت به چند دسته تقسیم شده است؟ (۱) چهار (۲) پنج (۳) شش (۴) سه
۱۰	در کدام گزینه انواع نامه از لحاظ ماهیت ذکر شده است؟ (۱) نامه های سری، صادره، وارده (۲) نامه های خبری، بازدارنده، درخواستی (۳) نامه های محرمانه، خبری، شخصی (۴) نامه های شخصی، اداری، درخواستی
۱۱	در کدام گزینه انواع نامه های اداری از نظر موضوع آمده است؟ (۱) نامه های شخصی، اداری، خبری، محرمانه (۲) محرمانه، سری، اداری (۳) صادره، وارده، شخصی - اداری (۴) نامه های شخصی - اداری، اداری، شخصی
۱۲	در کدام گزینه انواع نامه های اداری از نظر شکل آمده است؟ (۱) نامه های وارده، صادره، محرمانه، سری (۲) شخصی - اداری، اداری، خبری، محرمانه

۳	وارد، صادره، بازدارنده	۴) هیچ کدام
۱۳	استعلام در لغت به معنی:	
	۱) معلومات خواستن ۲) طلب معلومات ۳) آگاهی خواستن ۴) همه موارد	
۱۴	دفتر مسوول بازجویی از متهمان و مجرمان پرسش های خود را به صورت تحریری در کدام نوع نامه نوشته می کنند؟	
	۱) پیشنهاد ۲) استعلام ۳) نامه اداری ۴) روق سفید	
۱۵	زنده گی نامه (CV) دارای چند بخش عمده می باشد؟	
	۱) دو بخش ۲) چهار بخش ۳) سه بخش ۴) پنج بخش	
۱۶	دعوتنامه به صورت کلی چند نوع است؟	
	۱) سه نوع (عمومی، خصوصی، اداری) ۲) یک نوع (عمومی) ۳) دو نوع (عمومی، خصوصی) ۴) چهار نوع (عمومی، خصوصی، اداری، شخصی)	
۱۷	دعوتنامه خصوصی به چند نوع است؟	
	۱) دو نوع (اداری، خصوصی) ۲) یک نوع (اداری) ۳) سه نوع (اداری، شخصی، خصوصی) ۴) چهار نوع	
۱۸	قدیم ترین نمونه های درخواست متعلق به کدام زمان است؟	
	۱) سلجوقیان ۲) غزنویان ۳) طاهریان ۴) عباسیان	
۱۹	نوع نامه که در آن تقاضای اجرای کاری و یا امری از کسی شود؟	
	۱) پیشنهاد ۲) استعلام ۳) نامه خصوصی ۴) درخواست	
۲۰	در کدام گزینه نوعی نامه عاطفی آمده است که از طرف اداره ها صادر می گردد؟	
	۱) تسلیتنامه، نامه سرگشاده ۲) تقدیرنامه، تحسین نامه، اخطار نامه ۳) سپاس نامه، نامه اداری ۴) دعوتنامه، نامه سرگشاده	
۲۱	انواع نامه های که بسیار کوتاه، صریح و محترمانه نوشته می شود؟	
	۱) نامه های شخصی ۲) نامه های سری ۳) نامه های عاطفی ۴) نامه های اداری	
۲۲	اگر نامه به وسیله انترنیت مکاتبه شود:	
	۱) از رنگهای ملایم مثلاً آبی استفاده شود. ۲) تایپ همه نامه ها با فونت بزرگ یک نوع توهین محسوب می شود. ۳) ارسال تعداد زیاد ایمیل برای یک مکان کار درستی نیست. ۴) همه موارد درست است.	
۲۳	نورالانوار از بحرالاسرار مظفر علیشاه کرمانی که در علم کیمیا سروده شده است با کدام محتوای شعر مربوط می شود؟	
	۱) شعر حماسی ۲) شعر غنایی ۳) شعر تعلیمی ۴) شعر مدحی و هجوی	

بخش دوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۲۴	اولین شاعر که به نوع ادبی مناظره پرداخت: (۱) دقیقی بلخی (۲) فردوسی (۳) سعدی شیرازی (۴) اسدی توسی
۲۵	نام شاعر منظومه های آسمان و زمین، مغ و مسلمان، نیزه و کمان، شب و روز، عرب و پارسی در یکی از گزینه های زیر ذکر شده، مشخص کنید: (۱) نظامی گنجوی (۲) اسدی توسی (۳) دقیقی بلخی (۴) فردوسی
۲۶	شاعریست حبسیه سرا: (۱) مسعود سعد سلمان (۲) نظامی گنجوی (۳) ناصر خسرو (۴) حافظ شیرازی
۲۷	مفهوم ژانر در گزینه های زیر ذکر شده است. گزینه دقیق تر را نشانی نمایید: (۱) ژانر برگرفته از واژه آلمانی به معنی بخش (۲) ژانر برگرفته از واژه روسی به معنی نهاد (۳) ژانر نوعی از آثار ادبی است (۴) ژانر برگرفته از واژه فرانسوی و اصل لاتینی است به معنای نوع و دسته گونه می باشد.
۲۸	ژانر های ادبی به چند نوع تقسیم بندی شده است؟ (۱) ۳ (۲) ۴ (۳) ۵ (۴) ۶
۲۹	تقسیم بندی شعر به ژانر های ادبی که در دوران یونان باستان معمول بود، کدام اند؟ (۱) شعر غنایی و کمیدی (۲) شعر کمیدی، تراژیدی و حماسی (۳) شعر حماسی، غنایی، کمیدی، هجو و تراژیدی (۴) هیچ کدام
۳۰	در کدام گزینه، منظوم های ذکر شده که محتوای آن ژانر حماسی است؟ (۱) بهمن نامه، فرامرز نامه، برزو نامه (۲) منطق الطیر عطار، اسرار نامه، دیوان حافظ (۳) شاهنامه ابوالمنصوری، شاهنامه فردوسی، گرشاسپنامه اسدی توسی (۴) ۱ و ۳ درست است
۳۱	بوستان سعدی از لحاظ محتوا چه گونه اثریست؟ (۱) تعلیمی (۲) حماسی (۳) غنایی (۴) نمایشی
۳۲	مادر همه هنر ها به کدام نوع ادبی اطلاق می شود؟ (۱) ژانر تعلیمی (۲) ژانر حماسی (۳) هنر نمایش (۴) ژانر غنایی
۳۳	کدام دانشمند در اثر پژوهش هایش منظومه ایاتگارزریان را به اثبات رسانید که دراصل منشور نبوده بلکه منظوم بود؟ (۱) شکسپیر انگلیسی (۲) تولستوی روسی (۳) بن ونیست فرانسوی (۴) گوته آلمانی

۳۴	موضوع منظومه «ایاتگار زیران» چه است؟ (۱) جنگ های زیریر با اسفند یار (۲) جنگ های رستم بازیریر (۳) جنگ های زیریر و برادرش گشتاسپ با ارجاسب تورانی (۴) داستان های تاریخی ساسانیان
۳۵	در کدام گزینه، منظومه های ذکر شده که محتوای آن ژانر غنایی دارد؟ (۱) ویس و رامین فخرالدین اسعد گرگانی، لیلی و مجنون و خسرو شیرین نظامی (۲) بوستان سعدی، گشتاسنامه دقیقی (۳) شاهنامه فردوسی و خمسه نظامی (۴) هیچ کدام
۳۶	در کدام گزینه نام معروفترین شاعران ذکر شده است که به خلق آثار غنایی پرداختند، مشخصه دقیق تر را نشانی نمایید؟ (۱) فردوسی، اسدی توسی (۲) حافظ، ابوشکور بلخی، ناصر خسرو بلخی (۳) حافظ، سعدی، مولانا، جامی، نظامی و ... (۴) جامی، سعدی، عمر خیام، انوری و ...
۳۷	شعر های حماسی به کدام شعر گفته می شود: (۱) شعرهای اخلاقی (۲) شعرهای عاشقانه (۳) شعرهای رزمی (۴) شعرهای دینی
۳۸	نعتیه از جمله کدام ژانر های ذیل است؟ (۱) حماسی (۲) غنایی (۳) نمایشی (۴) کمبدی

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
پاسخ	۴	۳	۳	۲	۲	۴	۲	۳	۴	۲	۴	۱
پرسش	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴
پاسخ	۴	۲	۲	۳	۱	۴	۴	۲	۳	۴	۳	۴
پرسش	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶
پاسخ	۲	۱	۴	۲	۳	۴	۱	۳	۳	۳	۱	۳
پرسش	۳۷	۳۸										
پاسخ	۳	۲										

بخش سوم

زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری

صنف دوازدهم

درس سیزدهم

علم معانی

از لحاظ لغوی جمع معناست ، منظور از معنا مقصود و غرض می باشد و ورد بحث علم معانی جمله هایی اند که بدون قرینه لفظی در معنای خود به کار نمی روند و از معانی دوم جمله هایی بحث می شود؛ به طور نمونه خطاب به جوان که درس نمی خواند، می گوئیم: «احمد پسر کاکایت در امتحان کانکور سال گذشته به فاکولتۀ دلخواه خود کامیاب شد.» که معنای ثانوی آن با توجه به حال و مخاطب اینست که (تو هم درس بخوان تا در کانکور کامیاب شوی)

با توجه به مثال بالا، جمله امری از معنای اولی آن خارج گردیده و به معنای دوم آن که جمله خبری می باشد به کار برده شده است و در بعضی حالات برعکس آن هم می گردد. این که چرا جمله ها را در معانی ثانوی آن به کار می بریم، موثر بودن کلام است و علم بلاغت سخن موثر گفتن است و این که چه وقت و کی سخن موثر می شود؟ زمانی ست که سخن به مقتضای حال باشد و روی همین علت سکاکی علم معانی را چنین تعریف کرده است:

«قواعدی ست که به واسطه آن، احوال لفظ شناخته می شود، احوالی که به سبب آن ها لفظ با مقتضای حال برابری می کند.»

از علم معانی تعریف های گوناگون شده ، که یک مفهوم واحد را افاده می کند: معانی علمی است که شناخته می شود به آن کیفیت تطبیق کلام با مقتضای حال و بیان کردن سخن به طریقی که مطابق به مقتضای حال باشد و اجتناب از آوردن معانی بدو مضامین دشوار و عبارات ناهنجار ؛ گفتیم که در معانی بحث از ایراد جمله ها در معنای ثانوی است به قصد که موثر تر واقع شود و آن زمانی موثر واقع می شود که فصیح و بلیغ باشد.

کلام فصیح و بلیغ ، کلامی است که موجب تهییج و تسکین درونی ، شادی یا غم و ... در شنونده شود. در علم معانی یک طرف قضیه گوینده و طرف دیگر مخاطب یا شنونده است و بخش مهم این علم مربوط شنونده است؛ روی همین دلیل علم معانی به چند مبحث تقسیم می گردد:

- اسناد خبری
- احوال مسند الیه
- احوال مسند
- انشاء
- قصر و حصر
- فصل و وصل
- ایجاز، اطناب و مساوات

بخش احوال متعلقات فعل در زبان عربی زیاد کاربرد دارد و در زبان پارسی دری کمتر توجه گردیده است.

اسناد خبری

قبل از این مبحث ، باید مفاهیم طرح گردد که در ترکیب اسناد خبری نقش اساسی دارند.

خبر

کلامی است که احتمال صدق و کذب در آن باشد و درستی و نادرستی آن به احتمال رود؛ مانند «محمود نویسنده است» می توانیم در برابر این جمله گمانمند بمانیم و بیندیشیم ، که آیا محمود به راستی نویسنده است یا نه؟ آیا گوینده این جمله در باز خواندن نویسنده گی به محمود بر خطا نرفته است؟ پس محمود نویسنده است. این جمله می تواند در سرشت هم راست باشد و هم دروغ.

مسند الیه

جمله خبری را دو پایه بنیادین است : مسند الیه و مسند، مسند الیه که به آن نهاد هم می گویند. واژه یا بخشی از جمله است که فعل، صفت یا حالتی را به آن نسبت می دهند؛ درمثال پیشتر «محمود» مسند الیه است ، به علت که صفت نویسنده گی به او اسناد داده شده است.

مسند

آن بخشی از جمله ، صفت و یا فعل که به مسند الیه اسناد داده می شود؛ مسند است. درمثال پیشتر «محمود نویسنده است» «محمود» مسند الیه و «نویسنده است» مسند می باشد ، نسبت نویسنده گی برای محمود اسناد شده است. و فعل (است) هم اسنادی است در این جمله.

اسناد

ارتباط بین مسند الیه و مسند را اسناد گویند، که هم به گونه حقیقی و هم به گونه مجازی بیان می گردد؛ مثال از اسناد حقیقی:

به از دینار و گوهر علم و حکمت

کرا دل روشن است و چشم بیدار

در مصراع نخست «علم و حکمت» مسند الیه است و (بهتر از دینار و گوهر) مسند می باشد، که بین مسند الیه و مسند این حقیقت دارد که علم و حکمت بهتر از دینار و گوهر است و بهتر بودن اسنادی ست که به علم داده شده است ، در مصراع دوم (کسی) مسند الیه (دل روشن و چشم بیدار) مسند است و فعل (است) اسناد می باشد.

مثال از اسناد مجازی:

بر عروسان چمن بست صبا هر گهری

که به غواصی ابر از دل دریا برخاست

(سعدی) ص ۱۰ صنف ۱۲

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

در مصراع نخست «بستن گهر ها» برای صبا اسناد داده شده است و این از کار کرد های انسان است که به گونه مجازی و غیر حقیقی برای صبا اسناد داده شده است.
در واقع خبر را برای مقاصد و اغراض به کار می برند و این اغراض متعدد است که چند نوع مهم آن عبارتند از:

۱. برای اظهار شادی و خوشی :

سرم سبز است و لب خندان و عیش جاودان دارم
مکانم را چه می پرسی؟ مکان در لا مکان دارم
(قاسم انوار) صنف ۱۰ ص ۳۲

۲. برای اظهار حسرت و اندوه :

آوخ که شد هیزم و آتش گر گیتی اندام مرا سوخت چنین ز آتش ادبار
(پروین اعتصامی) ص ۵۳ صنف ۱۱

۳. برای اظهار ضعف و بیچاره گی :

چو شکسته شاخه درین چمن عدم است ساز بساط من
همه برگهای نشاط من ز تنم تکیده محمدا
(رازق فانی) ص ۵ صنف ۱۱

۴. برای ترغیب و تشویق :

هر که او عاقل بود او جان ماست
روح او روح او ریحان ماست
(مولانا) ص ۸ صنف ۱۱

احوال مسند الیه

مسند الیه، یکی از پایه های بنیادین جمله است که ذکر آن در جمله حتمی بوده و در غیر آن صفت و اسناد فعل و سایر اجزای کلام دچار اشکال می شود. در بعضی حالات مسند الیه درجمله به گونه یی می آید که حدس آن را زد؛ جمله با نشانه یا قرینه می آید که یاد آور مسندالیه می گردد. مسند الیه احوال متعدد دارد که به گونه فشرده از آن بحث می شود:

۱. **ذکر مسند الیه :** برای این که آوردن مسند الیه اصل است و اگر ذکر نشود سخن سر درگم می ماند؛ بناً ذکر مسند الیه حتمی می باشد:

دل از صباخت رخ خوبت گشاده شد
مانند غنچه یی که به وقت سحر شگفت
(نوابی) ص ۶۰ صنف ۱۲

اگر «دل» و «غنچه» مسند الیه جمله ها ذکر نمی شد، جمله ها ناقص می بودند.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

مسند الیه روی اغراضی خاصی در کلام ذکر می شود که به گونه تحقیر و یا اظهار شادمانی و یا بزرگداشت از مسند الیه . از این که بحث طولانی نشود از ذکر آن صرف نظر کردم.

۲. حذف مسند الیه: در بعضی حالات مسند الیه روی دلایلی حذف می شود که حذف مسند الیه کلام را زیباتر می سازد ؛ این گونه کلام محتاج به قرینه است و عواملی که موجب برتری آن بر ذکر می شود، متعدد است. مثلاً در لغز مسند الیه حذف می گردد و یا احتراز از بیهوده گویی و یا آشکار بودن مسند الیه در جمله و یا در بعضی موارد به خاطر تنگی مجال مسند الیه حذف می شود.

به هرچه آرد از زیر و بالا پدید

سر از خط فرمان نباید کشید

(نظامی) ص ۹ صنف ۱۱

مسند الیه خداوند (ج) بوده که حذف گردیده است

احوال مسند

مسند الیه در علم معانی، نهاد و مسند همان گزاره است که مفعول و قید ها و متمم ها را در بر می گیرد، مسند در جمله باید همواره ذکر شود و گرنه معنای کلام، تمام نیست؛ اما حذف آن به شرط وجود قرینه جایز است.

۱. ذکر مسند

غمّت در نهانخانه دل نشیند

به نازی که لیلی به محمل نشیند

(طیب اصفهانی) ص ۳۹ صنف ۱۲

۲. حذف مسند: موجودیت مسند در جمله ضروری است؛ اما قسمی که قبل از آن ذکر شد، گاهی با آوردن قرینه در جمله مسند حذف می شود:

ماعیب کس به مستی وزندی نمی کنیم

لعل بتان خوش است و می خوشگوارهم

درمصرع دوم ، مسند (خوش است) حذف شده است؛ یعنی می خوشگوار هم خوش است.

قصر و حصر

قصر و حصر واژه های هم معناست که هر دو حبس کردن و منحصر نمودن معنا می دهد، که در علم معانی قصر و حصر؛ یعنی این که حکم یا صفتی را به کسی یا چیزی منحصر کنیم و آن صفت را از دیگران نفی نماییم، به تعبیر دیگر ویژه گردانیدن چیزی به چیزی دیگر به روشی ویژه، چیز نخست را مقصور و چیز دوم را مقصورالیه گویند؛ مثال اگر بگوییم، «تنها احمد کامیاب شد» «تنها» ادات قصر، «احمد» مقصور و «کامیاب شد» مقصورالیه است که کامیاب شدن برای احمد ویژه شده است.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

ادات قصر عبارت از: همانا، فقط، بس، تنها، مگر، الا ... و در بعضی حالات اادات حذف می شود.
«خدایی جز آفریدگار پاک نیست»
و یا نظامی گنجوی می گوید:

نه من چاره خویش دانم نه کس
تو دانی چنان کن که دانی و بس
(نظامی) ص ۵ صنف ۱۱

انشا

انشا، در لغت به معنای ایجاد کردن است، کلامی ست بر خلاف خبر که احتمال صدق و کذب آن نرود، یعنی به وسیله گوینده ایجاد می شود، برخلاف خبر چه بگویند چه نگویند وجود دارد، انشا پیش از گفتن وجود خارجی ندارد؛ جمله های از قبیل بر خیز، مرو، آیا در امتحانات کامیاب شدی؟ جمله های انشایی اند.
انشادو گونه می باشد:

۱ - انشای طلبی

۲ - انشای غیر طلبی

۱. انشای طلبی، سخنی است که چیزی را بخواهد که مضمون آن هنوز در خارج حاصل نشده است و محتمل صدق و کذب نباشد و چیزی را طلب گار باشد. انشای طلبی شامل پنج مورد است؛ (امر، نهی، استفهام، تمنا، ندا).

گاهی فعل نهی در مفهوم دعا و خواست با کار می رود: مانند
الهی، بنیاد توحید ما خراب مکن و باغ امید ما بی آب مکن.
(خواجه عبدالله انصاری) ص ۱ صنف ۱۲

گاهی به گونه ندا: ای پادشه مسند اقلیم تجلا قصر تو فلک تکیه گهت عرش مصلا
(ص ۱ صنف ۱۲)

گاهی به گونه تمنا: کاشکی خاک بود می در راه تا مگر سایه بر من افگندی (سعدی)

فصل و وصل

فصل در لغت به معنای گسسته گی و وصل به معنای پیوسته گی، وصل عبارت است از پیوند دادن جمله یی به جمله دیگر با واو عطف و فصل جدا کردن دو جمله پی در پی است و نیاوردن «و» در بین آن ها. اهل بلاغت موارد دیگر را هم در پیوند دو جمله که حیثیت عطف و پیوند را داشته باشد بدون واو عطف هم متذکر شده اند.

فصل

می شود اسرار دل روشن ز تحریک زبان
می دهد این برگ بوی غنچه اندیشه را
(بیدل) ص ۲۴ صنف ۱۱

وصل

جمال و زینت انسان به دانش است و هنر
که آدمی شرف از دانش و هنر دارد
(ادیب المالک فراهانی) ص ۸۲ صنف ۱۱
ابر و باد مه و خورشید و فلک در کارند
تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
(سعدی) ص ۵۳ صنف ۱۲

ایجاز ، اطناب و مساوات

سخن بلیغ در حد اطناب ، ایجاز و مساوات بیان می گردد:

الف) ایجاز

آوردن لفظ اندک برای معنای بسیار، ایجاز در سخن باید به رسایی سخن کمک کند، نه آنکه باعث پیچیده گی سخن گردد، ایجاز دو گونه است:
(ایجاز قصر و ایجاز حذف)
ایجاز قصر : قصر به معنی کوتاهی و ایجاز قصر آنست که در آن از ارکان جمله چیزی محذوف نباشد ولی در خود جمله بسیار مفاهیم مفصل نهفته باشد؛ مثال:
الهی! حجاب ها از راه ما بردار و ما را به ما مگذار.
(خواجه عبدالله انصاری)

و یا:

عبادت به جز خدمت خلق نیست به تسبیح و سجاده و دلق نیست
(سعدی)

ایجاز حذف : آنست که بعضی واژه های کلام حذف شود یعنی الفاظ کمتر از معانی باشند و این حذف با قرینه لفظی و معنوی صورت می گیرد؛ مثال:
شبی بر نشست از فلک بر گذشت به تمکین و جاه از ملک بر گذشت
(سعدی) ص ۵ صنف ۱۲
یعنی : پیامبر در شب معراج رفتن ، بالای براق بر نشست.
به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه بر نگذرد
(فردوسی)

یعنی: سخن را آغاز می‌کنم به نام خداوند جان و خرد

ب) اطناب

در لغت به معنای دراز ساختن و طولانی کردن است و در اصطلاح آوردن الفاظ بسیار برای بیان اندک، بنابراین مقتضای حال مخاطب و مقام و موضوع کلام، اطناب در ادبیات ناپسند نیست در صورتی که مایه دلخسته گی و بیزاری سخن دوست نگردد، بسیاری از داستان های منظوم در ادبیات داستانی به گونه ی اطناب سروده شده اند و اطناب در سخن رویی مقاصد خاصی صورت می‌گیرد؛ مثلاً تکرار موضوعات به قصد تأکید:

اگر بار خرد داری و گرنی

سپیداری سپیداری سپیدار

(ناصر خسرو) س ۳۸ صنف ۱۲

برای توضیح مطلبی:

نوشت نامه سکندر که ای فدای تو من	سکندر و همه یک ذره خاک پای تو من
سوال سخت ترا می‌دهم جواب کنون	ولی نه این که به خط و کتابت و مضمون
ببین آه چه مشکل جواب پیچیده	جواب آن چه ارستوش هم نفهمیده
	(پژواک) ص ۱۴۴ صنف ۱۱

ج) مساوات

یعنی برابری و در اصطلاح آنست که لفظ و معنا برابر باشند و در کلام الفاظ حشو و زاید نیاید و این سبب رسایی کلام می‌شود، تا حدی که سخن را به منزلت سهل و ممتنع می‌رساند، نمونه های زیاد از کلام در حد مساوات در گلستان سعدی دیده می‌شود:

دل من همی نداد گویی گواهی	که باشد مرا از تو روزی جدایی
جدایی گمان برده بودم و لیکن	نه چندان که یکسو نهی آشنایی
به جرم چه راندی مرا از در خود؟	گناهم چه بوده است؟ جز بی گناهی

آزمون درس سیزدهم

۱	در بیت زیر مسند الیه آن را دریابید:	
	«احمد مرسل که خرد خاک اوست	هر دو جهان بسته فتراک اوست»
	(۱) احمد مرسل (۲) خرد (۳) خاک (۴) هر دو جهان	
۲	در بیت زیر مسند آن را دریابید:	
	«عقل شفا جوی و طبیبش تویی	ماه سفر ساز و غریبش تویی»

	(۱) شفا جوی، طبیبش هستی، سفر ساز (۲) غریبش تویی (۳) غریبش هستی (۴) ۱ و ۳ درست است	
۳	در بیت زیر، از لحاظ معانی چه گونه کلام است؟ خیز و شب منتظران روز کن طبع نظامی طرب افروز کن (۱) حذف مسند (۲) خبر (۳) انشایی (۴) ذکر مسند الیه جمله زیر بیانگر کدام مشخصه ذکر شده است، مشخص کنید:	
۴	«الهی! دانایی ده که از راه نیفتم و بینایی ده که در چاه نیفتم» (۱) پرسشی (۲) جمله ندایی (۳) جمله دعایی (۴) خبری	
۵	بیت های زیر از لحاظ معانی در کدام حد سروده شده اند؟ دو چیز گیرند مر مملکت را یکی زغفران یکی پرنیانی یکی زر نام ملک بر نبشته دگر آهن آب داده یمانی (۱) اطناب (۲) مساوات (۳) ایجاز (۴) خبر ابتدایی	
۶	در بیت زیر ادات قصر را دریابید: «از زنده گی حلاوت دیگر نبرده ام جز آن که (۱) آن که (۲) جز (۳) زنده گی (۴) مرد بودم در بیت زیر با یکی از مشخصه های ذکر شده، افاده گردیده، مشخص سازید:	
۷	«نگوید کس که سیم و گوهر و لعل به سنگ اندر گرفتارند یا خوار» (۱) فصل (۲) وصل (۳) ایجاز (۴) هیچ کدام	
۸	آن بخشی از جمله که فعل و صفت را به آن نسبت می دهند: (۱) مسند است (۲) مسند الیه است (۳) اسناد است (۴) خبر است	
۹	آن بخشی از جمله که به مسند الیه اسناد داده می شود؟ (۱) مسند الیه است (۲) مسند است (۳) اسناد است (۴) هیچ کدام	
۱۰	کلامی که احتمال صدق و کذب آن می رود؟ (۱) قصر (۲) اطناب (۳) انشأ (۴) خبر	
۱۱	کلامی که حکم یا صفتی را به کسی یا چیزی منحصر کنیم: (۱) خبر است (۲) انشأ است (۳) قصر و حصر است (۴) هیچ کدام کلامی که احتمال صدق و کذب آن نمی رود: (۱) انشأ (۲) خبر (۳) قصر (۴) اطناب	

۱۲	
۱۳	در جمله «خدا بزرگ است» مسند الیه را دریابید: (۱) است (۲) بزرگ (۳) خدا بزرگ (۴) خدا
۱۴	در جمله «خدا بزرگ است» مسند را دریابید: (۱) خدا (۲) است (۳) بزرگ (۴) هیچ کدام
۱۵	در جمله «نجیب آمد» مسند الیه را دریابید: (۱) نجیب (۲) آمد (۳) نجیب آمد (۴) هیچ کدام
۱۶	مهم ترین حرف پیوند در بلاغت چیست؟ (۱) ی (۲) و (۳) ا (۴) ن
۱۷	پیوندی که بین مسند الیه و مسند وجود دارد، به چه نام یاد می شود؟ (۱) مسند (۲) مسند الیه (۳) اسناد (۴) فعل نام
۱۸	آوردن لفظ اندک معنای بسیار به کدام نوع کلام گفته می شود: (۱) مساوات (۲) انشأ (۳) اطناب (۴) ایجاز
۱۹	آوردن لفظ بسیار برای معنای اندک به کدام نوع کلام گفته می شود؟ (۱) ایجاز (۲) اطناب (۳) قصر (۴) مساوات
۲۰	آوردن لفظ به اندازه معنی، که برای رسانیدن مقصود گوینده مناسب است؛ کدام حالت سخن است؟ (۱) اطناب است (۲) ایجاز است (۳) مساوات است (۴) هیچ کدام
۲۱	مؤلف کتاب «مفتاح العلوم» کی بود؟ (۱) سکاکی (۲) شمس قیس راز (۳) عبدالله بن معتز (۴) میر خواند
۲۲	مبحث علم معانی به چند بخش اصلی تقسیم گردیده است؟ (۱) دوازده (۲) هفت (۳) چهار (۴) هشت

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۱	۴	۳	۳	۱	۲	۲	۲	۲	۴	۳
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۱	۴	۳	۱	۲	۳	۴	۲	۳	۱	۲

درس چهاردهم

علم عروض و نقد ادبی

عروض، علمی است که از وزن، آهنگ، چگونگی ایجاد نحوه شناسایی انواع و شگردهای وزن شعر بحث می کند.

در مورد معنای لغوی واژه ی عروض، علمای اهل بلاغت آرای گوناگون دارند و چند وجه را معقول می دانند: عروض بر وزن «فعل» کلمه یی است که در معنای اسم مفعول به کار می رود، یعنی معروض الیه شعر است و شعر را بر آن عرضه کنند تا موزون و ناموزون از آن باز شناخته شود، از آن جا که یکی از نام های مکه «عروض» است به این دانش هم «عروض» گفته اند.

در تعریف عروض گفتیم که عروض از وزن شعر بحث می کند، حال باید بدانیم که وزن چیست؟

وزن

عبارت است از نظم و تناسب خاصی در گفتار. این نظم و تناسب در زبان پارسی دری بر حسب امتداد زمانی اصوات پدید آمده و اصوات در زبان پارسی دری اساس وزن را تشکیل می دهد که به صامت و مصوت تقسیم شده است که در عروض حرف گفته می شود.

حرف

در وزن شعر آن چه ملاک عمل است، صورت تلفظی است، نه نوشتاری، هدف از حرف، شکل ملفوظ است نه شکل خطی صوت، واج شکل ملفوظ است، چنان که در دستور زبان پارسی دری خوانده اید که، واج کوچکترین واحد آوایی زبان است؛ که هر صامت یا مصوت یک واج است.

واج ها دو گونه اند

۱. صدا دار (مصوت) : -- کوتاه و (ا، و، ی) صدار دار بلند است.
 ۲. بی صدا (صامت) : (ء=ع)، ب، پ، (ت=ط)، ج، چ، خ، د، ر، (ذ، ز=ض)، ظ، ژ، (ص، ث=س)، غ، ف، ق، ک، گ، ل، م، ن، و، (ه=ح)، ی.
- از ترکیب صامت مصوت هجا تشکیل می شود.

هجا

مقدار آوایی است که دهان با یک بار باز شدن می تواند آن را ادا کند، هجا یا بخش نامیده می شود، از این که در هر هجا یک صدار دار وجود دارد، تعداد هجا ها بسته گی به تعداد صدا دار ها دارد؛ مثال واژه «شنیدم» (شَ، نی، دَم] سه حرف صدا دار دارد. (، ی)، سه هجاست، البته هر هجا مکث است، چون هر هجا با یک دم زد بی فاصله ادا می شود.

در عروض دو نوع هجا کاربرد دارد.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

(الف) هجای کوتاه: شامل یک صامت و یک مصوت کوتاه که با علامت (U) نشان داده می شود و دو حرف عروضی دارد، مثل: به (ب+) که (ک+)

(ب) هجای بلند: شامل یک صامت و یک مصوت کوتاه و یک صامت، که با علامت (ـ) نشان داده می شود که سه حرف عروضی دارد. مثل: بُن، دَر، سَر

نوعی دیگر آن یک صامت و یک مصوت بلند است؛ مثل: پا، بو، سی
هجاهایی که با چهار حرفی یا پنج حرفی بیایند، به آن هجای کشیده گفته اند، که مجموعه یی از هجای بلند و کوتاه است؛ مثل: درد، نرم، است ...

بعد از شناخت هجا ها، شعر را تقطیع می کنیم و بعد از تقطیع به ارکان، وزن شعر به دست می آید اما قبل از آن باید بدانیم که عروض دو گونه است:

۱. عروض قدیم

۲. عروض جدید

عروض قدیم بر اساس حروف ساکن و متحرک استوار است؛ ولی عروض جدید بر پایه صامت و مصوت قرار دارد. اگرچه تشخیص وزن شعر در عروض جدید آسان تر و در عروض قدیم پیچیده تر است.
از این که در کتاب صنف دوازده بحث کوتاهی از عروض قدیم دارد و ما هم ناگزیر در این درسنامه، مایه بحث را به عروض قدیم اختصاص می دهیم.
قسمی که قبل بر این گفته شد، اساس عروض قدیم بر آهنگ ساکن و متحرک است که بدان ارکان عروض گویند و در عروض سنتی، آهنگ ها را بر دو قسمت دانسته اند :

(۱) سبب

(۲) وتد

۱. سبب در لغت به معنای ریسمان که واژه های دو حرفی را گویند و آن بر دو نوع است.

(الف) خفیف

(ب) ثقیل

(الف) سبب خفیف: آن است که از یک حرف متحرک و یک حرف ساکن تشکیل شده باشد؛ مانند: تَن، دِل، سَر، گُل، که در عروض جدید معادل هجای بلند است.

(ب) سبب ثقیل: آن است که از دو حرف متحرک تشکیل شده باشد؛ مانند: همه، رمه، گله، که معادل دو هجای کوتاه است.

۲. وتد در لغت به معنای میخ خیمه و واژه های سه حرفی می باشد؛ این هم دو نوع است:

(الف) وتد مجموع (مقرون): لفظی است سه حرفی که از دو متحرک متقدم و یک ساکن متأخر تشکیل شده باشد، مانند: اگر، مگر، چمن، فلک، دهن، که برابر است به یک هجای کوتاه و یک هجای بلند.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

ب) وتد مفروق: لفظی است سه حرفی که متشکل از دو متحرک بردوسو و یک ساکن در وسط که برابر به یک هجای بلند و یک هجای کوتاه است؛ مانند: نامه، جامه، ژاله، بسته.
رکن سوم که فاصله است و آن از تشکیل حروف چهار و پنج حرفی به وجود می آید از ویژه عروض عربی می باشد و در عروض پارسی دری کاربرد چندان ندارد که همان مجموعه یی از سبب و وتد می باشد.

افاعیل عروضی

ارکان عروض که به نام های افاعیل یا تفاعیل یاد می شود، به هشت پایه بخش گردیده است: فعولن- فاعلن- مفاعیلن- فاعلاتن- مستفعّلن- مفاعلتن- متفاعلن- مفعولات
ساختمان افاعیل عروضی از ترکیب سبب ها و وتدها پدید آمده است؛ مثلاً فاعلن مرکب است از یک سبب خفیف (= فا) و یک وتد مقرون (= علن) تشکیل شده است.
بدیهی است که از تکرار یک پایه یا تکرار دو پایه تناوب یا مجموع چند پایه مختلف وزن حاصل می شود. افاعیل یا پایه های عروضی را تفاعیل عروضی یا ارکان بحر نیز می گویند.

بحرهای عروضی

بحور جمع بحراست، بحردرعروض قلب یا میزان سنجش شعر های است که از پایه ها و افاعیل عروضی به نحو خاص تشکیل می شود، تعداد بحر هایی که برای میزان شعر های عربی و دری پذیرفته شده است ۱۹ بحر است:

اول: بحر هایی که از تکرار افاعیل تشکیل می شود و بدان متفق الارکان گویند:

- بحر کامل = متفاعلن
- بحر وافر = مفاعلتن
- بحر هزج = مفاعیلن
- بحر رجز = مستفعّلن
- بحر رمل = فاعلاتن
- بحر متقارب = فعولن
- بحر متدارک = فاعلن

دوم: بحر هایی که از ترکیب افاعیل شکل می گیرند و بدان متناوب الارکان یا مختلف الارکان نیز می گویند:

- بحر بسیط = مستفعّلن فاعلن مستفعّلن فاعلن
- بحر طویل = فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن
- بحر مجتث = مستفعّلن فاعلاتن مستفعّلن فاعلاتن
- بحر مدید = فاعلاتن فاعلن فاعلاتن فاعلن

- بحر مضارع = مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن
 - بحر مقتضب = مفعولات مستفعّلن مفعولات مستفعّلن
 - بحر منسرح = مستفعّلن مفعولات مستفعّلن مفعولات
 - بحر جدید = فاعلاتن فاعلاتن مستفعّلن
 - بحر خفیف = فاعلاتن مستفعّلن فاعلاتن
 - بحر سریع = مستفعّلن مستفعّلن مفعولات
 - بحر قریب = مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن
 - بحر مشاکل = فاعلاتن مفاعیلن مفاعیلن
- از جمله ۱۹ بحر، پنج بحر آن (کامل، وافر، طویل، مدید و بسیط) مختص به شاعران عربی زبان بوده و دری زبانان درین وزن کمتر توجه داشته اند.
- ناگفته نماند که از (۱۹) بحر عروضی، (۱۶) بحر آن را دانشمندان عرب بنا نهاده اند و سه بحر آن که بحر جدید، قریب و مشاکل است، پارسی زبانان بدان افزوده اند.
- حال چه گونه می توانیم وزن یک شعر را تعیین کنیم؟
- در تعیین وزن یک شعر باید اصول زیر را با دقت مد نظر داشته باشیم:
- لازم به یاد آوری است که قسمت عملی و کاربردی علم عروض و مهم ترین قسمت آن تقطیع است.

باید یاد آور شوم که این بخش درس عروض و نام بحر های عروضی که از این پیش یاد آور شدم، برای معلومات اضافی دانش آموزان در نظر گرفته شده است و در آزمون کانکور از این بخش پرسشی نمی آید.

تقطیع

تقطیع در لغت به معنای قطعه قطعه کردن است و در اصطلاح عروض قطعه قطعه کردن شعر است، به هجا های کوتاه و بلند و یا تجزیه ی بیت به متحرک و ساکن، به وسیله تقطیع کردن وزن شعر به دست می آید.

چگونه وزن شعر به دست می آید؟

برای دریافتن وزن شعر، باید نکته های زیر را مد نظر داشته باشیم:

درست خواندن و درست نوشتن شعر با خط عروضی، یعنی آن چه در تلفظ می آید، نوشته شود؛

مثال: یک بیت از ناصر خسرو بلخی که در کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، صفحه ۳۸ آمده شده است:

نبینی بر درخت این جهان بار

مگر هوشیارمرد ای مرد هوشیار

را این گونه میخوانیم:

مگر هوشیارمردی مرد هوشیار

نبینی بر درختی ین جها بار

در تقطیع چند قاعده را باید مراعات کرد:

• گذاشتن حرکات : حرکات فتحه، کسره و ضمه در خط پارسی دری نیست؛ اما در تقطیع باید گذاشته

شود، چون هر کدام یک صدا هستند و معادل یک حرف عروضی اند؛ مثال:

نَبِینِی بَر دَر خَتی ین جَها بار
مَگر هُشیار مَر دی مَر د هُشیار

• حذف حروف غیر ملفوظ: واژه های نامه، خانه، خواهر، خواب به شکل نام، خان، خاهر و خاب نوشته می شود.

• حروف مشدد : به دو حرف نوشته میشود؛ مثال: اما = امما، عزت = عززت.

• حذف همزه آغازین : مثل دل اندر = دِلندَر و یا در بیت بالا، این = ین

• حروف تنوین : حروف تنوین دار در نوشته می آید؛ مثال: حتماً = حتمناً

• حذف حرف نون بعد از مصوت بلند : مثل خون = خو/ جهان = جها/ جان = جا

دوم - تقطیع هجایی

در تقطیع هجایی؛ یعنی تجزیه مصراع های شعر به هجاها، یک مصراع را هجا کشی می کنیم؛ مثال: در کتاب زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، صفحه ۳۹ غزل طبیب اصفهانی آمده است:

غ/ مت / در / ن/ها / خان / یی / دل / ن/شید/ند
ب/ نا/ زی / ک/ لید/لی / بد/ مح/مل / ن/شید/ند

چنانکه ملاحظه می شود، مرز هر هجا را با خط عمود مشخص کردیم، این را باید بدانیم که به تعداد مصوت ها هجا داشته باشیم؛ مثال: هر مصراع بیت بالا ۱۲ هجا که ۱۲ مصوت دارد که مصراع مقابل هم باید به همین تعداد هجا باشد.

بعد علامت هجای کوتاه (U) و هجای بلند (ـ) را زیر هر یک می نویسیم، در بیت دوم این غزل مرحله دوم را تطبیق می نماییم:

۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
یم	گر	ر	زا	نا	چُ	مل	محـ	ل	با	دُن	بَـ
—	—	U	—	—	U	—	—	U	—	—	U
ند	شید	نِ	گل	دَر	قَ	نا	ام	یَـ	گر	از	کَـ
—	—	U	—	—	U	—	—	U	—	—	U

تقطیع به ارکان

سومین اصل و قاعده برای تعیین وزن، تقطیع به ارکان است که در این مرحله هجا های مصراع را به سه تا سه تا یا چهار تا چهار تا یا چهار تا سه تا تقسیم می کنیم که نظم خاص را نشان میدهد؛ مثال در بیت سوم آن غزل:

خَلَدَگر	بَپَاخا	رَاسا	برارم
-- U	-- U	-- U	-- U
چِسازم	بَخاری	کِدَرَدِل	نِشیند
-- U	-- U	-- U	-- U

پس از هجا بندی و تقسیم هجاها به گروه های سه تایی و یافتن نظم آنها، حال باید برای هریک از گروه هجاها هم وزنی بیابیم؛ و به ارکان عروضی مراجعه نموده، هم وزن آن را پیدا نماییم و زیر هر یک از هجاها می نویسیم؛ وزن شعر به دست می آید؛ مثال، در بیت چهارم همین غزل :

مرنجا	دلِمرَا	کایمر	غوحشی
- U	- U	- U	- U
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن
زبامی	کِبرخا	سِمِشکل	نِشیند
- U	- U	- U	- U
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن

غزل طبیب اصفهانی که تقطیع گردید در بحر متقارب مثنی سالم سروده شده است. قابل یاد آوری است که امروز دو روش تقطیع مروج است: روش سنتی و روش هجایی، روش هجایی همان است که بیت را به هجا های کوتاه و بلند و کشیده تجزیه می کنند و بعد با توجه به هجا های افاعیل عروضی به جستجوی افاعیل هم وزن می پردازند و بعد آن را با افاعیل بحر هایی تطبیق می دهند.

اما در روش سنتی که در کتاب صنف دوازدهم هم بدان اشاره شده است، بعد از تقطیع زیر حروف متحرک علامت (O) و مقابل حروف ساکن علامت (I) میگذارند، به همین طریق بیت را به حروف متحرک و ساکن تجزیه می کنند، سپس با کمک وتد ها و سبب ها، حرکت ها و ساکن ها را با افاعیل عروضی منطبق می سازند. به طوری که متحرک در برابر متحرک و ساکن در برابر ساکن قرار گیرد و بعد افاعیل مد نظر را پیدا می کنند و بعد با افاعیل بحر مقایسه می کنند.

ناگفته نماند که واحد وزن در شعر پارسی دری مصراع است. که در یک مصراع اگر مصراعی از چهار جز تفعله تشکیل شده باشد، بیت از هشت جز تشکیل میشود و به آن مثنی (هشت تایی) گویند و اگر

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

مصراعی از سه جز تشکیل شده باشد، بیت مسدس (شش تایی) و اگر مصراعی تنها دو جز داشت؛ بیت مربع (چهارتایی) گویند. البته بعد از تقطیع مصراع را به اجزای سه گانه یا چهار گانه تقسیم می نماییم و آنگاه با مراجعه به اجزا اصلی بحر ها معادل آن هجا را می یابیم و زیر هر هجای مربوطه قرار می دهیم. اگر وزن شعر با بحر یکی از بحر های نرده گانه مطابقت کرد سالم است و اگر در اخیر یا وسط آن هجای کم داشت به آن محذوف گویند، که زحاف در علم عروض زیاد است و هم موضوع اختیارات شاعرانه در وزن شعر بحث مهم که در اینجا مبحث ما طولانی می شود، من صرف دانش آموزان را به این علم آشنا ساختم، چرا که در کتاب زبان و ادبیات دری اشاره کوتاهی به علم عروض داشت و اگر دانش آموزان علاقمند نیاز به معلومات اضافی دارند، به کتاب های معتبر علم عروض سیروس شمیسا و حسین مدرسی و وحید کامیار از عروض دانان ایرانی مراجعه نموده بر معلومات شان بیفزایند.

نقد ادبی (تعریف ها و انواع نقد)

تعریف نقد ادبی

نقد در لغت به معنای جدا کردن درهم و دینار، سره ازنا سره و تمیز خوب از بد و در اصطلاح تشخیص محاسن و معایب سخن و نشان دادن خوب و بد اثری ادبی.

نقد ادبی را می توان به سخن سنجی و سخن شناسی نیز تعبیر کرد، مقصود از نقد ادبی در گذشته ها بیشتر این بوده است که معایب اثری را بیان کنند، اما در این دور معاصر مقصود از نقد ادبی نشان دادن معایب اثر نبوده – شاید در این مورد هم اشاره های شود – بلکه به بررسی آثار درجه اول و مهم ادبی می پردازد و در معرفی و شناخت و ارزش آثار و شرح و تفسیر آن پرداخته به شکلی که نیک و بد اثر معلوم گردد.

این که می گوئیم منتقد به شرح و تفسیر آثار ادبی می پردازد، حال باید بدانیم که اثر ادبی چیست؟ مجموعه آثار مکتوبی که بلند ترین و بهترین افکار را در بهترین و عالی ترین صورت ها تعبیر کرده باشد و به اقتضای احوال اقوام و افراد و متقاضیات سیاسی و اجتماعی روزگار، فنون و انواع آن به وجود آمده باشد، که این آثار عموماً به شکل نظم و نثر ارایه می شود و ارزش شعر نظر به نثر نزد اقوام و ملل بیشتر است.

وظیفه منتقد ادبی اینست که بین نویسندۀ اثر ادبی با خوانندۀ عادی واسطه شود و لطایف و دقایقی را که در آثار ادبی است و عامۀ مردم به آن توجه ندارند، واضح سازد، همچنان برعکس اگر نواقصی در کار است؛ برای عامۀ مردم روشن سازد، با چنین عملکرد نقاد ادبی، ارزش واقعی آثار ادبی شناخته می شود.

اما این را بدانیم که چه کسی می تواند یک اثر ادبی را به نقد بگیرد و زیبایی ها و دقایق را که در آثار ادبی است آشکار سازد.

• منتقد ادبی باید به علوم ادبی آشنا باشد.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

- فرد کتاب خوانده یی باشد، با بسیاری از دانش های دیگر چون سیاست، دین، مذهب، جامعه شناسی، فلسفه، روانشناسی و تاریخ آشنا باشد.
- رسایی و روانی هنر نویسنده گی داشته باشد.

اهمیت و فایده نقد ادبی

اهمیت نقد ادبی به طور کل آن است که یک اثر ادبی باز شناخته می شود. در واقع معروف شدن اثر ادبی وابسته به نقد نقد است تا آن اثر را بر سرزبانها بیندازد؛ برای تفهیم بهتر موضوع اهمیت آن را زیر چند مشخصه یی به بحث می گیریم:

- به وسیله نقد ادبی، خواننده می تواند به ارزش ها و لذت هایی که در اثر نهفته است دست یابد، که در واقع توجیه و تاثیر واقعی آثار هنری در گرونقد است.
- ایجاد تحول در عالم ادبیات به کمک فراهم ساختن محیط ادبی سالم.
- رهنمون ساختن خلق کننده گان آثار ادبی به راه درست و واقعی هنر و ادبیات.
- تهذیب و ترقی هنر به یاری نقد آثار ادبی.
- مانع شدن از عرضه یی آثار بی ارج و بها به جوینده گان حقیقی هنر.

نقد ادبی، وقتی می تواند با ارزش باشد که دور از شایبه اغراض و بر مبنای قضاوت راستین و بینش آگاهی باشد، در غیر این صورت ممکن حربه جاهلان و عملی گمراه کننده گان و مضر به شمار آید، که باعث بد بینی شاعران و نویسندگان می شود، که روزگاری چنین هم شده است و حتی در برابر نقادان چنین می پنداشتند، که خود توانایی خلق آثار ادبی را ندارند؛ دست به انتقاد می زنند، چخوف نقادان را خرمگس های می دانست که همواره بزیز می کنند و کاری از دست شان ساخته نیست.

انواع نقد ادبی

به دلیل تنوع و تفاوت دید و اندیشه درآثار ادبی مکتب های نقد و تحلیل آثار ادبی متنوع و متفاوت به وجود آمده است.

نقد به طور کلی به دوشکل صورت می گیرد:

- نقد صوری و ظاهری (ساختاری)
- نقد محتوایی و درون مایه یی (معنایی)

۱. نقد ساختاری

از نام آن پیداست که به صورت ظاهر و ساخت اثر ادبی توجه دارد و نشان می دهد که زیبایی های ظاهری و لفظی تا چه اندازه مایه ایجاد هیجانات درونی و شور انگیز یک اثر می شود. نقد لغوی، فنی و زیبایی شناسی از نمونه های این حوزه نقد است.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

(الف) نقد لغوی: در این نوع نقد، بررسی و ارزیابی کاربرد زبان و اصول و قواعد آن در اثر ادبی مورد بحث است. در این نوع نقد بحث از آن است که واژه ها و نقش آن در جمله ها و متن به جایش به کار رود، ورنه ارزش و اعتبار اثر کاسته می شود.

(ب) نقد فنی: در این نوع نقد، بررسی و چگونه گی کاربرد فنون بلاغی در شعر و نثر و ارزش و اعتبار آن است؛ بررسی کامل بلاغت (معانی، بدیع و بیان) در نقد فنی صورت می گیرد.

منتقد در این نوع نقد به نویسنده و شاعر توصیه از ابتکار را می کند که گرد تشبیهات و استعاره های قدیم نگردد، سعی کند خود آفریننده باشد، البته درین نوع نقد موسیقی واژه ها در بافت جمله نیز مورد بررسی قرار می گیرد،

نقد فنی تاریخچه بسیار دور دارد، در یونان به وسیله «ارستو» و در روم به دست «هوراس» بنیان گرفته است، در دوره های ما قبل اسلامی، شعرا و ادبای عرب در سوق عکاظ جمع می شدند و به خوانش اشعار خود می پرداختند، بعد از نقد فنی، بهترین شعر را انتخاب می کردند و با آب طلا نوشته بر دیوار کعبه می آویختند، البته در طول تاریخ، صرف هفت پارچه شعر خوب به دیوار کعبه آویخته شده است که به نام «سبعه معلقه» یاد می شود.

در ادب پارسی دری «رشید الدین و طواط» و «شمس قیس رازی» در آثار شان برای تربیت ذوقی شاعران و دبیران تازه کار به بحث اصول و قواعد نقد فنی می پردازند و توصیه های دارند.

(ج) نقد زیباشناسی: منظور از آن بررسی جوهر هنر دور از محتوای خاص آن است، اساس این شیوه را در اروپا می توان در نظریات کالریج انگلیسی و ادگار آلن پو امریکایی مشاهده کرد.

البته مکتب «پارناس» که به آن هنر برای هنر نیز می گویند، از همین نوع شیوه است که در فرانسه به وسیله ویکتور هوگو برای اولین بار اعلام شد. در این نوع نقد، آنچه در آثار ادبی اهمیت دارد، هماهنگی و توازن و زیبایی آنهاست.

۲. نقد معنایی

در این نوع نقد به مباحث اندیشه گی و فکری و زمینه های خاص فکری و تاثیر تأثر ها پرداخته می شود، نقد اخلاقی، نقد روانشناسی و نقد اجتماعی از نمونه های این حوزه نقد است.

(الف) نقد اخلاقی: در این نوع نقد، ارزش های اخلاقی را اصل و ملاک نقادی می دانند، از قدیمترین شیوه های نقد ادبی است که افلاتون در شعر به تأثیر اخلاقی و اجتماعی آن توجه می کند، ارستو نیز معتقد است که هدف شعر باید تزکیه نفس باشد، بیشترین متفکران قدیم برای شعر و ادب ارزش تربیتی و اخلاقی آن را مهمتر می دانند.

در اروپا اهل کلیسا در قرون وسطی شعر را به واسطه آن که در خدمت اخلاق نبوده است، غذای شیطان مایه فساد و ضلالت می دانستند.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

(ب) نقد روانشناسی: در این نوع نقد، از ادراک و بیان جریان باطنی و احوال درونی شاعر یا نویسنده و سنجش قدرت و استعداد هنری و ذوق و قریحه و عواطف و تمایلات و تخیلات او که از این طریق، تاثیر محیط و جامعه و سنت ها را بر ادیب می شناسد.

از مطالعه آثار ادبی می توان دریافت که عواطف و احساسات هنرمند چیست و محرک او در اندیشه ها و الهامات خویش کدام است و همچنین صفات و احوال نفسانی غالب بر عصر و معاصرانش را نیز می توان شناخت.

(ج) نقد تاریخی: نوعی نقدی ست که به بررسی حوادث و امور مربوط به تاریخ، بحث درباره زنده گی شاعر و معاصرانش و روابط او باهم عصران، و تحقیق در باب اسناد و مدارک و صحت و سقم نسخه و جستجوی حوادث تاریخی می پردازد.

نقد تاریخی وسیله تحقیق در تاریخ ادبیات است و فایده نقد تاریخی بیشتر متوجه تاریخ و جامعه شناسی و مردم شناسی و روانشناسی می شود؛ تاریخ ادبیات از این جهت اهمیت دارد که معرف اوضاع و احوال اجتماعی هر ملت است.

(د) نقد اجتماعی: در این نوع نقد، ارتباط ادبیات با جامعه و همچنین تاثیر ادبیات در جامعه مورد بررسی قرار می گیرد. نقد اجتماعی، آثار ادبی را محصول و مولد حیات و محیط اجتماعی می داند. در میان آثار شاعران و نویسندگان در ادب پارسی دری آنچه متعلق به جنبه های اجتماعی است؛ غالباً یا رنگ دینی و اخلاقی دارد و یا انگیزه ملی و میهنی.

در شاهنامه فردوسی که نوع اجتماعی آن حماسه است، احساسات میهن دوستانه و برتری های قومی خود امر اجتماعی است، همانطور درغزلیات حافظ ازربا و تزویر و ناصر خسرو از دین فروشان خراسان و عمر خیام از جهل و نادانی انتقاد و گله هایی دارند و اجتماع و دنیایی را می خواهند غیر از آنچه در روز گارشان بود. همانطور «هیپولیت تن» منتقد مشهور فرانسوی ادبیات را محصول سه عامل می داند: زمان، محیط اجتماعی و نژاد به عقیده وی حوادث و احوال اجتماعی مولود و نتیجه این سه اصل است.

آزمون درس چهاردهم

۱	علم عروض برای اولین بار توسط کی و در کجاوضع شد؟	۱) شمس قیس رازی در ایران ۲) سکاکي در خراسان ۳) خليل بن احمد در مکه ۴) نصير توسی در توس
۲	بحور عروضی به چه تعداد است؟	۱) ۱۶ بحر ۲) ۱۹ بحر ۳) ۱۲ بحر ۴) ۹ بحر
۳	چند بحر عروضی را خراسانیان بنا نهاده اند؟	۱) ۴ بحر ۲) ۸ بحر ۳) ۳ بحر ۴) ۱۶ بحر

۴	چند بحر عروضی را شاعران عرب بنا نهاده اند؟ (۱) ۲۱ بحر (۲) ۱۶ بحر (۳) ۳ بحر (۴) ۱۹ بحر
۵	مثنوی مولانا در کدام بحر سروده شده است؟ (۱) بحر متقارب (۲) بحر رمل (۳) بحر هزج (۴) بحر طویل
۶	واژه های زیر را درست بخوانید و با خط عروضی بنویسید و بعد از آن مرز هجا را مشخص سازید؟ نیرومند، خویشتن، باغ، گلستان، دوست، خاموش، بنفشه، معلم، موذن، شدت، تبسم، بامداد، خواستم،
۷	افاعیل عروضی چند بخش دارد؟ (۱) پنج (۲) شش (۳) هشت (۴) نه
۸	اگر مصراعی از چهار جز تفعله تشکیل شده باشد، بیت از چند جز تشکیل می شود و به آن چه می گویند؟ (۱) سه جز مثلث (۲) هشت جز مثنی (۳) چهار جز مربع (۴) شش جز مسدس
۹	اگر مصراعی از سه جز تفعله تشکیل شده باشد، بیت از چند جز تشکیل می شود و به آن چه می گویند؟ (۱) سه جز مثلث (۲) هشت جز مثنی (۳) چهار جز مربع (۴) شش جز مسدس
۱۰	علم عروض علم است که از بحث می کند؟ (۱) وزن، آهنگ شعر (۲) شکل ظاهری
۱۱	(۳) از زیبایی های لفظی و معنوی (۴) هیچ کدام ساختمان «فعولن» با کدام ارکان عروضی مطابقت دارد؟ (۱) وتد مقرون و سبب خفیف (۲) وتد مقرون و سبب ثقیل (۳) سبب خفیف و سبب ثقیل (۴) وتد مفروق
۱۲	عبارت «عالمی را» با کدام گزینه زیر هم وزن است؟ (۱) فاعلن (۲) فعولن (۳) مفاعیلن (۴) فاعلاتن
۱۳	وتد در لغت یعنی چه؟ واژه چند حرفی است؟ (۱) در لغت خیمه، واژه های دو حرفی (۲) در لغت میخ خیمه، واژه های سه حرفی (۳) در لغت صحرا، واژه های چهار حرفی (۴) در لغت رکن، واژه های دو حرفی
۱۴	سبب در لغت یعنی چه؟ واژه های چند حرفی را گویند؟ (۱) در لغت آسمان، واژه های چهارم حرفی (۲) در لغت میخ، واژه های سه حرفی (۳) در لغت ریسمان، واژه های دو حرفی (۴) هیچ کدام

۱۵	اگر حرف دوم کلمه ساکن باشد و کلمه ها دو حرفی باشد: (۱) سبب خفیف است (۲) سبب ثقیل است (۳) وتد مفروق است (۴) وتد مقرون است
۱۶	اگر کلمه سه حرفی که حرف سوم آن ساکن باشد: (۱) وتد مفروق (۲) وتد مجموع (۳) سبب ثقیل (۴) سبب خفیف
۱۷	وزن در شعر پارسی دری چه گونه دریافت می شود؟ (۱) به وسیله اصوات (واج ها) (۲) به وسیله شمارش هجا ها و حروف ساکن و متحرک واژه ها (۳) به وسیله واژه های بیت (۴) به وسیله شمارش واژه ها
۱۸	وجود وزن در شعر چه ارزش هنری دارد؟ (۱) سخن از نوعی آهنگ و موسیقی بر خوردار می شود (۲) شعر را منظم می سازد (۳) سخن را زیبا و ارزش معنایی می دهد (۴) نظم خاصی به سخن می بخشد
۱۹	دقیقی بلخی بنیاد وزن اشعار حماسی را در گشتاسپنامه اش بر چه وزنی گذاشت؟ (۱) هزج (۲) طویل (۳) متقارب (۴) رمل
۲۰	فردوسی شاهنامه جاودانش را در چه وزن عروضی سروده است؟ (۱) مشاکل (۲) متقارب (۳) رمل (۴) قریب
۲۱	کدام گزینه درباره نقد ادبی نادرست است؟ (۱) صرف برای خواننده اثر ادبی مفید است (۲) برای نویسندگان و شاعران کم تجربه سودمند است (۳) برای همه کسانی که به ابداع ادبی دست می زنند فایده دارد (۴) برای شاعران و نویسندگان با تجربه مفید است
۲۲	فایده نقد ادبی آن است که: (۱) خط سیر ذوق و هنر جامعه را تعیین می کند (۲) ذوق جامعه را از ایستایی و رکود باز می دارد (۳) ارزش و تاثیر واقعی آثار هنری را تبیین و توجیه می کند (۴) همه موارد
۲۳	کدام گزینه نادرست است؟ (۱) نقد در لغت به معنی جدا کردن دینار و درهم سره از ناسره است

(۲) در زبان گفتار، نقد سخنی است که به بدیهه بر زبان کسی جاری گردیده باشد (۳) در اصطلاح ادب نقد، تشخیص محاسن و معایب سخن و نشان دادن خوب و بد اثر ادبی است (۴) نقد ادبی، ابزارشناخت ارزش و بهای واقعی آثار ابداعی و آفرینش های ادبی و قواعد و اصول آن است	
در کشور هایی که نقد ادبی رواج و اهمیت بیشتری دارد: (۱) وضع فرهنگی و شاعر و نویسنده خوب نیست (۲) وضع نویسنده و شاعر و جریان های فرهنگی به درستی پیش می روند (۳) از حالت خوب فرهنگی برخوردار نیستند (۴) معمولاً در یک حالت خوب و با معیشت عالی شاعران به سر می برند دخالت احساسات شخصی و تحمیل افکار خاص منتقد در بررسی یک اثر ادبی: (۱) موجب تعالی نقد می گردد (۲) ارزش علمی نقد را کاهش می دهد (۳) میزان ظرافت و نکته سنجی در نقد را افزایش می دهد (۴) کاری علمی و ذوقی است	۲۴ ۲۵
کدام دسته از نقد ها ناظر به محتوا و درون مایه اثر است؟ (۱) نقد لغوی و نقد فنی (۲) نقد زیبا شناسی و فنی (۳) نقد اخلاقی و نقد روانشناسی (۴) نقد اجتماعی و نقد لغوی کدام گزینه در حوزه نقد فنی نیست؟ (۱) بررسی اصول و قواعد بلاغت اثر (۲) بررسی ساختمان دستوری و زبانی اثر (۳) بررسی بسیاری از مسایل علم بیان در یک اثر ادبی (۴) موسیقی واژه کلام	۲۶ ۲۷
بررسی جوهر هنر، دور از محتوای خاص آن را گویند: (۱) نقد روانشناسی (۲) نقد ادبی (۳) نقد زیباشناسی (۴) نقد اجتماعی مقوله زیر حاصل تراوش های ذهنی کدام دانشمند است؟ وی معتقد است که: «ادبیات محصول سه عامل است: زمان، محیط اجتماعی و نژاد» (۱) هوگو (۲) میپولیت تن (۳) شوپنهاور (۴) دانته	۲۸ ۲۹
اساس نقد زیباشناسی را می توان در نظریه های: (۱) ویکتور هوگو فرانسوی و شکسپیر انگلیسی (۲) ناصر خسرو بلخی و حافظ شیرازی (۳) تولستوی روسی و گوته آلمانی	۳۰

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

۴) کالریج انگلیسی و ادگار آلن پوی امریکایی	
۲۱ در این شیوه نقاد سعی می کند، جریان عاطفی و احوال درونی شاعر و نویسنده را ادراک و بیان نماید:	
۱) نقد اخلاقی ۲) نقد لغوی ۳) نقد زیبا شناسی ۴) نقد روانشناسی	
۳۲ نقد از چند لحاظ مورد بحث است؟ ۱) از دو لحاظ (نقد ساختاری و معنایی) ۲) از سه لحاظ (نقد ساختاری، ظاهری و محتوا) ۳) از دو لحاظ (نقد ظاهری و صوری) ۴) ۱ و ۲ درست است	
۳۳ نقد ساختاری چند نوع است؟ ۱) پنج نوع ۲) چهار نوع ۳) دو نوع ۴) سه نوع	
۳۴ نقد معنایی چند نوع است؟ ۱) سه نوع ۲) دو نوع ۳) چهار نوع ۴) شش نوع	
۳۵ مفهوم «سبعه معلقه» ۱) هفت طبقه آسمان ۲) هفت طبقه زمین ۳) هفت پارچه شعر آویخته شده به یوار کعبه ۴) هفت شب و روز	

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
پاسخ	۳	۲	۳	۲	۲		۳	۲	۴	۱
پرسش	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
پاسخ	۱	۴	۲	۳	۱	۲	۲	۱	۳	۲
پرسش	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
پاسخ	۳	۴	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۴
پرسش	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵					
پاسخ	۴	۱	۴	۳	۳					

درس پانزدهم

آیین درست نویسی

رعایت شیوه ی املای صحیح واژه ها در پارسی دری به خواننده این امکان را می دهد که از علایم و دلالت لفظی درست و نوشتن صحیح، مدلول حقیقی و مراد الفاظ مکتوب را نیز درست دریابد. در این گفتار بحث در شیوه واژه هایی است که پیوستن آنها از نظر دستور زبان پارسی دری دارای یک مفهوم و جدا نوشتن آنها، دارای مفهومی دیگر می شود؛ در این بحث به طور فشرده روی نکات لفظی اشاره می شود و بعد مثال ها در چوکات صورت صحیح واژه زیر «بنویسیم» و صورت اشتباه آن زیر «ننویسیم» نوشته می شود:

نکته (۱): پسینه (را) واژک بسته است که پس از مفعول جدا نوشته میشود.

بنویسیم	ننویسیم
کتاب را، خانه را، / مکتب را، زمین را، شمس را... /	کتابرا، خانرا، مکتبرا، زمینرا، شمسر... /

اما برای بعضی موارد استثناست: مرا «چرا» در شعر زیاد کاربرد دارد. ترکیب «ترا» اشتباه است، که باید تو را نوشته شود.

نکته (۲): پیشینه «به» واژک بسته است که پیش از واژه آمده، آن را پیوست می دهد؛ ولی تغییر در معنای واژه وارد نمی کند، بنابر آن باید جدا نوشته شود.

بنویسیم	ننویسیم
به جد و جهد، به حقیقت، به خواب، به کار، به ستم، به خانه، به ساز و نوا، به راه	بجد و جهد، بحقیقت، بخواب، بکار، بستم، بخانه، بساز و نوا، براه

اما آنکه پیشوند است پیوست با واژه نوشته می شود: برفت، بخور، نرفت، برو، مرو، مخوان و ...

نکته (۳): نشانه های ربط «که، چه» را نباید به واژه های دیگر پیوست نوشت:

بنویسیم	ننویسیم
چه کار میکنی، چه گویم، مردی که، رست است که	چکار میکنی، چگویم، مردیکه، درست، استکه

نکته (۴): پیشوند ها و پسوند ها همیشه به واژه که با آن ترکیب می گردد، پیوست نوشته شود.

بنویسیم	ننویسیم
همدل، همکار، همراه، باغبان، دانشمند، کشتزار، گلزار، همورد، نفهمیده، نخوانده، ندیده، بیکار، بیدل، بینوا، بیگناه، بیچاره، بیقرار	هم دل، هم کار، هم راه، باغ بان، دانش مند، گل زار، هم اورد، نه فهمیده، نه خوانده، نه دیده، بی کار، بی دل، بی نوا، بی گناه، بی قرار

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

در پیشوند های (بر، فرا، فرو، لا، نا، یان) که منتهی به یک حرف گسسته است پیوست نوشته نمی شود؛ مثلا: برخورد، نادان، نابینایان، لابد، فراخوان، فروگذاشت.

یادداشت: بعضی ها پیشوند ها و پسوند ها را امروز جدا می نویسند؛ مثال: بی گناه، بی قرار، سپاس مند...

پیشوند «بی» استثناهایی هم دارد که جدا نوشته می شود:

اگر ترکیب پیشوند «بی» با واژه بیش از شش حرف ایجاد کند و هم واژه با آغاز حرف آ، نوشته شده باشد. مانند: بی تقصیر، بی سلیقه، بی آلاش، بی ابرو، بی آب، بی فرهنگ، بی شعور، بی ادب، بی پروا، بی اهمیت، بی دست و پا، بی انصاف.

پیشوند «هم» نیز استثناهای دارد که جدا نوشته می شود:

- ۱ - پیشوند «هم» به واژه های آغاز شده به حرف «میم و الف» جدا نوشته می شود: هم مذهب، هم مشرب، هم معنی، هم مسلک، هم مرز، هم اندیشی، هم اسم، هم اتاقی.
- ۲ - در ترکیب با واژه های که دو دندانه یا بیشتر دارند: هم پیمان، هم پیاله، هم پیشه...

نکته (۵): پیشوندهای صرفی (می، همی) جدا از فعل نوشته می شود :

بنویسیم	ننویسیم
می رفت، می گفت، می خورد، می خورد،	میرفت، میگفت، میخورد، همیخورد، همیگفت،
همی کرد، می رود، می شنید، همی گفت	میشنید، همیرو

اما در رساله ی روش املای زبان دری، پیشوند های صرفی را یکجا نوشته اند، که جدا نویسی آن بهتر است. هرگاه پیشوند های (ب، ن) با فعل های آغاز شده به حرف های نمودار مصوت (الف مفتوح یا مضموم) بیاید، (الف) حذف می گردد و پیش از فعل (ی) افزوده می شود؛ که باید چنین نوشت:

فعل	بنویسیم	ننویسیم
افگند، افتاد، انداخت، افروز	بیفکند نیفگند، بیفتاد، نیفتاد، بینداخت، نینداخت، بیفروز، نیفروز	بیافگند، نیافگند، بیافتاد، نیافتاد، بیانداخت، نیانداخت، بیافروز، نیافروز

نکته (۶) : پسوند های جمع اصلی در زبان پارسی دری (ها، آن) است که پسوند جمع «ها» با واژه ها گسست نوشته می شود: مردها، زن ها، درخت ها، سنگ ها، خوبی ها، فکرها، دست ها، باغ ها، کوه ها، نامه ها، مغولان، ترکان، چشمان، ابروان، زانوان ... جدا نویسی پسوند جمع (ها) بهتر است. نشانه های فرعی جمع پارسی دری که در اثر تغییر واژک ها به وجود آمده (یان، گان) است، که زیر قواعد خاص صورت جمع می گیرد:

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

یان - اگر واژه را بتوانیم به (آن) جمع ببندیم و آن واژه به (الف یا واو) ختم شده باشد، در آخر آن یان می افزاییم، مثال: دانایان، چارپایان، دانشجویان، ماهرویان، بدخویان، همچنان اگر واژه اسم باشد به (ان) جمع می شود؛ مثال: آهوان، بازوان، زانوان، ابروان.

گان - اگر واژه را بتوانیم به (ان) جمع ببندیم و آخر آن واژه ها غیر ملفوظ باشد، های غیر ملفوظ حذف نمی شود؛ مثال: بنده گان، رونده گان، ستاره گان، نویسنده گان، تشنه گان، ...

پسوند (گی) هر گاه با واژه های مختوم به های غیر ملفوظ بیاید، (ه) های غیر ملفوظ حذف نمی شود؛ مثال: تشنه گی، همبسته گی، خانه گی، زنده گی، بنده گی ... البته باید خاطر نشان ساخت که واژه های دخیل زبان عربی که در آن زبان با نشانه های جمع سالم عربی (ون - ین - ات) جمع بسته می شوند، هنگام جمع بستن در زبان پارسی دری تا حد امکان باید با پسوند ویژه جمع پارسی دری (ها - ان) جمع بسته شوند؛ مانند: معلمان، محصلان، عالمان، فاضلان، کاتبان، عادت ها، خبرها، دواها به طور کل تمام واژه های بیگانه ی دخیل در زبان پارسی دری را با نشانه های جمع پارسی دری (ها - ان) باید جمع نمود که همچنان جمع بستن پسوند (جات) که نوعیت را می رساند؛ نباید به مفهوم جمع به کار برده شود؛ مثل سبزیجات، پرزه جات، کارخانه جات، شکل صحیح آن سبزی ها، پرزه ها، و کارخانه ها است.

نکته (۷): واژه هایی که با آنها ضمیر های «مان، تان، شان» بیایند، آن واژه ها از این ضمیر ها جدا نوشته می شوند؛ مانند: کتاب مان، کتاب تان، کتاب شان.

با افزودن پسوند (ت، م، ش) میان واژه و پسوند (الف) زیاد می شود: خانه ام، خانه ات، خانه اش و بین ضمیر مشترک و واژه متصل با کسره اضافی منسوب می شود: جامه خود، خانه خویش، گرده خویشان. البته بین واژه های که به شکل اضافی و نسبتی بیایند، (ی) هم صحیح است جامه ی خود، خانه ی خویش

نکته (۸): پسوند نکره، پسوند اسم معنی و پسوند صفت نسبتی با واژه های مختوم به الف، واو، های غیر ملفوظ به شکل (یی) نوشته می شود: لیمویی، دانایی، آسیایی، مویی، طلایی، خرمایی، نامه یی، سرمه یی، صوفی یی، کشتی یی، زنده گی یی، فرزانه یی...

پسوند های ضمیر اضافی (م، ت، ش): ساخت مفرد این پسوند ها با کلمه های مختوم به همخوان، پیوسته نوشته می شود؛ مانند: قلمم، دستم، کتابش.

این پسوند ها با واژه های پایان یافته {} و {} با (ی) پیوست نوشته و در میان واژه و پسوند (ی) میانجی افزوده می شود؛ مانند: کاکایش، مامایت، آرزویم، چشم هایش، بازویش...

پس از کلمه های پایان یافته به (ی) و (های غیر ملفوظ) به گونه زیر نوشته می شود:

زنده گی ام، زنده گی ات، اندیشه اش، خانه ام

اما در کتاب زبان ادبیات دری صنف دوازدهم، این پسوند را با واژه های ختم شده به {ی} پیوست

گفته است: کشتیت، زندگیت، ویرانش، آزادیم....

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

نوشتن پسوند نکره {ی}: این پسوند با واژه های پایان یافته به همخوان، به گونه {ی} نوشته می شود؛
مثال: کتابی، مردی، دانشمندی؛ اما پایان یافته به (ا،و،ه،ی) با (یی) نوشته می شود؛ مثال:

۱. من این کتاب را از آشنایی به رعایت گرفته ام.
۲. در تصویب این قطعنامه، شورایی دست داشت.
۳. هندویی به معبد خویش رفت.
۴. من از آن روزگار، خاطره یی به یاد دارم.
۵. این تسبیح را حاجی یی به من بخشیده است.

اگر واژه یی که به واو ختم شود وحرف پیش از {واو} مفتوح باشد، در آن صورت یک {ی} افزوده می شود؛ مانند: رهروی، خسروی....

شیوه نگارش پسوند اسم معنی {ی}: پسوند اسم معنی {ی} با پیوستن با مصوت ها و غیر ملفوظ سه شکل می گیرد:

۱. در پیوستن با واژه های پایان یافته با {ی} با واژه های مختوم با دو {ی} نوشته می شود: او بینایی خویش را دوباره به دست آورد.
۲. پیوستن پسوند اسم معنی {ی} با واژه های مختوم به {ی} میان واژه و پسوند حرف دیگر علاوه نگردیده، با فشار تلفظ می شود؛ مانند حاجیی تنها باطواف کعبه حاصل نشود.
۳. هنگام پیوستن پسوند اسم معنی {ی} با واژه های مختوم با های غیر ملفوظ، {های} پایانی واژه به {گ} تبدیل نمی شود؛ مانند: زنده+گ+ی (پسوند اسم معنی) های غیر ملفوظ به جایش می ماند. مثال: زنده گی، بنده گی.

نکته (۹): فعل ربطی یا اسنادی «است» در ترکیب با واژه ها چنین نوشته میشود:

- ۱ - رابطه (است) بعد از واژه های مختوم به صامت جدا نوشته میشود:
کتاب است، فلم است، شاگرد است، خانه است، لانه است، جامه است، زنده است.
- ۲ - رابطه (است) بعد از واژه های مختوم به (الف، واو معروف و مجهول) الف است حذف می شود:

بنویسیم	نویسیم
دانااست، تواناست، کجاست، تنهاست، نیکوستم، خوبروستی جادوست، ماهروست	دانااست، توانا است، کجا است، تنها است، نیکو استم، خوبرو استی، جادو است ...

واژه های «چيست، کيست، نيست» همین طور نوشته می شود و هم واژه های مختوم به (ی) چنین نوشته می شود: زنده گی ست، طبیعی ست، مثنوی ست ...
پسوند های صرفی (م، یم، ی، ید، ند) در سابق همان (است) بوده که امروزه مخفف شده به این حالت در آمده: استم، استیم، استی، استید، است.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

در واژه های نسبتی که مختوم به ی است، الف فعل ربطی (است) حذف نمی شود.

کابلی استم، کابلی ام، افغانستان استم، افغانستانی ام، هراتی استم، هراتی ام.

نکته (۱۰): ترکیب های اعداد در رده ی دهگان و صدگان به صورت پیوسته نوشته می شود: هفده، سیصد، ششصد، نهصد ... که عدد و محدود جدا باید نوشته شود؛ مانند: یک هفته، شش روز، ده سال ... اما ترکیب که مفهوم قید مرکب، صفت مرکب، اسم مرکب، می رساند پیوست نوشته می شود؛ مانند:

نیمرخ، یکپارچه، یکدیگر، یکشنبه، پنجشنبه، چهلستون...

اما واحد های شمارش و مقیاس جدا نوشته میشوند: هفت سیر آرد، یک دانه قلم، سه چارک پیاز
نوشتن اعداد ترتیبی چنین است:

بنویسیم	نویسیم
یازدهم، دوازدهم، سیزدهم، چهاردهم، پانزدهم، سی ام	یازده هم، دوازده هم، سیزده هم، چهارده هم، پانزده هم، سی م.

نکته (۱۱): هرگاه حرف آخر واژه «الف» یا «واو» باشد و در جمله به حیث موصوف مضاف یا نسوب قرار گیرد، پس از «الف» یا «واو» یک «ی» به عنوان نشانه اضافه نوشته می شود.

بنویسیم	نویسیم
خدای بزرگ، آشنای دیرین، گدای متکبر، اشیای قیمتی، امضای استاد، ارتقای علمی، لیموی ترش، بازوی توانا، خوی بد، موی سفید، نموی نباتات	خدا بزرگ، آشنایی دیرین، گدا معتبر، اشیای قیمتی، امضای استاد، ارتقای علمی، لیمو شیرین، بازو توانا

هرگاه حرف آخر واژه «های غیرملفوظ» باشد و در جمله به حیث موصوف، مضاف و منسوب قرار گیرد، «ء» به عنوان کسره اضافه نوشته می شود.

بنویسیم	نویسیم
ستاره درخشان، پرده رنگارنگ، خانه محمود، قصه رستم، کارنامه بلخ، نامه سربسته، قبالة زمین، لانه زنبور	کتابچه ای سفید، ستاره یی درخشان، پرده ای رنگارنگ، خانه یی محمود، قصه یی رستم، ...

اما هرگاه حرف آخر واژه به بی صدا (صامت) و یا حرف «ی» ختم شده باشد و در جمله به حیث موصوف مضاف یا منسوب آمده باشد، چیزی به این واژه ها اضافه نمی شود:

بنویسیم	نویسیم
زنده گی آرام، طراحی زیبا، روی سرخ، مثنوی مولانا،	زنده گیی آرام، طراحیی زیبا، رایى سرخ، کتابی احمد، زمینی مردم، گلی سرخ، باغی

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

قاضی شهر، کتاب احمد، زمین مردم، گل رخ، باغ داوود، گل نارنج، شعر روان	داوود، گلی نارنج، شعری روان

هرگاه صدا دار مرکب در اخیر واژه قرار گرفت و واژه حالت مضاف، موصوف را داشته باشد، چیزی در بین مضاف و مضاف الیه زیاد نمی شود؛ مانند:
گاو شیری، دیو هولناک، غریو جانگاه، چای سیاه

نکته (۱۲): نوشتن الف مقصوره (ی) در پایان واژه ها که به حیث مضاف و موصوف و منسوب واقع شوند، چنین نوشته میشود:

عیسی - عیسای مریم / شوری - شورای وزیران
موسی - موسای کلیم الله / لیلی - لیلای داستان.

نوشتن موسوی، عیسوی، گنجوی، قبیلوی، صورت نوشتار عربی است که در زبان پارسی دری چنین نوشته می شود:

موسایی، معنایی، قبیلہ‌یی، عیسایی، گنجہ‌یی

نکته (۱۳): واژه های عربی اسمعیل، اسحق، رحمن، زکاه، صلوا، را در زبان پارسی دری چنین باید نوشت.

بنویسیم	ننویسیم
اسماعیل، اسحاق، رحمان، زکات، صلوات، حیات، تورات، مشکلات، قرائت، دنائت، برائت، تقوا، مبتلا، مصفا، مستثنا، قوا، هیأت، جرأت، مسؤول، مسأله، داوود	اسمعیل، اسحق، رحمن، زکاه، صلوه، حیوه، توریه، مشکاه، قراه، دناؤه، براءه، تقوی، مبتلی، مصفی، مستثنی، قوی، هیئت، جرئت، مسؤل، مسئله، داود

نوشتن تنوین که بالای الف دو زبر می دهند و آن صدای نون را می دهد، از قاعده های عربی است که باید چنین نوشته شود: اصلاً حتماً اجمالاً، عیناً، مختصراً، ...

کاربرد تنوین با واژه های پارسی دری نادرست است؛ چون: زباناً، ناچاراً، تلفوناً، گاهاً که باید معادل آن که در زبان پارسی دری موجود است، استعمال کرد؛ به زبانی، ناچاری، به تلفونی و گاه گاهی.

نکته اخیر در مورد واژه های دخیل عربی در زبان ما، این که با در نظر داشت عدم موجودیت دسته بندی مذکر و مونث واژه های معلمه، مدیره، رئیس، را به شکل معلم، مدیر، رئیس بنویسیم.

هرگاه واژه (ابن) در آغاز و پیش از اسم خاص بیاید، چنین نوشته می شود: ابن سینا، ابن حسین، ابن عبدالله و ... اگر در بین دو اسم خاص آمد الف آن حذف می شود؛ مانند محمد بن عبدالله، احمد بن حسین.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

ترکیب های عربی که در زبان پارسی دری کاربرد دارد، جدا نوشته می شود:

بنویسیم	ننویسیم
ان شأ الله، عن قریب، مع هذا، مع الخیر	انشأ الله، عنقریب، معالخير

در امتحان کانکور سال های گذشته از بخش آیین درست نویسی این پرسش ها آمده بود که طور نمونه به چند پرسشی آن بسنده می شویم:

۱. هرگاه واژه یی مختوم به های غیر ملفوظ با {گان} جمع شود، های غیر ملفوظ چه می شود؟
 ۱. حذف می شود
 ۲. حذف نمی شود
 ۳. تکرار می شود
 ۴. تبدیل نمی شود
۲. هرگاه واژه یی مختوم به های غیر ملفوظ باشد و با {ها} جمع شوند، های غیر ملفوظ چه می شود؟
 ۱. به {ی} تبدیل می شود
 ۲. حذف نمی شود
 ۳. حذف می شود
 ۴. تکرار می شود
۳. مطابق املا ی دری، درست ترین شکل نوشتاری عبارت زیر کدام است:
 ۱. سیرت نیکویش
 ۲. سیرت نیکوایش
 ۳. سیرت نیکوش
 ۴. سیرت نیکویش
۴. مطابق املا ی دری، درست ترین شکل نوشتاری عبارت زیر کدام است؟
 ۱. خلق نیکویش
 ۲. خلق نیکوش
 ۳. خلق نیکواش
 ۴. خلق نیکویش
۵. در زبان پارسی دری واژه های که منسوب به قشر اناث می باشند، چگونه باید نوشته شوند؟
 ۱. شاعره
 ۲. شاعره یی
 ۳. شاعره ای
 ۴. شاعر
۶. هرگاه حرف آخر واژه یی {واو} باشد، هنگام پیوستن با فعل اسنادی {است} الف از آغاز فعل اسنادی چه می شود؟
 ۱. به {تبدیل} می شود
 ۲. به {ی} تبدیل می شود
 ۳. حذف می شود
 ۴. حذف نمی شود
۷. درست ترین شکل نوشتاری عبارت زیر را در یابید:
 ۱. نیکوایی خود
 ۲. نیکوای خود
 ۳. نیکوی خود
 ۴. نیکوخود
۸. پسوند اسم معنای {ی} در پیوستن با واژه های پایان یافته به {واو} به چه شکل نوشته می شود؟
 ۱. /ای/
 ۲. /ی/
 ۳. /یی/
 ۴. /ء/
۹. هرگاه حرف آخر واژه یی {ی} باشد، در پیوند با پسوند جمع {ان} میان واژه و پسوند چه علاوه می شود؟
 ۱. ای
 ۲. چیزی علاوه نمی شود
 ۳. یی
 ۴. ی
۱۰. املا ی صحیح کدام گزینه درست است:
 ۱. سیماء خویش
 ۲. سیمای خویش
 ۳. سیمای خویش
 ۴. سیمایی خویش
۱۱. شکل درست نوشتاری اسم معنایی {جادو} کدام یکی از اینهاست:
 ۱. جادوی
 ۲. جادوای
 ۳. جادویی
 ۴. جادوی
۱۲. هرگاه کلمه {صهبا} موصوف قرار گیرد، چه گونه نوشته می شود؟
 ۱. صهبای قشنگ
 ۲. صهبایی قشنگ
 ۳. صهبای قشنگ
 ۴. صهباء قشنگ

۱۳. عبارت {آرمگاه استاد بیتاب} چه گونه عبارتی است؟
 ۱. توصیفی ۲. تشبیهی ۳. اضافی ۴. کنایی
۱۴. عبارت {آرمگاه رابعه بلخی} چه گونه عبارتی است؟
 ۱. تشبیهی ۲. اضافی ۳. مجازی ۴. استعاری
۱۵. عبارت {دریای هریرود} چه گونه عبارتی است؟
 ۱. نسبتی ۲. اضافی ۳. کنایی ۴. توصیفی
۱۶. کدام گزینه، املاي صحیح در زبان پارسی دری است؟
 ۱. قیچی ای خیاطی ۲. قیچی ی خیاطی ۳. قیچی بی خیاطی ۴. قیچی خیاطی
۱۷. درست ترین شکل نوشتاری عبارت زیر را در یابید:
 ۱. کدویی تان ۲. کدوای تان ۳. کدوی تان ۴. کدوی تان
۱۸. قبله آمال { چه گونه عبارت است؟
 ۱. توصیفی ۲. اضافی ۳. نسبتی ۴. تشبیهی
۱۹. {ی} که در پایان واژه ها به گونه {آ} خوانده میشود، کدام یکی از این هاست:
 ۱. ی مجهول ۲. الف ممدوده ۳. الف مقصوره ۴. الف مکسور
۲۰. در املاي زبان دری نوشتن کدام گزینه درست است؟
 ۱. دناءها ۲. براءها ۳. قراءت ۴. قرات
۲۱. کدام یک از ترکیب زیر درست نگاشته شده است؟
 ۱. ترازومان ۲. ترازوی مان ۳. ترازویی مان ۴. ترزوای مان

آزمون درس پانزدهم

۱	هرگاه حرف آخر واژه «الف» باشد و در جمله به حیث موصوف، مضاف یا منسوب قرار گیرد، پس از «الف» چه اضافه می شود؟ (۱) و (۲) کسره (۳) ی (۴) های ملفوظ
۲	هرگاه حرف پایانی واژه «الف» باشد، درهنگام پیوستن با ضمائر مشترک (خود، خویش، خویشتن) بیاید درمیان واژه و پسوند کدام حرف علاوه می شود؟ (۱) واو (۲) ی (۳) کسره (۴) الف
۳	هرگاه واژه ها مختوم به «الف مقصوره» درجمله ها مضاف، موصوف، منسوب واقع شوند، «ی» به صورت کدام حرف نوشته می شود؟ (۱) واو «و» (۲) یا «ی» (۳) الف «ا» (۴) کسره «ـِ»
۴	هرگاه حرف اخیر واژه «واو» باشد با پسوند های جمع، تنکیر، اسم معنی وصف نسبتی، درمیان واژه و پسوند کدام حرف علاوه می شوند؟ (۱) ا (۲) ی (۳) ل (۴) و

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۵	هرگاه حرف آخر واژه «واو» باشد، هنگام پیوستن با افعال اسنادی (استم، استیم، استی...): (۱) الف از آغاز فعل است حذف می شود. (۲) «الف» به «ی» تبدیل می شود. (۳) الف در آغاز واژه می ماند. (۴) الف صورت کسره را می گیرد.
۶	هرگاه حرف آخر واژه «واو» باشد، هنگام پیوستن با فعل اسنادی «اند»، «الف» آن به کدام حرف مبدل می شود؟ (۱) و (۲) ا (۳) هـ (۴) ی
۷	هرگاه حرف اخیر واژه «ی» باشد و در جمله به حیث موصوف، مضاف یا منسوب قرار گیرد، در میان این گونه واژه ها و واژه های بعدی شان (صامت ها) چه اضافه می شود؟ (۱) ی (۲) (۳) کسره (۴) چیزی علاوه نشده و تغیروتبریلی در حرف شان رونما نمی گردد.
۸	در کدام موارد «الف» افعال اسنادی در پیوستن با واژه ها از آغاز فعل حذف نمی شود؟ (۱) هرگاه حرف اخیر واژه «و» باشد (۲) واژه به صامت ها ختم شود . (۳) هرگاه حرف اخیر واژه «ی» باشد. (۴) هیچ کدام
۹	هرگاه حرف آخر واژه «ی» باشد، در هنگام پیوستن با ضمائر مشترک (خود، خویش، خویشتن) چه گونه نوشته می شود؟ (۱) میان واژه و ضمیر، حرفی علاوه نمی شود (۲) میان واژه و ضمیر حرف (ی) علاوه می شود (۳) میان واژه و ضمیر حرف «و» علاوه می شود (۴) هیچ کدام
۱۰	هرگاه حرف اخیر واژه «های غیرملفوظ» باشد، در پیوند با پسوند تنکیر، صفت نسبتی کدام حرف علاوه می شود؟ (۱) و (۲) ا (۳) کسره (۴) ی
۱۱	هرگاه حرف آخری واژه «های غیرملفوظ» باشد، در پیوند با پسوند های جمع «ان» کدام حرف علاوه می شود؟ (۱) ک (۲) گ (۳) و (۴) ی
۱۲	هرگاه حرف آخر واژه «های غیرملفوظ» باشد، در هنگام پیوستن با افعال اسنادی چه گونه نوشته می شود؟ (۱) «الف» از آغاز فعل ها حذف می شود (۲) «الف» از آغاز این ها حذف نمی شود (۳) بین شان «کسره» می آید (۴) «الف» به «ی» تبدیل می شود.
۱۳	هرگاه حرف آخر واژه «های غیرملفوظ» باشد؛ در هنگام پیوستن با ضمائر مشترک (خود، خویش، خویشتن) کدام حرف یا نشانه علاوه می شود؟ (۱) همزه (۲) یی (۳) ا (۴) هیچ کدام
۱۴	جمله زیر معرف کدام گزینه است؟ در عربی «یایی» است که در پایان واژه ها «آ» خوانده می شوند که دراملای دری مانند اصل

عربی نوشته می شود.	
۱) تنوین ۲) های ملفوظ ۳) های غیر ملفوظ ۴) الف مقصوره	۱۵
جمله زیر معرف کدام گزینه است؟ «نون» ساکنی است که در پایان اسمای عربی در می آید و تلفظ می شوند؛ اما نشانه صدای «ن» نوشته نمی شود.	
۱) ن ساکن ۲) الف مقصوره ۳) تنوین «دوزیر یا پیش، زیر» ۴) های غیر ملفوظ	
۱۶ شکل نوشتاری کدام گزینه درست است؟ ۱) پانزده وم ۲) پانزدهم ۳) پانزده ام ۴) پانزده هم	
۱۷ شکل نوشتاری کدام گزینه درست است؟ ۱) منصور ابن نوح ۲) منصور بنت نوح ۳) منصور بن نوح ۴) منصور ابنای نوح	
۱۸ وقتی ((مولای)) منسوب قرار گیرد، چه گونه نوشته میشود؟ ۱) مولای من ۲) مولای من ۳) مولایی من ۴) مولاء من	
۱۹ کدام یک از ترکیب های زیر، به صورت درست نوشته شده است؟ ۱) دره یی پغمان ۲) دره پغمان ۳) دره پغمان ۴) دره ای پغمان	
۲۰ هرگاه حرف آخر واژه یی ((واو)) باشد ، هنگام پیوستن با فعل اسنادی (است) الف آغاز فعل اسنادی چه میشود؟ ۱) به / ی / تبدیل میشود ۲) به / ی / تبدیل نمیشود ۳) حذف میشود ۴) حذف نمیشود	
۲۱ هرگاه حرف ((صغری)) منسوب قرار گیرد، در زبان دری چگونه نوشته می شود؟ ۱) صغرای ۲) صغرای ۳) صغری یی ۴) صغری ای	
۲۲ کدام ترکیب زیر به صورت درست نوشته شده است؟ ۱) اتحادیه نویسنده گان ۲) اتحادیه ای نویسنده گان ۳) اتحادیه ای نویسنده گان ۴) اتحادیه نویسنده گان	
۲۳ آن دسته ازواژه های عربی که بروزن فواعل باشد، در زبان پارسی دری به جای همزه کدام حرف می آید؟ ۱) / ی / ۲) / ا / ۳) / و / ۴) / یی /	
۲۴ کدام ترکیب زیر مطابق املا ی زبان پارسی دری نگاشته شده است؟ ۱) لانه ای محقر ۲) لانه محقر ۳) لانه ی محقر ۴) لانه یی محقر	
۲۵ هرگاه حرف اخیر واژه (های غیر ملفوظ) باشد و در جمله به حیث موصوف قرار گیرد، در بالای ((هـ)) چی به عنوان کسره اضافه قرار می گیرد؟ ۱) / یی / ۲) / ای / ۳) / ی / ۴) / ء /	

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۲۶	اسم فعل (افزودن) هرگاه با جز پیشین (ن) همراه شود، چگونه نوشته می شود ؟ (۱) نیافروزدید (۲) نیافرودید (۳) نافرودید (۴) نی افزودید
۲۷	عبارت (مهمانخانه رستوران) چگونه عبارتی است ؟ (۱) استعاری (۲) اضافی (۳) تشبیهی (۴) نسبتی
۲۸	اسم فعل (افکندن) هرگاه با جز پیشین (ب) همراه شود، چگونه نوشته میشود ؟ (۱) بیافگندید (۲) بافگندید (۳) بیافگند (۴) بیفگندید
۲۹	((اصحاب)) که واژه یی عربی است، با چه حرف آغاز شده است ؟ (۱) الف فتحه دار (۲) بدیل یافته / ی / (۳) همزه (۴) الف
۳۰	هرگاه (یحیی) منسوب قرار گیرد، در زبان پارسی دری چگونه نوشته میشود ؟ (۱) یحیی ای (۲) یحیی یی (۳) یحییایی (۴) یحیی وی
۳۱	هرگاه حرف آخر واژه (الف) باشد، در پیوند تنکیر، در میان واژه و پیوند آن چه حرف علاوه میشود ؟ (۱) یی / (۲) ی / (۳) الف / (۴) همزه /
۳۲	درست ترین شکل نوشتاری عبارت را در گزینه زیر دریابید : (۱) جادوی خویش (۲) جادویی خویش (۳) جادو ای خویش (۴) جادوئی خویش

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۳	۲	۳	۲	۱	۴	۴	۳	۱	۴	۲
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۲	۱	۴	۳	۲	۳	۲	۳	۳	۲	۱
پرسش	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳
پاسخ	۱	۲	۴	۱	۲	۳	۳	۳	۱	۱	

درس شانزدهم

شعر پارسی دری از لحاظ شکل و قافیه

پیش از آن که شعر را از لحاظ شکل یا ساخت مورد بررسی قرار دهیم، باید گفت که شعر چیست و نظم چه تفاوت با شعر دارد. در درس یکم پیرامون شعرگفتار هایی داشتیم؛ اما این جا باید افزود که نظم در لغت

تألیف کردن و به رشته کشیدن دانه های جواهر و در اصطلاح کلامی است موزون و مقفا و در بعضی حالات رویی مدارا و سهل انگاری در کار به آن شعر نیز اطلاق میشود؛ اما بین شعر و نظم فرق وجود دارد. شعر طبق تعاریف قدما کلام موزون و مخیل است و حتا قدما نیز بر فرق آن سخنانی گفته اند. شعر از لحاظ لغوی به معنی دانش، فهم که قدما به آن چکامه، چامه، سرود و سخن می گفتند که طبق تعریف علمی امروز، شعر گره خوردن عاطفه و تخیل است که در زبان آهنگین شکل گرفته باشد. از چنین تعریفی بر می آید که عناصر سازنده شعر عاطفه، تخیل، زبان و موسیقی است؛ اما نظم تنها، کلامی است موزون و مقفا و از عناصر سازنده ی شعر، عاطفه و تخیل به دور است.

انواع شعر عروضی پارسی دری که از آغاز تا به امروز شاعران به آن قالب های شعری طبع آزمایی نموده اند، عبارت است از: قصیده، غزل، قطعه، مستزاد، مثنوی، رباعی و دوبیتی، مسمط، ترجیع بند، ترکیب بند و شعرنو.

این قالب های شعری را از لحاظ شکل به دو بخش اصلی تقسیم کرده اند:

- انواع شعر کلاسیک که عبارت است از: قصیده، غزل، مثنوی، رباعی، دوبیتی، قطعه، مسمط، مستزاد، ترجیع بند و ترکیب بند.
- انواع شعر معاصر که عبارت است از: شعر نو یا نیمایی، شعر سپید، چهار پاره، موج نو ...

قصیده

قصیده در لغت به معنای قصد کرده شده، نوعی شعری است که بر یک وزن و قافیه با مطلع هم قافیه درباره موضوع و مقصودی خاص همچون ستایش یا نکوهش، تهنیت یا تعزیت، فخر، پند یا مسایل اجتماعی و اخلاقی و عرفانی در حد اقل ۱۵ بیت یا به طور اوسط بیست تا هشتاد بیت، که حد اکثر آن تعیین نشده است، سروده می شود.

قصیده از لحاظ محتوا و درون مایه از آغاز تا امروز، دستخوش دگرگونی های شده است که به طور فشرده چنین می توان بررسی نمود:

(الف) در دوره سامانیان، قصیده با محتوای مدح و ستایش در حد اعتدال و مبالغه های شاعرانه بود.

(ب) در دوره غزنویان و سلجوقیان، مدح به حد تملق و چاپلوسی و افراط در حد تقاضا میرسد.

(ج) ناصر خسرو، با ایجاد تحول و انقلاب در مضمون قصیده، مبانی عقاید مذهبی خود را در آورد.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

(د) سنایی، عرفان را با ادبیات آمیخته ساخت، به ویژه در قالب قصیده مضامین دینی و عرفانی را بیان داشت.

(ه) سعدی، قصیده را برای بیان محتوای موضوعات اجتماعی و اخلاقی برگزید.

(و) بعد ها در قالب قصیده محتوای سیاسی اجتماعی و میهنی هم مطرح شد.

شعراى متقدم قصیده را صرف برای مدح و ستایش امرا و بزرگان به کار می بردند و این نوع قصاید بیشتر دارای ارکان بود که در نمونه یی از قصیده ی فرخی سیستانی ارکان قصیده را می بینیم.

رکن نخست (تشبیب، تغزل، نسیب)

چون پرند نیلگون بر روی پوشد مرغزار	پرنیان هفت رنگ اندر سر آرد کوهسار
خاک را چون ناف آهو مشک زاید بی قیاس	بید را چون پر طوطی برگ روید بی شمار
دوش وقت نیم شب بوی بهار آورد باد	حبذا باد شمال و خرما بوی بهار ...

رکن دوم (گریزگاه یا مخلص)

راست پنداری که خلعت های رنگین یافتند	باغ های پر نگار از داغگاه شهریار
داغگاه شهریار اکنون چنان خرم بود	کاندر او از نیکویی حیران بماند روزگار
سبزه اندر سبزه بینی چون سپهر اندر سپهر	خیمه اندر خیمه بینی چون حصار اندر حصار
فخر دولت بوالمظفر شاه با پیوسته گان	شادمان و شاد خوار و کاسمران و کامگار ...

رکن سوم (دعاییه، حسن طلب، شرطیه)

بر همه شادی، تو بادی شاد خوار و شادمان	بر همه کامی تو بادی کامران و کامکار
بزم تو از ساقیان سرو و قد چون بوستان	قصر تو از لعبتان قند لب چون قندهار

قصیده سرایان معروف شعر پارسی دری : رودکی، عنصری، منوچهری، فرخی، خاقانی، سنایی، سعدی، انوری ابیوردی، ناصر خسرو بلخی و ملک الشعرا بهار می باشد.

غزل

در لغت به معنای حدیث عشق و عاشقی گفتن، شعری است که از لحاظ شکل مانند قصیده، یعنی در آن مصراع اول بیت اول و مصراع های دوم بیت های دیگر هم قافیه اند. حد اقل بیت های غزل پنج بیت، حد اوسط ۵ - ۱۲ بیت و حداکثر ۱۹ - ۲۰ بیت هم می رسد.

قالب غزل بیشتر برای بیان احوال درونی گوینده و راز و نیاز های عاشقانه یا افکار عارفانه و فلسفی و اجتماعی به کار می رود؛ دوره شکوفایی غزل در ادبیات پارسی دری قرن های هفتم و هشتم ه است. که اولین غزلیات شعر پارسی دری را در آثار شاعران چون شهید بلخی و رودکی سمرقندی در دوره سامانیان میتوان سراغ کرد؛ نمونه ی غزل از مولانا جلال الدین محمد بلخی را می خوانیم:

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

من مست و تو دیوانه، ما را که برد خانه
در شهر یکی کس را هشیار نمی بینم
جانا به خرابات آی، تا لذت جان بینی
هر گوشه یکی مستی و دستی زده بر دستی
ای لولوی بریط زن، تو مست تری یامن
از خانه برون رفتم، مستیم به پیش آمد
چون کشتی بی لنگر، کژ می شد و مژ می شد
گفتم: ز کجایی تو؟ تمسخر زد و گفتا من
شمس الحق تبریزی، از فتنه چه پرهیزی
اکنون که در افگندی صد فتنه فتانه

غزل سرایان مشهور ادب پارسی دری: حافظ شیرازی، سعدی شیرازی، مولانا جلال الدین محمد بلخی، جامی هروی، فخرالدین عراقی و صایب تبریزی

قطعه

در لغت به معنای پاره ی چیزی و در اصطلاح ادب شعری ست که دو مصراع اول آن مستلزم داشتن قافیه واحد نیست؛ یعنی مطلع مصرع ندارد. از حیث معنا و محتوا بیشتر برای موضوعات اخلاقی، پند و حکمت به کار برده می شود، که حد اقل بیت های آن دو بیت و حد اکثر به پانزده و بر حسب ضرورت تا پنجاه بیت و حتا بیشتر از آن هم می رسند؛ از حیث ظاهر مانند قصیده است. نمونه یی از قطعهٔ پروین اعتصامی:

آن قصه شنیدید که در باغ یکی روز
کز من نه دگر بیخ و بنی ماند و نه شاخی
این باکی توان گفت که در عین بلندی
گفتش تبر آهسته که جرم تو همین بس
از جور تبر زار بنالید سپیدار
از تیشه هیزم شکن و اره نجار
دست مه کرد به ناگاه نگونسار
کین موسم حاصل بود و نیست ترا بار

طعه سرایان مشهور ادب پارسی دری: ابن یمین فریومدی، پروین اعتصامی

مستزاد

در لغت به معنای زیاد کرده شده، شعری است که در آخر هر مصراع از غزل، جمله یا عبارتی بیفزایند که در وزن بدان نیازی نباشد، ولی در معنا با مصراع، ارتباطی داشته باشد؛ نخستین مستزاد را مسعود سعد سلمان در قرن پنجم هجری سرود:

یکی چند پی دانش و دفتر گشتیم کردیم حساب
یک چند پی زینت و زیور گشتیم در عهد شباب

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

چون واقف از این جهان ابتر گشتیم نقشی ست برآب
ترک همه کردیم و قلندر گشتیم ما را در یاب

مثنوی

در لغت به معنای دوتایی، شعری است که هر دومصراع آن دارای قافیه واحد و مستقلى باشد و در بیت های بعدی قافیه تغییر یابد. در ادب پارسی دری برای سرودن منظومه های رزمی، بزمی و عرفانی این قالب مناسب است. مانند مثنوی معروف مولانا، شاهنامه فردوسی، خمسه نظامی، هفت اورنگ جامی. این قالب از ابتکار شاعران پارسی سراسر و شاعران عرب به تقلید از این قالب شعر سروده اند و بدان مزدوجه می گویند.

اولین مثنوی را در شعر و ادب پارسی دری ابو شکور بلخی «آفرین نامه» را سرود و بعدها اولین مثنوی عرفانی را سنایی در «حدیقه الحقیقه» به نظم در آورد.

درون مایه مثنوی های مشهور

حماسی و تاریخی: شاهنامه فردوسی، سکندرنامه نظامی، گشتاسپ نامه دقیقی و گرشاسپ نامه اسدی توسی.

اخلاقی و تعلیمی: بوستان سعدی

عاشقانه و بزمی: خسرو و شیرین، لیلی و مجنون نظامی، ویس و رامین فخرالدین اسعد گرگانی.

عارفانه: حدیقه الحقیقه سنایی، مثنوی معنوی مولانا، منطق الطیر عطار، مثنوی عرفان بیدل و هفت اورنگ جامی.

نمونه از مثنوی نظامی گنجوی

خرد هر کجا گنجی آرد پدید	ز نام خدا سازد آنرا کلید
خدای خرد بخش و بخرد نواز	همان نا خردمند را چاره ساز
برازنده سقف این بارگاه	نگارنده نقش این کارگاه
ز دانشش عقل را ناگزیر	بزرگی و دانایش دلپذیر
یکی کزدویی حضرتش هست پاک	نه از آب و آتش نه از باد و خاک

رباعی

در لغت به معنای چهار تایی، شعری است که مصراع اول، دوم و چهارم دارای قافیه واحد که قافیه در مصراع سوم اختیاری می باشد، رباعی معنای خود را در مصراع اخیر تکمیل می نماید. وزن تقطیعی رباعی «لا حول ولا قوه الا بالله» است و وزن اصلی آن را سیروس شمیسا، ادبیات شناس معاصر ایران چنین گفته است:

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

مفعول مفاعیل مفاعیل فعل

ابوسعید ابوالخیر نخستین رباعی سرا در ادب پارسی دری است؛ جامی نیز رباعیات سروده و مولانا هم رباعیات دل انگیز دارد، اما عمر خیام با رباعیات فلسفی اش این قالب را بر سر زبانها انداخت. نمونه یی از رباعی عمر خیام:

جامی است که عقل آفرین میزندش صد بوسه ز مهر بر جبین میزندش
این کوزه گر دهر، چنین جام لطیف می سازد و باز بر زمین میزندش

دوبیتی

دوبیتی را ترانه نیز گویند، قالب است به مانند رباعی؛ اما از لحاظ وزن و محتوا با رباعی فرق دارد. دوبیتی ها به لجه های محلی سروده می شود و بیشتر برای بیان احساسات بی شایبه و عشق های ساده و بی ریا و با واژه های محاوره یی همراه است که گاه افراد معمولی و غیر شاعر به اقتضای احساسات و هیجان های درونی خویش می پردازد. اما در رباعی موضوعات مهم علمی و فلسفی عشقی و عرفانی با شاعران بنام سروده می شود. سراینده بعضی از دوبیتی ها معلوم نیست، به همین سبب آن ها را به عامه ی مردم متعلق می دانند که بر وزن مفاعیلن مفاعیلن فاعولن سروده می شود:

جوانی هم بهاری بود و بگذشت به ما یک اعتباری بود و بگذشت
میان ما و تو یک الفتی بود که آن هم نوبهاری بود و بگذشت

مسمط

در لغت به معنای جواهر را به رشته کشیدن گویند؛ و در اصطلاح ادب نوعی شعری است که مرکب از رشته های کوچک که همین رشته ها در وزن و تعداد مصراع ها یکی و در قافیه مختلف می باشد؛ به عبارت دیگر شاعر چهار یا پنج یا شش مصراع را بر یک قافیه بسراید و بعد یک مصراع با قافیه دیگر بیاورد. اگر همین رشته ها چهار مصراعی باشد مسمط مربع و اگر پنج مصراعی باشد به آن مسمط مخمس و اگر شش مصراعی باشد به آن مسمط مسدس میگویند. در شعر پارسی دری این قالب نخستین بار توسط منوچهری دامغانی سروده شده و مبتکر این قالب نیز شناخته شده است؛ شاعرانی که در این قالب طبع آزمایی نموده اند؛ سعدی، بیدل، قانای و منوچهری می باشند. نمونه یی از مسمط مخمس قانای:

باز بر آمد به کوه، رایت ابر بهار سیل فروریخت سنگ، از زبر کوهسار
باز به جوش آمدند، مرغان ازهرکنار فاخته و بوالملیح، صلصل و کبک وهزار
طوطی و طاووس و بط، سیره و سرخاب و سار

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

هست بنفشه مگر، قاصد اردیبهشت کز همه گل ها دمد، پیشتر از طرف کشت
وز نفسش جویبار، گشت هچو باغ بهشت گویی با غالیه، بر رخس آید نوشت:
کای گل مشکین نفس، مژده بر از نوبهار...

ترجیع بند و ترکیب بند

مجموعه یی از چند رشته شعر به گونه غزل که تمام رشته ها دارای یک وزن؛ ولی قافیه های شان متفاوت که در اخیر هر رشته بیتی قرار می گیرد، که به آن بیت گردان یا واسطه العقد می نامند. اگر بیت گردان در اخیر هر بند تکرار شود، آن شعر را ترجیع بند گویند و اگر تکرار نشد، ترکیب بند گویند. نخستین ترجیع بند سرای مشهور فرخی سیستانی و بهترین نمونه های آن از سعدی و هاتف اصفهانی است و مشهورترین ترکیب بند ها نیز یکی از جمال الدین عبدالرزاق اصفهانی و دیگر از محتشم کاشانی است.

در زیر ترجیع بند از هاتف اصفهانی را می آوریم.

ای فدای تو همدل و هم جان	وی نثار رخت هم این و هم آن
دل فدای تو، چون تویی دلبر	جان نثار تو، چون تویی جانان
دل رهانند ز دست تو مشکل	جان فشانند به پای تو آسان
راه وصلت و راه پر آسیب	درد هجر تو درد بی درمان
گر دل صلح داری اینک دل	ور سر جنگ داری اینک جان

که یکی هست و هیچ نیست جز او

وحده لا اله الا هو

از تو ای دوست نگلسم پیوند	گر به تیغ مبرند بند از بند
الحق ارزان بود زما صد جان	وز دهان تو نیم شکر خند
ای پدر پند کم ده از عشقم	که نخواهد شد اهل این فرزند
من ره کوی عافیت دامن	چه کنم که اوفتاده ام به کمند
در کلیسا به دلبری ترسا	گفتم ای دل به دام تو در بند

که یکی هست و هیچ نیست جز او

وحده لا اله الا هو

نمونه ی ترکیب بند جمال الدین اصفهانی

ای از بر سدره شاهراحت	وی قبه عرش تکیه گاهت
ای طاق نهم رواق بالا	بشکسته ز گوشه کلاحت
هم عقل دویده در رکابت	هم شرع خزیده در پناهت

این چرخ کبود، ژنده دلّقی درگـردن پیر خانگـاهت
ایزد که رقیب جان خرد کرد
نام تو ردیف نام خود کرد
ای مسند تو، و رای افلاک صدر تو و خاک توده، حاشاک
در راه تو زخم، محض مرهم بر یاد تو، زهر عین تریاک
طغرای جلال تو لعمرك منشور ولایت تو لولاک
نه حقه و هفت مهره پیشت دست تو و دامن توزان پاک
خواب تو ولاینام قلبی
خوان تو ابیت عند ربی

شعر نو یا شعر آزاد

تمام شعر هایی را که در دوره ی معاصر در قالب های غیر از شعر سنتی فارسی سروده می شود، شعر نو می نامند، بنابر این اصطلاح شعرنو، شامل کلیه شعر هایی است که به شکل شعر آزاد نیمایی، شعر سپید، شعر منثور و چهار پاره های پیوسته سروده می شود، قالب آزاد یا شعر نیمایی توسط علی اسفندیاری. (۱۲۷۶ - ۱۳۳۸.ش) مشهور به نیما یوشیج در ایران با سرودن منظومه ی افسانه و چند شعر دیگر راه تازه در شعر فارسی گشود و به همین سبب وی را پدر شعر نو فارسی لقب دادند. شعر نیمایی یا آزاد، دارای وزن عروضی و مصراع های کوتاه و دراز است، مصراع هایی این قالب مانند شعر سنتی محدود به دو و سه و چهار رکن نیست و می تواند کمتر از دو رکن و بیشتر از چهار رکن داشته باشد؛ در این نوع قالب قافیه جایگاهی مشخص ندارد. بعد ها در کشور ما در ماه اسد ۱۳۲۰ هـ.ش این قالب طرفدارانی پیدا کرد و شاعران مثل یوسف آینه، خلیلی و فتح محمد منتظر در این قالب طبع آزمایی نمودند.

شعر سپید

این گونه شعر بدون وزن و قافیه است و توسط احمد شاملو به تکامل خود رسید. پس از احمد شاملو، شاعران کشور ما نیز به این قالب شعر گفتند، مانند: رازق رویین، لطیف پدram، پرتو نادری، محمود جعفری و دیگران. اما قالب شعر نیمایی یا آزاد در کشور ما طرفداران زیاد دارد و در همان اوایل این قالب برای نخستین بار که استاد خلیل الله خلیلی و یوسف آینه با این قالب طبع آزمایی نمودند، شاعران زیادی به این قالب علاقمندی نشان دادند، که بعدها محمود فارانی، عبدالحی آرین پور، رحیم الهام، واصف باختری، لطیف ناظمی، لیلا صراحت، سمیع حامد، قهارعاصی، کاظم کاظمی و دیگران سروده های دلنشین در این قالب سرودند.

نمونه یی از شعر آزاد لطیف ناظمی

پرندۀ های مهاجر

شب تولد میخک بود

به گوش پنجره ، باران سرود غم می خواند

که خواب سبز شگفتن را

چرا به باغچه های بلوغ آشفتنند

شب تولد میخک بود

شنیدم این که سحر ازنسیم می پرسید:

در این دیار غبارین شب چه می جویی

که پا برهنه شب و روز خویش در سفری؟

به گریه گفت نسیم:

«سکوت، عشق، تبسم

همین و دیگر هیچ»

صدای گریه او را

میان همه باد و بانگ فشفسه ها

دریغ و درد، گیاهان تشنه نشنفتند

شب تولد میخک بود

من از دیار درختان عبور می کردم

صدایی از پس دیوار آشنایی ها...

آزمون درس شانزدهم

۱	شعر پارسی دری از لحاظ شکل و قالب به چند بخش تقسیم گردیده است؟ (۱) چهار بخش (۲) یک بخش (۳) دو بخش (۴) سه بخش
۲	حداقل بیت های قصیده چند بیت است؟ (۱) ۶ (۲) ۱۵ (۳) ۵۰ (۴) ۲۰
۳	حد اکثر ابیات قصیده چند بیت است؟ (۱) ۸۰ (۲) محدود نیست (۳) ۴۰ (۴) ۲۰-۵۰
۴	مطلع و مقطع یعنی چه؟ (۱) بیت اول را به این نام یاد می کنند (۲) بیت اول غزل و قصیده را مطلع و بیت آخر آن را مقطع گویند (۳) نوعی قالب شعری است

۴	به یک بیت مطلع و به دو بیت مقطع گویند
۵	تخلص یعنی چه و کدام بخش قصیده به این نام یاد می شود؟ (۱) به معنی نام خانواده گی بیت اول قصیده (۲) به معنی خلاصی بیت وسط را گویند (۳) به معنی گریز زدن و منتقل شدن از تشبیب به اصل مقصود (۴) هیچ کدام
۶	حداقل و حد اکثر ابیات غزل چند بیت است؟ (۱) از ۵ تا ۸ (۲) از ۴ تا ۱۲ (۳) از ۲ تا ۱۳ (۴) از ۵ تا ۱۲ گاهی تا ۱۶
۷	از قالب مثنوی برای نظم آوردن کدام موضوعات استفاده می شود؟ (۱) تاریخ، فلسفه و عرفان (۲) تواریخ، قصص و افسانه های طولانی (۳) مسایل اجتماعی و سیاسی (۴) موضوعات اخلاقی، پند و حکمت
۸	حد اکثر ابیات مثنوی چند است؟ (۱) ۸۰ (۲) ۱۲۰ (۳) ۴۰ (۴) محدود نیست
۹	حداقل و حداکثر ابیات قطعه به چند می رسد؟ (۱) حداقل دو وحد اکثر پانزده و برحسب ضرورت تا هشتاد بیت (۲) حداقل سه بیت و حداکثر هشتاد بیت (۳) حداقل یک بیت و حد اکثر سیزده بیت (۴) هیچ کدام
۱۰	فرق قطعه و قصیده در چیست؟ (۱) قصیده در ردیف با قطعه فرق دارد (۲) قطعه مصرع اول با تمام مصراع ها همقافیه است و قصیده نیست (۳) قطعه مطلع مصرع ندارد، قصیده دارد (۴) قصیده روی قصد است اما قطعه چنین نیست
۱۱	کدام قالب شعری از لحاظ شکل پاره از ابیات قصیده است؟ (۱) مثنوی (۲) قطعه (۳) مستزاد (۴) رباعی
۱۲	اگر مقدمه قصیده با موضوعات عاشقانه آغاز شود؟ (۱) تشبیب است (۲) تغزل است (۳) تخلص است (۴) و ۱ و ۲ صحیح است.
۱۳	غزل نظمی را گویند: (۱) ابیات بر یک وزن وقافیه مختلف حد اکثر آن پانزده بیت . (۲) ابیات بر یک وزن و قافیه و با مطلع مصرع حد اکثر آن پانزده بیت .

۳) ابیات که با وزن مختلف و قافیه یکسان باشد. ۴) هیچ کدام	
۱۴	مستزاد قالب شعری است که: (۱) هر دو مصراع های بیت قافیه یکسان است (۲) در مصراع هر بیت قافیه یکسان است (۳) مصراع دراز و مصراع کوتاه می باشد (۴) بیت ها مساوی اند
۱۵	ارکان اصلی قصیده را در مشخصه زیر دریابید: (۱) تشبیب، تخلص، دعاییه (۲) تخلص، دعاییه (۳) مطلع، تخلص، دعاییه (۴) تغزل، تخلص، مقطع
۱۶	قطعه نظمی را گویند که: (۱) مطلع نداشته بیت اول آن مستلزم قافیه واحد نیست (۲) به مانند قصیده است (۳) بیت اول آن را مطلع و بیت اخیر آن مقطع است (۴) در بیت اول مصراع ها همقافیه است
۱۷	سه تن از قصیده سرایان مشهور کدام ها اند؟ (۱) عطار، حافظ، سعدی (۲) مولانا، ناصر خسرو، نظامی (۳) هاتف اصفهانی، پروین اعتصامی، ابن یمین (۴) انوری، عنصری، فرخی
۱۸	بیت های زیر در کدام قالب شعری سروده شده است: چو از قومی یکی بی دانشی کرد نه که را منزلت و نه مه را نمی بینی که گاوی در علفزار بپالایید همه گاوان ده را (۱) مثنوی (۲) قطعه (۳) رباعی (۴) دوبیتی
۱۹	گریز یا تخلص: (۱) یکی از ارکان غزل است (۲) بخشی از مستزاد است (۳) رکنی از قصیده است که تشبیب را با اصل موضوع گره می زند (۴) یک قالب جداگانه است
۲۰	بیت های زیر نمونه کدام قالب شعری است؟ از دوست پیام آمد کاراسته کن کار مهر دل پیش آر و فضول از ره بردار (۱) مثنوی (۲) مسقط (۳) رباعی (۴) مستزاد
۲۱	بیت های زیر نمونه کدام قالب شعری است؟

	یتیمی که ناکرده قرآن درست چو عزمش بر آهیخت شمشیر بیم (۱) رباعی (۲) دوبیتی (۳) مثنوی (۴) مستزاد کتب خانه چند ملت بشست به معجز میان قمر زد دو نیم
۲۲	از میان قالب های شعر پارسی دری، کدام یک از لحاظ قافیه واحد، دراز تر است؟ (۱) مسمط (۲) مثنوی (۳) قصیده (۴) مستزاد
۲۳	به کدام یک از قالب های شعر پارسی دری، ترانه نیز می گویند؟ (۱) رباعی (۲) مسمط (۳) دوبیتی (۴) غزل
۲۴	فرق بین رباعی و دو بیتی در چی می باشد؟ (۱) در قافیه (۲) در ردیف (۳) در تعداد مصراع (۴) در وزن و محتوا
۲۵	مسعود سعد سلمان در کدام قالب شعری بار اول شعر سرود؟ (۱) غزل (۲) مستزاد (۳) قصیده (۴) مسمط
۲۶	شعری که بیت اول آن مستلزم قافیه واحد نباشد، به نام: (۱) قطعه (۲) غزل (۳) مثنوی (۴) قصیده
۲۷	رباعی از لحاظ شکل بیشتر به یکی از قالب های ذیل مشابه است؟ (۱) مستزاد (۲) دوبیتی (۳) غزل (۴) قطعه
۲۸	معنی لغوی غزل را در مشخصه های زیر دریابید؟ (۱) غزال (۲) سخنان زنانه (۳) حدیث عشق و عاشقی گفتن (۴) مردمک چشم
۲۹	مثنوی قالب شعری است که: (۱) دری زبانان از انگلیسی ها تقلید نموده ان (۲) عرب ها از انگلیسی ها تقلید کرده اند (۳) دری زبانان از عرب ها تقلید نموده اند (۴) عرب ها از دری زبانان تقلید نموده و مبتکر دری زبانان بود
۳۰	نوعی شعری است که قافیه در هر بیت تغییر می کند: (۱) قطعه (۲) غزل (۳) رباعی (۴) مثنوی
۳۱	دعاییه و تخلص (گریز گاه) یکی از بخش های: (۱) قصیده است (۲) مثنوی است (۳) غزل است (۴) مسمط است
۳۲	شعری است که مرکب از دو بیت هم قافیه و هم وزن: (۱) غزل (۲) مستزاد (۳) رباعی (۴) قطعه
۳۳	شعری است که مرکب از دو بیت هم قافیه و هم وزن: (۱) غزل (۲) مستزاد (۳) رباعی (۴) قطعه

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

۳۴	قدیمترین اثری که در مورد شعر بحث شده است، کدام است؟ (۱) رساله بوطیقا (۲) رساله ابون افلاتون (۳) المعجم فی معاییر شمس قیس رازی (۴) معیار الاشعار توسی
۳۵	کدام دانشمند شعر را هنر بیانی دانستند؟ (۱) نصیر الدین توسی و ابن خلدون (۲) افلاتون و ارستو (۳) گوته و لاندرو (۴) سقراط
۳۶	برخی از منتقدین یکی از شاعران زیر را مبتکر مسمط می دانند؟ (۱) بیدل (۲) سنایی (۳) منو چهری (۴) انوری
۳۷	مسمط قالب شعری است که: (۱) نوعی قصیده که از بخش های تشکیل شده که در وزن مختلف باشند (۲) مرکب از بخش های کوچک که در وزن یکسان در قافیه مختلف که در شش مصراع یا پنج مصراع یک بخش تشکیل می شود (۳) از پنج مصراع و گاهی شش مصراع متحدالوزن و متحدالقافیه تشکیل شده باشد (۴) هیچ کدام
۳۸	فرق بین ترجیع بند و ترکیب بند در چیست؟ (۱) بیت گردان اگر در فواصل تکرار شد ترجیع بند و اگر تکرار نشد ترکیب بند است (۲) در وزن و قافیه فرق است (۳) در شکل و محتوار فرق است (۴) در وزن و ردیف و قالب آن فرق هایی است
۳۹	یکی از خصوصیات قالب های آزاد این است: (۱) قافیه نظم خاص ندارد (۲) وزن نمی داشته باشد (۳) ردیف های شان مشابه نیستند (۴) قافیه نمی داشته باشد
۴۰	نوعی قالب شعری که وزن مطلقاً در آن رعایت نمی شود: (۱) شعر نیمایی (۲) شعر آزاد (۳) شعر سپید (۴) دو بیتی
۴۱	نام بنیانگذار شعر نو فارسی، در یکی از مشخصه های زیر ذکر شده، مشخص کنید: (۱) خلیل الله خلیلی (۲) ملک الشعرا بهار (۳) احمد شاملو (۴) علی اسفندیاری مشهور به نیما یوشیج
۴۲	قبل از به وجود آمدن شعر نو، دوبیتی های پیوسته (رباعی) را کی ها می سرودند؟ (۱) علی اکبر دهخدا (۲) ملک الشعرا بهار (۳) ابوالقاسم لاهوتی (۴) همه موارد صحیح
۴۳	قالب شعری که در یکی از وزن های عروضی قدیم سروده می شود، اما شاعر بر حسب نیاز معنوی در کوتاهی و درازی مصراع ها و قافیه ها آزاد است: (۱) غزل (۲) شعر سپید (۳) شعر نو (نیمایی) (۴) هیچ کدام
۴۴	شعر نو در کدام ماه و سال طرفداران یافت و به عنوان قالب شعری پذیرفته شد؟ (۱) قوس ۱۳۰۲ (۲) سنبله ۱۳۱۲ (۳) حمل ۱۳۱۰ (۴) اسد ۱۳۲۰

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

پاسخنامه

۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	پرسش
۲	۳	۱	۴	۲	۴	۳	۲	۲	۲	۳	پاسخ
۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	پرسش
۳	۳	۴	۳	۲	۲	۱	۱	۳	۲	۴	پاسخ
۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	پرسش
۱	۳	۱	۴	۴	۳	۲	۱	۲	۴	۳	پاسخ
۴۴	۴۳	۴۲	۴۱	۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	پرسش
۴	۳	۴	۴	۳	۱	۱	۲	۳	۳	۲	پاسخ

درس هفدهم

مکتب های ادبی اروپا

منظور از مکتب های ادبی، سبک های مختلف نویسنده گی است که از اوایل سده ی شانزدهم میلادی در اروپا به ظهور رسیده و شکل گرفته و در ادبیات ملل گوناگون بر اساس آنها آثار پدید آمده است، یا به تعبیر دیگر مکتب عبارت است از راه، روش، سبک و شیوه های که دارای قواعد مشخص بوده و آفرینش آثار ادبی یا هنری بر مبنای پیروی از آن قواعد شکل گرفته باشد.

باید بدانیم که سرچشمه ی ادب اروپا در ادبیات یونان وابسته است و نویسنده گان اروپایی در آغاز نهضت رنسانس از نویسندگان و فلاسفه یونان در خلق آثار شان پیروی می کردند.

در قرن چهاردهم میلادی در ایتالیا دو تن از اومانیست های نامدار ادب (دانته و پترارک) که به زبان و ادبیات و هنر گذشته توجه به سزایی داشتند، پیوند با گذشته سنت های ادبی را برای زنده گی تازه ادبیات لازم شمردند و همت بی دریغ به کار بستند. بلاغت ادبی اینان بر دیگر نویسندگان آن عصر تاثیر بسیار گذاشت و آهسته آهسته در کشور های فرانسه و آلمان و هلند پیروانی پیدا کردند، تا این که در قرن هفدهم نظریات شان اصولی مدون پیدا کرد و همان باعث به وجود آمدن مکتب کلاسیزم شد.

بدین ترتیب، با پایان گرفتن قرون وسطی و ظهور رنسانس در اروپا، مکاتب مختلف ادبی همچون کلاسیزم، رومانتیزم، ریا لیزم، ناتورالیزم، سمبولیزم، سورریالیزم و آگزیستانسیالیزم و... به وجود آمدند و نمایندگان و پایه گذاران این مکتب ها در کشور های ایتالیا، فرانسه، انگلیس، آلمان و... آثار ارزشمند را از خود به یادگار گذاشتند که درین بخش به گونه فشرده روند پیدایش و ویژه گی ها و پیشگامان این مکتب ها را به بررسی می گیریم:

کلاسیزم (Classisme)

واژه ی کلاسیک صفتی است که ریشه آن واژه لاتینی «کلاسیکوس» است و به معنای درجه اول می باشد، مکتب کلاسیک در ادبیات، سبکی است که به پیروی از اسلوب نویسندگان و شاعران قدیم به وجود آمده و حدود سه قرن به چهره ی ادبیات و هنر اروپا درخشیده است. در قرن های شانزدهم تا هجدهم میلادی، ستایشگران و طرفداران ادبیات کهن یونان و روم را پیروان سبک کلاسیک می نامیدند و سبب آن، زیبایی، ساده گی و دقت و کمالی بود که ادبیات روم و یونان باستان را آراسته در خود گرفته بود.

مکتب کلاسیک، اولین مکتب است که از دوره رنسانس آغاز شده بود، در شاعران و نویسندگان این اندیشه را القا کرده بود که برای اصلاح و احیای ادبیات اروپا باید آثار فلاسفه و ادبای یونان و روم قدیم را سرمشق قرار داد و به همین سبب شاعران و نویسندگان ی که سبک کتاب های ارسطو و افلاتون را الگوی کار خود قرار می دادند، شاعران و نویسندگان کلاسیک نامیده شدند.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

این نهضت در ایتالیا و اسپانیا و سپس در فرانسه و بعد ها در آلمان و سایر کشور های اروپایی پدید آمد. البته آثار ادبی کهن و قبول شده هر کشور را که دارای اصول و قواعد مدون و پذیرفته شده باشد، با صفت کلاسیک مشخص می کنند؛ مثلاً در ادبیات کشور ما آثار حافظ شیرازی، سنایی غزنوی، مولانا جامی، ناصر خسرو بلخی و سعدی آثار کلاسیک در ادبیات کشور ما به شمار می روند، ولی در شناخت مکتب های ادبی اروپا، آثار ادبی کلاسیک به آثاری گفته می شود که متعلق به مکتب کلاسیزم باشد و از ویژه گی های زیر آراسته باشد.

- تقلید از آثار که موافق عقل بوده یعنی خرد مندانه باشد.
- پیروی از نظریات ارسطو در اصل وحدت های سه گانه (وحدت موضوع، وحدت مکان و وحدت زمان)
- توجه به طبیعت
- توجه به اصول و مبادی مذهبی و اخلاقی.
- رعایت و دقت در خوشایندی و آموزنده گی اثر هنری.
- اختصاص اثر به طبقه اشراف و اعیان و بی توجهی به طبقات پایین و محروم اجتماع.

نماینده گان و پیشروان مکتب کلاسیک :

در انگلستان = فرانسیس بیکن، جان میلتون، درایدن
 در فرانسه = راسین، بوالو، کورنی، پاسکال، مولیر، لافونتین و لابرویر
 در ایتالیا = آفری، گلدونی.
 کتاب های خسیس و زنان دانشمند اثر مولیر از آثار مشهور کلاسیک به شمار می رود.

رومانتیزم (Romantism)

اصطلاح رومانتیک از کلمه رومان لاتینی آمده و به مفهوم خیال انگیز و رویایی به کار برده شده است؛ به تعبیر دیگر تا قرن یازدهم و دوازدهم موضوعات ادبی، ماجرا های پهلوانی شوالیه ها و شمشیرزن ها به زبان رومی بود و آثار کلاسیک به زبان لاتینی چون رومانتیک ها مخالف کلاسیک ها بودند، رومانتیک نامیده شدند.

رومانتیک دومین مکتب است، که در اواخر قرن هجدهم میلادی پا به پای انقلاب صنعتی اروپا، نخست در فرانسه و سپس در آلمان و انگلستان و دیگر کشور های اروپا پدید آمد، پیروان این مکتب به مخالفت مکتب کلاسیک بر خاستند و اصول ادبیات کلاسیک را در هم نوردیدند و قانون سه وحدت را رها کردند و اجازه دادند شاعر و نویسنده هر فکری را که می خواهد به هر زبانی و با هر کلماتی که لازم داشته باشد ادا کند، به جای این که مضامین خود را از تمدن روم بگیرد، مجاز است از دوره های بعد و حتی از کشور های دیگر بگیرد.

مکتب رومانتیزم دارای ویژه گی های زیر می باشد :

- صرف نظر از تقلید گذشته گان و ذکر وقایع روز و ادبیات ملل دیگر در آثار.
- تخیل و احساسات مایه کار قرار داشته باشد، علاوه بر زیبایی ها، زشتی ها و بدی ها هم نشان داده شود.
- رمانتیک ها هم به دین تمایل نشان می دادند و دین را وسیله برای تعالی روح می دانستند.
- برخلاف کلاسیک ها، اینان معتقد به آزادی بیان و اندیشه و وسعت میدان خیال و پرورش احساسات و آرزوها هستند و به امور عشقی و روحی و خیالی توجه زیاد داشتند.

نماینده گان و پیشروان مکتب رومانتیزم

در فرانسه = ویکتور هوگو، آلفرد دوموسه، شاتو بریان، لامارتین، ژان ژاک روسو، مادامام استاندال و آلفرد در انگلستان = ویلیام شکسپیر، لرد بایرون، والتر اسکات، ورد زورث، شیلی.

در آلمان = گویتة، شیلر، برادران شلگل، هنریش.

در روسیه = میخایل لرمانتوف، الکساندر پوشکین.

در ایتالیا = الساندر مانزونی،

آثار مشهور مکتب رومانتیزم : بینوایان اثر ویکتور هوگو، جلال مسیحیت از شاتو بریان، نغمه های شاعرانه از لامارتین، سرگذشت ورتر اثر گویتة و ایوانهو از والتر سکات.

ریالیزم (Realisme)

ریالیزم در لغت به معنای واقع بینی و حقیقت گرایی است و در اصطلاح ادب عبارت از مکتبی که در آن، هنرمند، طبیعت و مظاهر طبیعی را با تمام زشتی ها و زیبایی هایش در اثر خود نمودار میسازد و برخی از مظاهر آنرا پنهان نمیکند.

علت پیدایش این مکتب آن بود که رمانتیزم در دخالت دادن تخیل و احساسات در امور ادبی راه افراط می پیمود به تدریج از رونق بازماند و شیوه جاگزین آن شد که بتواند صور واقعی زنده گی را نمایش دهد.

ریالیزم، به عنوان مکتب ادبی در سال ۱۸۵۰ میلادی در فرانسه توسط بالزاک طرح ریزی شد، بالزاک با نوشتن "کمدی بشری" زنده گی واقعی و عادی مردم روزگار خود را به تصویر گرفت، و بنیاد مکتب ریالیزم را گذاشت.

ویژه گی های مکتب ریالیزم

- موضوع داستان های ریالیست ها، درد و اندوه و خوشی جامعه است که از فقر و بدبختی، بیماری، دوستی، دشمنی، حسد و رنج روحی و جسمی آنان سخن می زنند و عشق را یکی از موارد جامعه می دانند.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

• قهرمانان داستان را از میان هر طبقه جامعه انتخاب می کنند و افراد معمولی قهرمان داستان می باشد.

• نویسنده باید از جریان واقعه خود با خبر باشد و جریان واقعه را به چشم خود دیده باشد.

پیشروان و نماینده گان مکتب ریا لیزم

در فرانسه = بالزاک، گوستاو فلوبر، استاندال، مریچه
در انگلستان = چارلز دیکنز، ویلیام ثاکری، چارلز رید، جرج الیات
در روسیه = تولستوی، داستایوسکی، ماکسیم گورکی، تورگینف
در آلمان = دهمل، هولتز
در آمریکا = جان اشتین بک، ویلیام فاکنر
آثار معروف مکتب ریا لیزم :

جنگ و صلح از تولستوی، جانیات و مکافات از ماکسیم گورکی، ولگردان از ایوان گونچاروف، آرزو های بزرگ از چارلز دیکنز، سرخ و سیاه از استاندال.

ناتوریا لیزم (Naturalism)

توجه به طبیعت گرایی، پیروان این مکتب در حقیقت دنباله رو ریا لیزم هستند، اما این مکتب چهار چوب محدودتری نسبت به ریا لیزم دارد، پیشروان آن می کوشیدند روش تجربی را در ادبیات رواج دهند؛ یعنی این که برای ادبیات مانند سایر علوم معیار سنجش قایل بودند.
این مکتب نزدیک به ده سال ۱۸۸۰ تا ۱۸۹۰ بر ادبیات اروپا حاکم بود، بنیانگذار آن «امیلزولا» از فرانسه است وی و طرفدارانش مدعی شدند که هنر و ادبیات باید جنبه علمی داشته باشد، کوشیدند که روش تجربی و جبر علمی را در ادبیات رواج دهند.

ویژه گی های مکتب ناتوریا لیزم

- عقاید و اندیشه ها و حرکات آدمی زائیده مقتضیات و شرایط جسمی اوست.
- درین مکتب مانند ریا لیزم به مذهب و احکام دینی تمایلی وجود ندارد.
- اعتقاد به نوعی جبر، از باب انجام گرفتن کار ها بر اثر فرمان درون و اقتضا محیط و شرایط جسمی و عوامل ارثی در افکار پیروان این مکتب اثر قطعی نهاده است.

پیشروان و پیشگامان مکتب ناتوریا لیزم

در فرانسه = امیل زولا نویسنده نانا - گی دوموپاسان نویسنده لبخند بخت
در آمریکا = جگ لندن نویسنده آوای وحش، سپید دندان
در هلند = مارسل امانتس شاعر و داستان نویس مولف زنده گی عاشقانه
در انگلستان = جورج مور

سمبولیزم (Symbolisme)

سمبولیزم از واژه سمبول، نماد یا نشانه گرفته شده است، عبارت است از به کاربردن علایمی در معانی و مفاهیم گوناگون و در اصطلاح ادبی، عنوان جمعی از شاعران فرانسوی است که در پایان سده ۱۹ میلادی به مخالفت به مکاتب ریا لیزم و ناتوریالیزم برخاستند.

این مکتب توسط چند شاعر فانسوی که «شارل بودلر» پیشرو آن بود، پدید آمد، اینان میخواستند که شیوه تازه بنیاد کنند که افکار و اندیشه ها با ایما و اشاره بیان می شود، نه به صورت آشکار و روشن که برای مفاهیم و مطالب درونی، علایم مادی و بیرونی قایل شدند، افکار و عواطف خود را با اشاره های رمزی و استعاری بیان می داشتند؛ چنانچه در ادبیات پارسی دری ماه، مظهر روی زیبا و نرگس نماینده چشم و لعل مظهر لب است.

ویژه گی های مکتب سمبولیزم

- اعتقاد به عالم غیب و دنیای اشباح و جهان دیگر.
- بدبینی و نا امیدي نسبت به مظاهر حیات و عدم اعتقاد به بهروزی و نیکبختی بشر.
- توجه داشتن به خواب و خیال و رویا و راز های نهفته روان.
- عقیده داشتن به واقعیت اشیا که درکی است بواسطه حواس از آنها در درون ذهن خود داریم.

نماینده گان مکتب سمبولیزم

درفرانسه = شارل بودلر، پل ورلن، مالار مه، آرتورمبو
در روسیه = ولادیمیر سولیف، الکساندر بلوک
و دیگر از پیشروان این مکتب آدگار آلنپو، موریس مترلینگ را میتوان نام برد.
آثار معروف مکتب سمبولیزم : سفر از شارل بودلر - بییشه محبت از پل والرئ «پرنده آبی»، «در پیشگاه خدا» و «عقل و سرنوشت» از موریس مترلنگ.

سوریالیزم Surrealisme

سبک سوریالیزم به سال ۱۹۲۲ میلادی در فرانسه پدید آمد و بیانیه تأسیس آن به وسیله «آندره برتون» دو سال بعد از آن تاریخ منتشر گردید.

از سوریالیزم چنین تعریفی نموده اند: عبارت از بیان اندیشه ها و افکار نهانی آدمی بدون دخالت خرد و ملاحظات اخلاقی، اجتماعی، هنری، ادبی و سیاسی، یعنی ارائه آزاد تخیلات بدون قید و بند، همان گونه که به هنگام خواب دیدن پیش می آید، به نظر پیروان این مکتب جهان پوچ و زنده گی در آن بس حقیر و بی ارزش است و به نظر اینان آن چه واقعیت را می نامند، سایه از یک حقیقت دیگر است.

پیشروان مکتب سوریالیزم:

در فرانسه = آندره برتون، لوی اراگون
در انگلستان = دیوید گاسکون

آزمون درس هفدهم و پرسش های از درس های شاعران و نویسندگان اروپایی که در کتاب های صنف دهم، یازدهم و دوازدهم آمده است.	
۱	مکتب های ادبی اروپا با کدام مکتب آغاز می گردد؟ (۱) رومانتیک (۲) سمبولیک (۳) کلاسیک (۴) ریالیست
۲	جمله زیر معرف کدام مکتب ادبی است؟ «بازگشت به هند قدیم یونان و روم به تبع نهضت یومانیسم و رنسانس است» (۱) مکتب سمبولیزم (۲) مکتب کلاسیسم (۳) مکتب ناتوریالیسم (۴) مکتب ریالیسم
۳	جمله های زیر ویژه گی های کدام مکتب ادبی را بیان می کند؟ «آنها قواعد و قالب های کهن را درهم شکستند و به جای اهمیت دادن عقل و منطق، هنر را بر پایه احساس و تخیل و تصور و عشق و ذوق و قریحه و بیان آزادانه احساس بنیان نهادند»
۴	(۱) سمبولیزم (۲) رومانتیزم (۳) ریالیسم (۴) ناتوریالیسم «سمبول» به معنی چه به کار برده می شود؟ (۱) نماد (۲) رمز و ایما (۳) نشانه (۴) اشاره کردن
۵	جمله های زیر ویژه گی های کدام مکتب ادبی را بیان می کند؟ «گروهی از شاعران فرانسوی که در اواخر قرن نوزدهم در برابر مکتب ریالیسم به پا خاستن، آنها از شیوه بیان صریح در شعر خود داری می کردند و افکار و عواطف خود را با اشارات رمزی و استعاره و نمادین بیان می داشتند»
۶	(۱) سمبولیزم (۲) ریالیسم (۳) کلاسیسیسم (۴) کوبیزم اولین مکتب ادبی اروپا در کدام سال به چه نام پدید آمد؟ (۱) در قرن نوزدهم - ریالیسم (۲) در قرن شانزدهم - کلاسیسیسم (۳) در قرن هفدهم - سمبولیزم (۴) در قرن پانزدهم - رومانتیزم
۷	در کدام گزینه نام سه تن از نمایندگان معروف مکتب کلاسیسیسم آمده است؟ (۱) روسو، تولستوی، جان دیویی (۲) هوگو، لومارتین، گویت (آلمان) (۳) پوشکین، شیلر، بایرون (۴) میلتن، فرانسویس بیکن، بن جانسون از انگلیستان
۸	مکتب ادبی ریالیسم در کدام قرن پدید آمد؟ (۱) اوایل قرن نوزدهم (۲) در اواسط قرن نوزدهم (۳) اواسط قرن هجدهم (۴) اوایل قرن هفدهم
۹	مکتب ادبی رومانتیزم در کدام قرن به وجود آمد؟ (۱) اوایل قرن هفدهم (۲) اواخر قرن نوزدهم

۳	اوایل قرن ۱۸ و آغاز قرن ۱۹	۴	اوایل قرن شانزدهم یکجا با انقلاب صنعتی
۱۰	در یکی از گزینه های زیر نام سه تن از نماینده گان معروف مکتب ادبی رومانیزم آمده است؟	۱	لامارتین، پوشیکن، شیلر
		۲	روسو، هوگو، گویت
		۳	بن جانسون، راسین، ورنی
		۴	او ۲ صحیح است
۱۱	اصطلاح ادبی «ناتورالیزم» چه معنا را افاده می کند؟	۱	هنر برای هنر
		۲	واقع گرایی
		۳	طبیعت گرایی
		۴	نماد گرایی
۱۲	اصطلاح ادبی «ناتورالیزم» چه معنا افاده می کنند؟	۱	هنر برای هنر
		۲	واقع گرایی
		۳	طبیعت گرایی
		۴	نماد گرایی
۱۳	جمله های زیر معرف کدام مکتب ادبی است ؟		
	«پدیده ها و اشیا را چیزی ثابت و خارج از تصور درونی شان نمی پنداشتند، آنها معتقد بودند که وقعت اشیا همان درکی است که ما به واسطه حواس خود از آنها در درون ذهن خود داریم»		
۱۴	در یکی از گزینه های زیر نام سه تن از نماینده گان معروف مکتب سمبولیزم آمده است، مشخص سازید؟	۱	ریالیزم
		۲	رومانتیزم
		۳	سمبولیزم
		۴	ناتورالیزم
		۱	وکتور هوگو، بالزاک، فروبل
		۲	ادگار آلن پو، شارل بودلر، موریس مترلینگ
		۳	پوشکنی، بودلر، تولستوی
		۴	ژان ژاک روسو، شکسپیر، گویت
۱۵	نام بنیانگذار مکتب ادبی ریالیزم در یکی از گزینه های زیر است؟	۱	دکنز انگلیسی
		۲	فروبل سویسی
		۳	تولستوی روسی
		۴	بالزاک فرانسوی
۱۶	نخستین داستان گابریل گارسیامارکز زیر عنوان چه و در کدام سال منتشر شد؟	۱	جنگ و صلح در سال ۱۹۶۲
		۲	پول و شیطان در سال ۱۹۴۲
		۳	سومین استعفا در سال ۱۹۴۷
		۴	توفان برگ ها در سال ۱۹۴۰
۱۷	گابریل گارسیامارکز نویسنده و فعال سیاسی کدام کشور است ؟	۱	امریکای جنوبی
		۲	سویس
		۳	فنلند
		۴	انگلیستان
۱۸	گابریل گارسیامارکز در کجا و در کدام سال تولد گردیده است؟	۱	در دهکده جون آمریکا در ۱۹۴۰
		۲	در امریکای جنوبی در ۱۹۳۶
		۳	در دهکده آرکاناکای کولمبیا در سال ۱۹۲۸
		۴	در آلمان در ۱۹۱۰
۱۹	اولین نوشته های گابریل در کدام روزنامه به نشر رسید؟		

۲۰	(۱) جودنتور (۲) نیوانگلیس (۳) کابل تایمز (۴) هیچ کدام
۲۱	بزرگترین اثر گابریل که به او شهرت جهانی بخشید و جایزه نوبل ادبیات را هم از آن خود ساخت چه نام داشت و چه زمانی را در بر گرفت؟ (۱) «توفان برگها» - در یک سال (۲) «صد سال تنهایی» - در سه سال (۳) «می خواستم فقط تلیفون کنم» در دو سال (۴) آناکارینا - در پنج سال
۲۲	گابریل در کدام سال موفق به دریافت جایزه نوبل ادبی گردید؟ (۱) ۱۹۶۰ (۲) ۲۰۰۱ (۳) ۱۹۸۲ (۴) ۱۹۷۶ نخستین مجموعه داستانی گابریل در کدام سال منتشر شد؟ (۱) ۱۹۶۲ (۲) ۱۹۴۰ (۳) ۱۹۸۰ (۴) ۱۹۴۲
۲۳	نخستین ناول گابریل چه نام داشت و در کدام سال به نشر رسید؟ (۱) صد سال تنهایی در سال ۱۹۶۰ (۲) اعتراف در سال ۱۹۷۲ (۳) توفان برگها در سال ۱۹۵۵ (۴) می خواستم فقط تلیفون کنم در سال ۱۹۶۱
۲۴	نویسنده که در سال ۱۹۹۹ مرد سال امریکای لاتین شناخته شد و در سال ۲۰۰۰ میلادی مردم کلمبیا از وی خواستار پذیرش ریاست جمهوری را کردند؟ (۱) شکسپیر (۲) وانته (۳) گابریل گارسیمارکیز (۴) گویتیه
۲۵	تولستوی نویسنده چیره دست: (۱) فرانسوی است (۲) روسی است (۳) انگلیسی است (۴) آلمانی است
۲۶	نویسنده یی که به حدی در کشورش محبوب است که اخیراً به احترامش سکه طلایی را به نام او ضرب زدند:
۲۷	(۱) ژان ژاک روسو (۲) گابریل (۳) ویکتور هوگو (۴) تولستوی شاهکار های جاویدانه «جنگ و صلح» و «آناکارینا» از نوشته های: (۱) ویکتور هوگو (۲) تولستوی (۳) شکسپیر (۴) گویتیه
۲۸	«پول و شیطان» اثر کیست؟ (۱) تولستوی (۲) گابریل (۳) روسو (۴) دانته
۲۹	سه اثری از نوشته های تولستوی در یکی از گزینه های زیر آمده، مشخص سازید: (۱) صد سال تنهایی، جنگ و صلح، تلو (۲) رستا خیز، اعتراف، محکوم بیگناه (۳) توفان برگها، آناکارینا، بینوایان (۴) کارگردان دریا، مردی که می خندد، شیطان
۳۰	تولستوی هنگام بازدید از کشور های غربی با کدام نویسنده گان غرب ملاقات نمود و دست به یک رشته اصلاحات آموزشی زد؟

۳۱	۱) فریدریش فروبل (۲) ایوان تورگنیف (۳) چاربز دیکنز (۴) همه موارد سال تولد و وفات تولستوی در یکی از گزینه های زیر ذکر است، مشخص سازید: ۱) در سال ۱۸۴۲ تولد و در سال ۱۹۰۲ وفات نموده است ۲) در سال ۱۸۶۱ تولد و در سال ۱۹۱۰ وفات نموده است ۳) در سال ۱۸۲۸ تولد و در سال ۱۹۱۰ وفات نموده است ۴) در سال ۱۸۳۱ تولد و در سال ۱۹۲۱ وفات نموده است
۳۲	نویسنده که به پیروی از ژان ژاک روسو به تاسیس مکاتب ابتدایی در روستاها پرداخت و دست به یک رشته اصلاحات آموزشی زد؟ ۱) پوشیکن است (۲) دانته است (۳) هوگو است (۴) تولستوی است
۳۳	شاهکار بزرگ تولستوی به نام جنگ و صلح در چند سال تکمیل شد؟ ۱) ۵ سال (۲) ۲ سال (۳) ۶ سال (۴) ۱۰ سال
۳۴	بزرگترین شاعر روسی که بنیانگذار ادبیات مدرن روسی می باشد؟ ۱) لومونوسف (۲) ایوان تورگنیف (۳) پوشیکن (۴) تولستوی
۳۵	یکی از دانشمندان روسی که موسس دانشگاه مسکو است و دانشگاه نیز به نام وی یاد می شود؟ ۱) ایوان تورگنیف (۲) لومونوسف (۳) پوشیکن (۴) میخائیل سرگوییچ
۳۶	فریدریش فروبل دانشمند کدام کشور است؟ ۱) سوئیس (۲) انگلیستان (۳) فرانسه (۴) امریکا
۳۷	نویسنده که نخستین بار توسط او کشور های غربی با ادبیات روسی آشنا شدند: ۱) تولستوی (۲) پوشیکن (۳) لومونوسف (۴) ایوان
۳۸	الکساندر سرگوییچ پوشیکن، شاعر و نویسنده روسی سبک است: ۱) روماننیزم (۲) سمبولیزم (۳) ریا لیزم (۴) کلاسیزم
۳۹	دانشمند سوئسی که بنیان گذار آموزش کودک محوری بود و باغچه کودکان را برای شادی کودکان به راه انداخت: ۱) هرمان اته (۲) فریدریش فروبل (۳) ژان ژاک (۴) ادوارد براون
۴۰	ژان ژاک روسو در چه قرن می زیست؟ ۱) در قرن شانزدهم و اوج رنسانس ۲) در قرن هجدهم در اوج دوره روشنگری اروپا ۳) در قرن هفدهم در اوج جنگ های کلیسایی و دولت ۴) در قرن بیستم در عصر تکنالوژی
۴۱	فریدریش فروبل دانشمند پیداگوژی سوئسی در کدام قرن می زیست؟ ۱) قرن ۱۹ (۲) قرن ۱۸ (۳) قرن ۱۷ (۴) قرن ۱۶

۴۲	ویکتور هوگو دانشمند و نویسنده بزرگ است. (۱) آلمانی (۲) فرانسوی (۳) انگلیسی (۴) روسی
۴۳	ویکتور هوگو در کدام سال چشم به جهان گشود؟ (۱) ۱۷۴۱ (۲) ۱۷۲۵ (۳) ۱۸۴۶ (۴) ۱۸۰۲
۴۴	ویکتور هوگو در کدام سال اولین ناول خود را نوشت و به چاپ رسانید؟ (۱) در سال ۱۸۸۱ بینوایان (۲) در سال ۱۸۴۱ کارگران دریا (۳) در سال ۱۸۲۳ هانس آیلند را نوشت و در سال ۱۸۲۵ به چاپ رسانید (۴) در سال ۱۸۳۲ تاریخ یک جنایت
۴۵	کتاب شاهکار ویکتور هوگو که تقریباً به تمام زبان های دنیا ترجمه گردیده است، چیست؟ (۱) تاریخ یک جنایت (۲) بینوایان (۳) کلیسای نوترادم پاریس (۴) کارگران دریا
۴۶	اثر به نام «مردی که می خندد» به خامه یکی از نویسندگان غربی نگاشته شده است؟ (۱) ویکتور هوگو (۲) شکسپیر (۳) گوته (۴) دانته
۴۷	در کدام گزینه نام سه اثر ویکتور هوگو آمده است، مشخص کنید؟ (۱) صد سال تنهایی، جنگ و صلح، اعتراف (۲) کلیسای نوترادم پاریس، کارگران دریا، تاریخ یک جنایت (۳) مردی که می خندد، محکوم بیگناه، رستاخیز (۴) توفان برگها، تللو، جنگ و صلح
۴۸	نام قهرمان داستان بینوایان ویکتور هوگو چیست؟ (۱) ژان والژن، که برای سیر کردن کودکی نان را می دزد (۲) ژان والژن، دو سال زندان می شود با ماجرای تلخ (۳) بالزاک، در تهی دستی به سر می برد تا از دنیا رفت (۴) ۱ و ۲ صحیح است.
۴۹	ویژه گی های شعر ویکتور هوگو در یکی از گزینه های زیر ذکر است؟ (۱) بودن وزن و تخیل است (۲) از بحور عروضی استفاده می کرد و تخیل درخشان داشت (۳) شعر طبیعت گرای را با زنده گی اش آمیخته بود (۴) ۲ و ۳ درست است
۵۰	علت و انگیزه سه مجموعه شعری که ویکتور هوگو را مرشد اجتماعی معرفی نمود، چه بود؟ (۱) در این سروده ها بر تاریکی های عصر خود روشنایی آینده تاکید می نماید

۲) پیروزی نهایی صلح، آزادی و عدالت اجتماعی را اعلام می کند ۳) فریاد هوگو بر ضد ابتذال مستولی بر عصر بود ۴) همه موارد صحیح است	
۵۱	مفکوره «هنر برای هنر» بر ضد مکتب ادبی رمانتیزم در کدام قرن ظهور کرد؟ ۱) در اوایل قرن نوزدهم ۲) در اواخر قرن نوزدهم ۳) در قرن بیستم ۴) در قرن هفدهم
۵۲	جمله های زیر معرف کدام مکتب ادبی است؟ «شعر نباید بخنداند و نه بگریاند، بلکه باید فقط زیبا باشد و هدف خود را در خود بجوید.» ۱) سمبولیزم ۲) رومانتیزم ۳) کلاسیزم ۴) هنر برای هنر
۵۳	مکتب ادبی رومانتیزم چه وقت وارد ابیات فرانسه گردید؟ ۱) آخرین بار در قرن هفدهم ۲) اولین بار در اواخر قرن نوزدهم ۳) در اواسط قرن هجدهم ۴) در اوایل قرن نوزدهم

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۳	۲	۲	۱	۱	۲	۴	۲	۳	۴	۱
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۳	۳	۲	۴	۳	۱	۳	۱	۲	۳	۲
پرسش	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳
پاسخ	۳	۳	۲	۴	۲	۱	۲	۴	۳	۴	۱
پرسش	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴
پاسخ	۳	۲	۱	۴	۱	۲	۲	۱	۲	۴	۳
پرسش	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵
پاسخ	۲	۱	۲	۴	۴	۴	۲	۴	۲		

درس هجدهم

داستان (رمان، ناول) و نقش زنان در ادبیات داستانی

داستان نقل وقایع است به ترتیب توالی زمان، ویژه گی داستان این است که شنونده را بر آن دارد که بخواهد بداند بعد چه پیش خواهد آمد. داستان یا ناول Novel، یکی از انواع ادبی اروپایی است که از چندی پیش در قرن چهاردهم در ادبیات کشور ما معمول شده است، سروس شمیسا در کتاب انواع ادبی در مورد داستان چنین گفته است: (داستان یا Novel اثری ست روایی به نثر که مبتنی بر جعل و خیال باشد، اگر طولانی باشد به آن رُمان و اگر کوتاه باشد به آن داستان کوتاه Story Short می گویند. ناول دانشواژه انگلیسی است و معادل آن در بیشتر زبان های اروپایی رُمان است. اصل واژه انگلیسی ناول، واژه ایتالیایی Novella است. به معنای مطلب کوچک تازه، که در قرن چهاردهم میلادی در ایتالیا مرسوم بوده است، نوعی قصه کوتاه منثور که معروف ترین آن قصه های دکامرون اثر بوکاچو است.

از اجداد دیگر ناول امروزی، روایات پیکارسک است که در قرن شانزدهم میلادی در اسپانیا مرسوم بود. پیکارسک مشتق از واژه اسپانیایی پیکارو که به معنای دغلباز و حيله گر است، که پیکارسک صفتی بود، برای رمان های که به اعمال پیکارو ها می پرداختند. معروفترین نمونه این سبک «دُن کیشوت» اثر «سروانتس» نویسنده هسپانیوی است که در سال های (۱۶۰۵ - ۱۶۱۵ م) نوشته شده است که در این داستان، مردی حيله گر می خواهد با آرمان های اشرافی گری که دیگر در زمان او منسوخ شده است، زنده گی کند.)

برای اینکه بدانیم رمان چیست، باید به یکی از اولین غرایز بشری، یعنی تمایل او به شنیدن قصه و داستان توجه کنیم، از کودک که تازه زبان باز کرده تا پیری که یک عمر تجربه اندوخته، همه ما از شنیدن قصه خوش ما می آید. شیوه ی قصه شنیدن در دوره های تاریخ بشر مختلف بوده است، پادشاهان، شاعران و نویسندگان را به دربار خود می خواندند تا برای آنها قصه بگویند، در چهار سوها محفل های قصه گویی رواج داشت، در شب های زمستان قصه خوانی در خانه ها رواج داشت، قصه های قدیمی بیشتر به مطلق گرایی و نمونه ها ی کلی توجه داشتند، قهرمان های قصه ها نمونه های صفات خوب و بد انسانی بودند و اکثر این قصه ها از لابه لای شاهنامه، قصه های از کتاب هزار و یک شب گفته می شد.

در واقع، شکل رمان یا رمانس امروزی که حدود دو صد سال قبل، یعنی اواخر قرن هجدهم که در فرانسه رونق گرفته بود، تحت تاثیر قصه های «هزار و یک شب» به وجود آمده است. شایان ذکر است که وقتی داستان به جای شعر، به صورت نثر بیان شود رمان نام دارد، در رمان نیز همان قانون تنظیم حماسه به کار برده می شود، با این تفاوت که در حماسه جای مهم را جنگ اشغال

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

کرده ؛ ولی در رمان این مقام به عشق اختصاص داده شده است. رویی همین علت رمان را چنین تعریف نموده اند:

روایت منثور داستانی ست که سروکارش با ماجرا ها و احساسات آدم های خیالی و تصویری است. به این منظور که از طریق توصیف عمل و فکر، گوناگونی های زنده گی و شخصیت آدمی را تصویر کنند. رمان از لحاظ زمینه و موضوع ، اقسام گوناگون دارد: رمان تاریخی، رمان روستایی، رمان آموزشی، رمان طنزی، رمان هجو آمیز، رمان عاطفی، رمان روانی، رمان فرهنگی، رمان حادثه یی.

سیر داستان نویسی در ادبیات کشور ما

با وجود قصه، حکایت و افسانه در ادبیات کشور ما، داستان به گونه یی که امروز رواج دارد، شکلی نو در ادبیات روایی کشور ماست. داستان که مانند هر تولید فرهنگی متأثر از جامعه است، برای راه یافتن به ادبیات ما نیازمند زمینه هایی در اجتماع بود. با ورود موسسه های تمدنی جدید به جامعه خان سالاری در کشور ما، موسسه های اقتصادی جدید و نهاد های فرهنگی مانند مکتب ها و روز نامه ها در کشور ما، با پیدایی تغییر هایی در اوضاع سیاسی و اقتصادی و اجتماعی بنیاد شدند.

نخستین چاپخانه «مصطفای» و نخستین روزنامه «شمس النهار» در زمان امیر علی شیر خان در سال ۱۲۹۰ ق بنیاد شدند. در زمان حبیب الله خان، تحولات اجتماعی و فرهنگی نمودار بود. چاپ آثار در رشته های گوناگون، آغاز کار مکتب حبیبیه، انتشار دو روزنامه سراج الاخبار به مسوولیت محمود طرزی و دیگر تحولات در عرصه فرهنگی به شمار می رود.

در همان زمان، شرایط چنان بود که زنان چنان گرفتار امور خانه بودند که نمی توانستند کار هایی را که توانایی آن را داشتند به انجام برسانند و یا هنوز در اندیشه پرداختن به ادبیات نیفتاده بودند.

در همین روزگار بود که - اوایل سده بیستم میلادی - گروه کوچکی از زنان تحصیل کرده، آغاز به گشودن مکتب های دخترانه و تدریس کردند. نخستین بار در زمان امان الله خان، دختران و زنان در تاریخ شکل گیری و انکشاف معارف عصری افغانستان وارد عرصه شدند.

اولین مکتب ابتدایی دختران در سال ۱۲۹۹ ه.ش به نام «مکتب عصمت» توسط ملکه ثریا تشکیل شد. سپس در سال ۱۳۰۲ ه.ش مکتب مستورات در شهر آرای کابل گشایش یافت و در سال ۱۳۲۱ به لیسه ملالی تغییر نام داد. در همین سال، مجله ویژه زنان به نام «ارشاد النسوان» به ابتکار ملکه ثریا تاسیس شد.

البته زنان از دهه چهل بدینسو ، به ادبیات داستانی روی آورده و نخستین داستان که توسط یک نویسنده زن (خانم ماگه رحمانی) نوشته شده بود، در سال ۱۳۴۰ ه.ش انتشار یافت؛ از زنان پیشرو در عرصه داستان نویسی رقیه ابوبکر نیز شایان ذکر است که در سال های سی و چهل داستان های کوتاه را نوشت.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

باید افزود که ادبیات داستانی ما از زمان شکل گیری آن به شکل نو و امروزی به سال ۱۳۰۰ ه.ش برمی گردد. نخستین داستان به نام «جهاد اکبر» نوشته محمد حسین خان در سال ۱۳۰۰ در مجله معروف معارف چاپ شد.

دومین داستان «تصویر عبرت، بی بی خوری جان» نوشته عبدالقادر افندی است که در این اثر توصیف و گفتگوها، زنده و جاندار است از نثر ساده و اصطلاحات عامیانه استفاده شده است که بعد ها «جشن استقلال بولیویا» از مرتضی احمد میرزایی و «ندای طلبه معارف» از محیی الدین انیس گرچه از نظر شکل و محتوا سنت شکن استند و با زبان و سبک تازه نگارش یافته اند که بعد ها پس از پایان دهه بیست و آغاز دهه سی آهسته آهسته داستان با شیوه نسبتاً جدید با زبان ساده و فصیح که روحیات و آمال گروه های مختلف اجتماعی را صریح تر ترسیم می کند، نمونه آن در آثار: عزیز الرحمان فتحی، محمد عثمان صدقی، عبدالغفور برشنا، نجیب الله توروابانا و ...

آزمون درس هجدهم

۱	رمان به معنای واقعی و امروزی آن در کدام زمان به وجود آمد؟ (۱) اوایل قرن هجدهم (۲) از اواخر قرن هفدهم با راه یافتن خصوصیات عاطفی و روحی در ادبیات (۳) در زمان شوالیه های فرانسه (۴) در اوایل قرن هفدهم با راه یافتن موضوعات حماسی در ادبیات
۲	رمان فرهنگی چه گونه رمانیست؟ (۱) که در آن عادات، رسوم و اخلاق و سجایای مردم جامعه بحث شود (۲) در آن از گفتار و کردار انسان ها بحث شود (۳) توجه به رسوم و جنگاوری های جامع (۴) هیچ کدام
۳	بوکاچو نویسنده ایتالیایی در کدام سال تولد و در کدام سال وفات نموده است؟ (۱) ۱۳۱۳ م تولد و ۱۳۷۳ م وفات (۲) ۱۳۱۴ م تولد و ۱۳۹۰ م وفات (۳) ۱۳۴۰ م تولد و ۱۳۹۱ م وفات (۴) ۱۳۴۳ م تولد و ۱۳۹۵ م وفات
۴	نویسنده که در کنار دانتی یکی از اصلاحگران زبان ایتالیایی بوده و از مقالات دولتی شهر فلورانس بود: (۱) گابریل شکسپیر (۲) شکسپیر (۳) هوگو (۴) بوکاچو
۵	کتاب «دکامرون» به خامه نویسنده نوشته شده که در هفت ساله گی به هنر نویسنده گی روی آورده است؛ در زیر مشخص سازید: (۱) بوکاچو (۲) ویکتور هوگو (۳) ژان ژاک روسو (۴) شکسپیر

۶	داستان یا ناول چه انواع ادبی است؟ (۱) قالب نثر است که بر سجع استوار است (۲) نثر که مبتنی بر قصه های اساطیری باشد (۳) روایتی است منثور که مبتنی بر جعل و خیال باشد (۴) قصه های که بیانگر تاریخ جامعه باشد
۷	اگر داستان یا ناول طولانی باشد به آن چه می گویند؟ (۱) ناول (۲) رمان (۳) قصه (۴) حکایت
۸	یکی از وجه تاریخی رمان در زیر ذکر است، مشخص کنید: (۱) در ابتدا نثر بود بعد به شعر روایتی تبدیل شد (۲) از اوایل نثر بود بعد تکامل نمود (۳) در ابتدا رمان، شعر روایتی بود و بعد به نثر گرایید (۴) هیچ کدام
۹	شعر از لحاظ محتوایی به چند دسته تقسیم گردیده است؟ (۱) پنج نوع (۲) هشت نوع (۳) چهار نوع (۴) یازده نوع
۱۰	یکی از گزینه ها در مورد شعر حماسی صدق می کند، مشخص کنید: (۱) حماسه در لغت شجاعت و شجریست بیانگر احساسات شخصی انسان (۲) حماسه در لغت شجاعت و شجریست بیان کننده آرمان های ملتی (۳) حماسه در لغت به معنای دلاوری و شجریست که بیانگر جنگ های برای استقلال کشور (۴) هیچ کدام
۱۱	نخستین زن که در ادبیات ما به نام شاعر پر آوازه نقش داشت چه نام دارد؟ (۱) محبوبه هروی (۲) رابعه بلخی (۳) مخفی بدخشی (۴) عایشه درانی
۱۲	اولین مکتب ابتدایی دختران در کدام سال توسط کی به چه نام یاد شد؟ (۱) به نام مکتب مستورات در سال ۱۳۰۰ ه.ش توسط ملکه ثریا (۲) به نام مکتب عصمت در سال ۱۲۹۹ ه.ش توسط ملکه ثریا (۳) به نام لیسه حبیبیه در سال ۱۳۰۰ ه.ش توسط حبیب الله (۴) به نام لیسه نجات در سال ۱۳۰۰ ه.ش توسط امان الله
۱۳	نقش زن در عرصه های فرهنگی در کشور ما در کدام زمان آغاز شد؟ (۱) اواسط قرن بیستم (۲) اواخر قرن بیستم (۳) اوایل قرن بیستم (۴) هیچ کدام
۱۴	مکتب مستورات در کدام سال و در کجا تاسیس شد؟ (۱) در سال ۱۳۰۰ در قندهار (۲) در سال ۱۳۰۹ در کابل (۳) در سال ۱۳۰۲ در شهر آرای کابل (۴) هیچ کدام

۱۵	مجلهٔ ویژهٔ زنان به نام «ارشاد النسوان» با تلاش و ابتکار کی تاسیس شد؟ (۱) لیلا صراحت (۲) ملکه ثریا (۳) محبوبه هروی (۴) عایشه درانی
۱۶	نویسندهٔ رمان «دُن کیشوت» کیست و در کدام سال نوشته گردیده است؟ (۱) در سال ۱۶۰۶ م توسط شکسپیر انگلیسی (۲) نویسندهٔ هسپانوی سروانتس در سال ۱۶۰۵ م تا ۱۶۱۵ م نوشته شده است (۳) نویسندهٔ آلمانی به نام گوته در سال ۹۱۹ (۴) نویسندهٔ روسی به نام تولستوی در سال ۱۷۰۹
۱۷	پیکارسک چه گونه واژه یست؟ (۱) واژهٔ هسپانوی پیکارو به معنای حيله (۲) واژهٔ ایتالیایی به معنای آداب و رسوم (۳) واژهٔ هسپانوی صفتی است برای داستان ها که در آن به بررسی اعمال پیکارو ها می پرداختند (۴) ۱ و ۳ درست است
۱۸	ناول چه گونه واژه ییست و معادل آن در زبان های اروپایی چیست؟ (۱) اصطلاح فرانسوی است و معادل آن هم ناول است (۲) اصطلاح انگلیسی است معادل آن رمان است (۳) اصطلاح آلمانی است و معادل آن رمان است (۴) اصطلاح انگلیسی است و معادل آن پیکارسک است
۱۹	برای اولین بار در افغانستان کدام شاعران در قالب شعر نو طبع آزمایی نمودند؟ (۱) سمیع حامد و لطیف پدرام (۲) استاد خلیلی، یوسف آینه (۳) رازق رویین و پرتو نادری (۴) کاظمی، واصف باختری
۲۰	اصطلاح رمانس در اوایل سده های وسطی و قرون نخستین چه معنا را افاده می کرد؟ (۱) در سده های وسطی به معنی کتاب های یونانی و در اواخر موضوعات عشقی (۲) در سده های وسطی نام کتاب های از لاتین ترجمه می شد و در برون نخستین به وقایع غیر عادی، ماجرا های عجیب و احساسات عشقی اطلاق (۳) ۱ و ۲ درست است (۴) هیچ کدام
۲۱	در کدام گزینه نام دو تن از طنز نویسان منظوم با وصف حاکمیت سانسور توانستند طنز منظوم را رواج بدهند؛ درج است، مشخص سازید: (۱) سعدی و جامی (۲) ضیا قاریزاده و انور بسمل (۳) شایق جمال و رهنورد زریاب (۴) حاجی اسماعیل سیاه و شایق جمال
۲۲	کدام گزینه در مورد ویژه گی نثر داستانی سدهٔ چهاردهم نادرست است؟

۲۳	(۱) فیصدی ناچیز لغات عربی و بقیه دری خالص است (۲) از موازنه، مترادفات، سجع و صنایع ادبی خالی است (۳) نکات مهم فلسفی و علمی در داستان راه یافت (۴) واژه های پارسی دری بر عربی غلبه داشته و را زبان ساده و روان گفتاری بیان گردیده است. نخستین داستان که در مجله «معرف معارف» پیهم چاپ می شد: (۱) تصویر عبرت (۲) جهاد اکبر (۳) وقتی که نی ها گل می کرد (۴) مرد هاره قول اس
۲۴	از آغاز شکل گیری داستان نویسی در کشور ما نام دومین داستان و نویسنده آن چیست؟ (۱) تصویر عبرت از عبدالقادر افندی (۲) مرد هاره قول است از اکرم عثمان (۳) ندای طلبه معارف از محیی الدین انیس (۴) جشن استقلال مولیویا از مرتضی احمد زایی
۲۵	نام نویسنده گان «جشن استقلال بولیویا و ندای طلبه معارف» در زیر به ترتیب ذکر است، مشخص سازید: (۱) اکرم عثمان و محیی الدین انیس (۲) مرتضی احمد محمد زایی و محیی الدین انی (۳) رهنورد زریاب و اکرم عثمان (۴) هیچ کدام
۲۶	داستان جهاد اکبر اثر کیست؟ (۱) عبدالقادر افندی (۲) رهنوردزری (۳) محیی الدین انیس (۴) مولوی محمد حسین

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۲	۱	۱	۴	۱	۳	۲	۳	۲	۴	۲
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۲	۱	۳	۲	۲	۴	۲	۲	۲	۴	۳
پرسش	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶							
پاسخ	۲	۱	۲	۴							

درس نوزدهم

زبان

زبان الفاظی است برای ایجاد ارتباط و انتقال افکار و عواطف و معانی از ذهنی به ذهن دیگر، اگر چه تعریف علمی زبان کار ساده‌ی نیست؛ اما زبانشناسان تعریف‌های مختلف در مورد زبان گفته‌اند که به صورت فنی تر آن چنین است:

«زبان، اصواتی ست نظام یافته و نهادی ست اجتماعی و استعدادی ست فطری و زاینده که سبب تولید یا فهم علایم و واژه‌ها و جمله‌های بی‌شمار تازه، به وسیله انسان می‌شود و از این راه بین اجتماعات و افراد بشر ارتباط برقرار می‌کند.» زبان مهم‌ترین وسیله ارتباط بین مردم و بزرگ‌ترین عامل تشکیل جامعه‌ی بشری و فرهنگ و تمدن و علم و هنر است. علاوه بر این زبان مایه پدید آمدن بزرگ‌ترین هنر نوع بشر، یعنی ادبیات است. به گفته‌ی دیگر ادبیات هر قوم که یکی از افتخارهای اوست، از زبان سرچشمه می‌گیرد. پس اگر ما زبان نداشتیم، شعر و ادبیات هم نمی‌داشتیم.

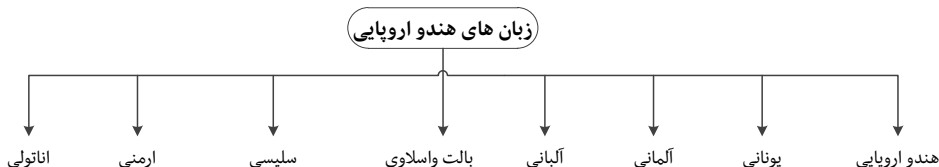
باید افزود که در دنیای کنونی بیش از سه هزار زبان زنده وجود دارد که به خانواده‌های اصلی و فرعی و زبان‌های خویشاوند بخش می‌شوند، تمام این زبان‌ها از یک یا چند زبان محدود که نیای آنها به شمار می‌روند، مشتق شده که به شیوه‌ی خاص خود تکامل یافته‌اند؛ در کتاب صنف دهم خانواده‌های زبانی امروز جهان را به تقریب چنین بر شمرده است:

۱. هندو اروپایی	۲. حامی و سامی
۳. چینی - تبتی	۴. آلتایی (ترکی، تونگوز، منگولیا)
۵. اورالی یا فینو اوگریک	۶. اقیانوسیه
۷. افریقایی	

1. خانواده‌ی زبان‌های هند و اروپایی

هیچ خانواده‌ی زبانی مثل هندواروپایی به طور همه جانبه مطالعه نشده است. روش‌های واقعی زبان شناسی تاریخی کاوش هاوبررسی‌های خانواده‌ی هندواروپایی انکشاف یافته‌اند؛ همچنین زبان هند اروپایی یک خانواده‌ی خیلی دلچسپ است؛ زیرا بیشترین اسناد نوشتاری شاخه‌های آن از زمان‌های مختلفی حفظ نشده است. زبان‌های هند اروپایی، به مجموعه‌ی زبان‌های گفته می‌شود که دارای ریشه‌ی مشترک بوده باشد. زبان‌های باستانی سرزمین ما نیز از مشتقات هند واروپایی بوده، که دارای شاخه‌های بی‌شمار بوده است و مشهورترین آنها باختری باستان، اوستایی و پهلوی خراسانی می‌باشد.

اینک زبان ما در با شاخه های از زبان های هندو اروپایی در جدول زیر نشان داده می شود:

۲. خانواده زبان های سامی، حامی

پس از هند و اروپایی، دسته یی که بسیار بالای آن تحقیق صورت گرفته خانواده سامی است، که شامل زبان های سرسر شبه جزیره عربستان و بخشی از سرزمین های عراق، سوریه، لبنان، فلسطین، اردن و افریقای شمالی، حبشه و سومالی است. این خانواده به دو شاخه تقسیم می شود:

الف) شاخه سامی: شامل زبان های اکدی کهن (بابلی، آشوری) کنعانی، فنقی، آرامی، سریانی، عربی، عبری و حبشی می باشند.

ب) شاخه حامی: شامل زبان های قبطی، مصری، نوشته های هیروگلیفی، زبان های لیبیایی و بربری قدیم می باشند.

۳. خانواده زبان های اورالی یافینو اوگریک

شامل زبان های فنلاندی، لاپنی، مجاری، اتونی و همچنین زبان های، که در اورال و بعضی از نقاط شوروی سابق به آنها سخن گفته می شوند.

۴. خانواده آلتایی یا تورانی

آلتایی سه شاخه مهم دارد.

الف) شاخه ترکی

بر علاوه زبان ترکی این شاخه شماری از زبان های آسیا میانه؛ مانند: اوزبیک، قزاقی، قرغزی و غیره را در بر می گیرد

ب) شاخه تونگوز

یکی از زبان های این شاخه مانچو است. زبان های ایقینکی و گودلی است؛ که این زبان ها را قبیله های پرکنده در سایبریای شمالی به کار می برند.

ج) شاخه منگولیایی

زبان رسمی مردم منگولیا و زبان های اقلیت های شوروی سابق و چین را در بر می گیرد.

۵. خانواده زبان های چینی و تبتی

شامل زبان های چینی، تبتی، برمایی، سیامی می باشد.

۶. خانوادهٔ زبان های افریقایی

شامل زبان های سومالیایی، گینه یی و بانتو می باشند.

۷. خانوادهٔ زبان های اقیانوسیه

شامل زبان های اندونیزی، پلنزی و ماله می باشد.

از جمله خانواده های زبانی بالا، بزرگ ترین خانوادهٔ زبانی، خانواده ی هندواروپایی است که گویشوران آن نزدیک به نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می دهند، که زبان پارسی دری هم یکی از زبان های هندواروپایی است که حدود (۲۰۰) میلیون انسان به زبان پارسی دری سخن میگویند که در کشور های افغانستان، ایران و تاجیکستان با سه لهجه در یک زبان واحد پارسی دری مفاهیم علمی، اجتماعی و فرهنگی شان را می نویسند و گفت و گو می کنند.

پس از تعریف و بررسی مختصر زبان، باید افزود که زبان وسیله بیان فکر و اندیشه است. فکر و اندیشه در قالبی ریخته می شود که به آن جمله می گویند. جمله هم از اجزایی ساخته می شود که واژه نام دارد و هر واژه از حرف ترکیب می یابد و حرف از صوت پدید می آید که در هر زبان به شیوه خاص تلفظ می شود، که هر کدام از قاعده های فراهم آمده است و اصول و قواعد که این اجزای ساختمانی زبان را مورد بررسی قرار می دهد، دستور زبان گفته می شود که در واقع دستور زبان مطالعه علمی و منظم زبان است که نظام و ساختمان زبان را شرح و بیان می کند. دستور بخشی از زبانشناسی است که نظام و ساختمان زبان را شرح و بیان می کند.

دستور بخشی از زبان شناسی است که درباره ساخت آوایی و صرفی و نحوی و معنایی زبان بحث می کند که شامل سه بخش عمده است:

• آوا شناسی (Phonetic)

• صرف (Morphology)

• نحو (Syntax)

دانش بررسی آواها و اصوات زبان است، که هدف از آواها و اصوات واحد های صوتی زبان می باشد، یعنی اجزایی که بر اثر ترکیب با هم واحد های بزرگتر زبان را تشکیل می دهند:

واج (واکه) ← تکواژ ← واژه ← عبارت ← فقره ← جمله

به هر یک از این اجزا واحد های زبانی می گویند؛ که کوچکترین آن واحد آوایی (واج) است. این نکته را باید دانست که زبان پارسی دری مانند هر زبان دیگر مجموعه یی از اصوات است که کوچکترین جز آن را در قدیم حرف می گفتند و امروز آن را به تعبیر علمی و زبانشناسی (واج یا واکه) می گویند.

واکه یا واج کوچکترین واحد آوایی است که به تنهایی معنا ندارد، اما می تواند تمایز معنایی را ایجاد

کند؛ به گونه ی مثال: سِر - سَر - سِر - سِر - سِر - سور

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

عاملی که سبب تمایز معنایی میان واژه های بالا شده است، موجودیت واج هاست که در صدای دوم (ا، و، ی) واژه ها قرار دارد. به هر یک از این آواها (Vowels) واج می گوییم. به گفته یی دستور نویسان کشور ما نظیر پوهاند رحیم الهام و محمد نسیم نگهت سعیدی و محمد حسین یمین در زبان پارسی دری لهجه معیاری کابل، هشت فونیم واول وجود دارد که عبارت از :

u	i	a	e	ī	o	ū	ǎ

که با الفبای آوانگاری بین‌المللی (فونیتک) درسطرهای زیر نشان داده می شود:

• / ǎ / که در آغاز واژه به شکل الف مد دار مثل: آب، آرزو، و در وسط و آخر به شکل الف مثل: نان، شما، نوشته می شود.

• / ū / همان واو معروف است که در میان و پایان واژه می آید؛ مثل: کندو، کور، تو، پتو، سود
 • / o / همان واو مجهول است که در میان و پایان واژه می آید؛ مثل: شوخ، دانشجو، خو، کوه...
 • / ī / همان یایی معروف است که در آغاز، میان و پایان واژه می آید؛ مثل: زمین، ایمان، شیر (مابع) سی، و ...

• / e / همان یایی مجهول است که در وسط و پایان واژه می آید؛ مثل: شیر (حیوان) پنیر، بلی، و ...

• / a / همان الف مفتوح یا فتحه است که در آغاز واژه به شکل الف مثل: ابر، انگور، در وسط واژه به علامت فتحه خوانده می شود؛

مثل: من، پدر، سفر و در اخیر واژه به شکل «ه» نوشته می شود؛ مثل: خانه، نامه و ...

• / i / همان کسره یا زیر است مثلاً در واژه های: گل، دل، امروز و ...

• / u / همان ضمه یا پیش است، مثلاً در واژه های: اُستاد، اُردو، گُل، شُتر، اُمید ...

همین واول ها که به آن واکه یا واج می گویند، باعث به صدا آوردن همخوان ها می گردند و تغییر معنایی را هم در تکواژه ها پدیدار می سازند.

اما واژه های شب، روز، قلم، گل، کتاب و زمین یک تکواژ هستند، زیرا از یک واحد معنا دار ساخته شده اند که در زبانشناسی به آن مورفیم نیز می گویند.

پس کوچک ترین واحد معنا دار یا معنا ساز زبان تکواژ است، که برخی از تکواژ ها آزاد و برخی وابسته، تکواژهای آزاد که نا محدود اند، همان واحد های معنا دار زبان هستند، مثل: چمن، آسمان، زمین، مرد، زن، مکتب، مرد، قالین

اما تکواژهای وابسته که محدود اند، معنا دار نیستند، بلکه معنا سازند که مفهوم نقش یا رابطه دستوری خاصی را هم نشان می دهند؛ مثل: بر، به، از، در، برای، تا، هم، اما ...

آزمون درس نوزدهم

۱	زبان پارسی دری در یکی از خانواده های زبانی زیر مربوط می شود؟ (۱) آلتایی (۲) هندو اروپایی (۳) حامی و سامی (۴) اویغوری
۲	به چه تعداد انسانها در جهان به زبان پارسی دری سخن می گویند؟ (۱) ۱۸ میلیون (۲) یک میلیارد (۳) ۲۰ میلیون (۴) ۲۰۰ میلیون
۳	واکه (واج) ها در زبان پارسی دری چند است؟ (۱) چهار (۲) شش (۳) هشت (۴) پنج
۴	کوچکترین واحد آوایی که معنا ندارد، اما تمایز معنایی را ایجاد میکند: (۱) تکواژ است (۲) واژک است (۳) واکه ها است (۴) هیچکدام
۵	زبانشناسان شمار زبانهای جهان را به چه تعداد تعیین نموده اند؟ (۱) چهار هزار (۲) بیش از سه هزار (۳) بیش از پنج هزار (۴) دو هزار
۶	میان زبان های هندواروپایی (لاتین و سانسکریت) چه شباهت های وجود دارد؟ (۱) همگویی دستوری و واژه ها (۲) شباهت های لفظی (۳) همگویی واژه ها (۴) همگویی واژه ها و واکه ها
۷	زبان های، اوستایی، آلمانی، سانسکریت، فرس باستان و کردی، از کدام خانواده زبانی به شمار می روند؟ (۱) آلتایی (۲) هندواروپایی (۳) اورالی (۴) چینی
۸	زبان پارسی دری که تحریف شده یی تخاری است که آنهم دهاری، دهری = دری شده است، چند سال پیشینه یی قدامت دارد؟ (۱) پنج هزار سال (۲) یک هزار سال (۳) دو هزار سال (۴) سه هزار سال
۹	به کدام گزینه می توانیم زبان بگوئیم؟ (۱) ارتباط کلامی و غیر کلامی (۲) رمز و اشارات میان افراد بشر (۳) همه حالات و حرکات برای تفاهم با یکدیگر (۴) همه موارد صحیح است
۱۰	کدام گزینه برای جاهای خالی مناسب است؟ زبان مجموعه یی از است که افراد یک جامعه به منظور افهام و تفهیم آن را به کار می برند؟ (۱) اشارات و رمز های میان افراد بشر (۲) علایم صوتی، اکتسابی و قراردادی (۳) ارتباط غیر کلامی (۴) ۱ و ۲ درست است
۱۱	در اوایل دوره اسلامی زبان پارسی دری را به چه نام می خواندند؟

(۱) فارسی	(۲) دری	(۳) فارسی دری	(۴) همه موارد
۱۲	زبان‌شناسان برای تثبیت زبانهای هم‌ریشه نخست بخش‌بندی زبان را به اساس: (۱) ساختمان زبان پرداختند (۳) به اساس تاریخ زبان	(۲) به اساس خانواده زبان ها پرداختند (۴) به اساس تطبیق زبانها پرداختند	
۱۳	نخستین پرورشگاه زبانهای هندواروپایی کجاست؟ (۱) شمال جزیره خزر (۲) هندوستان (۳) جنوب اورا و باختر (۴) بین سردریا و آمو دریا		
۱۴	برای نخستین بار در کدام سال و کی، تشابه دستوری زبانهای هندواروپایی (لاتین، سانسکریت ...) را به اثبات رسانید؟ (۱) در سال ۱۸۲۰م فریدرش (۲) در سال ۱۸۷۶م گرامر مقایسوی (۳) در سال ۱۹۲۰م (۴) در سال ۱۹۲۱م خومفیلد		
۱۵	قدمات تاریخ نوشتن کهنترین متن ویداها را چند سال تخمین کرده اند؟ (۱) ۱۰۰۰ ق.م (۲) پیشتر از ۱۲۰۰ ق.م (۳) ۱۴۰۰ ق.م (۴) هیچکدام		
۱۶	مهم ترین و کهن ترین زبان های هندوآریایی کدام زبان است و متن در دست مانده آن چه نام دارد؟ (۱) سانسکریت - ویدا (۲) اوستا - کتاب پازند (۳) پهلوی اشکانی - یادگار زریران (۴) پهلوی ساسانی - درخت آسوریک		
۱۷	از زبان اوستایی کدام کتاب هادر دست است و قدمات تاریخی نوشتن آن به کدام سال می رسد؟ (۱) کتابهای مقدس آیین زردشتی - ۱۲۰۰ ق.م (۲) درخت آسوریک - ۶۰۰ ق.م (۳) کتابهای ویدای - ۱۰۰۰ ق.م (۴) سنگ نویشته ها - ۵۰۰ ق.م		
۱۸	بزرگترین حماسه الیاد و ادیسه یونانی توسط کی در کدام سال سروده شده است؟ (۱) هومر - ۱۰۰۰ ق.م (۲) ارسطو - ۳۰۰ ق.م (۳) هسیود - ۱۰۰۰ ق.م (۴) افلاتون - ۳۰۰ ق.م		
۱۹	خانواده زبان های حامی و سامی کدام کشور ها را در بر میگیرد؟ (۱) عراق، سوریه، لبنان، فلسطین (۲) حبشه و سومالی اردن (۳) سراسر شبه جزیره عربستان و افریقای شمالی (۴) همه موارد		
۲۰	خانواده زبان آلتایی یا تورانی چند شاخه دارد و کدام ها اند؟ (۱) دو شاخه (ترکی و حبشه یی) (۲) سه شاخه (ترکی، تونگوز، منگولیایی) (۳) یک شاخه (ترکی) (۴) چهار شاخه (تونگوز، ترکی، عربی، منگولیایی)		

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

۲۱	شاخه آلمانی هندواروپایی به چند بخش تقسیم گردیده است؟ (۱) سه بخش (خاوری، شمالی، باختری) (۲) دو بخش (آلبانی، اویغوری) (۳) چهار بخش (خاوری، آلتایی، ترکی، عربی) (۴) یک بخش (جرمنی)
۲۲	زبان فنیقی از شاخه های زبان زیر شمرده می شود: ۱. هندواروپایی (۲) آلتایی (۳) سامی (۴) چینی
۲۳	یکی از شاخه های زبان هندواروپایی است: (۱) سغدی (۲) عبری (۳) سامی (۴) حامی
۲۴	زبان اردو مرکب از کدام زبان های زیر است؟ (۱) فارسی و ترکی (۲) سامی و حامی (۳) دری و فارسی (۴) فارسی، ترکی، هندیوانگلیسی
۲۵	از شاخه های مشهور زبان هندواروپایی است: (۱) مغولی (۲) حامی سامی (۳) عربی (۴) پهلوی خراسانی

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۲	۴	۳	۳	۲	۱	۲	۳	۴	۲	۴
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۱	۴	۲	۲	۱	۱	۱	۴	۲	۱	۱
پرسش	۲۳	۳۴	۲۵								
پاسخ	۱	۴	۴								

به حافظه بسپارید	
نام شاعر	بیت ها
مولانا جلال الدین بلخی	این رقص موج خون نگر، صحرا پر از منجنون نگر وین عشرت بی چون نگر، این زشمشیر اجل
	در خود آن بد را نمی بینی عیان ورنه دشمن بوده یی خود را به جان مومنان آیینۀ همدیگر اند این خبر از پیمبر می آورند
بیدل	من طریق سعی می آرم به جا لیس للانسان الا ما سعی آفت مرغ است چشم کام بین مخلص مرغ است عقل دام بین علم چون بر دل زند یاری شود گفت پیغمبر بر رزق ای فتی علم چون بر تن زند ماری شود در فرو بسته است و بر در قفل ها
	آشنایی های ظاهر پرده بیگانه گiest آب و روغن است دریک جویباراز هم جدا
	می شود اسرار دل روشن ز تحریک زبان می دهد این برگ بوی غنچه اندیشه را
	کی رود فکر مضرت از مزاج اهل کین مار نتواند جدا از زهر دیدن کام را
	تا طبایع نیست مألوف انجمن ویرانه است ناقص افتدخوشه چون بی ربط بالدانه ها
	هوس در نسخه تسلیم ما صورت نمی بندد نگه نتوان نوشتن بر بیاض چشم قربانی
	به نسیمی از اجابت چمن حضور داریم دل چاک بال می زدسحری دمیده باشد
	تب و تاب موج باید زغرور بحر دیدن چه رسد به حال آنکس که تورا ندیده باشد
	دستگاه معنی نازک سخن را زیور است جوهر این تیغ جز پیچ و خم اندیشه نیست

حذر کنید ز انجام عیش این محفل کدام شیشه که آخر نزد به سنگ شراب	
پیش از انجام تماشا همه افسانه شمار دیدنی نیست که آخر به شنیدن نرسد	
با عاجزان فروتنی آثار عزت است از هر که همسر تو نباشد فزون مباش	
اوج دولت سفله طبعان را دو روزی بیش نیست خاک اگر امروز بر چرخ است فردا ریز پاست	
وضع خموش ما ز سخن دلنشین تر است با تیر احتیاج ندارد کمان ما	
پی اشک من ندانم به کجا رسیده باشد زپی ات دویدنی داشت به رهی چکیده باشد	
طریق دلربایی یک جهان نیرنگ می خواهد به حسن محض نتوان پیش بردن نازنینی ها	
غرق وحدت باش اگر آسوده خواهی زیستن ماهیان را هر چه باشد غیر دریا آتش است	
دل ز مقصد غافل و آنگاه لاف جستجو شرم دار از معنی لفظی که در اندیشه نیست	
بی ادب از سوز اشک عاجزان نتوان گذشت ابله در پا اگر بشکست صحرا آتش است	
دوردستان دستان را به احسان یاد کردن همت است ورنه هر نـخـلی به پای خود ثمر می افکند	
نرگس از چشم تو دم زد بردهانش زد صبا درد دندان دارد اکنون می خورد آب از قلم	
طایر یک بال نتواند فلک پرواز شد بی حضور دل میر زنهار نام الله را	
گر زبی سرمایه گی دستت زسیم وزر تهی ست میتوان تسخیر دلها کرد با خلق حسن	صایب
به نر می تند خویان را ذلیل خود توان کردن کند خاکستر آخر زیر دست خوش اخگر را اظهار عجز پیش ستم پیشه ابلهی ست اشک کباب موجب طغیان آتش است	

ره نیک مردان آزاده گیر چو ایستاده یی ، دست افتاده گیر	
میراث پدر خواهی علم پدر آموز کاین مال پدر خرچ نتوان کرد به یک روز	
قصه لیلی مخوان و غصه مجنون عهد تو منسوخ کرد ذکر اوایل	
بنی آدم اعضای یکدیگر اند که در آفرینش ز یک گوهر اند	
گرت از دست برآید دهنی شیرین کن مردی آن نیست که مشتی بزنی بر دهنی	
اگر هوشمندی به معنی گرای که معنی بماند ز صورت به جای	
کرا دانش وجود و تقوی نبود به درس هیچ معنی نبود	سعدی
علم هرچه بیشتر خوانی چون عمل در تونیست نادانی	
شبی بر نشست از فلک بر گذشت به تمکین و جاه از فلک برگذشت	
نام نیک رفته گان ضایع مکن تا بماند نام نیکت یادگار	
دوست آن باشد که گیرد دست دوست در پریشان حالی و در مانده گی در آن نفس که بیمیرم در آرزوی تو باشم بدان امید دهم جان که خاک کوی تو باشم هر آن طفل که جوهر آموزگار نبیند جفا بیند از روزگار	
شیرین نشد چو زحمت مادر وظیفه یی فرخنده تر ندیدم از این هیچ دفتری	
وظیفه زن و مر ، ای حکیم ، دانی چیست؟ یکی است کشتی و آن دیگر کشتیبان	پروین اعتصامی
زنی که گوهر تعلیم و تربیت نخرید	

	فروخت گوهر عمر عزیز را ارزان
	حدیث نیک و بد ما نوشته خواهد شد
	زمانه را سند و دفتری و دیوانیست
سنایی	اگر موعظه عقل بماند در گوش نبرد ز ره راست به گفتاری چند جز دانش و حکمت نبود میوه انسان ای میوه فروش هنر این دکه و بازار به گاهواری مادر، به کودکی بسی خفت سپس به مکتب حکمت حکیم شد لقمان
	جان بی علم تن بمیراند شاخ بی بار دل بگریاند آدمی کی بود گزنده چوتو دیو و دد کی بود درنده چوتو پایه بسیار بلند به سوی بام بلند تو به یک پایه کی شوی خرسند مرد عاقل زلهو پرهیزد زین چنین عمر عقل بگریزد
	هیچ شادی نیست اندر این جهان برتر از دیدار روی دوستان
ابن سینا	زمانه پند آزاده وار داد مرا زمانه را چو نکو بنگری همه پند است گذری کن براین بهارستان تاببینی درو گلستان ها
	دل گرچه در این بادیه بسیار شتافت یک موی ندانست ولی موی شکافت
	هنر به نزد خردمند بس خطیر آید چنانکه در نظر مرد جوهری جوهر
ادیب الممالک فراهانی	خزینه یی است دل مردمان باتدبیر که کس نیارد قفلش شکست باسندان
	جمال وزینت انسان به دانش است و هنر که آدمی شرف از دانش و هنر دارد کسی که نقد کعارف به دل ذخیره کند چه اعتنا به در و لعل وسیم وزر دارد
	دانی که حفظ دین و وطن بهر مرد حق فرض است آن چنان که طهارت صلات را

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

فردوسی	چنین است کیهان ناپایدار	تودر وی به جز تخم نیکی مکار
	بی آزاری وراستی برگزین	چو خواهی که یابی به داد آفرین
	خرد راهنمای و خرد دلگشای	خرد دستگیرد به هردو سرای
	بسی رنج بردم درین سال سی	عجم زنده کردم بدین پارسی
حافظ	نخست موعظه پیر می فروش این است که از مصاحب ناجنس احتراز کنید	
	شبان وادی ایمن گهی رسد به مراد که چند سال به جان خدمت شعیب کرد	
	آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است بادوستان مروت بادشمنان مـدارا	
	همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نو سفرم	
اقبال لاهوری	شاعر اندر سینۀ ملت چو دل	ملت بی شاعری انبار گل
	گر تو می خواهی مسلمان زیستن	نسبت ممکن جز به قرآن زیستن
	اصل وقت از گردش خورشید نیست	وقت جاوید است و خور جاوید نیست
	رزق از حق جو، مجو از زید و عمر مستی از حق جو، مجو از بنگ و خمر	
خواجہ نظام الدین اوجی	در هجوم کار های ملک و دین با دل خود یک نفس خلوت گزین	
	علم بال است مرغ جانان را بر سپهر اوبرد، روانت را	
	دل بی علم چشم بی نور است مرد نادان زمردمی دور است	
حاجب شیرازی	در صدف سینه و دریای دل علم بیان در سخن پرورد	
خواجہ عبداللہ انصاری	متاز بر سر مظلوم ساکن ای ظالم که دست فتنۀ ایام بر سرت تازد	
	الهی، اگر کار به گفتار است، بر سر گوینده گان تاجم و اگر به کردار است به شهادت محتاجم.	
	مکن که آه فقیری شبی بیرون تازد	هزار همچو تو از خانمان بر اندازد

الهی، مگوی که چه آورده اید که در ویشانم ومپرس که چه کرده اید که رسوایانم الهی، بهشت چشم و چراغ است وبی دیدار تو درد و داغ است الهی، نگاه کن تا پشیمان نشویم و به راه آر تا سرگردان نشویم	
معنی شیرین ورنگینم به ترکی بی حد است فارسی هم لعل ودر های ثمین گر بنگری دل ازصباح رخ خویت گشاده شد مانند غنچه یی که به وقت صحر شگفت	امیر علی شیر نوایی
از جیب اتحاد یکی سر کشیده ام گر کابلی وبلخی وگر غزنویستم	جمشید شعله
با ادب را ادب سپاه بس است بی ادب با هزار کس تنهاست	شهید بلخی
فسانه گشت وکهن حدیث اسکندر سخن نو آور و نورا حلاوتیست دیگر لثمهء نه مسند هفت اختران ختم رسل خاتم پیغمبران	فرخی
سکندر است نه تنها که زور ما دیده هزار آیینه را این غبار پوشیده	عبد الرحمن پژواک
ای نام تو بهترین سرآغاز بی نام تو نامه کی کنم باز عمر به خشنودی دل ها گذار تاز تو خشنود شود کردگار برآمد قیرگون ابری زروی نیلگون دریا چو رأی عاشقان گردان، چوطبع بیدلان شیدا	نظامی
سرم سبز است ولب خندان وعیش جاویدان دارم مکانم را چه می پرسی مکان درلا مکان دارم	قاسم انوار

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

وقت شعر و شاعری بگذشت و رفت وقت سحر و ساحری بگذشت و رفت عصر، عصر موترو ریل است و برق گام های اشتری بگذشت و رفت	محمود طرزی

درس بیستم

بخش تاریخ ادبیات

بخش تاریخ ادبیات (دوره ها و مکتب های ادبی، زنده گی نامه ی شاعران و نویسندگان) را با پرسش های چهار گزینه یی ویژه ساخته ام و برای هر چه آسان تر موضوع ها، روشی به حافظه سپردن زنده گی نامه ی شاعران رادر صنف برای شمدانش آموزان پیشکش می نمایم. در اینجا از آوردن زنده گی نامه ی شاعران خود داری نمودم تا کتاب با پرسش های زیاد تدوین گردد؛ به علت اینکه دانش آموزان باید برای هر چه بهتر آماده شدن در آزمون کانکور از لحاظ زمانی دو برابر درس را به حل پرسش های چهار گزینه یی بپردازند.

دوره ها و مکتب های ادبی شعر پارسی دری

شعر پارسی دری در سیر تکاملی خود از بدو پیدایش تا امروز، با توجه به دوره های سیاسی و فرهنگی در مقطع های گوناگون تاریخی، چهره های متفاوت از هویت خود نشان داده است، این مقطع های زمانی در تاریخ ادبیات پارسی دری به نام (دوره های ادبی) معروف است؛ نام گذاری دوره های ادبی که گاهی آن را به چهار و گاهی به پنج وحتا برخی به هشت دوره سرگذشت شعر پارسی دری را نام گذاری کرده اند؛ مثلاً بنیان مکتب خراسانی ادبیات پاسی دری سرزمین های دو طرف هندوکش و ماورالنهر بود، از این رو خراسانی نام گرفت و بعد هم دوره عراقی و هندی که بیشتر این دوره ها در همین سرزمین های منطقه شگوف شده ثمر گرفت و تغییرات درسبک های قبل از هردوره، دوره جدیدی پایه عرصه وجود گذاشت.

در اینجا همان بخشبندی دوره ها و مکتب های شعر پارسی دری را به اساس بخشبندی کتاب صنف دوازدهم (زبان دوم) طرح ریزی می نمایم، در آنجا ادبیات پارسی دری را به چهار دوره تقسیم کرده اند، که تمایز و تباین بین هردوره رامی توان در آن مشاهده کرد. بر این تقسیم بندی، بعضی از مکتب های بین و حاشیه یی و کناری را هم افزوده اند، مانند مکتب وقوع و مکتب های بین بین دیگر:

۱. دوره نخست، مکتب خراسانی از (۲۰۵ - ۶۱۷) هجری قمری مکتب بین بین یا شعر سده ششم

۲. دوره دوم، مکتب عراقی از (۶۱۷ - ۹۲۰) هجری قمری مکتب بین بین یا مکتب وقوع

۳. دوره سوم، مکتب هندی از (۹۲۰ - ۱۲۹۷) هجری قمری بازگشت ادبی

۴. دوره چهارم، مکتب جدید و معاصر از (۱۲۹۷) هجری قمری به این طرف.

۱. مکتب ادبی خراسانی (۲۰۵ - ۶۱۷)

از آنجا که نخستین آثار نظم و نثر زبان جدید پارسی دری بعد از اسلام در ناحیه خراسان پیدا شد، به سبک این آثار، خراسانی گفته اند؛ به این سبک ترکستانی هم گفته شده است.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

سبک خراسانی به لحاظ تاریخی سلسله های طاهری، صفاری و سامانی و غزنوی را دربر میگیرد، دوره ی خراسانی دو مرحله دارد : یکی دوره ی سامانی و دیگر دوره ی غزنوی و سلجوقی .
ویژه گی های مکتب خراسانی چنین است.

- قالب شعری این دوره قصیده است که بعداً کم کم مثنوی هم مروج میشود.
- سرایش حماسه و ساده گی و روانی در شعر نمودار است.
- فنون ادبی به طور طبیعی در شعر پدیدار بود.
- نفوذ کلمات عربی کمتر بوده است.
- شعر این دوره واقعگرا دور از ابهام است.
- اصطلاح های نجوم، فلسفه، ریاضیات و استفاده ازقرآن مجید واحادیث نبوی در شعر وارد می شود.

• این دوره با روحیه ی حماسی شروع می شود وبا روحیه ی صوفیانه پایان می یابد.

شاعر	دوره	سال تولد و فوت	نام اثر
حنظله بادغیسی	طاهریان	متوفی ۲۲۱ هـ. ق	اولین شعر دری به روایت چهار مقاله
محمد بن وصیف سگری	صفاریان	متوفی ۲۹۷ هـ. ق	اولین شعر دری به روایت تاریخ سیستان
جعفر بن محمد رودکی	سامانیان	متوفی ۳۲۹ هـ. ق	سند باد نامه، کلیله و دمنه منظوم و دیوان اشعار
دقیقی بلخی	سامانیان	مقتول ۳۶۷ هـ. ق	گشتاسپ نامه
فردوسی	غزنویان	۳۲۹ - ۴۱۱	شاهنامه فردوسی حدود شصت هزار بیت
فرخی سیستانی	غزنویان	متوفی ۴۲۹	قصیده سرای غزنویان
ناصر خسرو	غزنویان	۳۹۴ - ۴۸۱ هـ. ق	سفرنامه، زادالمسافرین، سعادتنامه، روشنایی نامه و اخوان الاخوان
مسعود سعد سلمان	غزنویان	متوفی ۵۱۵	حبشیات مشهور فارسی - حبسیه سرا
ابو سعید ابوالخیر	غزنویان	۳۵۷ - ۴۴۰	رباعی سرا، اسرار التوحید

الف. شعر سده ششم

که در حقیقت ادامه سبک خراسانی در این دوره نمودار است. سبک بین البینی یا سبک عهد سلجوقی سبکی است بین خراسانی و سبکی که بعد ها شکل میگیرد و به آن سبک عراقی میگویند.
ویژه گی های شعر این دوره

- برعلاوه قصیده، قالب غزل نیز مروج شد.
- شعر عرفانی به جای شعر غنایی رو به افزونی شد، یعنی تصوف و عرفان با شعر آمیخته گردید.
- ورود واژه های عربی در شعر زیاد گردید.

• غلو اغراق، واژه ها و ترکیبات ترکی وارد زبان شعر میگردد.

شاعر	دوره	سال تولد و وفات	نام اثر
حکیم سنایی	غزنویان	۴۷۳ - ۵۴۵ ق	حدیقه الحقیقه، طریق التحقیق، سیرالعباد المعاد، کارنامه بلخ، عقلنامه و عشقنامه
جمال الدین اصفهانی	سلجوقیان	سده ششم	قصیده سرا
نظامی گنجوی	سلجوقیان	۶۱۴ - ۵۳۰	پنج گنج یا خمسه، مخزن الاسرار، خسر و شیرین، لیلی و مجنون، هفت گنبد و اسکندرنامه که شامل شرف نامه و اقبال نامه است.
فخرالدین اسعد گرگانی	سلجوقیان	متوفی ۴۴۲	مثنوی ویس و رامین
اسدی طوسی	سلجوقیان	متوفی ۴۶۵	گرشاسپ نامه، لغت فرس
عمر خیام نیشاپوری	سلجوقیان	۵۱۷ - ۴۲۰ ه.ق	"نوروز" رباعی سرای مشهور و هم ریاضیدان و منجم

شاعران مشهور دور دوم - شعر سده ششم :

۲. مکتب عراقی

روی کار شدن سلجوقیان اوضاع را برای تغییر سبک مساعد نموده بود و هم این مکتب از لحاظ تاریخی دوره مغولان و ایلخانان و تیموریان را در بر میگیرد که از قرن هفتم الی قرن نهم هجری قمری ادامه دارد، وجه تسمیه آن اینست که بعد از مغول کانون فرهنگی از خراسان به عراق منتقل شد و شاعران و نویسندگان بزرگ غالباً از شهر های عراق عجم بودند.

ویژه گی های شعر این دوره

• راه یافتن مضامین عرفانی در شعر.

• به وجود آمدن غزل به حیث قالب شعر به صورت مستقل که بعدها مثنوی های عرفانی هم مروج شد.

• در اشعار مکتب عراقی از هجر سخن میرود.

• بیشتر شاعران این دوره صوفی و عارف بودند که در مقابل شعر شعرا، شعر اولیا پدید آمد.

• اظهار فضل و توجه به حکمت، فلسفه و منطق.

• کاربرد تشبیه های غیر صریح، انواع استعاره ها، کنایه، مجاز ها، لغز، معما، ایهام و اغراق ها.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانونوری صنف یازدهم

• توجه به اموال شخصی وزن و فرزند و اظهار بد بینی و تاسف از زنده گی و گاه نفرت از شعر و شاعری.

شاعر	دوره	سال تولد و وفات	نام اثر
سعدی	ابوبکر سعد بن زنگی	۶۰۶ – ۶۹۴ ق	گلستان و بوستان، مجالس پنجگانه، دیوان اشعار
عطار	خوارزمشاهیان	۵۱۳ – ۶۲۷ ق	منطق الطیر، تذکره الاولیاء، الهی نامه، مختار نامه پند نامه، اسرارنامه، خسرونامه، مصیبت نامه، جواهر نامه
مولانا جلال الدین بلخی	خوارزمشاهیان و مغولان	۶۰۴ – ۶۷۲	مثنوی معنوی در شش دفتر، ۲۶ هزار بیت، دیوان شمس به نثر فیه ما فیه
امیر خسرو دهلوی		۶۵۱ – ۷۲۵ هـ.ق	خمسه که به جواب نظامی سروده شده، مطلع الانوار، شیرین خسرو، مجنون لیلی، آیینه سکندری و هشت بهشت دیوان غزلیات - غزل سرا هفت اورنگ : سلسله الذهب، سلامان و ابسال، تحفه الحرار، سبحه الابرار، یوسف زلیخا، لیلی و مجنون، خرد نامه اسکندری و بهارستان جامی و پنجاه و چهار رساله دیگر خمسه (حیرت الابرار، فرهاد و شیرین، لیلی و مجنون، سد سکندری، سبعه سیاره) دیوان (غرایب الصغر، نوادر الشباب، بدایع الواسط، فوائد الکبر) تذکره مجالس النفایس، محاکمه الغتین، میزان الاوزان ترجمه نفحات الانس، نظم الجواهر، تاریخ ملوک عجم، محبوب القلوب مثنوی لسان الطیر، ترجمه منطق الطیر
حافظ شیرازی	ابو اسحاق اینجو	۷۲۶ – ۷۹۱ ق	
نورالدین عبدالرحمن جامی	میرزا حسین بایقرا	۸۱۷ – ۸۹۸	
امیر علی شیر نوابی ملقب به دوللسانین	شاعر، نویسنده و موسیقیدان قرن نهم هـ. ق در دربار میرزا حسین بایقرا	تولد ۸۴۴ وفات ۹۰۶ هـ. ق	

الف . مکتب ادبی بین بینی یا مکتب وقوع (مکتب وصال و فراق)

در نیمه دوم قرن دهم این مکتب به اوج خود رسید و تا اوایل قرن یازدهم ادامه داشت در این سبک اساس آن وقایع بین عاشق و معشوق و حالات آنان مبتنی بر واقعیت یا قوع گویی میباشد. شعر مکتب وقوع به اعتباری دنباله سبک عراقی است، در زبان سهل انگارتر و به مسایل بدیعی و بیانی بی توجهی صورت گرفته است. البته باید افزود که میان مکتب عراقی و هندی دوره متوسطی را که شعر نوعی ویژه گی خاص گرفت، یعنی اینکه شاعران تجارب زنده گی واقعی را در زمینه های عاشقانه با زبان شیرین و دلنشین بیان می کردند و این مضامین عاشقانه با درد و حسرت آکنده بود، که با بیان سوز دل و حالت شوریده گی یک عشق واقعی بیان می شد، که این شیوه را به نام مکتب «وصال» و «فراق» یاد کرده اند.

این مکتب به وسیله چند تن از شاعران: هاتفی، هلالی چغتایی، اهلی شیرازی و بیش از همه بابا ففانی به وجود آمد، بین این دو مکتب (وصال و فراق) تفاوت که وجود دارد، در شیوه بیان است که وصال رسیدن عاشق را به معشوقه واقعی نه مجازی، با کلام شیرین بیان می دارد. اما مکتب فراق از شکست و ناکامی عاشق و نرسیدن او به وصال یار با سوز و گداز به زبان ساده بیان می دارد، تفاوت دوم در چگونه گی رسیدن و نارسیدن عاشق به وصال است، البته در شیوه فراق سرایی «وحشی بافقی» از همه پر سوزتر شعر های دارد، بابا ففانی در هر دو شیوه معروفتر است. قالب شعری در این مکتب غزل است که هر بیت آن تافته جدا بافته است که تک بیت اساس کار غزل را تشکیل می دهد.

شاعران مشهور این دوره:

• لسانی شیرازی

• وحشی بافقی

• محتشم کاشانی

• مکتب ادبی هندی

سبک هندی از اوایل قرن یازدهم تا اواسط قرن دوازدهم برای مدت ۱۵۰ سال در ادبیات دری رایج بود، عدم در آمد از شعر مدحی باعث شد که شاعران جهت امرار معاش به دربار های هند روی بیاورند و در همانجا به مقام های والای ملک الشعرايي برسند، لذا سبک شعر شان به هندی مشهور شد. ویژه گی های شعر این دوره

• مدعا مثل، ارسال المثل و حسن تعلیل به افراط در شعر به کار برده می شود.

• قالب این دوره غزل و تصوف هم به حدی کمال در شعر نفوذ دارد و تک بیت هم مروج شد.

• تخیل و نازک خیالی به اوج میرسد.

• تشبیهات وهمی و خیالی و کنایه های دور از ذهن در شعر این دوره راه می یابد.

• ابهام و دشواری به شعر وارد میگردد تا جاییکه، جای معما را به خود می گیرد.

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

- رعایت ایجاز در الفاظ، جستجوی مضامین پیچیده و تعبیرات بی سابقه ، مضمون آفرینی، غرابت تشبیه ها واستعاره ها.
- سرودن تعداد زیاد شعر در بین نماینده های این مکتب معمول بود؛ چنانکه صایب دوصد هزار بیت سرود.

شاعران مشهور مکتب ادبی هندی

شاعر	دوره	سال تولد و فوت	نام اثر
میرزا عبدالقادر بیدل	اورنگزیب، جهانگیر	۱۱۳۳ - ۱۰۵۰ هـ. ق	مثنوی ها: طلسم حیرت، محیط اعظم، طور معرفت، عرفان و وصف بیرات دیوان شعر : ۹۹ هزار بیت و آثار نثری: چهار عنصر و رقعات و نکات
طالب آملی	جهانگیر	اواخر قرن دهم ۱۰۳۶ هـ. ق	ملک الشعرا دربار جهانگیر بود
کلیم کاشانی	شاه جهان	۱۰۶۱ هـ. ق	مثنوی ظفرنامه یا پادشاهنامه و هم ملک الشعرا دربار شاه جهان بود
صائب تبریزی	شاه جهان	اوایل سده یازدهم ۱۰۸۱ هـ. ق	دیوان شعر
غنی کشمیری		۱۰۴۰ - ۱۰۷۹ هـ. ق	دیوان اشعار
ناظم هروی	جهانگیر	۱۰۲۱ - ۱۰۸۳ هـ. ق	مثنوی یوسف و زلیخا
فیضی دکنی	جلال الدین اکبر	۹۵۴ - ۱۰۰۴ هـ. ق	سواطح الالهام، تفسیر بی نقطه قرآن (موارد الکلام) پنج مثنوی : مرکز ادوار، سلیمان و بلقیس، هفت کشور، نل و دمن و اکبر نامه.

الف . دوره بازگشت ادبی

در قرن دوازدهم برخی از شاعران افغانستان، ایران، هند، پاکستان و ماورالنهر بر آن شدند که به جای سرودن شعر به سبک هندی به سبک شاعران عراقی و خراسانی شعر بگویند، از همین سبب است که این دوره را باز گشت ادبی میگویند. علت این که شاعران به سبک خراسانی و عراقی علاقه نشان دادند؛ اینست که شعر سبک هندی با ابهام گویش به حد رسید که مردم عام و حتی خاص از معنی آن عاجز بودند.

شاعر	دوره	سال تولد و فوت	نام اثر
ملک الشعراء بهار	شاعر ایرانی	قرن سیزدهم	سبک شناسی در سه جلد و دیوان اشعار
اقبال لاهوری	شاعر پاکستانی	متوفی ۱۳۵۷ هـ. ق	اسرار و رموز، لاله طور، جاوید نامه، پیام شرق، ارمغان حجاز
خلیل الله خلیلی	ظاهر شاه	۱۲۸۵ - ۱۳۶۶ هـ. ق	آرامگاه بابر، سلطنت غزنویان، آثارهات، فیض قدس، نی نامه، آواره یمگان
قاری عبدالله	ملک الشعراي معاصر دوره ظاهر شاه	قرن چهاردهم	حالات شعرا، فن معانی، قواعد فارسی، ترجمه فصوص الحکم، انشاء، تذکره شعراي معاصر و دیوان اشعار
صوفی عبدالحق بیتاب	ملک الشعراي معاصر دوره ظاهر شاه	۱۲۶۵ - ۱۳۴۷ هـ. ش	دستور زبان فارسی، علم بدیع، گفتار روان در علم بیان، علم معانی، مفتاح الغموض در قافیه و عروض، دیوان بیتاب، ترجمه های متعدد آثارش
عبدالرازق فانی	شاعر قرن چهاردهم	تولد ۱۳۲۲ هـ. ش وفات ۱۳۸۶ هـ. ش	ارمغان جوانی، بارانه، ابر و آفتاب، شکست شب و دشت آینه و تصویر

شاعران مشهور دوره بازگشت ادبی

مکتب ادبی یا شعر معاصر

جریان آغاز این مکتب از اوایل دهه چهاردهم وارد ادبیات ما گردید، و آن به اینگونه که اشعاری سروده میشد که گویا از طریق ترجمه های اشعار غربی به میان آمده باشد، که وزن دارد ولی مصراع های شان مساوی نیست، بلکه کوتاه و دراز است و قافیه در این نوع شعر نظم خاص ندارد، که مبتکر این نوع شعر را نیمای یوشیچ میدانند و در کشور ما هم پیروانی دارد، چون شاعران واصف باختری، رفیع جنید، رحیم الهام و کاظم کاظمی، پرتو نادری میباشند.

البته نخستین سراینده گان شعر معاصر در افغانستان استاد خلیلی، یوسف آینه و ضیا قاریزاده است، استاد خلیل الله خلیلی با زبان پیراسته و تصاویر نو و تخیل گسترده تر دست به سرایش شعر نو زد، نخستین شکل که استاد برگزید شکلی از مستزاد بود:

شب اندر دامن کوه

درختان سبزه و انبوه

ستاره روشن و مهتاب در پرتو فشانی

شب عشق و جوانی

بچینم گل برایت

بریزم پیش پایت
حمایل سازمت از لاله های ارغوانی
چو یاقوت رمانی ...
از محمد یوسف آینه:
بادها از آسه مایی
مینشیند روی دریا
سبزه ها از خاک رسته
لاله ها بیرون زده از کوهساران
باغ و صحرا سرخ و زرد و ارغوانی
فی فروشند شور عشق و نوجوانی
ژاله ها مروارید رخشان ...

آزمون درس بیستم

پرسش های تاریخ ادبیات (بخش نظم) صنف دهم ، یازدهم و دوازدهم

۱	نام اصلی نظامی گنجوی شاعر قرن ششم در گزینه زیر ذکر شده، مشخص کنید: (۱) ابو منصور (۲) حکیم جمال الدین الیاس (۳) الیاس محمد (۴) ابوجعفر
۲	نام اصلی دقیقی بلخی شاعر قرن چهارم در گزینه های زیر چیست؟ (۱) یوسف (۲) شمس الدین (۳) ابومنصور محمد بن احمد (۴) حکیم جمال الدین
۳	دقیقی بلخی در عصر کدام یکی از فرمانرویان زنده گی می کرد؟ (۱) سامانیان (۲) غزنویان (۳) سلجوقیان (۴) طاهریان
۴	گشتاسپ نامه اثر کیست؟ (۱) نظامی (۲) سعدی (۳) فردوسی (۴) دقیقی بلخی
۵	یکی از دوره های درخشان شعر و ادب پارسی دری: (۱) دوره غزنویان (۲) دوره سامانیان (۳) دوره سلجوقیان (۴) هیچ کدام
۶	شاعری که در ۳۶۵ توسط غلامش کشته شد و شاهنامه وی ناتمام ماند: (۱) فردوسی (۲) اسدی توسی (۳) دقیقی بلخی (۴) رودکی
۷	گشتاسپ شاه آریایی که از خاندان اسپه بود، فرزند کیست؟ (۱) افراسیاب (۲) جاماسپ (۳) ارجاسپ (۴) لهراسپ
۸	نام فرزندان گشتاسپ در یکی از گزینه های زیر ذکر گردیده ، مشخص کنید؟

۹	(۱) رستم و سهراب (۲) اسفندیار و پشتون (۳) کتایون و منیژه (۴) بیژن و گیو نام اصلی سنایی غزنوی در گزینه زیر ذکر است، مشخص کنید: (۱) حکیم ابوالمجد محدود بن آدم (۲) ابو جعفر (۳) ابومنصور محمد (۴) الیاس
۱۰	بعد از مرگ امیر تیمور، بخش بزرگی از قلمرو او تحت تسلط کدام پسرش قرار گرفت؟ (۱) پسر سوم بایسنقر (۲) فرمانروایان مغولی (۳) پسر دوم (۴) پسرچهارم شاهرخ میرزا
۱۱	پایتخت تیموریان در کدام ولایت ذیل قرار داشت؟ (۱) غزنه (۲) بلخ باستان (۳) شهر باستانی هرات (۴) قندهار
۱۲	اصلاحات اقدامات تجارتي، تراکم ثروت وتأمین امنیت در خراسان در کدام دوره به وجود آمد؟ (۱) دوره تیموریان (شاهرخ میرزا) (۲) دوره سلجوقیان (سلطان سنجر) (۳) دوره غزنویان (سلطان مسعود) (۴) دوره سامانیان (نوح سامانی)
۱۳	در دوره تیموریان هرات، کتابخانه بزرگی که در آن خطاطان منشیان و متن جامع شاهنامه تهیه گردیده بود، به دستور کی اعمار گردید؟ (۱) شاهرخ میرزا (۲) گوهر شاد بیگم و بایسنقر (۳) امیر تیمور (۴) گوهر شاد بیگم
۱۴	اوج افتخار و ترقی علم و فرهنگ دوره تیموریان هرات، دو دوره فرمانروایی کدام پادشاه بود؟ (۱) شاهرخ میرزا (۲) میرزا بایسنقر (۳) سلطان حسین بایقرا و وزیرش امیرعلی شیر نوایی (۴) امیر تیموریان
۱۵	مثنوی های انیس العارفین و مقامات العارفین از سروده های: (۱) عارفی هروی (۲) هلالی چغتایی (۳) جامی (۴) قاسم انوار
۱۶	شاعری که بر عرفان پناه برد و سبکی را در شعر انتخاب کرد که بعد ها به سبک هندی معروف شد: (۱) بیدل است (۲) فیضی دکنی است (۳) صایب تبریزی است (۴) بابا ففانی است
۱۷	موسس سلسله سلاطین مغولی چه نام داشت؟ (۱) محمد اکبر (۲) شاه جهان (۳) جهانگیر (۴) ظهیر الدین محمد بابر
۱۸	نام چند تن از شاعران قرن دهم در گزینه زیر ذکر است، مشخص سازید: (۱) فیضی دکنی، عرفی، کلیم کاشانی (۲) ناصر خسرو و سنایی غزنوی (۳) فردوسی، منوچهری (۴) جامی، بیدل، امیر علی شیر نوایی

۱۹	نام اصلی و سال تولد عطار نیشاپوری در گزینه های زیر ذکر است، مشخص سازید: (۱) ابوجعفر محمد سال تولد ۶۱۴ ه.ق (۲) شیخ فرید الدین محمد سال تولد ۵۱۳ ه.ق (۳) شیخ المبارک سال تولد ۶۰۵ ه.ق (۴) ابو علی محمد سال تولد ۵۹۴ ه.ق
۲۰	شاعری که مجموعه اشعارش در حدود صد هزار بیت می رسد؟ (۱) ناصر خسرو (۲) بیدل (۳) عطار (۴) حافظ
۲۱	مشهور ترین اثر منثور عطار نیشاپوری که در شرح احوال عارفان و مکارم اخلاق شان نوشته گردیده است: (۱) نفس الانس (۲) زین الاخبار (۳) تذکره الاولیا (۴) تاریخ سیستان
۲۲	مثنوی های اسرار نامه و جوهر نامه با طبع والایی یکی از شاعران زیر سروده شده است؟ (۱) عطار نیشاپوری (۲) مولانا جلال الدین بلخی (۳) سعدی شیرازی (۴) نور الدین عبدالرحمان جامی
۲۳	شاعری ست آذربایجانی و بزرگترین اثرش خمسه می باشد: (۱) بابا فغانی (۲) نظامی گنجوی (۳) جامی (۴) قاسم انوار
۲۴	مثنوی های محزن اسرار و لیلی و مجنون با طبع والایی کدام شاعر سروده شده است؟ (۱) نظامی گنجوی (۲) جامی (۳) بیدل (۴) امیر خسرو دهلوی
۲۵	شاعر است داستان سرا که مثنوی خمسه آن به بیست و هشت هزار بیت می رسد: (۱) ابوسعید ابوالخیر (۲) جامی هروی (۳) سعدی شیرازی (۴) نظامی گنجوی
۲۶	مثنوی های سنایی غزنوی در یکی از گزینه های زیر است: (۱) اسرار نامه، خسرونامه (۲) حدیقه الحقیقه، سیر العباد الی المعاد (۳) بهارستان و جواهر نامه (۴) ۱ و ۲ درست است
۲۷	کارنامه بلخ اثر کیست؟ (۱) سنایی غزنوی (۲) مولانا جلال الدین بلخی (۳) اسماعیل بلخی (۴) عطار نیشاپوری
۲۸	مثنوی های عقل نامه و عشق نامه با طبع والایی یکی از شاعران معروف سروده شده است؟ (۱) جامی هروی (۲) سنایی غزنوی (۳) بیدل (۴) امیر خسرو دهلوی
۲۹	حکیم سنایی غزنوی در یکی از قرن های زیر می زیست؟

۱) قرن هفتم ه.ق	۲) قرن نهم ه.ق	
۳) قرن پنجم ه.ق	۴) قرن ششم ه.ق	
۳۰	در سده های ۹ و ۱۰، شاعران در غزل و قصیده از کدام شاعران تقلید می کردند؟ ۱) در غزل از حافظ، سعدی و مولانا و در قصیده از رودکی ۲) در قصیده از منوچهری و در غزل از جامی و سعدی ۳) در قصیده از فرخی، ظهیر فاریابی و انوری ۴) ۱ و ۳ درست است	
۳۱	جامی «هفت اورنگ» و «بهارستان» را به تقلید از چه آثاری نگاشت؟ ۱) مثنوی معنوی مولانا و منطق الطیر عطار ۲) خمسه نظامی و گلستان سعدی ۳) خمسه نظامی و روشنایی نامه ناصر خسرو ۴) خمسه امیر خسرو دهلوی، پریشان قاآنی	
۳۲	یکی از شاعران قرن دهم که مثنوی های محزن الاسرار و خسرو و شیرین نظامی را استقبال نموده است:	
۳۳	۱) جامی هروی ۲) عرفی شیرازی ۳) بابا فغانی ۴) امیر علی شیر نوایی یکی از گزینه های زیر در مورد تیمور صحیح است؟ ۱) در سال ۷۲۱ تولد در شهر بخارا از نژاد ترک ۲) در سال ۷۴۰ تولد از نژاد ترک ۳) در سال ۷۰۲ در شهر سمرقند تولد پسر تور آغای از قبیله برلاس ترک ۴) در شهر سمرقند تولد از قبیله برلاس پسر تموچین ترخان در دربار تیموریان به چه کسی گفته می شد؟ ۱) به جای امیر فرمان می داد ۲) وزیر دربار تیموریان بود ۳) می توانست بدون اجازه به دربار رود و محصول و مالیات نپردازد ۴) به دهقانان با صلاحیت تر خان می گفتند	
۳۴		
۳۵	در کدام گزینه نام شاعران معروف قرن نهم و دهم ذکر گردیده است؟ ۱) سعدی، حافظ، جامی، مولانا ۲) فردوسی، سنایی، ناصر خسرو ۳) امیر علی شیر نوایی، جامی، عارفی هروی، هلالی ۴) بابا فغانی، بیدل، صایب و واصل کابلی	
۳۶	مثنوی «هفت آورنگ» از کدام شاعر است؟	

۳۷	(۱) سعدی در کدام گزینه، سه بخش از هفت اورنگ جامی ذکر گردیده است؟ (۱) اسرار نامه، روشنایی نامه، محزن الاسرار (۲) سلسله الذهب، سلامان و ابسال و تحفه الاحرار (۳) یوسف زلیخا، لیلی و مجنون و هفت پیکر (۴) مثنوی عرفان، مطلع النوار و تحفه الابرار	(۲) جامی (۳) امیر خسرو (۴) عطار
۳۸	مثنوی های سبجہ الابرار، یوسف زلیخا و خرد نامه اسکندری با طبع والایی کدام شاعر سروده شده است؟ (۱) عطار نیشاپوری (۲) نظامی (۳) امیر خسرو دهلوی (۴) جامی	(۲) نظامی (۳) امیر خسرو دهلوی (۴) جامی
۳۹	در کدام گزینه، هر سه اثر از مولوی است؟ (۱) مختار نامه، مصیبت نامه، منشآت (۲) دیوان کبیر، مکاتیب، هفت اورنگ (۳) فیه ما فیه، مثنوی معنوی، کلیات شمس (۴) شطحیات، مجالس سبعه، نی نامه «سلطان العلما» لقب کدام گزینه است؟	(۲) نظامی (۳) امیر خسرو دهلوی (۴) جامی
۴۰	(۱) مولوی (۲) سلطان ولد (۳) برهان الدین محقق (۴) بها الدین ولد مولانا جلال الدین بلخی، کتاب «مثنوی معنوی» را به خواش چه کسی تالیف نمود؟	(۲) سلطان ولد (۳) برهان الدین محقق (۴) بها الدین ولد
۴۱	(۱) سلطان ولد (۲) صلاح الدین زرکوب (۳) حسام الدین چلی (۴) مریدانش	(۲) سلطان ولد (۳) حسام الدین چلی (۴) مریدانش
۴۲	اولین کسی که پس از وفات پدر مولانا جلال الدین، به تربیت و ارشاد وی پرداخت، کی بود؟ (۱) صلاح الدین زرکوب (۲) شمس تبریزی (۳) برهان الدین محقق (۴) حسام الدین چلی	(۲) شمس تبریزی (۳) برهان الدین محقق (۴) حسام الدین چلی
۴۳	بزرگترین شاهکار عرفانی مثنوی مولانا جلال الدین در چند بیت و چند دفتر سروده شده است؟ (۱) در بیست و شش هزار بیت و شش دفتر (۲) در بیست هزار بیت و سه دفتر (۳) در بیست و هفت هزار بیت و شش دفتر (۴) در شصت هزار بیت و چهار دفتر	(۲) شمس تبریزی (۳) برهان الدین محقق (۴) حسام الدین چلی
۴۴	مولانا جلال الدین در کدام سال تولد یافته و در کدام سال وفات نموده است؟ (۱) در سال ۶۰۴ در بلخ تولد و در سال ۶۷۲ در قونیه وفات نموده است (۲) در سال ۶۰۴ تولد و در سال ۷۰۵ وفات نموده است	(۲) سلطان ولد (۳) حسام الدین چلی (۴) مریدانش

۳) در سال ۶۶۴ تولد و در سال ۷۴۲ وفات نموده است ۴) در سال ۷۱۴ تولد و در سال ۷۸۹ وفات نموده است	
۴۵ شمس تبریزی صوفی شوریده حال در کدام سال در دنیای مولانا آمد و حالات وی را دگرگون کرد؟ (۱) ۶۸۱ هـ (۲) ۷۱۲ هـ (۳) ۶۴۲ هـ (۴) ۷۴۲ هـ	
۴۶ پروین اعتصامی قصاید خود را در چه سبکی و به پیروی از کدام شاعر می سرود؟ (۱) تلفیقی از سبک خراسانی و عراقی و پیرو قصاید سنایی (۲) در سبک خراسانی و به پیروی از قصاید ناصر خسرو بلخی (۳) در سبک هندی به پیروی از بیدل (۴) در سبک عراقی به پیروی از حافظ	
۴۷ کدام گزینه در مورد شعر پروین اعتصامی صحیح است؟ (۱) قطعه ها و مثنوی و غزل را به زبان ساده و روان می سرود (۲) اکثر غزل های او رنگ سخن عراقی را دارد (۳) به سبک صایب و فیضی دکنی شعر می سرود (۴) ۱ و ۲	
۴۸ نخستین دفتر شعر پروین اعتصامی در کدام سال به همت کی به چاپ رسید؟ (۱) در سال ۱۳۹۰ هـ به همت پدرش (۲) در سال ۱۳۱۱ هـ به همت خودش (۳) در سال ۱۳۲۸ هـ به همت مردم (۴) در سال ۱۳۱۴ هـ به همت برادرش	
۴۹ پروین اعتصامی در سرودن کدام قالب شعری نام آور است؟ (۱) قصیده (۲) قطعه (۳) مثنوی (۴) غزل	
۵۰ سال تولد و وفات پروین اعتصامی در گزینه های زیر ذکر است، مشخص سازید: (۱) تولد ۱۲۸۵ وفات ۱۳۲۰ در شهر قم (۲) تولد ۱۲۹۰ وفات ۱۳۴۰ در تهران (۳) تولد ۱۲۹۴ وفات ۱۳۴۸ در ایران (۴) هیچ کدام	
۵۱ پروین اعتصامی در چند ساله گی به سرودن شعر آغاز کرد؟ (۱) ده ساله گی (۲) پانزده ساله گی (۳) سیزده ساله گی (۴) بیست ساله گی	
۵۲ نام های تاریخی بلخ در یکی از گزینه ها ذکر گردیده، مشخص سازید: (۱) ام البلاد، مرکز تمدن اسلامی (۲) ام البلاد، قبه الاسلام، بلخ بامی، شهر شاهان (۳) بام دنیا، مادر شهر ها (۴) بلخ بامی، هری، هریوا، پامیر	
۵۳ در یکی از گزینه های زیر نام پادشاهان قدیم بلخ ذکر شده، مشخص سازید: (۱) آل کرت، غوریان، تیموریان (۲) غزنویان، صفاریان، سامانیان	

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۵۴	۳) پیشدادیان، کیانیان، اسپه (۴) ۱ و ۲ درست است
۵۵	در یکی از گزینه ها مرکز و آغازگر زبان اوستایی و هم زادگاه زردشت ذکر شده است؟ (۱) مرکز بلخ و زادگاه زردشت بلخ (۲) مرکز هرات زادگاه غزنی (۳) مرکز بلخ و زاگاه زردشت هرات (۴) هیچ کدام
۵۶	یکی از گزینه ها در مورد (بلخ) صحیح است؟ (۱) بلخ مرکز مدنیت گر یک و بود یک بود (۲) بلخ با واژه بها کری ویدی رابطه داشته و در زبان یونانی باکتريا گردید (۳) بلخ مرکز غوری ها و طاهریان بود (۴) ۱ و ۲
۵۷	اولین حمله مسلمانان در کدام سال به سرکرده گی کی صورت گرفت؟ (۱) در سال ۶۶۲ م (۳۹هـ) به سرکرده گی خلیفه سوم (۲) در سال ۶۵۲ م (۳۲ هـ) به سرکرده گی احنف بن قیس (۳) در سال ۶۴۹ م (۲۸ هـ) به سرکرده گی عبدالله (۴) هیچ کدام
۵۸	در کدام سال پایتخت خراسان بلخ گردید این انتقال مرکز از مرو به بلخ توسط کی انجام شد؟ (۱) در سال ۴۲۰ هـ.ق توسط نصر بن احمد (۲) در سال ۱۲۰ هـ.ق توسط طارق (۳) در سال ۱۱۸ هـ.ق توسط اسد بن عبدالله قسری (۴) در سال ۱۳۸ هـ.ق توسط سامان خدا
۵۹	در یکی از گزینه ها اولین و آخرین سلسله شاهان پیشدادی ذکر شده است؟ (۱) اولین کیومرث و آخرین گرشاسپ (۲) اولین جمشید (یما) لهراسب (۳) اولین یما و آخرین اسفند یار (۴) اولین منوچهر و آخرین کیکاوس زادگاه و سال تولد شاه عبدالله یمگی در گزینه های زیر ذکر است: (۱) در سال ۳۱۰۹ هـ.ش در بدخشان (۲) در سال ۱۲۹۱ هـ.ش در جرم بدخشان (۳) در سال ۱۲۸۹ هـ.ش در فیض آباد بدخشان (۴) در سال ۱۳۰۱ هـ.ش در یمگان بدخشان
۶۰	یکی از گزینه های زیر در مورد شاه عبدالله یمگی درست است، مشخص کنید: (۱) در سال ۱۳۱۶ ش صدراعظم کشور اورا به کابل فراخواند (۲) عضو انجمن ادبی کابل بود و بعد در اثر مریضی سرطان فوت کرد (۳) در سال ۱۳۲۷ وفات نمود (۴) همه موارد
۶۱	کتاب های «ارمغان بدخشان» و «تاریخ یفتلی ها» به خامه یکی از نویسنده گان زیر نوشته شده است: (۱) عبدالحی حبیبی (۲) شاه عبدالله یمگی بدخشی (۳) جمشید شعله (۴) پوهاند رحیم الهام
۶۲	در کتاب «فرهنگ علما و فقهای افغانستان» شاه عبدالله یمگی از چند تن شاعران و پیشوایان مذهبی نام برده است؟

۳۲۴ (۱)	۴۰۰ (۲)	۳۳۸ (۳)	۲۸۵ (۴)
۶۳	معزی شاعر کدام قرن و در دربار یکی از شاهان می زیست؟ (۱) شاعر قرن پنجم و در دربار معزالدین ملکشاه بن آلپ ارسلان (۲) شاعر قرن پنجم در دربار جلال الدین ملکشاه (۳) شاعر قرن ششم در دربار بهرامشاه غزنوی (۴) شاعر قرن هفتم در دربار آل زیار		
۶۴	نام اصلی امیر معزی در یکی از گزینه ها ذکر گردیده، مشخص کنید: (۱) ابو داود محمد (۲) ابو علی بن محمد (۳) ابو جعفر محمد (۴) امیر الشعرا ابو عبدالله محمد		
۶۵	کدام گزینه در مورد امیر معزی صحیح است؟ (۱) لقب امیر را ملک شاه برای معزی داده است (۲) تخلص به نسبت انتسابش به اجداد وی است (۳) شاعر دوره سلجوقی است و معزی به علت انتسابش به دربار معزالدین است (۴) ۱ و ۳ درست است		
۶۶	نام اصلی حکیم عمر خیام در گزینه های زیر ذکر است: (۱) حکیم محمد الیاس (۲) حکیم ابو الفتح عمر بن ابراهیم (۳) حکیم ابوالمجد محدود (۴) ابو محمد بن احمد		
۶۷	حکیم عمر خیام شاعر و ریاضی دان کدام قرن است؟ (۱) اواخر قرن ششم (۲) قرن پنجم (۳) اوایل قرن هفتم (۴) اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم		
۶۸	نظامی گنجوی با یکی از شاعران زیر همعصر بوده است: (۱) مولانا جلال الدین بلخی (۲) خاقانی (۳) حافظ شیرازی (۴) ناصر خسرو بلخی		
۶۹	سال تولد و وفات نظامی گنجوی در گزینه های زیر ذکر است، مشخص کنید: (۱) ۵۴۸ تولد و در سال ۶۱۰ هـ وفات نموده است (۲) ۵۳۲ تولد و در سال ۶۱۰ هـ وفات نموده است (۳) ۶۱۴ تولد و در سال ۷۰۴ هـ وفات نموده است (۴) ۵۳۰ تولد و در سال ۶۱۴ هـ وفات نموده است		
۷۰	کدام گزینه در مورد کتاب «آمر بی صلاحیت» عبدالرازق فانی درست است؟ (۱) موضوعات حماسی است (۲) پند و اندرز است (۳) مسایل فلسفی و منطق است (۴) مجموعه طنز است		
۷۱	در یکی از گزینه های زیر نام سه مجموعه شعری عبدالرازق فانی آمده است، مشخص سازید:		

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۲) غزل های ستاده دار، اشک ها، لبخند ها ۲) دیدار با آفتاب، شکست شب، راه دراز ۳) صدای پای شب، تن برهنه آب، کوچه ما ۴) ارمغان جوانی، بارانه، ابر و آفتاب	
۷۲ در یکی از گزینه ها مجموعه شعری عبدالرازق فانی ذکر است، مشخص کنید: ۱) شکست شب ۲) دشت آینه ۳) تصویر ۴) همه موارد	
۷۳ سال تولد و وفات عبدالرازق فانی در یکی از گزینه های زیر ذکر است؟ ۱) تولد در سال ۱۳۰۱ و وفات در سال ۱۳۶۲ ۲) تولد در سال ۱۳۲۲ و وفات در سال ۱۳۸۶ ۳) تولد در سال ۱۳۰۱ و وفات در سال ۱۳۶۰ ۴) تولد در سال ۱۳۴۶ و وفات در سال ۱۳۸۹	
۷۴ «سالار پیغمبران» از سروده های یکی از شاعران معاصر کشور ماست؟ ۱) لطیف ناظمی ۲) قهار عاصی ۳) عبدالرازق فانی ۴) جمشید شعله	
۷۵ نام اصلی سعدی شیرازی در یکی از گزینه های زیر ذکر است، مشخص سازید: ۱) مشرف الدین مصلح ۲) حکیم جمال الدین ۳) شیخ فرید الدین ۴) ابو جعفر	
۷۶ سعدی در آوان جوانی به کجا جهت کسب علوم رفت؟ ۱) قونیه (مدرسه سلطان ولد) ۲) سوره ۳) هندوستان ۴) عراق (مدرسه نظامیه)	
۷۷ سعدی شیرازی کتاب گلستان را در کدام سال تصنیف کرد؟ ۱) ۶۹۸ هـ. ق ۲) ۶۵۶ هـ. ق ۳) ۶۵۵ هـ. ق ۴) ۷۴۲ هـ. ق	
۷۸ سعدی شاعر کدام قرن است؟ ۱) نهم ۲) هشتم ۳) هفتم ۴) ششم	
۷۹ مهارت سعدی در سرودن کدام نوع شعر است؟ ۱) در غزل عرفانی ۲) در رباعیات فلسفی ۳) در قصیده مدحی ۴) در غزل عاشقانه و عارفانه	
۸۰ دوره تیموریان را به ویژه عصر سلطان حسین بایقرا را گویند. ۱) عصر بیداری ۲) رنسانس شرق ۳) روشنگری در علوم فلسفی ۴) صفحه تاریک تاریخ	
۸۱ میان مکتب ادبی عراقی و هندی دوره متوسطی در قرن دهم پدید آمد، که به نام مکتب و یاد می شود. ۱) بازگشت معاصر ۲) معاصر و وصال ۳) خراسان و معاصر ۴) وصال و فراق	
۸۲ از نامدار ترین چهره ها و نمایانگر برجسته مکتب «فراق» کیست؟ ۱) هلالی ۲) هاتفی ۳) وحشی بافقی ۴) صایب تبریزی	
۸۳ شعر وصال در قرن دهم توسط کدام شاعران به وجود آمد؟ ۱) وحشی بافقی، قاسم انوار، جامی	

۲) وحشی بافقی، هلالی چغتایی، اهلی شیرازی به ویژه بابا فغانی ۳) سعدی، حافظ، مولانا ۴) هلالی، فیضی دکنی، صایب	
۸۴ بعد از پیشرفت و غنای مکتب وصال و فراق به ویژه به وسیله بابا فغانی سبب شد تا مکتب دیگری پدید بیاید به نام: ۱) هندی ۲) عراقی ۳) خراسانی ۴) بازگشت ادبی و معاصر یکی از گزینه های زیر از ویژه گیهای مکتب هندی نمی باشد:	
۸۵ ۱) در این مکتب تک بیت اساس غزل است و هر بیت مفاهیم مشخص را بیان می کند ۲) صور خیال با ایجاز ابهام و کنایه و استعاره های بدیع کاربرد دارد ۳) طبیعت گرایی و واقع گرایی در شعر به کثرت دیده می شود ۴) پیچیده گی و کثرت صور خیال معنای کلام را مشکل گردانیده است	
۸۶ یکی از پیشگامان مکتب هندی است: ۱) سنایی غزنوی ۲) بابا فغانی ۳) جامی هروی ۴) میرزا عبدالقادر بیدل	
۸۷ در یکی از گزینه های زیر شاعران مکتب هندی ذکر گردیده، مشخص کنید: ۱) عرفی شیرازی، طالب آملی، حزین لاهیجی، فیضی دکنی ۲) بابا فغانی، جامی، سنایی، بیدل ۳) کلیم کاشانی، صایب تبریزی، غنی کشمیری ۴) او ۳ درست است	
۸۸ شاعران که در دربار تیمور شاه در کابل حلقه ادبی را تشکیل داده بودند و به طرز بیدل شعر می سرودند: ۱) احمد شاه ابدالی، تیمور شاه و واصل کابل ۲) میر هوتک افغان، لعل محمد عاجز، تیمور شاه ۳) رازق فانی، خلیلی و محمود طرزی ۴) بیرنگ کوهدامنی، آرین پور	
۸۹ در قرن های ۱۱ تا نیمه قرن ۱۲ هجری خراسان از جانب قدرت های همسایه به چند حوزه مختلف تقسیم شده بود؟ ۱) سه ۲) چهار ۳) پنج ۴) دو	
۹۰ کدام گزینه برای کامل کردن فقره زیر مناسب تر است؟ «تفاوت های مکتب وصال و فراق، نه در شیوه های بیان است.» ۱) بلکه در چگونه گی رسیدن و نارسیدن یکجا نشدن عاشق ۲) در محتوا و ماهیت شعر ۳) بلکه در چگونه گی رسیدن و نارسیدن عاشق به وصال است. ۴) در مراحل سیر عاشق نسبت به معشوق	
۹۱ مثنوی «پاروپامیزاد» از سروده های کیست؟	

۱) عبدالعلی مستغنی ۳) عبدالرحمان پژواک	۲) عبدالقهار عاصی ۴) قاری عبدالله	
۹۲	سال وفات و تولد عبدالرحمان پژواک در زیر ذکر است، مشخص کنید: (۱) در سال ۱۲۹۶ تولد و در سال ۱۳۷۴ وفات نمود (۲) در سال ۱۲۶۰ تولد و در سال ۱۳۳۰ وفات نمود (۳) در سال ۱۲۴۰ تولد و در سال ۱۳۱۰ وفات نمود (۴) در سال ۱۲۹۸ تولد و در سال ۱۳۶۹ وفات نمود	
۹۳	یکی از گزینه های زیر در مورد ارستو صحیح است: (۱) شاگرد سقراط و معلم فارابی بود (۲) شاگرد افلاتون و معلم اسکندر مقدونی بود (۳) فیلسوف یونانی که بعد از میلاد می زیست (۴) هیچ کدام	
۹۴	سعدی کتاب «بوستان» یا «سعدی نامه» را در کدام سال به نظم در آورد؟ (۱) ۶۶۶ ه.ق (۲) ۶۵۵ ه.ق (۳) ۶۷۹ ه.ق (۴) ۷۲۱ ه.ق	
۹۵	سعدی بعد از سپری نموده سفر های زیاد در زمان کی و در کدام قرن به شیراز بازگشت نمود؟ (۱) در اوایل قرن هفتم در زمان آل بویه (۲) در اواخر قرن هفتم در زمان آل زیار (۳) در قرن هشتم در زمان سلجوقیان (۴) در اواسط قرن هفتم در زمان سلطان اتابیک ابوبکر بن سعد زنگی	
۹۶	کتاب گلستان سعدی در چند باب تصنیف گردیده است؟ (۱) شش باب (۲) دوازده باب (۳) هشت باب (۴) چهار باب	
۹۷	میرزا عبدالقادر بیدل در کجا و در کدام سال چشم به جهان گشود؟ (۱) در شهر دهلی هندوستان در سال ۱۰۶۸ ه.ق (۲) در شهر عظیم آباد پتنه هندوستان در سال ۱۰۵۴ ه.ق (۳) در بدخشان افغانستان در سال ۱۱۲۴ ه.ق (۴) در شهر ممبئی هندوستان در سال ۱۰۵۶ ه.ق	
۹۸	میرزا قلندرکه خود از صوفیان با صفا بود، چه نسبت با بیدل داشت؟ (۱) مامایش بود (۲) پدرش بود (۳) برادر و استادش بود (۴) کاکایش بود	
۹۹	میرزا عبدالقادر بیدل در چند ساله گی پدرش را از دست داد؟ (۱) در چهارونیم ساله گی (۲) در هشت ساله گی (۳) در شش ساله گی (۴) در پنج ساله گی	
۱۰۰	نام دو تن از اشخاص که در زنده گی بیدل تاثیر عمیق داشت و از جمله مهمترین وقایع زنده گیش به شمار می رود، در گزینه های زیر ذکر است، مشخص سازید: (۱) میرزا ظریف و میرزا قلندر (۲) شاه قاسم هوالهی و شاه کابلی	

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف دوازدهم

۳) شاه جهان و ارونگزیب	
۴) میرزا عبدالخالق و شهزاده اعظم شاه	

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۲	۳	۱	۴	۲	۳	۴	۲	۱	۴	۳
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۱	۲	۳	۴	۴	۴	۱	۲	۳	۳	۱
پرسش	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳
پاسخ	۲	۱	۴	۲	۱	۲	۴	۴	۲	۲	۳
پرسش	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴
پاسخ	۳	۳	۲	۲	۴	۳	۴	۳	۳	۱	۱
پرسش	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵
پاسخ	۳	۲	۴	۴	۲	۱	۱	۲	۳	۱	۴
پرسش	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶
پاسخ	۲	۳	۱	۴	۱	۲	۱	۱	۴	۴	۲
پرسش	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷
پاسخ	۴	۲	۴	۴	۴	۴	۲	۳	۱	۴	۲
پرسش	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸
پاسخ	۳	۴	۲	۴	۳	۲	۱	۳	۴	۴	۲
پرسش	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹
پاسخ	۱	۳	۱	۲	۲	۲	۴	۳	۲	۴	۱
پرسش	۱۰۰										
پاسخ	۲										

درس بیست و یکم

انواع سبک نثر پارسی دری

نثر در لغت به معنی پراکنده، سخن پاشیده و غیر منظوم برخلاف نظم و در اصطلاح سخنی است که مقید به وزن و قافیه نباشد.

از این که نثر از قید وزن و قافیه و بحور عروضی و حتا در بعضی موارد از تخیلات شاعرانه عاری است. وسعت نگارش برای بیان هرگونه فکری مناسب تر از کلام منظوم است. روی همین علت نویسندگان انواع دانش های بشری چون فلسفه، روانشناسی، سیاست، جامعه شناسی، طبابت، تاریخ و ... را در قالب نثر به رشته تحریر میآورند.

نویسندگان در مقاطع خاص زمانی روش به خصوص در نگارش دارند و شیوه کار برد واژه ها و آرای بیانی شان متفاوت است، بدان لحاظ نثر پارسی دری به اقسام زیر تقسیم میشود:

۱. نثر ساده و مرسل

مرسل در لغت به معنای رها شده و آزاد بوده و به نثری گفته میشود که از صنایع لفظی و معنوی و سجع عاری باشد و نویسندگان این نثر مقاصد خود را در کمال ساده گی و بی پیرایه گی می نگارند و از استعمال واژه های عربی و مهجور اجتناب می نمایند، این نثر از سال ۳۰۰ - ۴۳۲ هـ. ق یعنی از زمان اقتدار سامانیان تا پایان دوره نخست غزنویان بین نویسندگان مروج بوده است و دوره دوم از سال ۴۳۲ - ۵۵۰ دوره غزنویان و سلجوقیان را در بر می گیرد.

نویسندگان و آثار که به سبک ساده و مرسل نگاشته شده است.

نویسنده	دوره	نام اثر	محتوا
ابوعلی سینا	سامانیان و زنویان	آثار به زبان پارسی دری؛ دانشنامه علایی، نبضیه، قراضه به زبان عربی: شفا، قانون	طبی، فلسفی
ابوالفضل بیهقی	تولد ۳۸۵ هـ. ق وفات ۴۷۰ هـ. ق غزنویان	تاریخ بیهقی و نیز به نامهای (تاریخ آل سبکتگین، تاریخ مسعودی) زینت الکتاب (سی جلد) بوده است که ال قسمتی از دوره غزنویان باقی مانده است	تاریخی، تاریخ زنویان
ناصر خسرو بلخی	غزنویان	سفرنامه، زادالمسافرین، اخوان الاخوان	تاریخی و فلسفی و دینی
امام محمد غزالی	تولد ۴۵۰ هـ. وفات ۵۰۵ هـ.	کیمیای سعادت، نصیحه الملوک و احیاء العلوم الدین، جواهر القرآن	عرفانی - اخلاقی

نویسنده گی، اعری، نجوم و طب که به اسلوب نگارش ساده، سلیس و روان گاشته شده است	چهار مقاله عروضی (مجمع النوادر)	متوفا ۵۶۰ هـ در سال ۵۵۱ - ۵۵۲ تالیف شده است	نظامی عروضی سمرقندی
تاریخی و اخلاقی	سیاستنامه (سیرالملوک) به دستور ملک شاه سلجوقی تالیف شده است	۴۰۸ - ۴۸۵ هـ. دوره سلجوقیان	قوام الدین ابوعلی حسن ملقب به نظام الملک
تعلیمی - اخلاقی	قابوسنامه (۴۴ باب)	۴۷۵ هـ برای فرزندش نوشت	عنصرالمعالی (امیر کیکاووس بن وشمگیر)
تاریخی، عرفانی	تذکره الاولیا	قرن هفتم هـ.	عطار نیشاپوری

۲. نثر مصنوع و متکلف

این نثر دو گونه است:

الف) نثر مسجع یا موزون

به نثری اطلاق می شود که در آن جمله های قرینه، دارای سجع باشند، در این نوع از نثر نویسنده، واژه های هموزنی را به نام سجع

(همانند قافیه در شعر) به کار می برد و جمله های نوشته خویش را با قرینه سازی آهنگین می کند. این نثر دوره دوم غزنویان، دوره اول سلجوقیان، دوره غوریان و خوارزمشاهیان را دربر می گیرد. سال های این گونه نثر نویسی از سال ۵۵۰ - ۹۳۰ هـ می باشد، اگر چه نثر مسجع را برای اولین بار خواجه عبدالله انصاری پیشاپیش گسترش داده بود، اما در قرن پنجم مورد استقبال واقع نشد که بعد توسط سعدی شیرازی به حد پخته گی رسید. نام نویسنده گان و آثار که به سبک مسجع نگاشته شده است.

نویسنده	دوره	نام اثر	محتوا
خواجه عبدالله انصاری (پیرهرات)	تولد ۳۹۶ - ۴۸۱ معاصر امیر ارسلان سلجوقی	مناجاتنامه، کشفالاسرار، زادالعارفین، کنزالسالكین، قلندرنامه، طبقات الصوفیه، صدمیدان، منازل السائرین، رساله دل و جان	عرفانی
شیخ مشرف الدین مصلح (سعدی شیرازی)	تولد ۶۰۶ هـ. و ۶۹۱ فوت نموده است. در دوره ابوبکر بن سعد	گلستان به نثر مسجع در سال ۶۵۶ تصنیف شده است، بوستان که در قالب	کتاب گلستان سعدی هشت باب دارد ۱- در سیرت پادشاهان

بخش سوم زبان و ادبیات پارسی دری کانکوری صنف یازدهم

۲- در اخلاق درویشان ۳- در فضیلت قناعت ۴- در فواید خاموشی ۵- در عشق و جوانی ۶- در ضعف و پیری ۷- در تأثر تربیت ۸- در آداب صحبت نفحات الانس در بیان حالات عرفا، بهارستان که به سبک گلستان سعدی سروده شده است هشت روضه دارد، روضه نخست ذکر مشایخ، روضه دوم متضمن حکم و مواعظ، روضه سوم اسرار حکومت، روضه چهارم در باره بخشش، روضه پنجم در تقریر آل عشق عاشقان، روضه ششم مطایبات و لطایف، روضه هفتم شعر و احوال شاعران، روضه هشتم حکایات چند از زبان حیوانات	مثنوی سروده شده در سال ۶۵۵ به نظم نگاشته شده است	زنگی	نورالدین عبدالرحمان جامی
		قرن نهم دوره یموریان معاصر به سلطان حسین بایقرا و امیر علی شیر نوایی	

(ب) نثر متکلف یا فنی

در این گونه نثر دراز نویسی و خیال پردازی و آوردن واژه های مترادف معمول می شود و نثر خیلی دشوار و متکلف که سرشار از واژه های بیگانه عربی، ترکی و مغولی با آرایه های بدیعی و بیانی است نثر را به جانب شعر که محل هنرنمایی گوینده است، متمایل می سازد. این نوع نثر در سده ششم رویکار آمد و بیشتر از دو صد سال دوام کرد و آغازگر نثر متکلف و فنی را نصرالله منشی، دبیر دوره غزنویان میدانند.

نویسنده گان و آثار که به سبک متکلف یا فنی نگاشته شده است.

نویسنده	دوره	نام اثر	محتوا
ابوالمعالی نصرالله منشی	بهرام شاه غزنوی	کلیله و دمنه: تمثیل از زبان حیوانات است که در اصل به زبان سانسکریت هندی بود که بعد توسط برزویه طبیب به پهلوی ترجمه شد و بعدا عبدالله مقفع آنرا به عربی ترجمه کرد و در زمان بهرام شاه غزنوی توسط ابوالمعالی نصرالله منشی به زبان پارسی دری ترجمه گردید که صورت منظوم آنرا رودکی هم مد نظر گرفته که در عصر ما میر بهادر واصفی کلیله و دمنه را در سال ۱۳۸۴ به نظم کشیده است.	تعلیمی و تمثیلی
شمس قیس رازی	در ۶۱۴ نوشته شده است. وره سعد بن زنگی بن مودود	المعجم فی معاییر اشعارالعجم	ادبی (فنون) بلاغت و وزن (شعر)
نورالدین محمد عوفی	اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم هـ. دوره سلجوقیان	لباب الالباب، جوامع الحکایات	تاریخی
ملا حسین واعظ کاشفی	قرن نهم هـ. دوره تیموریان سلطان حسین بایقرا	روضه الشهداء، اخلاق محسنی، انوارسهمیلی، جواهرالتفسیر، بدایع الافکار فی صنایع الاشعار	عرفانی، تاریخی و بلاغی ادبی
دولتشاه سمرقندی	در سال ۸۹۲ هـ. نوشته شده است. دوره تیموریان	تذکره الشعرا	تاریخی
غیاث الدین بن همام الدین خواندمیر ظهیرالدین محمد بابر شاه	قرن دهم (دوره تیموریان)	حبیب السیر	تاریخی
بنیاد ذار سلسله گرگانیان هند است	تولد ۸۸۷ هـ وفات ۱۵۳۰ م	بابرنامه	تاریخی

۳. نثر ساده و جدید

این نثر از سال ۱۳۱۹ هـ. ق مطابق ۱۲۸۰ خورشیدی یعنی از زمان امیر حبیب الله خان تا امروز را در بر می گیرد، در این دوره باز نثر ساده و روان مروج می گردد و کار ترجمه مقاله ها از زبان اروپایی آغاز می گردد.

در این دوره نهضت مشروطه خواهی فعالیت های خویش را شروع می نماید و ادبیات پارسی دری را بازندگی اجتماعی نزدیک می سازد و این عامل باعث به وجود آمدن ادبیات ملی می گردد. نشر جریده هایی چون سراج الاخبار، پژوهش های ادبی، تاریخ نگاری و رمان نویسی، از جمله فعالیت های بارز این دور محسوب می گردد.

البته نثر شکسته که نوشتار به زبان محاوره و گفتگوی معمولی مردم عام است در این دوره آغاز می گردد و زیادتیر نمونه های آن در داستان های اکرم عثمان، رهنورد زیراب دیده می شود. نویسندگان و آثار که به سبک ساده و جدید نگاشته شده است:

نویسنده	دوره	نام اثر	محتوا
ملا فیض محمد کاتب هزاره ملقبه (بیهقی ثانی)	تولد در ۱۲۳۹ در غزنی وفات در ۱۳۰۹ هـ. ش تاریخ نگار	سراج التواریخ، تحفه الحبیب، فیضی از فیوضات، تاریخ عصر امانیه، وقایع افغانستان، استقلال افغانستان، تاریخ حکمای متقدمین	تاریخی
مولانا خال محمد خسته	تولد در ۱۲۸۱ هـ. ش در دهکده دهباز ختلان تاجکستانوفات در ۱۳۵۲ هـ. ش تذکره نگار	معاصرین سخنور، خمستان، نظمالحیات، رمز حیات ضرب المثلها، دبیرستان بلخ، موسیقی دانان و کارستان بلخ، یاد از رفته گان، عقد ثریا، تذکره خطاطان، تذکره هنگاران، نفوذ دانش	تاریخی، ادبی
محمودطرزی ملقبه (پدر ژورنالیزم)	نویسنده و روزنامه نگار دوره امیر حبیب الله و امان الله خان تولد غزنی ۱۲۹۱ هـ. وفات ۱۳۲۷ هـ. ق	سراج الاخبار، از هر دهن سخنی و از هر چمن سمنی، سیاحت بر دور زمین در هشتاد روز، سیاحت در جو هوا، روضه حکم، سیاحت در زیر بحر، جزیره پنهان، مختصر جغرافیای عمومی، ترجمه جنگر و سوجاپان، ادبدرفن ...	
غلام محیی الدین انیس	دوره امیرحبیب الله خان	روزنامه انیس، ندای طلبه یا حقوق ملت، بحران و نجات	تاریخی، اجتماعی وادبی
روح افزا و اسماء محمد حسین	به همکاری ملکه ثریا	ارشاد النسوان جهاد اکبر نخستین ناول ملت افغانستان	

نجیب الله تو روايا عبد القادر افندی	فرزند رویگر تصویر عبرت		
جمشید شعله	تولد در ۱۲۸۷ هـ.ش در چاه آب تخار وفات ۱۳۷۴ هـ.ش دوره ظاهرشاه	تاریخ پهلوانان چاه آب، یاد داشتهای زندان، جهاد ملت بخارا، حوادث لقی در شمال هندوکش تفسیر سوره و العصر، تاریخادبیات بدخشان.	تاریخی و سیاسی و ادبی
عبدالحی حبیبی	تولد در ۱۲۸۹ هـ.ش در کندهار؛ وفات ۱۳۶۳ هـ.ش تاریخ نگار دوره ظاهرشاه	تاریخ خط درافغانستان، ترجمه پته خزانة، افغانستان بعد از اسلام، تاریخ مختصر افغانستان، جنبش مشروطیت در افغانستان، افغان و افغانستان، هفت کتیبه قدیم، داستان کوتاه صندوق جواهر با مجموعه شعر «درد دل و پیام عصر»، زنده گی نامه ابوعلی سینا، پنجاه مقاله، ظهیرالدین محمد بابر (زنده گی و شخصیت او)	
اکادیمسین دکتور عبدالاحمد جاوید ملقب به کارمند شایسته فرهنگ شاه عبدالله یمگی بدخشی صلاح الدین سلجوقی	تولد در ۱۳۰۵ هـ.ش وفات در ۱۳۸۱ هـ.ش استاددانشمند دانشگاه کابل نویسنده و شاعر دوره امان الله خان تولد ۱۲۹۱ هـ. وفات ۱۳۲۷ هـ.ش دوره امیر حبیب الله خان تولد ۱۲۷۵ هـ.ش وفات ۱۳۴۹ هـ.ش.	نوروز خوش آیین، اوستا، رایحه صلح در فرهنگ ما، افسانه های قدیم شهر کابل، جغرافیای افغانستان، تاریخ ادبیات دری، مدارا و مروت در ادبیات فارسی، افسانه‌ی بابه نوروز آشنایی بایدل. فرهنگ علما و فقهای افغانستان، تاریخ یفتلیها، قاموس زبانهای افغانستان. نقد بیدل، اخلاق افکار شاعر، تجلی خدا در آفاق و انفس، التهذیب جبیره، اخلاق ارستو، محمد(ص) در شیرخواره گی، فن بدیع و بیان و معانی، افسانه فردا، مقدمه علم اخلاق، نگاهی به زیبایی، ترجمه اخلاق نیکوماسی ارستو، جبیره، تقویم انسان	
عبدالعزیز خان	به مدیریت عبدالعزیز خان که بعداً عبدالحی حبیبی مدیر این جریده شد	جریده طلوع افغان	

آزمون درس بیست و یکم

۱	جامی «بهارستان» را به پیروی از کدام کتاب نوشت؟ (۱) مثنوی معنوی مولانا (۲) بوستان سعدی (۳) گلستان (۴) مثنوی منطق الطیر عطار
۲	مولانا نورالدین عبدالرحمان جامی در کدام سال و در کجا چشم به جهان گشود؟ (۱) در سال ۸۹۲ هـ.ق در شهر هرات (۲) در سال ۸۱۷ هـ.ق در شهر جام هرات (۳) در سال ۹۶۲ هـ.ق در بلخ (۴) در سال ۸۴۲ هـ.ق در غزنی
۳	جامی در شعر به ویژه در سرودن مثنوی به کدام شاعران توجه داشته و از آنها پیروی کرده است؟ (۱) از سبک شاعران متقدم پیروی می کرد (۲) از سبک ناصر خسرو و سنایی پیروی می کرد (۳) خود سبک به خصوص داشت (۴) در شعر به سعدی و حافظ و در سرودن مثنوی از نظامی پیروی نموده است
۴	بهارستان جامی در کدام سال و روی کدام موضوعات نگاشته شده است؟ (۱) در سال ۹۵۲ نگاشته شده محتوای حماسی دارد (۲) در سال ۸۹۲ نگاشته شده و محتوای تربیتی و اخلاقی دارد (۳) در سال ۹۱۱ نگاشته شده و محتوای غنایی دارد (۴) هیچ کدام
۵	کدام گزینه در مورد بهارستان جامی نادرست است؟ (۱) شامل نظم و نثر می باشد، نثر آن با صنایع لفظی آراسته است (۲) هشت روضه دارد (۳) موضوعات حکایات همه عرفانی - فلسفی با بیان پیچیده تحریر گردیده است (۴) عبارات ساده و شیرین با مطالب اخلاقی و قطعه های تاریخی نوشته شده است
۶	نحوه قصه پردازی و عوامل که ارزش تربیتی و آموزشی بهارستان جامی را بالا برده است : (۱) نثر مسجع به کار برده شده است (۲) نثر با محتوای اخلاقی همراه است (۳) به پیروی از سعدی نگاشته شده است (۴) حکایت ها و تمثیل ها با زیور منطق با بیان تشبیهات صحنه آرای شده است
۷	کدام گزینه در مورد ابوالفضل بیهقی درست است؟ (۱) در سال ۳۹۶ در سبزوار به دنیا آمده است (۲) در اوایل زنده گی به دربار سلطان محمود رفت و زود رانده شد

	(۳) در سال ۳۸۵ در حارث آباد بیهق به دنیا آمده است (۴) یکی از فیلسوفان عصر غزنویان است	
۸	نام استاد ابوالفضل بیهقی در یکی از گزینه ها ذکر است، مشخص سازید: (۱) محمد بن حسین (۲) ابونصر مشکان (۳) ابوالفضل بلعمی (۴) عبدالله بن مقفع	
۹	زاده گاه اصلی غلام محیی الدین انیس کجا بوده و دوره کودکی وی در کدام زمان بود؟ (۱) شهر بلخ و ایام کودکی در زمان امان الله خان (۲) شهر هرات و کودکی او در زمان ظاهر شاه (۳) شهر بلخ و ایام کودکی مقارن زمامداری امیر حبیب الله (۴) شهر مقر غزنی و ایام کودکی مقارن دوره زمامداری عبدالرحمان	
۱۰	علت تبعید شدن خانواده انیس در مصر چه بود؟ (۱) نسبت اختناق در کشور و مظلومی که عبدالرحمان علیه قوم اند و مشک عالم نموده بود (۲) نسبت عوامل سیاسی و فرهنگی کشور های همسایه (۳) به علت تجزیه شدن کشور به سه حوزه مختلف (۴) نبود حکمران عادل در قضاوت	
۱۱	غلام محیی الدین انیس تحصیلات خود را در کجا تکمیل نمود و در کدام سال به کشور بازگشت؟ (۱) در قاهره تحصیلاتش را تکمیل نمود و در سال ۱۳۴۲ بازگشت (۲) در مصر تحصیلاتش را تکمیل نمود و در سال ۱۳۰۲ به هرات بازگشت (۳) در هند تحصیلاتش را تکمیل نمود و در سال ۱۳۲۱ بازگشت (۴) هیچ کدام	
۱۲	محیی الدین انیس به صورت غیر مستقیم شاگرد کی بود؟ (۱) از افکار مولانا جلال الدین محمد بلخی (۲) از اندیشه های اقبال لاهوری و سعدی (۳) از افکار فلسفی ارستو و افلاتون (۴) سید جمال الدین افغان به خصوص از اندیشه های شاگرد وی شیخ عبده در قاهره	
۱۳	کتاب ندای «طلبة معارف» اثر کیست؟ (۱) غلام محیی الدین انیس (۲) غلام محمد غبار (۳) صلاح الدین سلجوقی (۴) شمس الدین مجروح	
۱۴	بعد از وفات غلام محیی الدین انیس، مسوولیت روزنامه انیس را کی به عهده گرفت؟ (۱) محمد هاشم میوندوال (۲) محمد عثمان صدقی	

۳) سرور جويا و عبدالرشيد لطيفی (۴) همه موارد	
۱۵	جريدة «انيس» برای بار نخست به حيث یک جريدة آزاد ملی در کدام تاريخ به نگارنده گي کی به نشر آغاز نمود؟ (۱) به تاريخ ۶ جدی ۱۳۳۱ به نگارنده گي عبدالغفور برشنا (۲) به تاريخ ۱۵ ثور ۱۳۰۶ به نگارنده گي غلام محیی الدین انيس (۳) در سال ۱۳۰۹ به نگارنده گي غلام محیی الدین انيس در کابل (۴) هيچ کدام
۱۶	اولین قانون مطبوعات آزاد در دوره امان الله در کدام سال نافذ گردید؟ (۱) ۱۳۱۰ (۲) ۱۳۱۶ (۳) ۱۳۰۳ (۴) ۱۳۴۲
۱۷	«ندای طلبه یا حقوق ملت» از غلام محیی الدین انيس چه گونه اثریست؟ (۱) رمان اجتماعی با محتوای آزادی و قانون (۲) رمان فرهنگی با محتوای رسم و رواج ناپسندیده (۳) کتاب فلسفی با محتوای علمی و عرفان (۴) در مورد آموزش آموزش و پرورش بحث های دارد
۱۸	نویسنده «بحران و نجات» کیست و با چه محتوایی نگاشته شده است؟ (۱) غلام محمد غبار و محتوای تاریخی (۲) داکتر جاوید محتوای آن مسایل فرهنگی (۳) غلام محیی الدین انيس و محتوای آن وقایع اخیر دوره امان الله و حبیب الله کلکانی است. (۴) صلاح الدین سلجوقی محتوای آن فلسفی
۱۹	تاريخ مطبوعات افغانستان، کدام دوره نشریه های آزاد رونق انتشار بیشتر را نمود؟ (۱) دوره حبیب الله (۲) دوره ظاهر شاه (۳) در هيچ زمانی (۴) سه دوره میان سال های ۱۲۹۷ – ۱۳۰۷ دوره امانیه
۲۰	بابرنامه که به نام توزوک بابر معروف است، به خامه یکی از نویسنده گان زیرنگاشته شده است؟ (۱) خواند میر (۲) ظهیر الدین محمد بابر شاه (۳) نظام الملک (۴) نصیر الدین توسی
۲۱	در کدام گزینه نام نواده امیر تیمور گورگانی ذکر است که بعدها بنیانگذار سلسله گورگانیان هند گردید؟ (۱) سلطان حسین بایقرا (۲) بایسنقر (۳) جهانگیر (۴) ظهیر الدین محمد بابر
۲۲	بابرنامه از زبان ترکی چغتایی به زبان پارسی دری توسط کی ترجمه گردید؟

۲۳	(۱) عبدالرحیم خان خانان (۲) ظهیرالدین بابر (۳) نجیب الله تورویا (۴) شجاع الدین شفا محتوای کتاب بابرنامه در گزینه های زیر ذکر است؟ (۱) کتاب حماسی که از دلاوری های بابر بحث شده است (۲) کتاب فلسفی که محتوای فلسفه یونان را دربر دارد (۳) کتاب تاریخ است در مورد جغرافیا و تاریخ افغانستان و هندوستان (۴) هیچ کدام
۲۴	کدام گزینه در مورد ظهیر الدین محمد بابر شاه نا درست است؟ (۱) در سال ۸۹۹ در سن ۱۲ ساله گی در فرخان به جای پدر نشست (۲) از طرف سلطان ابراهیم لودی پادشاهی دهلی شکست خورد (۳) وی در سال ۱۵۰۴ - ۱۵۲۵ در بدخشان حکومت داشت (۴) در سال ۱۵۲۶ م آگره، دهلی تا بنگال را تصرف کرد
۲۵	ظهیرالدین محمد بابر شاه در کدام سال کابل را تصرف کرد و این شهر را به نام پایتخت خود قرار داد؟ (۱) ۹۶۲ (۲) ۸۴۰ (۳) ۸۶۵ (۴) ۹۱۰
۲۶	یکی از تاریخ نگاران که به او لقب «بیهقی ثانی» را داده اند. (۱) امیر علی شیر نوایی (۲) خواند امیر (۳) فیض محمد کاتب (۴) عروضی سمرقندی
۲۷	فیض محمد کاتب در کجا و در کدام سال چشم به جهان گشود؟ (۱) در بامیان در سال ۱۲۶۳ (۲) در غزنی در سال ۱۲۳۹ (۳) در میدان شهر در سال ۱۲۹۲ (۴) در کابل در سال ۱۲۶۴
۲۸	فیض محمد کاتب در پی تحصیل علم به کجا سفر نمود؟ (۱) نزد ملا محمد سرور اسحاقزی در قندهار (۲) در لاهور و ایران حوزه علمیه قم (۳) د حوزه علمیه نجف اشرف در عراق (۴) همه موارد
۲۹	«تاریخ حکمای متقدمین» اثر کیست؟ (۱) ظهیر الدین محمد بابر (۲) فیض محمد کاتب (۳) عبدالحی حبیبی (۴) نظام الملک
۳۰	فیض محمد کاتب در تاریخ نگاری از چه نوع شیوه استفاده کرده است؟ (۱) از نوع توصیفی (۲) از نوع خبر (۳) از نوع واقعه نگاری (۴) هیچ کدام
۳۱	دستنوشته های فیض محمد کاتب در عرصه های تاریخ، فرهنگ و سیاست به چند صفحه می رسد؟ (۱) دو هزار (۲) یک هزار (۳) پنج هزار (۴) پنجمصد

۳۲	در زمان فیض محمد کاتب، تاریخ نگاری در افغانستان (واقعه نویسی) با چه شیوه های مرسوم بود؟ (۱) نوع خبر (۲) نوع خبر، نوع واقعه نگاری (۳) واقعه نگاری (۴) هیچ کدام
۳۳	در کدام گزینه سه اثر فیض محمد کاتب ذکر است؟ (۱) حبیب السیر، تاج التواریخ، نی نامه (۲) وقایع افغانستان، استقلال افغانستان، تحفه الحبيب (۳) افغانستان در مسیر تاریخ، غبار عصر، پنجاه مقاله (۴) تاریخ ملوک عجم، تاریخ انبیا، نظم الجواهر
۳۴	«سراج التواریخ» به خامه یکی از نویسندگان زیر نگاشته شده است؟ (۱) غلام محمد غبار (۲) غلام صدیق فرهنگی (۳) عبدالرحمان خان (۴) فیض محمد کاتب
۳۵	«سراج التواریخ» به خامه یکی از نویسندگان زیر نگاشته شده است؟ (۱) غلام محمد غبار (۲) غلام صدیق فرهنگی (۳) عبدالرحمان خان (۴) فیض محمد کاتب
۳۶	خواجه عبدالله انصاری در نوشتن آثارش بیشتر در کدام نوع نثر شهرت دارد؟ (۱) نثر ساده (۲) نثر مصنوع و متکلف (۳) نثر مسجع (۴) نثر معاصر
۳۷	لقب «پیر هرات» به یکی از اشخاص زیر داده شده است؟ (۱) امیر علی شیر نوایی (۲) خواجه عبدالله انصاری (۳) جامی هروی (۴) مولانا جلال الدین بلخی
۳۸	نام اصلی عبدالله انصاری در گزینه زیر ذکر است، مشخص کنید: (۱) ابوجعفر (۲) ابوعبدالله (۳) شیخ الاسلام ابواسماعیل عبدالله (۴) محمد منصور شیخ الحرمین
۳۹	خواجه عبدالله انصاری در تصوف از کدام عارف تعلیم گرفت؟ (۱) ابوریحان البیرونی (۲) بایزید بسطامی (۳) جنید بغدادی (۴) شیخ ابوالحسن خرقانی
۴۰	رساله «دل و جان» و «مناجات نامه» به خامه یکی از عارفان زیر نگاشته شده است؟ (۱) مولانا جلال الدین بلخی (۲) خواجه عبدالله انصاری (۳) فخر الدین عراقی (۴) سعدی شیرازی
۴۱	آرامگاه خواجه عبدالله انصاری: (۱) گازر گاه هرات (۲) غزنی (۳) بلخ (۴) شهدای صالحین کابل
۴۲	نام سه رساله خواجه عبدالله انصاری به ترتیب در یکی از گزینه ذکر است، مشخص سازید؟ (۱) زاد العارفین، اسرار نامه، نی نامه (۲) قلندر نامه، محبت نامه، هفت حصار

۴۳	(۳) الهی نامه، مناقب العارفين، نظم الجواهر (۴) واردات، جواهر نامه، حیات القلوب در کدام گزینه زیر نام یک رساله خواجه عبدالله انصاری ذکر است؟ (۱) اسرار نامه (۲) خمسه (۳) کنزالسالكين (۴) مطلع الانوار
۴۴	سال تولد علامه صلاح الدین سلجوقی در یکی از گزینه های زیر ذکر است؟ (۱) ۱۳۴۰ (۲) ۱۲۹۵ (۳) ۱۲۶۲ (۴) ۱۲۷۵
۴۵	صاحب نظران علامه صلاح الدین سلجوقی را: (۱) شاعر و همپایه با سنایی می دانستند (۲) همپایه با مولانا جامی و اناتول فرانس (نویسنده فرانسوی) دانسته اند (۳) در افکار و اندیشه ها فلسفی همپایه ارسطو می دانستند (۴) هیچ کدام
۴۶	کدام گزینه در مورد علامه صلاح الدین سلجوقی نادرست است؟ (۱) زیان شناسان و ادیب که نظریاتش جهانی شد (۲) استاد منطق و ادبیات در لیسه های اما، استقلال، حبیبیه بود (۳) وکیل مردم هرات و شورای ملی (۴) سفیر در مصر و مفتی محکمه هرات و مدیر معارف
۴۷	کتاب های «تجلی خدا در آفاق و انفس و محمد (ص) در شیر خواره گی» به خامه یکی از نویسندگان زیر نگاشته شده است؟ (۱) غلام محمد صدیق فرهنگ (۲) علی اصغر حکمت (۳) صلاح الدین سلجوقی (۴) عبدالحی حبیبی
۴۸	کتاب «افکار شاعر» به خامه یکی از نویسندگان نگاشته شده است؟ (۱) خواجه عبدالله انصاری (۲) عبدالحی حبیبی (۳) غلام محیی الدین انیس (۴) صلاح الدین سلجوقی
۴۹	علامه صلاح الدین سلجوقی را هم روزگارانش به عنوان چه می شناختند؟ (۱) ادیب، شاعر، فیلسوف، استاد تصوف، علامه (۲) هنرمند، آواز خوان، شاعر و ادیب (۳) نقاش، نحوی و استاد زبان شناسی (۴) محدث، فقیه، منجم و کیمیا دان
۵۰	مولف «کلیله و دمنه» بهرامشاهی کیست و در چه قرن می زیست؟ (۱) ابن مقفع، قرن دوم (۲) ابوالمعانی نصر الله منشی، قرن ششم (۳) برزویه طبیب، پیش از اسلام (۴) رودکی سمرقندی، قرن چهارم
۵۱	کلیله و دمنه در چه قرن و به دست چه کسی به عربی ترجمه شد؟ (۱) قرن ششم - ابوالمعانی (۲) قرن هفتم - مولانا (۳) قرن دوم - ابن مقفع (۴) قرن چهارم - ابوالفضل بلعمی

۵۲	کتاب کلیله و دمنه مجموعه ارزشمند از است: (۱) فلسفه و منطق (۲) تاریخ و جغرافیا (۳) دانش و حکمت (۴) دانش و ادب
۵۳	کتاب کلیله و دمنه که در اصل به زبان سانسکریت بود، توسط کی و در عصر کدام پادشاه به پهلوی ترجمه گردید؟ (۱) ابن مقفع در زمان سامانیان (۲) ابوالمعانی در عصر غزنویان (۳) بروزیه طبیب در عصر انوشیروان خسرو پسر قباد پادشاه ساسانی (۴) هیچکدام
۵۴	نام دیگر از کلیله و دمنه در گزینه زیر ذکر است، مشخص سازید: (۱) اسرار نامه (۲) محزن الاسرار (۳) انوارسپیلی (۴) منطق الطیر
۵۵	کتاب کلیله و دمنه امروز به نام های گوناگون در ادب جهان معروف است. (۱) همایون نامه، زین الاخبار، داستان داستانها (۲) منطق الطیر، عقل سرخ، پنجه تنترا (۳) آواز پر جبریل، شکوه شمس (۴) عیار دانش، همایون نامه، افسانه های بید پای
۵۶	اخیرا یکی از شاعران معاصر که کتاب کلیله و دمنه را به نظم درآورد به چه نام یاد می شود؟ (۱) واصف باختری (۲) میر بهادر واصفی (۳) ضیا قاریزاده (۴) سرور جویا
۵۷	کتاب کلیله و دمنه توسط کدام شاعران عرب به نظم عربی در آورده شد؟ (۱) ابن بطوطه، ابو سلیمان (۲) بحتری، فرزددق (۳) علی بن داوود و بشر (۴) بن مقفع، بحتری
۵۸	در کدام گزینه نام شاعری ذکر است که کلیله و دمنه را به نظم دری در آورد؟ (۱) ابوشکور بلخی (۲) عنصری (۳) نظامی گنجوی (۴) رودکی سمرقندی
۵۹	«پنجه تنترا» به معنی چه؟
۶۰	(۱) پنجاه کتاب (۲) پنج گلدسته (۳) پنج تن دانشمند (۴) پنج اندرز یا پنج کتاب در کدام گزینه نام مولف اصلی و زمان زنده گی کتاب کلیله و دمنه ذکر است؟ (۱) عبدالله بن مقفع در قرن دوم هـ (۲) توسط ابوالمعانی نصر الله منشی در قرن ششم (۳) به وسیله بروزیه طبیب در قرن چهارم پس از میلاد (۴) به وسیله برهمنی ویشنویی که در قرن پنجم میلادی در کشمیر می زیسته است
۶۱	از نظر کیفی نثر کلیله و دمنه چه نوع نثر است؟ (۱) نثر متکلف (۲) نثر ساده و مرسل (۳) نثر مصنوع (۴) نثر تصنعی
۶۲	منظومه کلیله و دمنه میر بهادر واصفی در کدام سال به چاپ رسید؟

۶۳	(۱) ۱۳۲۸ هـ.ش (۲) ۱۳۸۴ هـ.ش (۳) ۱۳۶۴ هـ.ش (۴) ۱۲۹۷ هـ.ش عنوان اصلی کتاب کلیله و دمنه برگرفته شده از چه است؟ (۱) نام دو شغال (۲) از نام چند دانشمند (۳) نام دو پرنده (۴) نام دو روباه
۶۴	کدام گزینه در مورد کتاب کلیله و دمنه نادرست است؟ (۱) مقصود از آن آموختن فن زنده گی و حکمرانی به شاهزاده گان است (۲) این کتاب، پیراسته و آراسته به معانی عالی و انواع صنایع لفظی و معنوی است (۳) اصلی نام کتاب هندی اما خراسانیان تمام ابواب را نوشتند (۴) عبارت پرمغز و پرمعنی و مزجز است
۶۵	چند باب از کلیله و دمنه را نویسنده گان کشور ما بر آن افزوده اند: (۱) یک باب (باب الاسد و الثور) (۲) دو باب (ماموریت برزویه در هندوستان و زنده گانی برزویه) (۳) سه باب (بومان و زاغان، گاو و شیر، زنده گانی برزویه) (۴) هیچ کدام را همه هندی است
۶۶	تذکره در لغت به معنی: (۱) وسیله تذکر و یادگار (۲) کتاب خاطرات (۳) یادآوری (۴) ۱ و ۳
۶۷	تذکره نویسی در کشور ما در چه زمانی شکوه و رونق یافت؟ (۱) در سده های ۱۳ و ۱۴ ق (۲) در سده های ۷ و ۸ (۳) در سده های پنجم (۴) در سده های ۱۲ و ۱۳
۶۸	قدیمیترین و جامعترین تذکره شاعران پارسی درسی در کدام زمان و به وسیله کی نوشته شد؟ (۱) در سده پنجم به وسیله بونصر مشکان (۲) در سده هفتم هـ.ق تذکره (لباب الالباب) محمد عوفی (۳) در سده پنجم به وسیله ابوالفضل بیهقی (۴) در سده ششم به وسیله نظامی عروضی (چهار مقاله)
۶۹	قبل از تذکره لباب الالباب محمد عوفی، کدام تذکره نوشته شده بود؟ (۱) تاریخ بلعمی (۲) تاریخ سیستان (۳) تذکره نوشته نشده بود (۴) بخش از چهار مقاله نظامی عروضی (ماهیت شعر و شاعری)
۷۰	مولفان کتاب های «مشاهیر افغانستان» و «پرطاووس» در گزینه های زیر به ترتیب ذکر است، مشخص سازید: (۱) غلام محمد غبار، مولانا محمد حنیف بلخی (۲) غلام صدیق فرهنگ، داکتر جاوید (۳) سید محیی الدین هاشمی و مولانا محمد حنیف بلخی (۴) نعمت حسینی و مولانا خسته

۷۱	تذکره «پرده نشینان سخنگوی» اثر کیست و ذکر کدام طبقه شاعران را دربر دارد؟ (۱) ماگه رحمانی، ذکر احوال زنان شاعر (۲) غلام حضرت فرخاری، ذکر احوال شاعران زندانی (۳) نعمت حسینی در ذکر از شاعران معاصر (۴) مولانا خسته در ذکر از شاعران عارف
۷۲	کتاب های «سیما ها و آواها» و «رجال معاصر» به وسیله کدام نویسنده گان نگاشته شده است؟ (۱) مولانا خسته، غلام محمد غبار (۲) رحیم الهام، عبدالحی حبیبی (۳) داکتر جاوید، مولانا محمد حنیف بلخی (۴) نعمت حسینی و مولانا غلام حضرت فرخاری
۷۳	تذکره «معاصرین سخنور» اثر کیست؟ (۱) مولانا محمد حنیف بلخی (۲) مولانا خال محمد خسته (۳) سید محیی الدین هاشمی (۴) ماگه رحمانی
۷۴	در تذکره معاصرین سخنور ذکر چند تن از شاعران را از چه زمانی را دربر دارد؟ (۱) ۱۶۲ تن شاعران معاصر (۲) ۱۸۲ تن شاعران از عهد امیر حبیب الله تا سال ۱۳۴۶ (۳) معرفی ۱۷۹ تن از شاعران را از عهد امیر عبدالرحمان خان تا سال ۱۳۳۹ (۴) ۲۲۰ تن شاعران معاصر
۷۵	جمله زیرین در مورد کدام نویسنده کشور ماست؟ «پژوهنده یی است که با تصحیح و تنقیح کلیات چهار جلدی ابوالمعانی بیدل، کار بزرگ و استثنایی را در حوزه تمدنی ما به نام افغانستان رقم زد.» (۱) عبدالحی حبیبی (۲) مولانا خال محمد خسته (۳) جمشید شعله (۴) علامه صلاح الدین سلجوقی
۷۶	کدام گزینه زادگاه و سال تولد مولانا خال محمد خسته است؟ (۱) در شهر غزنی در سال ۱۲۷۵ ه.ش (۲) دهکده «دهباز» ختلان تاجکستان در سال ۱۲۸۱ ه.ش (۳) در شهر مزار شریف در سال ۱۳۳۹ ه.ش (۴) در شهر کابل در سال ۱۳۱۰ ه.ش
۷۷	مولانا خال محمد خسته به منظور کمال تحصیلات خویش در هندوستان چند سال ماند؟ (۱) ۱۰ سال (۲) ۲ سال (۳) ۱۵ سال (۴) ۱۲ سال
۷۸	کدام گزینه در مورد خال محمدخسته نادرست است؟ (۱) مبارزی که در دوره هفتم شورا از مشروطه و حاکمیت قانون سخن گفت و به همین جرم تا آخر عمر ممنوع الخروج بود

۷۹	(۲) پژوهشگر، شاعر، نویسنده، خطاط، تذکره نگار، حافظ قرآن (۳) وکیل مردم مزارشریف و در مدرسه اسدیه تدریس می کرد (۴) در دربار عبدالرحمان با عزت زنده گی می کرد
۸۰	سه کتاب مهم خال محمد خسته در یکی از گزینه ها ذکر است، مشخص سازید: (۱) نوروژ خوش آیین، اوستا، معاصرین سخنور (۲) زین الاخبار، اسرار نامه، کارستان بلخ (۳) پنجاه مقاله، تاریخ متقدمین، ارمغان بدخشان (۴) خمستان، نظم الحیات، دبیرستان بلخ «خمستان» چه گونه کتابیست و با خامه کدام نویسنده کشور ما نگاشته شده است؟ (۱) کتاب به نثر مصنوع از سعدی شیرازی (۲) دیوان شعرمولانا خسته ونخستین اثرچاپی که به یاری صلاح الدین سلجوقی در سال ۴۱۳۱ به چاپ رسید. (۳) کتاب بامحتوای سیاسی از عبدالحی حبیبی (۴) هیچ کدام

پاسخنامه

پرسش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
پاسخ	۳	۲	۴	۲	۳	۴	۳	۱	۴	۱	۲
پرسش	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
پاسخ	۴	۱	۴	۲	۳	۱	۳	۴	۲	۴	۱
پرسش	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳
پاسخ	۳	۲	۴	۳	۲	۴	۲	۳	۳	۲	۲
پرسش	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴
پاسخ	۴	۴	۳	۲	۳	۴	۲	۱	۲	۳	۴
پرسش	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵
پاسخ	۲	۱	۳	۴	۱	۲	۳	۳	۳	۳	۴
پرسش	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶
پاسخ	۲	۳	۴	۴	۴	۳	۲	۱	۳	۲	۴
پرسش	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷
پاسخ	۱	۲	۴	۳	۱	۴	۲	۳	۲	۲	۳
پرسش	۷۸	۷۹	۸۰								
پاسخ	۴	۴	۲								

ممکن است برای برنده شدن لازم باشد چندین بار شکست بخورید ؛

مجدداً تلاش کنید.

توصیه‌های کانکوری

- در روزهای اخیر (نزدیک آزمون کانکور) موقع مرور درس‌هاست. اول اینکه همیشه از درس‌ها و مباحث شروع به دوره کنید که ضعف بیشتری در آن‌ها احساس می‌کنید. مرور یعنی جمع‌بندی مطالب است، ماه آخر، وقت جدید خوانی نیست، وقت دوباره خوانی است، فقط باید مرور کنید.
- در آزمون‌های آزمایشی شرکت کنید، تا نقاط ضعف و قوت خود را بیابید.
- در نهایت، جهت انتخاب رشته علاوه بر مطالعه‌ی دفترچه‌های رهنما با استادان کانکور مشورت نمایید، انتخاب رشته برای کسانی که رتبه‌های پایین‌تری کسب می‌کنند، کار ساده‌تری است؛ اما هرچه رتبه شما بالاتر باشد، باید در انتخاب رشته دقت بیشتر کنید.

بخش چهارم

پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸

بن بخش با پرسش های از آزمون های کانکور سال های ۱۳۹۴ - ۱۳۹۸ خورشیدی ویژه شده است، تا دانش آموزان برای هرچه بهتر آماده شدن آزمون سراسری نیاز به فورم های بخش زبان و ادبیات پارسی دری نداشته باشند. البته باید افزود که خواندن این بخش بسیار ضرور است و گمان این می رود که از ۱۵ پرسش بخش دری کانکور، ۷ - ۸ پرسش از این بخش بیاید؛ لذا خواندن این بخش ضروری پنداشته می شود.

۱. بسیار امرکننده است، یعنی نفسی که ره لذات و شهوات جسمانی میل کند و قلب را به جهت سفلی بکشاند، تعریف کدام یکی از گزینه های زیر میباشد؟ (فورم اول کابل)
 (۱) نفس اماره (۲) مرشد (۳) سالک (۴) سلوک
 ۲. در گذشته ها عده یی زبان دری را منسوب به یکی از گزینه های زیر می دانستند؟ (فورم اول کابل)

(۱) دربار (۲) درفش (۳) داخلی (۴) کبک
 ۳. زوجه شاهرخ میرزا چی نام داشت؟ (فورم اول کابل)
 (۱) ملکه ثریا (۲) ملکه ملالی (۳) گوهرشاد بیگم (۴) ملکه خاتون بیگم
 ۴. معنای لغوی (التزام) را دریابید.

(۱) مشخص ساختن (۲) تنظیم شده (۳) ملازم شدن (۴) ترتیب دادن
 ۵. فولکلور به چند بخش تقسیم میشود؟ (فورم اول کابل)

(۱) ۸ بخش (۲) ۲ بخش (۳) ۳ بخش (۴) ۴ بخش
 ۶. در جمله (من بالاپوش قوه یی خود را گم کرده ام) واژه قهوه یی صفت: (فورم اول کابل)
 (۱) فاعلی است (۲) نسبتی (۳) پرسشی است (۴) عادی
 ۷. معنای دقیق واژه (مد) را دریابید. (فورم اول کابل)

(۱) بالا رفتن از آب دریا (۲) ملامتی (۳) مدارا کردن (۴) مداومت
 ۸. یکی از شخصیت های عرفانی کشور ما است؟ (فورم اول کابل)

(۱) فردوسی (۲) بهزاد (۳) سنایی غزنوی (۴) شیرشاه سوری
 ۹. بهترین آثار ادبیات قدیم دری در موجودیت یکی از گزینه های زیر بوجود آمده است؟ (فورم اول کابل)
 (۱) مواد فولکلوری (۲) موسیقی (۳) تندیسها (۴) نقاشی

۱۰. هرگاه در یک بیت شاعر کلمه یی را که دارای دو معناست یعنی نزدیک و دور به کار گیرد کدام صنعت ادبی حاصل می شود؟ (فورم اول کابل)

(۱) تضاد (۲) حسن تعلیل (۳) تلمیح (۴) ایهام
 ۱۱. یکی از آثار مشهور حکیم نظامی است؟ (فورم اول کابل)

(۱) بهارستان (۲) سفرنامه (۳) خسرو و شیرین (۴) ظفرنامه

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

۱۲. کدام یکی از گزینه های زیر را از مشهورترین شاعران و بنیانگذار ادبیات مدرن روسی می دانند؟ (فورم دوم کابل)

(۱) ایوان تورگنیف (۲) گورکی (۳) لمونوسوف (۴) پوشکین

۱۳. آنچه در آن تخیل، احساس، آرزو و اندیشه های گوناگون مردمی متبلور است، یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم کابل)

(۱) غزل (۲) فولکلور (۳) گزارش (۴) قصیده

۱۴. معنای متضاد واژه (مجمل) را دریابید. (فورم دوم کابل)

(۱) مفصل (۲) روان شدن (۳) کوتاه (۴) جمال و زیبایی

۱۵. شهر باستانی که به نام (ام البلاد) یاد شده است: (فورم دوم کابل)

(۱) بلخ (۲) پکتیا (۳) هرات (۴) زابل

۱۶. کدام یکی از آثار زیر مربوط میرزا عبدالقادر بیدل میباشد؟ (فورم دوم کابل)

(۱) الهی نامه (۲) نفحات الانس (۳) مثنوی معنوی (۴) مثنوی عرفان

۱۷. بنیانگذار مکتب ریالیزم کدام یکی از اینها است؟ (فورم دوم کابل)

(۱) چارلس دیکنز (۲) تولستوی (۳) بالزاک (۴) ویکتور هوگو

۱۸. وتد در لغت میخ خیمه و در اصطلاح علم عروض دارای؟ (فورم دوم کابل)

(۱) پنج حرف است (۲) سه حرف است (۳) دو حرف است (۴) چهار حرف است

۱۹. یکی از مکتب های زیر بعداً به لیسه ملالی تغییر نام کرد؟ (فورم دوم کابل)

(۱) عصمت (۲) مستورات (۳) نسوان افغان ترک (۴) بیبی سروری سنگری

۲۰. (پنجه تنترا) در ادبیات دری به کدام معنی به کار رفته است؟ (فورم دوم کابل)

(۱) پنج فصل (۲) پنج کتاب (۳) پنج اندرز (۴) پنج قصیده

۲۱. آنچه به شکل ظاهر و صورت های عینی یک اثر ادبی باشد، نقد: (فورم دوم کابل)

(۱) اجتماعی است (۲) اخلاقی است (۳) معنایی است (۴) ساختاری است

۲۲. نامه های اداری از نظر موضوع به چند دسته تقسیم می شوند؟ (فورم دوم کابل)

(۱) سه دسته (۲) پانزده دسته (۳) هفتده دسته (۴) ده دسته

۲۳. یکی از واژه های زیر به معنای آرزوها و خواهش ها به کار رفته است: (فورم دوم کابل)

(۱) امیال (۲) الوان (۳) ابرار (۴) ابتال

۲۴. افراط و زیاده روی در خرج کردن را گویند: (فورم دوم کابل)

(۱) اسراف (۲) صرف (۳) صراف (۴) تفریط

۲۵. به گفته باستان شناسان قبلاً معبد بودایی بوده که در دوره اسلامی به مسجد تبدیل گردید:

(فورم دوم کابل)

(۱) مسجد پل خشتی (۲) مسجد هرات (۳) مسجد مشهد (۴) مسجد نه گنبد

۲۶. شاعران سده نهم و دهم در مثنوی سرایی از روش کدام یکی از شاعران ذیل پیروی میکردند؟

(فورم اول بلخ)

- ۱) امیر خسرو دهلوی (۲) بیهقی (۳) فرخی (۴) رودکی
۲۷. یکی از واژه های زیر در املای دری به گونه درست نوشته شده است: (فورم دوم بلخ)
- ۱) تأکید (۲) تاءکید (۳) تاکید (۴) همه درست است
۲۸. بابا فغانی از شاعران معروف کدام مکتب ادبی است؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) خراسانی (۲) بازگشت ادبی (۳) وصال و فراق (۴) عراقی
۲۹. در مصراع (زمین چو پیکر مفلوج گردد از زلزال) ادات تشبیه کدام است؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) زمین (۲) چو (۳) پیکر مفلوج (۴) زلزال
۳۰. در مصراع (موی چون نامه گنجهکاران) وجه شبه کدام گزینه است؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) چون (۲) سیاهی (۳) نامه (۴) موی
۳۱. در مصراع (تنت از لطف گردد همچو جانت) جزء (همچو) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) ادات تشبیه (۲) وجه شبه (۳) مشبه به (۴) مشبه
۳۲. یکی از گزینه های زیر از ارکان نگارش به شمار می رود؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) آغاز مطلب (۲) هر سه جواب درست است (۳) شرح و بسط (۴) مقدمه
۳۳. هرگاه حرف پایانی واژه (الف) باشد، در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (ت) در میان واژه و پسوند چه علاوه میشود؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) (الف) علاوه میشود (۲) (گ) علاوه میشود (۳) (ی) علاوه میشود (۴) (ه) علاوه میشود
۳۴. در جمله (الهی مگوی که چه آورده اید که درویشانیم و مپرس که چه کرده اید که رسوایانیم) از گفته های کیست؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) بابا طاهر عریان (۲) بایزید بسطامی (۳) خواجه عبدالله انصاری (۴) عمر خیام
۳۵. در مصراع (شعر او چون طبع او هم بی تکلف هم بدیع) جزء (شعر او) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) مشبه به (۲) مشبه (۳) ادات تشبیه (۴) وجه شبه
۳۶. (آئینه حسن) از ترکیبات مورد کاربرد کدام یکی از شاعران زیر است؟ (فورم اول بلخ)
- ۱) حنظله بادغیسی (۲) اسدی طوسی (۳) بیدل (۴) عنصری
۳۷. هرگاه واژه یی منسوب قرار گیرد، در زبان عربی به یکی از اشکال ذیل نوشته میشود: (فورم اول بلخ)
- ۱) عیسوی (۲) عیسایی (۳) عیسای (۴) عیسا ای

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۳۸. در مصراع (هوایی است چون سیرت بردباری) واژه (هوا) یکی از گزینه های زیر است؟
(فورم سوم بلخ)
- ۱) ادات تشبیه ۲) مشبه به ۳) مشبه ۴) وجه شبه
۳۹. تنوین (دو زیر) بر واژه های عربی مختوم به همزه / ء/ چگونه نوشته میشود؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) بر سر همزه ۲) در بالای الف ۳) قبل از همزه ۴) در کنار همزه
۴۰. هرگاه حرف پایانی واژه (ی) در پیوند با پسوند اسم معنا (-ی) میان شان کدام حرف اضافه میشود؟
(فورم سوم بلخ)
- چیزی اضافه نمیشود ۲) / ی/ اضافه میشود ۳) / ء/ اضافه میشود ۴) / الف/ اضافه میشود
۴۱. بیت (علم چون بر دل زند یاری شود - علم چون بر تن زند ماری شود) سروده‌ی یکی از شاعران ذیل است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) باباطاهر ۲) کسایی مروزی ۳) خیام ۴) مولانا جلال‌الدین بلخی
۴۲. یکی از واژه های زیر، در املای دری به گونه درست نوشته شده است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) تأکید ۲) تاءکید ۳) تأکید ۴) همه درست است
۴۳. (آئینه حسن) از ترکیبات مورد کاربرد یکی از شاعران زیر است: (فورم سوم بلخ)
- ۱) بیدل ۲) عنصری ۳) اسدی توسی ۴) حنظله بادغیسی
۴۵. بلخ باستان خاستگاه یکی از دانشمندان مشهور زیر است: (فورم سوم بلخ)
- ۱) ابن خلدون ۲) ابن سینا ۳) ابن بطوطه ۴) ابن رشد
۴۶. در ادبیات داستانی سده سیزدهم (خورشیدی)، در آثار کدام یک از نویسندگان زیر نثر ساده و فصیح به کار رفته است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) محمد عوفی ۲) میرمحمد صدیق فرهنگ ۳) شمس قیس ۴) ابوالمعانی نصرالدین
۴۷. در مصراع (زمین چون پیکر مفلوج گردد از زلزال) ادات تشبیه کدام است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) زمین ۲) چون ۳) پیکر مفلوج ۴) زلزال
۴۸. در مصراع (موی چون نامه گنجهکاران) وجه شبه کدام گزینه است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) چون ۲) سیاهی ۳) نامه ۴) موی
۴۹. در مصراع (نت از لطف گردد همچو جانت) جزء (همچو) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) ادات تشبیه ۲) وجه شبه ۳) مشبه به ۴) مشبه
۵۰. یکی از گزینه های ذیل معنای مناسب و درخور بودن را می‌رساند؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) اقتضا ۲) ایقان ۳) التزام ۴) اعتیاد
۵۱. قدامت نقاشی چند برابر زبان نوشتاری است؟ (فورم سوم بلخ)
- ۱) ۶ برابر ۲) ۱۰ برابر ۳) ۴ برابر ۴) ۲ برابر

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۵۲. شاعران سده نهم و دهم در قصیده سرایی از سبک کدام یکی از شاعران زیر پیروی میکردند؟
(فورم چهار بلخ)

۱) مهستی ۲) عبیدزاکانی ۳) رابعه بلخی ۴) ظهیر فاریابی

۵۳. کتاب تذکره الاولیا از آثار منشور اوست؟ (فورم چهار بلخ)

۱) سنایی ۲) عطار ۳) مولانا ۴) حافظ

۵۴. در مصراع (همچو روی عاشقان بینم به زردی روی باغ) وجه شبه کدام است؟ (فورم چهار بلخ)

۱) روی عاشقان ۲) زردی ۳) همچو ۴) روی باغ

۵۵. قصیده مشهور داغگاه را در مدح ابوالمظفر چغانی یکی از شاعران زیر سروده:
(فورم چهار بلخ)

۱) فردوسی ۲) عسجدی ۳) عنصری ۴) فرخی

۵۶. واژه (ادا) هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (ت) چگونه نوشته میشود؟ (فورم چهار بلخ)

۱) ادایت ۲) ادای ات ۳) ادات ات ۴) ادانت

۵۷. در جمله (این تسبیح را حاجی یی به من بخشیده است) پسوند نکره در اخیر کدام واژه به کار رفته است؟ (فورم چهار بلخ)

۱) تسبیح ۲) حاجی ۳) بخشیده ۴) این

۵۸. در مصراع (برآمد قیرگون ابری زروی نیلگون دریا) واژه (ابر) یکی از گزینه های زیر است: (فورم چهار بلخ)

۱) ادات تشبیه ۲) مشبه به ۳) مشبه ۴) وجه شبه

۵۹. اعمار مقبره حضرت علی در عصر حکومت کدام سلطان صورت گرفت؟ (فورم چهار بلخ)

۱) سلطان حسین بایقرا ۲) سلطان مسعود غزنوی

۳) بایسنقر میرزا ۴) سلطان محمود غزنوی

۶۰. (مثنوی عرفان) از جمله آثار یکی از این عارفان است: (فورم چهار بلخ)

۱) ابراهیم ادهم ۲) بیدل ۳) ابوسعید ابیالخیر ۴) ابوالحسن خرقانی

۶۱. در ادبیات داستانی سده سیزدهم در آثار کدام یک از نویسندگان زیر نثر ساده و فصیح به کار رفته است؟ (فورم چهار بلخ)

۱) علی احمد نعیمی ۲) ابوالمعانی نصرالله ۳) شمس قیس ۴) محمد عوفی

۶۲. واژه (مصطفی) هنگامیکه مضاف قرار گیرد، در زبان دری چگونه نوشته میشود؟ (فورم چهار بلخ)

۱) مصطفی برگزیده ۲) مصطفی ای برگزیده ۳) مصطفی ای برگزیده ۴) مصطفای برگزیده

۶۳. در بیت (هلال عید پدید آمد از سپهر کبود چو شمع زرین پیش زمردین محراب) واژه (هلال) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم چهار بلخ)

۱) مشبه به ۲) ادات تشبیه ۳) وجه شبه ۴) مشبه

۶۴. در مصراع (عشق دریا است و موجش ناپدید) واژه (دریا) یکی از گزینه های زیر است؟

(فورم چهار بلخ)

۱) وجه شبه (۲) مشبه (۳) ادات تشبیه (۴) مشبه به

۶۵. بیت (آدمی کی بود گزنده چه تو دیو و دد کی بود درنده چو تو) سروده کیست؟

(فورم چهار بلخ)

۱) سنایی (۲) فرخی (۳) رودکی (۴) فردوسی

۶۶. در بیت (هلال عید پدید آمد از سپهر کبود چو شمع زرین پیش زمردین محراب) جزء (چو) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول هرات)

۱) مشبه به (۲) مشبه (۳) وجه شبه (۴) ادات تشبیه

۶۷. جمله (الهی اگرچه بهشت چشم و چراغ است، بی دیدار تو درد و داغ است) از گفته های کیست؟ (فورم اول هرات)

۱) خواجه عبدالله انصاری (۲) بایزید بسطامی

۳) ابوسعید ابی الخیر (۴) عمر خیام

۶۸. روح انسانی را به غلبه نفس حیوانیت چه می نامند؟ (فورم اول هرات)

۱) نفس کشنده (۲) هر سه درست است (۳) نفس اماره (۴) نفس لوامه

۶۹. در مصراع (رودها چون عاشقان تنگدل گرینده زار) وجه شبه کدام است؟ (فورم اول هرات)

۱) چون (۲) گرینده زار (۳) عاشقان (۴) رودها

۷۰. آنچه اصل و نسب معنا میدهد؟ (فورم اول هرات)

۱) نژاد (۲) همه درست است (۳) تبار (۴) تخم

۷۱. واژه (شفتالو) هنگامی که با ضمیر اضافی (تان) بیاید، چگونه نوشته میشود؟ (فورم اول هرات)

۱) شفتالوی تان (۲) شفتالوئی تان (۳) شفتالو ای تان (۴) شفتالوی تان

۷۲. در مصراع (موی چون نامه گنهکاران) واژه (موی) یکی از گزینه های زیر است: (فورم اول هرات)

۱) مشبه به (۲) مشبه (۳) وجه شبه (۴) ادات تشبیه

۷۳. زمانی که موزیم ملی از باغ بالا به ارگ کابل انتقال یافت توسط کدام یکی از شخصیت های زیر افتتاح شد؟ (فورم اول هرات)

۱) نادر شاه (۲) امان الله خان (۳) ظاهر شاه (۴) حبیب الله خان

۷۴. در مصراع (همچو روی عاشقان بینم به زردی روی باغ) مشبه را دریابید: (فورم اول هرات)

۱) همچو (۲) زردی (۳) روی باغ (۴) روی عاشقان

۷۵. شاعران سده نهم و دهم در مثنوی سرایی از سبک کدام یک از شاعران زیر پیروی می کردند؟

(فورم اول هرات)

۱) عبیدزاکانی (۲) رابعه بلخی (۳) مسجدی (۴) نظامی

۷۶. در مصراع (ذکا و طبع تو چون آفتاب تابان است) جزء (چون) یکی از گزینه های زیر است: (فورم اول هرات)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) ادات تشبیه (۲) مشبه به (۳) مشبه (۴) وجه شبه
۷۷. اثر (مدارا و مروت در ادبیات فارسی) نوشته یکی از اینهاست: (از فورم دوم غزنی)
- (۱) پوهاند جاوید (۲) پوهاند یمین (۳) پوهاند قیوم (۴) پوهاند همایون
۷۸. هرگاه مشبه به را حذف کرده و مشبه را ذکر کنند، یکی از گزینه های زیر به دست می آید:
- (از فورم دوم غزنی)
- (۱) مجاز (۲) تشبیه بلیغ (۳) استعاره مکنیه (۴) استعاره مصرحه
۷۹. کدام یکی از کتاب های نامبرده شده شباهت تام به کلیله و دمنه دارد؟ (از فورم دوم غزنی)
- (۱) پازند (۲) پنجه تنتره (۳) زند (۴) اوستا
۸۰. انجمن ادبی هرات در ابتدا به ریاست یکی ازین چهره های فرهنگی کشور ما رسمیت یافت؟
- (از فورم دوم غزنی)
- (۱) محیی الدین انیس (۲) عبدالهادی داوی
- (۳) قاضی محمدصدیق خان (۴) نوروز خان
۸۱. معنای دقیق واژه (دیبا) یکی از گزینه های زیر است: (از فورم دوم غزنی)
- (۱) قالین (۲) پارچه ابریشمی (۳) گل لاله (۴) کتان
۸۲. در بیت (کار پاکان را قیاس از خود مگیر گرچه باشد در نوشتن شیر شیر) کدام صنعت ادبی موجود است؟ (از فورم دوم غزنی)
- (۱) تجنیس (۲) تلمیح (۳) تضاد (۴) سجع متوازی
۸۳. زردشت در کدام یکی از شهرهای زیر متولد شده است؟ (از فورم دوم غزنی)
- (۱) بلخ (۲) هلمند (۳) بغلان (۴) فیض آباد
۸۴. آنچه به مفهوم عام خود نه در تعریف می گنجد و نه در قالب، یکی از گزینه های زیر است؟
- (از فورم دوم غزنی)
- (۱) شعر (۲) نقاشی (۳) تیاتر (۴) سینما
۸۵. اثر (زندگینامه ابوعلی سینا) نوشته یکی از اینها است: (از فورم دوم غزنی)
- (۱) استاد عبدالرحمن پژواک (۲) استاد عبدالحی حبیبی
- (۳) استاد بیتاب (۴) استاد خلیل الله خلیلی
۸۶. نخستین مکتب ادبی اروپا که در قرن شانزدهم به وجود آمد، مکتب زیر است: (از فورم دوم غزنی)
- (۱) رومانیتیزم (۲) ریا لیزم (۳) کلاسیزم (۴) سمبولیزم
۸۷. یکی از زبان های زیر هندو اروپایی از یک شجره است: (از فورم دوم غزنی)
- (۱) باختری کهن (۲) عربی (۳) سامی (۴) مغولی
۸۸. شاعر و نویسنده گان که زندگی کاری خود را از ترجمان زبان انگلیسی در انجمن تاریخ آغاز کرد، یکی از اینها است: (از فورم دوم غزنی)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- ۱) خال محمد خسته (۲) قاری عبدالله (۳) عشقری (۴) عبدالرحمن پژواک
۸۹. آنچه مانع میشود که گزافه گوین و مدعیان دروغین نتوانند آثار بی ارزش خود را به جوینده گان آثار برجسته ادب عرضه کنند، یکی از گزینه های زیر است: (از فورم دوم غزنی)
- ۱) تیاتر (۲) نقد ادبی (۳) موسیقی (۴) نمایشنامه
۹۰. معنای لغت (ارج) را دریابید. (از فورم دوم غزنی)
- ۱) افسوس (۲) جبر (۳) اعتبار (۴) رواج شدن
۹۱. در جمله (در تصویب این قطعنامه، شورایی دست داشته است) پسوند نکره در اخیر کدام کلمه به کار رفته است؟ (از فورم دوم غزنی)
- ۱) دست (۲) قطعنامه (۳) شورا (۴) تصویب
۹۲. واژه (گل) در اصطلاح علم عروض یکی از گزینه های زیر است؟ (از فورم سوم غزنی)
- ۱) سبب خفیف (۲) وتد مفروق (۳) وتد مجموع (۴) سبب ثقیل
۹۳. یکی از شاعران مشهور سبک هندی است؟ (از فورم سوم غزنی)
- ۱) شهید بلخی (۲) طالب آملی (۳) پروین اعتصامی (۴) منوچهری
۹۴. جمشید شعله پس از چند ماه مأموریت و اشتراک در لویه جرگه های کشور، به چه شغلی مصروف بود؟ (از فورم سوم غزنی)
- ۱) بزازی (۲) سلطنتی (۳) تجارت (۴) کشاورزی
۹۵. مشرف الدین مصلح بن عبدالله نام مکمل یکی از شخصیت های زیر است: (از فورم سوم غزنی)
- ۱) سعدی (۲) حافظ (۳) فرخی (۴) انوری
۹۶. کتابی که در معرفی، تلفیق و فرهنگ در قسمت بزرگی از جغرافیای نقش بزرگی را ایفا کرده است: (از فورم سوم غزنی)
- ۱) بابرنامه (۲) سیاست نامه (۳) کارنامه بلخ (۴) کیمیای سعادت
۹۷. یکی از شاعران زیر را بنام (شاعر آینه ها) می شناسند. (از فورم سوم غزنی)
- ۱) رودکی (۲) پروین اعتصامی (۳) بیدل (۴) مخفی بدخشی
۹۸. کتاب (سد سکندر) اثر کیست؟ (از فورم سوم غزنی)
- ۱) امیرعلی شیرنوازی (۲) امام غزالی (۳) عروضی سمرقندی (۴) عطار نیشابوری
۹۹. از چهار اثری که از آن تذکر به عمل آمده، یکی آن متعلق به امیرعلی شیرنوازی است:
- ۱) هفت گنبد (۲) زادالمسافرین (۳) حیرت الابرار (۴) جواهر التفسیر
۱۰۰. مثنوی خسرو و شیرین نظامی را یکی از اینها استقبال نموده است: (از فورم سوم غزنی)
- ۱) خاقانی (۲) انوری (۳) عنصری (۴) عرفی شیرازی
۱۰۱. گابریل گارسیا مارکیز، از نویسندگان مشهور امریکای؟ (از فورم سوم غزنی)
- ۱) مرکزی است (۲) شمالی است (۳) جنوبی است (۴) ایالات متحده

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۱۰۲. نخستین مکتب ادبی اروپا که در قرن شانزدهم به وجود آمد، مکتب زیر است: (از فورم سوم غزنی)
- (۱) رمانتیزم (۲) ریالیزم (۳) کلاسیزم (۴) سمبولیزم
۱۰۳. شمار زبان های جهان به چه تعداد تخمین شده است؟ (از فورم سوم غزنی)
- (۱) بیش از نه هزار (۲) بیش از سه هزار (۳) بیش از یکصد هزار (۴) بیش از یک و نیم هزار
۱۰۴. چه علتی باعث ماندگاری یاد و نام بسیاری از صاحبان سخن منظوم و منثور شده است؟ (از فورم سوم غزنی)
- (۱) تاریخ نگاری (۲) واقعه نگاری (۳) تذکره نگاری (۴) فرهنگ نگاری
۱۰۵. کتابی که سه باب اول آن به ترتیب در سیرت پادشاهان در اخلاق درویشان و در فضیلت قناعت است؟ (از فورم سوم غزنی)
- (۱) قابوسنامه (۲) بهارستان (۳) بوستان (۴) گلستان
۱۰۶. معنای تضاد واژه (انفاق) چیست؟ (از فورم سوم غزنی)
- (۱) بند شدن (۲) جمع شدن (۳) خرج کردن (۴) قسمت کردن
۱۰۷. آوردن لفظ اندک برای معنای بسیار که باعث رسایی سخن گردد، به نام یکی از گزینه های زیر یاد میشود؟ (از فورم سوم غزنی)
- (۱) تجنیس (۲) ایجاز (۳) اطناب (۴) مساوات
۱۰۸. معنای لغوی (جسورانه) چیست؟ (فورم چهارم غزنی)
- (۱) عادلانه (۲) غیرمنصفانه (۳) مستدل (۴) بیباکانه
۱۰۹. معنای واژه (پویا) چیست؟ (فورم چهارم غزنی)
- (۱) پهن (۲) پهلوانی (۳) توقف (۴) بدون توقف
۱۱۰. مترادف واژه آذین یکی از گزینه های زیر است: (فورم چهارم غزنی)
- (۱) زین اسپ (۲) آرزو (۳) سرگردان (۴) آرایش
۱۱۱. نامه های اداری از نظر موضوع به چند دسته تقسیم میشوند؟
- (۱) پانزده دسته (۲) ده دسته (۳) هفت دسته (۴) سه دسته
۱۱۲. شاعر بدخشی که به زبانهای دری، پشتو، اردو، عربی و انگلیسی آشنایی داشت: (فورم چهارم غزنی)
- (۱) میرغیاثالدین غیاثی (۲) شاه عبدالله یمگی (۳) مخفی بدخشی (۴) واصفی بدخشی
۱۱۳. متضاد واژه (تهذیب) را دریابید. (فورم چهارم غزنی)
- (۱) آلوده کردن (۲) آرام گرفتن (۳) عذاب کشیدن (۴) خالص کردن
۱۱۴. یکی از آثار جامی است: (فورم چهارم غزنی)
- (۱) بهارستان (۲) گلستان (۳) کشف المحجّب (۴) چهار مقاله
۱۱۵. شاعری که به سبک هندی شعر می سروده است: (فورم چهارم غزنی)
- (۱) محجوبه هروی (۲) ناصر خسرو (۳) کلیم کاشانی (۴) مولانا جلالالدین

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۱۱۶. درجمله (مهم ترین مشکلات معلولان در جامعه ما بیکاری است) جزء (مهم ترین) یکی از اینهاست:
(فورم چهارم غزنی)

۱) صفت عادی (۲✓) صفت عالی (۳) صفت پریشی (۴) صفت تفصیلی

۱۱۷. معنای لغوی واژه (آوا) چیست؟ (فورم چهارم غزنی)

۱) صوت (۲) تبسم (۳) قصد (۴) آزادی

۱۱۸. کدام یکی از نوشته های زیر درست است؟ (فورم چهارم غزنی)

۱) یازدهم (۲) یازدهام (۳) یازدهم (۴) یازدهم

۱۱۹. شعر (مردان پارو پامیزاد) مربوط به یکی از این نخبه های فرهنگی کشور ماست: (فورم اول بدخشان)

۱) سرور جویا (۲✓) عبدالرحمن پژواک (۳) محمود طرزی (۴) عبدالهادی داوی

۱۲۰. معنای متضاد واژه (آمیخته) ازین قرار است: (فورم اول بدخشان)

۱) آرایش است (۲) پیچیده است (۳) رام ساختن (۴✓) خالص

۱۲۱. بیت (بسی رنج بردم بدین سال سی عجم زنده کردم بدین پارسی) سروده یکی از شاعران زیر است: (فورم اول بدخشان)

۱) عشقری (۲) پروین اعتصامی (۳✓) فردوسی (۴) منوچهری

۱۲۲. ویکتور هوگو نخستین شعر خود را در چند سالگی سروده است؟ (فورم اول بدخشان)

۱) سی سالگی (۲) بیست سالگی (۳) چهل سالگی (۴✓) ده سالگی

۱۲۳. اثری که مورد تقلید شاعران دیگر قرار گرفته است: (فورم اول بدخشان)

۱) بهمن نامه (۲) ظفرنامه (۳) بوستان (۴✓) خمسه نظامی

۱۲۴. برای جدا کردن جمله هایی که از جهت ساختمان مستقل به نظر میرسند نشانه زیر به کار میرود: (فورم اول بدخشان)

۱) (؟) (۲) (!) (۳✓) (؛) (۴) (،)

۱۲۵. کدام موهبت الهی است اگر در انسان وجود نمی داشت انسان مانند حیوان میبود: (فورم اول بدخشان)

۱) شعور (۲✓) زبان (۳) اخلاق (۴) حیات

۱۲۷. معنای دقیق واژه (تناقص) چیست؟ (فورم اول بدخشان)

۱) فایده (۲✓) ضد یکدیگر (۳) مکر (۴) نقص

۱۲۸. عبدالحی حبیبی در یکی ازین ولایات کشور عزیز ما پا به جهان هستی نهاد: (فورم اول بدخشان)

۱) هرات (۲) کابل (۳✓) غزنی (۴) قندهار

۱۲۹. یکی از زبانهای زیر از مشتقات زبان های هندو اروپایی است؟ (فورم اول بدخشان)

۱) عربی (۲) ترکی (۳✓) پهلوی (۴) اکدی

۱۳۰. معنی دقیق واژه (اخضر) یکی از گزینه های زیر است: (فورم اول بدخشان)

۱) سیاه (۲✓) سبز (۳) سفید (۴) زرد

۱۳۱. کلاسیک ها آثارشان را به یکی از زبانهای زیر می نوشتند: (فورم اول بدخشان)

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) فرانسوی (۲۷) لاتین (۳) انگلیسی (۴) یونانی
۱۳۲. رواج دهنده طنز منظوم در افغانستان یکی از اینهاست: (فورم اول بدخشان)
(۱) قاری عبدالله (۲) استاد بیتاب (۳) اسماعیل سیاه هراتی (۴) ابراهیم خیل
۱۳۳. در گزینه های زیر جمله درست را دریابید: (فورم اول بدخشان)
(۱) هندویی معبد خویش رفت (۲۷) هندویی به معبد خویش رفت
(۳) هندوی به معبد خویش رفت (۴) هندو ای به معبد خویش رفت
۱۳۴. نخستین شاعری که شعر نو را در افغانستان سرود یکی از اینهاست: (فورم دوم بدخشان)
(۱) استاد خلیلی (۲) قاری عبدالله (۳) عشقوری (۴) ابراهیم خیل
۱۳۵. متضاد واژه (انارشی) عبارت است از: (فورم دوم بدخشان)
(۱) آرامی (۲) بی سروسامانی (۳) گشاده رویی (۴) خوشی
۱۳۶. بر اساس قانون امان الله خان شعبه حفريات و موزه زیر نظر کدام وزارت فعالیت میکرد؟ (فورم دوم بدخشان)
(۱) وزارت معارف (۲) وزارت داخله (۳) وزارت عدلیه (۴) وزارت خارجه
۱۳۷. درک و بیان جریان باطنی و احوال درونی شاعر و نویسنده را نقد: (فورم دوم بدخشان)
(۱) روانشناسی گویند (۲) معنایی گویند (۳) اخلاقی گویند (۴) تاریخی گویند
۱۳۸. از دانشمندان مشهور قرن هفتم هجری و از اهالی ری بود؟ (فورم دوم بدخشان)
(۱) رودکی (۲۷) شمس قیس (۳) بیدل (۴) امام غزالی
۱۳۹. سمبولیست ها گروهی از شاعران یکی از کشورهای زیر بودند: (فورم دوم بدخشان)
(۱) امریکا (۲) روسیه (۳) چین (۴) فرانسه
۱۴۰. زوجه شاهرخ میرزا چه نام داشت؟ (فورم دوم بدخشان)
(۱) گوهرشاد بیگم (۲) ملکه خاتون بیگم (۳) ملکه ثریا (۴) ملکه ملالی
۱۴۱. معنای واژه (ابهام) را مشخص کنید: (فورم دوم بدخشان)
(۱) جبر (۲) استوار (۳) خواستن (۴) پیچیده
۱۴۲. نویسندگانی که وزیر دو تن از پادشاهان سلجوقی بوده یکی از اینهاست: (فورم دوم بدخشان)
(۱) ابوالفضل بلعمی (۲) ابوالفضل بیهقی (۳) نظام الملک (۴) ابوالحسن میمنی
۱۴۳. اولین مکتب ابتدایی دختران بنام عصمت توسط چه کسی اساس گذاشته شد؟ (فورم دوم بدخشان)
(۱) ملکه بلقیس (۲) شاه امان الله خان (۳) ملکه حمیرا (۴) ملکه ثریا
۱۴۴. آنکه دانشمندان را لایق حاکمیت میدانست یکی از اینهاست: (فورم دوم بدخشان)
(۱) افلاطون (۲) ابن سینا (۳) ارسطو (۴) ابن رشد
۱۴۵. صورت درست نوشتاری را در گزینه های زیر دریابید: (فورم دوم بدخشان)
(۱) بیافگند (۲) بیا افگند (۳) بیفگند (۴) بیافگند
۱۴۶. معنای متضاد واژه (پویا) را دریابید: (فورم دوم بدخشان)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۱) ایستاده	۲) رونده	۳✓) جوینده	۴) پالیدن
۱۴۷. معنای متضاد واژه (ایجاز) را دریابید: (فورم دوم بدخشان)			
۱) یقین	۲✓) اطناب	۳) جذاب	۴) باور کردن
۱۴۸. در مکتب هندی تک بین اساس کار غزل است که آنرا بنام: (فورم سوم بدخشان)			
۱) شاه غزل مینامند	۲) سبب مینامند	۳✓) شاه فرد مینامند	۴) تشبیب مینامند
۱۴۹. از شاخه های مهم زبانهای هندوآریایی به شمار میرود: (فورم سوم بدخشان)			
۱✓) البانی	۲) حامی	۳) اکدی	۴) عیلامی
۱۵۰. دانشمند که عضو انجمن دوستی افغانستان و سازمان ملل بوده یکی از اینهاست: (فورم سوم بدخشان)			
۱✓) عبدالاحمد جاوید	۲) حیدر ژوبل	۳) ابراهیم خلیل	۴) عشقری
۱۵۱. یکی از واژه های زیر به معنای پارچه ابریشمی است: (فورم سوم بدخشان)			
۱) راحله	۲✓) حله	۳) قله	۴) رواحل
۱۵۲. اثری که تاریخ نوشتن آن به ۱۲۰۰ ق م میرسد: (فورم سوم بدخشان)			
۱) الیا	۲✓) ویدها	۳) یادگار از ایران	۴) هیچکدام
۱۵۳. (نوروز خوش آئین) نوشته کیست؟ (فورم سوم بدخشان)			
۱) شایق جمال	۲✓) عبدالاحمد جاوید	۳) محمود طرزی	۴) عشقری
۱۵۴. علم بیان به چند بخش تقسیم گردیده است: (فورم سوم بدخشان)			
۱) دو بخش	۲) سه بخش	۳) شش بخش	۴✓) چهار بخش
۱۵۵. امیرعلی شیرنواوی در دربار کدام یکی از شاهان زیر به شغل دیوانی مشغول بود؟ (فورم سوم بدخشان)			
۱✓) سلطان حسین بایقرا	۲) علاءالدین	۳) تیمور	۴) احمدشاه بابا
۱۵۶. قطعه شبه پاره یی از ابیات: (فورم سوم بدخشان)			
۱) رباعی است	۲) مثنوی است	۳) غزل است	۴✓) قصیده است
۱۵۸. زبانی که در دوره هائی، زبان رسمی امپراتوری عثمانی بوده است: (فورم سوم بدخشان)			
۱✓) پهلوی	۲) لاتین	۳) عربی	۴) انگلیسی
۱۵۹. یکی از آثار مهم علامه صلاح الدین سلجوقی است: (فورم سوم بدخشان)			
۱) انوار سهیلی	۲) کیمیای سعادت	۳✓) مقدمه علم اخلاق	۴) اخلاق محسنی
۱۶۰. معنای دقیق واژه (تفنن) عبارت است از: (فورم سوم بدخشان)			
۱) فن	۲) کار	۳✓) سرگرمی	۴) هیچکدام
۱۶۱. چند بحر عروضی را دانشمندان زبان عربی بنا نهاده اند؟ (فورم سوم بدخشان)			
۱✓) شانزده بحر	۲) دوازده بحر	۳) ده بحر	۴) پنج بحر
۱۶۲. یکی از فیلسوفان یونانی است که مایه و انگیزه شعر را الهام میداند: (فورم سوم بدخشان)			
۱) فیثاغورث	۲✓) افلاطون	۳) اقلیدس	۴) ارسطو

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۱۶۳. معنای دقیق واژه (ادوار) عبارت است از: (فورم سوم بدخشان)
- (۱) دایره (۲) زمانه ها (۳) حاکم (۴) داور
۱۶۴. یکی از اینها یکی از تذکره نگاران برجسته کشور ما است: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) لطیف ناظمی (۲) عوفی (۳) مولانا خسته (۴) دولت شاه
۱۶۵. در جمله (بحری است موج و شخصی است نقاد) میان واژه های (مواج و نقاد) چه نوع سجعی است؟ (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) متوازی (۲) مطرف (۳) هیچکدام (۴) متوازن
۱۶۶. اشعار مدحیه مربوط کدام نوع ادب میشود؟ (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) غنایی (۲) نمایشی (۳) تعلیمی (۴) حماسی
۱۶۷. آنچه در پی تصحیح زبان و تأثیرگذاری پیام بر شنونده و خواننده میباشد، یکی از گزینه های زیر است: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) نقاد (۲) ادبیات (۳) نقد (۴) ویراستاری
۱۶۸. قبل از اسلام ادیبان عرب در کدام منطقه به خوانش اشعارشان می پرداختند؟ (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) بازار عراق (۲) بازار یمن (۳) بازار مدینه (۴) بازار عکاظ
۱۶۹. معنای دقیق و درست واژه (اعراض) ازین قرار است: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) نشانه ها (۲) عرض کردن (۳) مبتذل (۴) زیاده روی
۱۷۰. زبان مصری شامل خانواده زبانی زیر میشود: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) تبتی (۲) آلتایی (۳) اورالی (۴) حامی
۱۷۱. آنکه وجه مشخصه آن سادگی و بی پیرایه گی در بیان و زبان است: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) ژانر نمایشی (۲) ژانر غنایی (۳) ژانر حماسی (۴) ژانر تعلیمی
۱۷۲. دکتر عبدالاحمد جاوید در کدام شهر وفات نمود؟ (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) لندن (۲) تهران (۳) پاریس (۴) مسکو
۱۷۳. لرمانتوف از نویسندگان یکی ازین کشورهاست: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) فرانسه (۲) ناروی (۳) بلژیک (۴) روسیه
۱۷۴. معنای درست واژه (خاتم) را دریابید: (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) گهر (۲) دبدبه (۳) قلم (۴) نگین
۱۷۵. در بیت (یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور کلبه احزان شود روزی گلستان غم مخور) کدام صنعت بکار رفته است؟ (فورم چهارم بدخشان)
- (۱) تلمیح (۲) ایهام (۳) سجع متوازی (۴) تضاد
۱۷۶. هرگاه مشبه حذف گردیده و تنها مشبه به ذکر گردد، یکی از گزینه های زیر حاصل میشود: (فورم چهارم بدخشان)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) کنایه (۲✓) استعاره مصرحه (۳) مجاز (۴) استعاره مکنیه
۱۷۷. یکی از مراکز بزرگ فرهنگ و ادبیات ما در دوره های مختلف بوده است: (فورم چهارم بدخشان)
(۱) بغلان (۲) پکتیا (۳✓) بلخ (۴) کندز
۱۷۸. داستان لیلی و مجنون از آثار مهم یکی از اینهاست: (فورم چهارم بدخشان)
(۱) فروخ فرخزاد (۲) فردوسی (۳) سیمین بهبهانی (۴✓) نظامی گنجوی
۱۷۹. مکتبی که در اواسط قرن نوزدهم به عنوان واکنشی در برابر مکتب رمانتیزم پدید آمد، کدام است؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱) سمبولیزم (۲) نانورالیزم (۳✓) ریالیزم (۴) دادیزم
۱۸۰. کدام یک از گزینه های ذیل نام دیگر (کلیله و دمنه) است؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱✓) همایون نامه (۲) چهار مقاله (۳) پند نامه (۴) اسرارنامه
۱۸۱. اولین مکتب ابتدایی دختران به کدام نام در افغانستان شروع به فعالیت نمود؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱✓) مکتب عصمت (۲) مکتب انائیه (۳) مکتب مستورات (۴) مکتب ملکه ثریا
۱۸۲. کشف بسیاری از آثار تاریخی افغانستان مرهون تلاش یکی از اشخاص ذیل است: (فورم پنجم بدخشان)
(۱) شمس الدین مجروح (۲) رحیم الهام (۳) سرور همایون (۴✓) محمدعلی کهزاد
۱۸۳. هرگاه پیوندی بین مسندالیه و مسند وجود داشته باشد، به کدام یک از نام های ذیل یاد میشود؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱) وصل (۲) اسناد و خبر (۳✓) اسناد (۴) انشا
۱۸۴. واژه یی که به معنای قوی شدن به کار می رود، کدام است؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱) استملاک (۲) استقلال (۳) استدراج (۴✓) استحکام
۱۸۵. کدام یک از اشخاص ذیل کتاب کلیله و دمنه را به نظم درآورده است؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱) واعظ کاشفی (۲✓) میربهادر واصفی (۳) میرحسین شاه (۴) طالب آملی
۱۸۶. یکی از این واژه ها به معنای (بهبود یافتن زخم) است: (فورم پنجم بدخشان)
(۱) تورم (۲✓) التیام (۳) جراحت (۴) انسداد
۱۸۷. تشبیه چند رکن دارد؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱) هشت رکن (۲) دو رکن (۳) شش رکن (۴✓) چهار رکن
۱۸۸. معنای درست واژه (نمط) را دریابید. (فورم پنجم بدخشان)
(۱) باطن (۲) بنیاد (۳) نشان (۴✓) روش
۱۸۹. کتاب (کلیله و دمنه) را یکی از اشخاص ذیل به دري ترجمه کرد؟ (فورم پنجم بدخشان)
(۱✓) نصرالله منشی (۲) منهاج سراج (۳) بهرام منشی (۴) مفتی سراج الدین
۱۹۰. معنای واژه (تنقیح) را دریابید. (فورم پنجم بدخشان)
(۱) یکی ساختن (۲✓) اصلاح کردن (۳) آبیاری کردن (۴) رشوت دادن
۱۹۱. بیت (زنی که گوهر تعلیم و تربیت نخرید فروخت گوهر عمر عزیز را ارزان) سروده کیست؟

(فورم پنجم بدخشان)

- (۱) منوچهری (۲) فردوسی (۳) رودکی (۴) پروین اعتصامی
۱۹۲. معنای کلمه (صوم) را دریابید. (فورم پنجم بدخشان)
- (۱) صالح (۲) صوت (۳) روزه (۴) صادر کردن
۱۹۳. (بیت) در لغت به معنای یکی از گزینه های ذیل بکار رفته است؟ (فورم پنجم بدخشان)
- (۱) حویلی (۲) کلکین (۳) خانه (۴) دروازه
۱۹۴. کتاب (هفت پیکر) اثر مشهور یکی از اینهاست: (فورم ششم بدخشان)
- (۱) حافظ (۲) خاقانی (۳) نظامی (۴) سعدی
۱۹۵. کدام یک از گزینه های ذیل زبان مادری امیرعلی شیرنوايي بود؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) قرغزی (۲) ترکی جغتایی (۳) ازبکی (۴) دری
۱۹۶. به معنی هدف و نشانه است؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) انوار (۲) آماج (۳) احاد (۴) ابواب
۱۹۷. مفرد معنی واژه (جعبات) کدام یکی از اینهاست؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) جمع آوری (۲) چراگاه (۳) لرزش (۴) صندوق
۱۹۸. دو یا چند کلمه که در صورت مختلف و در معنا یکسان است؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) متفاوت (۲) مترادف (۳) متحارب (۴) متقاضی
۱۹۹. اوزان قانونمند و پذیرفته شده عروض به یکی از نام های ذیل یاد میشود؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) وتد (۲) فاصله (۳) سبب (۴) بحر
۲۰۰. چند بیت هم وزن و قافیه را در مصراع اول بیت اول رعایت نکنند؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) مثنوی (۲) قطعه (۳) قصیده (۴) غزل
۲۰۱. متضاد معنای واژه (متمول) را دریابید. (فورم ششم بدخشان)
- (۱) غریب (۲) تحول طلب (۳) مالدار (۴) ثروتمند
۲۰۲. دانشمندی که به صورت استثنایی در (مجمع لغوی مصر) به عضویت پذیرفته شده کیست؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) عبدالرحمن پژواک (۲) استاد خلیلی (۳) صلاح الدین سلجوقی (۴) روان فرهادی
۲۰۳. صورت نوشتاری کدام یک از افعال ذیل درست است؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) بیافتادند (۲) بیفتادند (۳) افتادند (۴) هیچکدام
۲۰۴. معنای لغوی (التزام) را دریابید. (فورم ششم بدخشان)
- (۱) تنظیم شده (۲) مشخص ساختن (۳) ترتیب دادن (۴) ملازم شدن
۲۰۵. کدام دانشگاه به نام لومونوسف دانشمند یاد میشود؟ (فورم ششم بدخشان)
- (۱) دانشگاه نیویارک (۲) دانشگاه مسکو (۳) دانشگاه مونیخ (۴) دانشگاه برلین
۲۰۶. یکی از ستاره های درخشان ادب عرفانی ما است؟ (فورم ششم بدخشان)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) اسدی توسی (۲) فردوسی (۳) فرخی (۴۷) مولانا بلخی
 ۲۰۷. بیت (من طریق سعی میآرم بجا / لیس للانسان الا ما سعی) را یکی از نخبه های فرهنگی سرود؟ (فورم ششم بدخشان)
 (۱) خواجه عبدالله انصاری (۲) نظامی عروضی (۳) واعظ کاشفی (۴۷) جلالالدین محمد بلخی
 ۲۰۸. نوشته ادیبی که در آن عیوب فردی و اجتماعی در پوشش ظرافت و خنده هنرمندانه به تصویر کشیده شده باش (۴) (فورم ششم بدخشان)
 (۱) عجو است (۲) لغز است (۳) هزل است (۷۴) طنز است
 ۲۰۹. معنای متضاد واژه (شتاب) را دریابید. (فورم اول بامیان)
 (۱) سرعت (۲) جمع شر (۳) عجله (۴۷) کندی
 ۲۱۰. مرغی که پیام آور حضرت سلیمان (ع) پیامبر بود؟ (فورم اول بامیان)
 (۷۱) هدهد (۲) قمری (۳) بلبل (۴) کبک
 ۲۱۱. معنای دقیق واژه (واکنش) را دریابید. (فورم اول بامیان)
 (۷۱) نشان دادن عکس العمل (۲) قرارداد (۳) هوا را آلوده میسازد (۴) توافق
 ۲۱۲. پسوند اسم معنا در پیوستن با مصرت ها و های غیرملفوظ چند شکل دارد؟ (فورم اول بامیان)
 (۷۱) ۳ (۲) ۱۲ (۳) ۸ (۴) ۱۰
 ۲۱۳. نظامی گنجوی در کدام یکی از سنوات ذیل چشم از جهان پوشید؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) ۶۱۴ هـ ق (۲۷) ۵۱۵ هـ ق (۳) ۷۱۴ هـ ق (۴) ۵۱۲ هـ ق
 ۲۱۴. یکی از دوره های تابناک و درخشان فرهنگ به شمار میروند؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) عصر خوارزمشاهیان (۲۷) عصر سامانیان (۳) عصر مغولها (۴) عصر طاهریان
 ۲۱۵. از معروف ترین آثار غنایی است؟ (فورم اول بامیان)
 (۷۱) خسرو و شیرین (۲) شاهنامه (۳) بهمن نامه (۴) تاریخ بیهقی
 ۲۱۶. زادگاه نظامی کدام شهر است؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) بخارا (۲) سمرقند (۳) هرات (۴۷) گنجه
 ۲۱۷. میرزا عبدالقادر بیدل بعد از وفات پدر، مدرسه را رها کرده و تحت آموزش کدام یکی از اشخاص ذیل قرار گرفت؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) مولوی عبدالقادر (۲) پادشاه صاحب (۳) صوفی بابا (۴۷) میرزا قلندر
 ۲۱۸. نخستین کسی که به زیبایی های لفظی و معنوی در کلام عرب توجه کرد؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) حافظ (۲۷) عبدالله بن معتر (۳) فرزددق (۴) ابو نواس
 ۲۱۹. کدام یکی از شاعران ذیل هم عصر نظامی گنجوی بود؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) جامی (۲) سعدی (۳) انوری (۴۷) خاقانی
 ۲۲۰. از حبسیه سرایان مشهور ادب فارسی دری است؟ (فورم اول بامیان)
 (۱) عنصری (۲) حافظ (۳) سعدی (۴۷) مسعود سعد

بخش چهارم پرشش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۲۲۱. معنای لغوی واژه (تلفیق) را دریابید. (فورم اول بامیان)
- ۱۷) ترتیب کردن (۲) تلف شدن (۳) مشقت (۴) واضح کردن
۲۲۲. مترادف واژه (جبن) را دریابید. (فورم اول بامیان)
- ۱) شتاب (۲) جبر (۳) فشار (۴) هراس
۲۲۳. در دوره زمامداری اعراب، یکی از چهار رکن خراسان بود. (فورم اول بامیان)
- ۱۷) بلخ (۲) پکتیا (۳) کابل (۴) لغمان
۲۲۴. نویسندگان مشهور ما، چند باب دیگر بر کتاب کلیله و دمنه افزوده اند؟ (فورم اول بامیان)
- ۱) چهار باب (۲) سه باب (۳) دو باب (۴) یک باب
۲۲۵. معنای (تذرو) عبارت است از: (فورم دوم بامیان)
- ۱) هدهد (۲) کبک (۳) مرغ صحرایی (۴) مرغ آبی
۲۲۶. در بیت (کم گوی و گزیده گوی چون دُر ... تا ز اندک تو جهان شود پُر) کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱۷) تشبیه (۲) استعاره (۳) حسن تعلیل (۴) مدعا مثل
۲۲۷. معنای صحیح واژه (ملج): (فورم دوم بامیان)
- ۱) نمک (۲) ملامت کردن (۳) ملایم (۴) مروت
۲۲۸. معنای مفرد واژه (ایام) را دریابید. (فورم دوم بامیان)
- ۱) روزها (۲) دریاها (۳) بیان کردن (۴) روز
۲۲۹. فولکور به چند بخش تقسیم شده است؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱) سه بخش (۲) چهار بخش (۳) دو بخش (۴) شش بخش
۲۳۰. جامی کتاب بهارستان خویش را به نام کدام یکی از اینها نموده است؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱) سلطان رضیه (۲) سلطان مسعود (۳) سلطان حسین بایقرا (۴) هیچکدام
۲۳۱. امام بخاری کتاب صحیح البخاری را در چند سال تکمیل نمود؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱) ۱۳ سال (۲) ۱۴ سال (۳) ۱۵ سال (۴) ۱۶ سال
۲۳۲. بنیانگذار مکتب ریالیزم کیست؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱) تولستوی (۲) بالزاک (۳) چگوارا (۴) هیچکدام
۲۳۳. متضاد واژه (راکب) را دریابید. (فورم دوم بامیان)
- ۱) چالاک (۲) دقت بار (۳) کاتب (۴) پیاده
۲۳۴. جمشید شعله در کدام سال و در کجا دیده به جهان گشود؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱۷) ۱۲۸۷ در تخار (۲) ۱۳۸۷ در تخار (۳) ۱۲۸۷ در بدخشان (۴) ۱۳۸۷ در بدخشان
۲۳۵. فرخی در کدام سال وفات نمود؟ (فورم دوم بامیان)
- ۱) ۴۹۲ هـ ش (۲) ۴۲۹ هـ ش (۳) ۳۲۹ هـ ش (۴) ۴۵۰ هـ ش

بخش چهارم پرشش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۲۳۶. شهزادهای که خود خطاط چیره دست بود، یکی از اینهاست: (فورم سوم بامیان)
- (۱) سلطان سنجر (۲) بابر شاه (۳) بایسنقر (۴) شاهرخ میرزا
۲۳۷. معنای دقیق واژه (اختر) عبارت است از: (فورم سوم بامیان)
- (۱) هر سه جواب درست است (۲) علم (۳) بخت و طالع (۴) ستاره
۲۳۸. قدیمی ترین، جامع ترین و معتبرترین تذکره شاعران فارسی که در سده هفتم هجری قمری نوشته شده است، عبارت است از: (فورم سوم بامیان)
- (۱) لباب الالباب (۲) پرده نشینان سخنگوی
- (۳) سیماها و اواها (۴) مشاهیر افغانستان
۲۳۹. یکی از شاعران در آغاز، سکاکی تخلص میکرد: (فورم سوم بامیان)
- (۱) هیچکدام (۲) صایب (۳) کسای (۴) بابافغانی
۲۴۰. معنای دقیق واژه (ناوک) عبارت است از: (فورم سوم بامیان)
- (۱) تیر (۲) نظر کردن (۳) ناستوده (۴) ناآشنا
۲۴۱. بهترین آثار ادبیات قدیم دری در موجودیت یکی از گزینه های ذیل به وجود آمده است: (فورم سوم بامیان)
- (۱) مواد فولکوری (۲) موسیقی (۳) تندیس ها (۴) نقاشی
۲۴۲. معنای لغوی واژه (تظاهر) عبارت است از: (فورم سوم بامیان)
- (۱) عذاب کشیدن (۲) با هم برابر شدن (۳) خودنمایی کردن (۴) ضایع کردن
۲۴۳. عبدالحی حبیبی در کدام سال از جهان رحلت کرد؟ (فورم سوم بامیان)
- (۱) ۱۳۰۲ هـ ش (۲) ۱۲۸۳ هـ ش (۳) ۱۳۶۳ هـ ش (۴) ۱۳۳۳ هـ ش
۲۴۴. کدام یکی از آثار زیر مربوط به عبدالقادر بیدل میباشد؟ (فورم سوم بامیان)
- (۱) اسرارنامه (۲) الهی نامه (۳) نفحات الانس (۴) محیط اعظم
۲۴۵. متضاد واژه (متوالی) را دریابید. (فورم سوم بامیان)
- (۱) مساوی (۲) سرگرمی (۳) با وقفه (۴) پی در پی
۲۴۶. از قصیده سرایان بزرگ دوره اول غزنوی است؟ (فورم سوم بامیان)
- (۱) فرخی (۲) رودکی (۳) انوری (۴) معزی
۲۴۷. یکی از مکتبهای زیر، بعداً به لیسه ملالی تغییر نام داده شد: (فورم سوم بامیان)
- (۱) مستورات (۲) عصمت (۳) بیبی سروری (۴) نسوان افغان ترک
۲۴۸. مولانا جلال الدین محمدبلخی در یکی از شهرهای ذیل به تدریس مشغول شد: (فورم سوم بامیان)
- (۱) نجف (۲) دمشق (۳) قونیه (۴) قم
۲۴۹. عنوان اصلی کتاب (کلیله و دمنه) از نام حیوان ذیل گرفته شده است: (فورم سوم بامیان)
- (۱) دو شیر (۲) دو خرگوش (۳) دو شغال (۴) دو گرگ
۲۵۰. آریانای کهن در محور یکی از شهرهای زیر، مدنیت درخشان ادبی و فرهنگی داشت؟

(فورم سوم بامیان)

- (۱) هلمند (۲) جوزجان (۳) بامیان (۴) بلخ
۲۵۱. قبل از اسلام مدنیت در تاریخ قدیم جهان بحث های علمی دارد؟ (فورم اول بدخشان)
- (۱) مدنیت اسکندونیا (۲) مدنیت آریایی
- (۳) مدنیت هلمند (۴) مدنیت جنوب افریقا
۲۵۲. یکی از دانشمندان مشهور عالم اسلام که در علوم طب و فلسفه شهرت جهانی دارد، عبارت است از: (فورم اول بغلان)
- (۱) ابن رشد (۲) عبدالله بن مقطع (۳) ابن عربی (۴) حافظ
۲۵۳. کتاب کلیله و دمنه در زمان بهرام شاه غزنوی توسط کدام دانشمندان زیر از عربی به دری ترجمه نمود؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) نصرالله منشی (۲) گردیزی (۳) ابوالحسن میمنندی (۴) بیهقی
۲۵۴. در این بیت (وان قطره باران که برافتد به سر خوید ... چون قطره سیماب است افتاده به زنگار) مشبه را دریابید. (فورم اول بغلان)
- (۱) زنگار (۲) قطره باران (۳) قطره سیماب (۴) چون
۲۵۵. یکی از آثار تولستوی به شمار میرود: (فورم اول بغلان)
- (۱) رستاخیز (۲) همه درست است (۳) درخت آسوریک (۴) کمیدی الهی
۲۵۶. سجعی که در الفاظ آن حروف روی متفق ولی وزن مختلف است، عبارت است از: (فورم اول بغلان)
- (۱) سجع متوازی (۲) موازنه (۳) سجع مطرف (۴) سجع متوازن
۲۵۷. منظومه (سلامان و ابدال) سروده یکی از شاعران ذیل است: (فورم اول بغلان)
- (۱) منوچهری (۲) واعظ کاشفی (۳) جامی (۴) سعدی
۲۵۸. یکی از نشانه های زیر در پایان جمله های تعجبی می آید: (فورم اول بغلان)
- (۱) (!) (۲) (:) (۳) (،) (۴) (?)
۲۵۹. بیت (لاف سرپنجه گی و دعوی مردی بگذار عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی) سروده کدام شاعر است؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) سعدی (۲) دقیقی بلخی (۳) حنظله بادغیسی (۴) وصیف سکزی
۲۶۰. یکی از مکاتب ادبی که اولین بار در اواخر قرن هجدهم وارد ادبیات فرانسه شد، یکی از اینهاست: (فورم اول بغلان)
- (۱) سمبولیزم (۲) ریالیزم (۳) کلاسیسم (۴) روماننیزم
۲۶۱. کدام ترکیب زیر به صورت درست نوشته شده است؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) مویۀ شان (۲) مویه ای شان (۳) مویه یی شان (۴) مویهشان

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۲۶۲. کتاب کلیله و دمنه در کدام سال توسط یکی از شاعران کشور ما اخیر از نثر به نظم درآمد؟ (فورم اول بغلان)

۱۳۸۴ (۷۱) ۱۳۲۴ (۲) ۱۳۴۶ (۳) ۱۳۵۹ (۴)

۲۶۳. مساوات یکی از مباحث علوم زیر است: (فورم اول بغلان)

۷۱ (علم معانی ۲) علم عروض ۳ (علم بدیع ۴) علم بیان

۲۶۴. سخن موزن یا آهنگدار که تصویرپردازی هنری آن موجب خیالانگیزی در ذهن شود، یکی از گزینه های زیر است: (فورم اول بغلان)

۱ (نظم ۲) نثر ۳ (نظم و نثر ۴) شعر

۲۶۵. فایده کدام علم ما را با امکانات پنهان و فراوان زبان آشنا میسازد؟ (فورم اول بغلان)

۷۱ (علم معانی ۲) علم بدیع ۳ (علم عروض ۴) علم بیان

۲۶۶. به معنای پرده و روپوش به کار میرود: (فورم دوم بغلان)

۱ (عبا ۲) حجاب ۳ (حله ۴) قبا

۲۶۷. در مصراع (من چو لب لاله شده خنده ناک) مشبه به کدام است؟ (فورم دوم بغلان)

۷۱ (لب لاله ۲) شده ۳ (خنده ۴) من

۲۶۸. ثنا و صفت پیامبر خداوند را چی گویند: (فورم دوم بغلان)

۷۱ (نعت ۲) منقبت ۳ (مناجات ۴) حمد

۲۶۹. بیت آخر قصیده یا غزل به نام یکی از گزینه های زیر یاد میشود: (فورم دوم بغلان)

۱ (مخلص ۲) تغزل ۳ (مقطع ۴) شرطیه

۲۷۰. در بیت (به همراه دلی چون طشت آتش کویر آغوش وا کن آدمم من) کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم دو بغلان)

۱ (جناس ۲) تلمیح ۳ (تشبیه ۴) ایهام

۲۷۱. در مصراع (دل سراپرده محبت اوست) یکی از صنعت های زیر به کار رفته است؟ (فورم دوم بغلان)

۱ (تضاد ۲) ارسال المثل ۳ (ایهام ۴) تشبیه

۲۷۲. در گزینه های زیر صفت فاعلی کدام است؟ (فورم دوم بغلان)

۷۱ (گزنده ۲) کشته ۳ (آموزش ۴) نوشیدن

۲۷۳. اثر مشهور (کلیسا نوتردام پاریس) نوشته یکی از اینهاست: (فورم دوم بغلان)

۱ (آنتون چخوف ۲) دانته ۳ (همینگوی ۴) ویکتورهوگو

۲۷۴. مهم ترین بخش نگارش کدام است؟ (فورم دوم بغلان)

۱ (مقدمه ۲) شروع مطالب ۳ (شرح و بسط ۴) نتیجه

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۲۷۵. جریده طلوع افغان به محوری و مدیریت کدام یکی از اشخاص زیر در قندهار به نشر آغاز کرد؟
(فورم دوم بغلان)

۱) عبدالهادی داوی (۲۷) عبدالعزیز خان (۳) محمود طرزی (۴) شاه ولی الله
۲۷۶. شعری که در آن سخن از جنگ هایی است که برای استقلال و بیرون راندن یا شکست دشمن
صورت گرفته است، کدام است؟ (فورم دوم بغلان)

۱) عاطفی (۲۷) حماسی (۳) غنایی (۴) تعلیمی
۲۷۷. واژه یی که به معنای سخن کوتاه و مختصر به کار می رود، کدام است؟ (فورم دوم بغلان)
۱) معجز (۲) جزع (۳) عاجز (۴۷) موجز
۲۷۸. آنچه اغلب درباره مرگ پادشاهان و یا بزرگان علم و ادب سروده میشود، یکی از گزینه های زیر
است: (فورم دوم بغلان)

۱) هجو (۲۷) مرثیه (۳) مدح (۴) حماسه
۲۷۹. قالب شعری که در ادبیات عرب وجود ندارد؟ (فورم دوم بغلان)

۱) غزل (۲) رثاء (۳۷) رباعی (۴) قصیده
۲۸۰. در شاهنامه فردوسی از پادشاهان زیر نام برده شده است: (فورم دوم بغلان)
۱) سلجوقیان (۷۲) پیشدادیان (۳) تیموریان (۴) ابدالیها
۲۸۱. کدام ترکیب زیر به صورت درست نوشته شده است؟ (فورم اول سمنگان)

۱) کرده خویشتن (۲) کرده خویشتن (۳) کردهیی خویشتن (۴) کردهای خویشتن
۲۸۲. معنای دقیق واژه (متناظر) را در زیر نشانی کنی (۴) (فورم اول سمنگان)

۱) حیلہ گر (۲) واگذاشته (۳۷) نزدیک به هم (۴) نیرومند
۲۸۳. آوردن لفظ به اندازه معنا که برای رسیدن مقصود گوینده مناسب باشد، یکی از گزینه های زیر
است: (فورم اول سمنگان)

۱) مساوات (۲) هیچکدام (۳) اطناب (۴) ایجاز
۲۸۴. در بیت (یار ناپایدار دوست مدار دوستی را شاید این غدار) میان واژههای (دوست و
دوستی) چه نوع جناس موجود است؟ (فورم اول سمنگان)

۱) جناس زاید (۲) جناس خط (۳) جناس ناقص (۴) جناس تام
۲۸۵. بیدل هنگام اقامت در یکی از شهرهای زیر دایم الصوم بود: (فورم اول سمنگان)

۱) دهلی (۲) متھرا (۳) بمبئی (۴) اگره
۲۸۶. معنای درست واژه (کلالت) را دریابید. (فورم اول سمنگان)

۱) خسته شدن (۲) میل کننده (۳) پهن کردن (۴) دوامدار
۲۸۷. در مصراع (شمیم خلق تو چون غنچه های خندان است) مشبه را دریابید: (فورم اول سمنگان)

۱) خندان (۲۷) شمیم خلق (۳) چون (۴) غنچه ها

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۲۸۸. در بیت (ناف شب آگنده ز مشک لبش ... نعل مه افکنده سم مرکبش) یکی از صنعت های ادبی زیر موجود است؟ (فورم اول سمنگان)

(۱) تلمیح (۲) تناسب (۳) ارسال المثل (۴) تضاد

۲۸۹. شاعران سده نهم و دهم در مثنوی سرایی از سبک کدام یک از شاعران زیر پیروی میکردند؟ (فورم اول سمنگان)

(۱) عبید زاکانی (۲) رودکی (۳) مهستی (۴) مولانا جلال الدین محمد بلخی

۲۹۰. حفظ وحدت موضوع و زمان و مکان از ویژگی های کدام مکتب است؟ (فورم اول سمنگان)

(۱) ناتورالیزم (۲) کلاسیزم (۳) ریالیزم (۴) رومانتیسم

۲۹۱. یکی از اشخاص زیر از جمله شعرای عارف قرن نهم و دهم به شمار میرود؟ (فورم اول غور)

(۱) قاسم انوار (۲) رودکی (۳) عنصری (۴) فردوسی

۲۹۲. زبان فارسی دری طی چند سال در هندوستان زبان رسمی دربار بود؟ (فورم اول غور)

(۱) بیشتر از ۹۰۰ سال (۲) بیشتر از ۷۰۰ سال (۳) یک قرن (۴) بیشتر از ۵۰۰ سال

۲۹۳. اثر مشهور نظامی عروضی سمرقندی یکی از گزینه های زیر است: (فورم اول غور)

(۱) مجمع البلدان (۲) شعر العجم (۳) مجمع النوادر (۴) مجمع القصصا

۲۹۴. شاعری که در سال ۶۰۴ هجری در بلخ تولد یافته است: (فورم اول غور)

(۱) دقیقی (۲) منوچهری (۳) عنصری (۴) مولانا

۲۹۵. کتاب (مفتاح العلوم) تألیف یکی از ادبای معروف است؟ (فورم اول غور)

(۱) مسعود سعد (۲) مبارکشاه (۳) اسفزار (۴) سکاکي

۲۹۶. واژه آرشیف: (فورم اول غور)

(۱) فرانسوی است (۲) آلمانی است (۳) انگلیسی است (۴) عربی است

۲۹۷. بیت (گر تو میخواهی مسلمان زیستن ... نیست ممکن جز به قرآن زیستن) یکی از شاعران زیر سروده است: (فورم اول غور)

(۱) واعظ کاشفی (۲) بیدل (۳) مولانا جلالالدین بلخی (۴) اقبال لاهوری

۲۹۸. در فرهنگ و ادبیات ما باز نماد چیست؟ (فورم اول غور)

(۱) برابری (۲) وفا (۳) جنگ (۴) صلح

۲۹۹. علم بیان به چند بخش تقسیم شده است؟ (فورم دوم غور)

(۱) دو (۲) سه (۳) شش (۴) چهار

۳۰۰. بیت (متاز بر سر مظلوم ساکن ای ظالم کی دست فتنه ایام بر سرت تازد) را یکی از شاعران زیر سروده: (فورم دوم غور)

(۱) واعظ کاشف (۲) سنایی غزنوی (۳) خواجه عبدالله انصاری (۴) منوچهری دامغانی

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۳۰۱. بیت (گر ز بی سرمایه گی دستت ز سیم و زر تهیست میتوان تسخیر دلها کرد با خلق حسن) سروده یکی از اینها است: (فورم دوم غور)

(۱) جامی (۷۲) صایب (۳) سنایی (۴) بیدل

۳۰۲. (بوکاچو) از چهره های ادبیات کدام کشور است؟ (فورم دوم غور)

(۱) انگلستان (۲) فرانسه (۳) امریکا (۴) ایتالیا

۳۰۳. پیش درآمدی اوایل قصیده بنام یکی از گزینه های زیر یاد میشود؟ (فورم دوم غور)

(۱) دعائیه (۲) تشبیب (۳) شرطیه (۴) تخلیص

۳۰۴. در بیت (از حسرت رخسار تو ای زیباروی از ناله چو گشتم و از مویه چو موی) چه نوع جناس موجود است؟ (فورم دو غور)

(۱) جناس ناقص (۲) جناس تام (۳) جناس زاید (۴) جناس خط

۳۰۵. عبدالرزاق فانی یکی از شاعران معاصر در یکی از این کشورهای مدفون است؟ (فورم دوم غور)

(۱) انگلستان (۲) هندوستان (۳) ایالات متحده امریکا (۴) پاکستان

۳۰۶. توزوک واژه ترکی بوده به چه معنی میآید؟ (فورم دوم غور)

(۱) آراستن و نظم (۲) ترتیب (۳) ۱ و ۲ درست است (۴) سطر

۳۰۷. آثار معروف هوگو عبارتند از: (فورم دوم غور)

(۱) کلیسای نوتردام پاریس (۲) کارگران دریا

(۳) مردی که میخندد (۴) همه

۳۰۸. عبدالله بن معتمر در کدام سال کتاب (البدیع) را تألیف کرد؟ (فورم دوم غور)

(۱) ۲۷۴ هـ ق (۲) ۲۷۴ هـ ق (۳) ۲۷۰ هـ ق (۴) ۲۷۶ هـ ق

۳۰۹. سجع چند قسم است؟ (فورم دوم غور)

(۱) چهار (۲) دو (۳) سه (۴) پنج

۳۱۰. (سالار پیغمبران) از سروده های کی است؟ (فورم دوم غور)

(۱) عبدالرزاق فانی (۲) نظامی گنجوی (۳) کاتب هزاره (۴) سعدی

۳۱۱. فولکلور به چند بخش تقسیم شده است؟ (فورم دوم غور)

(۱) دو بخش (۲) سه بخش (۳) چهار بخش (۴) یک بخش

۳۱۲. سعدی گلستان را در کدام سال هـ ق تألیف کرد؟ (فورم دوم غور)

(۱) ۶۵۶ (۲) ۵۱۳ (۳) ۶۱۴ (۴) ۶۶۶

۳۱۳. گوینده شعر (میشود اسرار دل روشن از تحریک زبان میدهد این برگ بوی غنچه اندیشه را) عبارت است از: (فورم دوم غور)

(۱) سعدی (۲) ناصر خسرو (۳) بیدل (۴) پروین اعتصامی

۳۱۴. ملا فیض محمد کاتب مشهور به هزاره در کدام سال هجری شمسی به دنیا آمد؟ (فورم دوم غور)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۱۳۲۰ (۴)	۱۲۵۹ (۳)	۱۲۴۵ (۲)	۱۳۳۹ (✓۱)
(فورم دوم غور)	۳۱۵. اناتول فرانس در کدام سال جایزه ادبی نوبل را دریافت کرد؟		
۱۹۹۸ م (۴)	۱۹۷۷ م (۳)	۱۹۲۲ م (✓۲)	۱۹۳۴ م (۱)
	۳۱۶. پروین اعتصامی در کدام سال وفات کرد؟ (فورم دوم غور)		
۱۲۳۰ م (۴)	۱۳۳۰ م (۳)	۱۳۴۰ م (۲)	۱۳۲۰ م (✓۱)
	۳۱۷. (یکی درخت گل اندر میانه خانه ماست که سروهای چمن پیش قامتش پستند) درین بیت کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم دوم غور)		
۴ کنایه	۳ مجاز	۲✓ استعاره	۱ تشبیه
	۳۱۸. در جمله (در خانه او به روی همه باز است) کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم دوم غور)		
۴ مجاز	۳✓ کنایه	۲ استعاره	۱ تشبیه
	۳۱۹. علم بیان از نظر سنجش حالات سخن به چند نوع است؟ (فورم دوم غور)		
۴ شش نوع	۳ چهار نوع	۲✓ سه نوع	۱ دو نوع
	۳۲۰. علم بیان در چند زمینه گنجانیده شده است؟ (فورم دوم غور)		
۴ شش	۳ سه	۲ دو	۱✓ چهار
	۳۲۱. میرزا قلندر چه نسبت با بیدل داشت؟ (فورم دوم غور)		
۴✓ کاکایش	۳ پدر کلانش	۲ پدرش	۱ برادرش
	۳۲۲. جمله (عمر برف است) چه نوع تشبیه است؟ (فورم دوم غور)		
۴ تشبیه جمع	۳✓ تشبیه بلیغ	۲ تشبیه مؤکد	۱ تشبیه تسویه
	۳۲۳. گلستان شیواترین نثر فارسی اثر کیست؟ (فورم دوم غور)		
۴ حافظ	۳✓ سعدی	۲ فرخی	۱ رودکی
	۳۲۴. مختارنامه اثر کیست؟ (فورم دوم غور)		
۴ سعدی	۳ بخاری	۲ رودکی	۱✓ عطار
	۳۲۵. کیمیای سعادت اثر کدام یکی از اشخاص ذیل است؟ (فورم دوم غور)		
۴ میرزا عبدالقادر بیدل	۳ مولوی بلخی	۲✓ امام محمد غزالی	۱ جامی هروی
	۳۲۶. برای نخستین بار واژه فولکلور توسط کدام یکی از اشخاص ذیل در مجله انگلیسی به کار برده شد؟ (فورم دوم غور)		
۴ البرد بوف	۳ ویلیام جکس	۲✓ ویلیام جی تامسن	۱ ویلیام هارد
	۳۲۷. اولین مکتب ابتدائیه دخترانه به نام عصمت توسط کی تأسیس گردید؟ (فورم دوم غور)		
۴ ممتاز بیگم	۳ هر دو درست است	۲ مخفی بدخشی	۱✓ ملکه ثریا
	۳۲۸. معنای لغوی (بدیع) عبارت است از: (فورم دوم غور)		
۴ همه درست است	۳✓ زیبا و آراسته	۲ آواز کبوتر	۱ فرهنگ هندی

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۳۲۹. در مصراع (من همچو خار و خاکم تو آفتاب و ابر) کدام نوع تشبیه بکار رفته است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) تشبیه تسویه (۲) تشبیه مؤکد (۳✓) تشبیه جمع (۴) تشبیه بلیغ
۳۳۰. مرغی که پیام آور حضرت سلیمان (ع) بود؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱✓) هدهد (۲) قمری (۳) بلبل (۴) کبک
۳۳۱. در لغت آواز فاخته و کبوتر را میگویند؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) طباق (۲) جناس (۳✓) سجع (۴) تلمیح
۳۳۲. اشعار کلاسیک دری دارای وزن: (فورم اول دایکندی)
- (۱) نیمایی است (۲✓) عروضی است (۳) صرفی است (۴) هجایی است
۳۳۳. معنای واژه (امیال) را دریابید. (فورم اول دایکندی)
- (۱) باز شدن (۲) درک کردن (۳✓) خواهش کردن (۴) خوشی
۳۳۴. ابیاتی که دارای مطلع مصرع نیست یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱✓) قطعه (۲) رباعی (۳) غزل (۴) قصیده
۳۳۵. فیض محمد کاتب در کدام سال به دیار حق پیوست؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) ۱۲۷۹ هـ ش (۲✓) ۱۳۰۹ هـ ش (۳) ۱۲۹۸ هـ ش (۴) ۱۳۱۴ هـ ش
۳۳۶. مترادف واژه (بلیغ) را دریابید. (فورم اول دایکندی)
- (۱) اساس (۲✓) فصیح (۳) درخشنده (۴) بلوغ شدن
۳۳۷. در یکی از سده های ذیل داستان کوتاه در کشور ما رایج گردیده است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) سده دهم هـ ق (۲) سده نهم هـ ق (۳✓) سده چهاردهم هـ ق (۴) سده یازدهم هـ ق
۳۳۸. یکی از واژه های ذیل به معنای توجه کردن به کار میروند؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) امتزاج (۲) انبساط (۳) انقباض (۴✓) التفات
۳۳۹. آثار میناتوری یکی از هنرمندان زیر بسیار مشهور است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) محمود طرزی (۲✓) بهزاد (۳) غلام محمد طرزی (۴) فیض محمد کاتب
۳۴۰. امیرعلی شیرنوازی در کدام یکی از این ولایات تولد یافته است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) بلخ (۲) جوزجان (۳) فاریاب (۴✓) هرات
۳۴۱. جمشید شعله در سرایش شعر از کدام سبک پیروی می کرد؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) سبک جدید (۲✓) سبک هندی (۳) سبک خراسانی (۴) سبک عراقی
۳۴۲. بیت (به نسیمی از اجابت چمن حضور داریم دل چاک بال میزد سحری دمیده باشد) را کدام یکی از شاعران ذیل سروده است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) عبدالله انصاری (۲) رودکی (۳) حافظ (۴✓) بیدل
۴۴۳. معنای واژه (سبیل) را دریابید. (فورم اول دایکندی)
- (۱) بزرگ (۲) سلامتی (۳✓) طریق (۴) سیرت

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۳۴۴. از تألیفات مهم عبدالله بن معتر عباسی است؟ (فورم اول دایکندی)
- (۱) فیه ما فیه (۲) انوار الربیع (۳✓) البدیع (۴) ترجمان البلاغه
۳۴۵. در جمله (ستاره یی بدرخشید و ماه مجلس شد) کدام نوع صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱✓) استعاره (۲) ارسال المثل (۳) تشبیه (۴) تصدیر
۳۴۶. (عیار دانش) نام دیگری از کتاب های زیر میباشد؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) سیاستنامه (۲✓) کلیله و دمنه (۳) سمک عیار (۴) روضه النجات
۳۴۷. شعر و نثر کدام دوره تقلیدی از سبک ها و مکتب های گذشته است؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) دوره غزنوی (۲✓) دوره تیموری (۳) دوره سلجوقی (۴) دوره سامانی
۳۴۸. کتاب (المعجم فی معاییر اشعار العجم) اثر یکی از اینها است: (فورم دوم دایکندی)
- (۱✓) شمس قیس رازی (۲) عبدالله بن معتر (۳) رشید و طواط (۴) رادویانی
۳۴۹. مولانا خال محمد خسته در کدام سال دیده به جهان گشود؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱✓) ۱۲۸۱ هـ ش (۲) ۱۳۰۱ هـ ش (۳) ۱۲۹۱ هـ ش (۴) ۱۳۰۷ هـ ش
۳۵۰. (افسانه های بید پای) نام دیگر کدام یکی از کتاب های ذیل است؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) داستان راستان (۲) چهارمقاله عروضی (۳) اسرارنامه (۴✓) کلیله و دمنه
۳۵۱. لغت (نهضت) معنی کدام یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) بلند شدن (۲) پاکي (۳) غوغا (۴✓) حرکت
۳۵۲. عبارت درست را دریابید: (فورم دوم دایکندی)
- (۱) شوری وزیران (۲) شورایی وزیران (۳) شورا وزیران (۴✓) شورای وزیران
۳۵۳. در زمان حکومت بهرام شاه غزنوی کدام یکی از کتاب های زیر از عربی به دری ترجمه شد؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) فیه ما فیه (۲) المعجم فی معاییر اشعارالعجم
- (۳✓) کلیله و دمنه (۴) سیرالملوک
۳۵۴. وزیر ادیب و دانشمند نصر بن احمد سامانی است؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) فضل بن سهل (۲) ابونصر مشکان (۳) نظام الملک (۴✓) ابوالفضل بلعمی
۳۵۵. نخستین بار در زمان یکی از شاهان زیر زمینه تحصیل برای دختران و زنان مساعد گردید؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱) امیرشیرعلی خان (۲✓) امان الله خان (۳) حبیب الله خان (۴) نادرشاه
۳۵۶. مکتب مستورات در افغانستان در کدام سال گشایش یافت؟ (فورم دوم دایکندی)
- (۱✓) ۱۳۰۲ هـ ش (۲) ۱۱۹۸ هـ ش (۳) ۱۰۸۹ هـ ش (۴) ۱۳۶۰ هـ ش
۳۵۷. متضاد واژه (تکاپو) را دریابید. (فورم دوم دایکندی)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) دویدن (۲۷) ایستادن (۳) شتاب (۴) تکان خوردن
 ۳۵۸. بیت (دوست آن باشد که گیرد دست دوست در پریشان حالی و درماندگی) را یکی از شاعران زیر سروده است؟ (فورم اول بادغیس)
 (۷۱) سعدی (۲) سنایی (۳) فردوسی (۴) حافظ
 ۳۵۹. متضاد معنای واژه (معضل) را دریابید. (فورم اول بادغیس)
 (۱) معذرت (۲) دشوار (۳) حاجات (۴۷) آسان
 ۳۶۰. (بسیار امر کننده است، یعنی نفسی که به لذات و شهوات جسمانی میل کند و قلب را به جهت سفلی بکشانند) تعریف کدام یکی از گزینه های زیر میباشد؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) سالک (۲۷) نفس اماره (۳) مرشد (۴) سلوک
 ۳۶۱. انجمن ادبی کابل در کدام سال ایجاد شد؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) ۱۳۴۵ هـ ش (۲) ۱۲۹۸ هـ ش (۳) ۱۳۰۶ هـ ش (۴۷) ۱۳۱۰ هـ ش
 ۳۶۲. از رسایل منثور خواجه عبدالله انصاری که به نثر مسجع نگاشته شده، کدام است؟ (فورم اول بادغیس)
 (۷۱) کنزالسالكين (۲) سراج التواريخ (۳) تحفه الحبيب (۴) سواطع الالهام
 ۳۶۳. انجمن ادبی قندهار در کدام سال شروع به فعالیت نمود؟ (فورم اول بادغیس)
 (۷۱) ۱۳۱۱ (۲) ۱۳۱۷ (۳) ۱۳۱۰ (۴) ۱۲۹۹
 ۳۶۴. کدام یکی از آثار زیر مربوط نظامی عروضی میباشد؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) القافیه (۲۷) چهارمقاله (۳) سیرالملوک (۴) تاریخ سیستان
 ۳۶۵. دانشمندی که صاحب دیوان رسایل دربار خوارزمشاهیان بو(۴) (فورم اول بادغیس)
 (۱) ابوشکور بلخی (۷۲) رشیدالدین وطواط (۳) حافظ شیرازی (۴) سعدی شیرازی
 ۳۶۶. نام اصلی تاریخ بیهقی چیست؟ (فورم اول بادغیس)
 (۷۱) تاریخ آل سبکتگین (۲) تاریخ بلعمی (۳) تاریخ سیستان (۴) تاریخ طبری
 ۳۶۷. معنای لغت (مشیت) را دریابید. (فورم اول بادغیس)
 (۷۱) اراده (۲) شامل شدن (۳) شایع شدن (۴) توان
 ۳۶۸. (مناجات نامه) متعلق به یکی از شاعران زیر است: (فورم اول بادغیس)
 (۱) ناصر خسرو (۲) واعظ کاشفی (۳۷) خواجه عبدالله انصاری (۴) فیضی دکنی
 ۳۶۹. معنای اصلی واژه (هلاهل) را مشخص سازید. (فورم اول بادغیس)
 (۱) چیز حلال (۲) هیزم (۳) هوس (۴۷) زهر کشنده
 ۳۷۰. کتاب کلیله و دمنه در زمان کدام پادشاه غزنوی از عربی به دری ترجمه شد؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) محمود (۲۷) بهرام شاه (۳) مسعود (۴) عبدالرشید
 ۳۷۱. کدام یک از دانشمندان زیر مدتی به حیث مفتی محکمه هرات ایفای وظیفه نموده است؟ (فورم اول لوگر)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) مولانا خسته (۲) ابن سینا (۳) صلاح الدین سلجوقی (۴) فیض محمدکاتب
 ۳۷۲. در مصراع (سپیدی روز به خوبی رخان تو ماند) جزء (سپیدی روز) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) مشابه (۲) مشابه به (۳) وجه مشابه (۴) ادات تشبیه
 ۳۷۳. محی الدین انیس در کجا توانست که از روح مکتب سید جمال الدین افغانی و اندیشه شاگردان وی به خصوص شیخ عبده استفاده اعظمی ببرد؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) فرانسه (۲) مصر (۳) هندوستان (۴) سوریه
 ۳۷۴. پندنامه اثر کدام شاعر است؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) سعدی (۲) فردوسی (۳) عطار (۴) حافظ
 ۳۷۵. موزیم ملی در زمان کدام شخص به یکی از گنجینه های مهم منطقه تبدیل شد؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) ترهکی (۲) ظاهرشاه (۳) نادرخان (۴) سردار محمدداوود خان
 ۳۷۶. در مصراع (همچو گلبرگ طری هست وجود تو لطیف) جزء (وجود تو) یکی از گزینه های زیر است: (فورم اول لوگر)
 (۱) مشابه به (۲) وجه مشابه (۳) مشابه (۴) ادات تشبیه
 ۳۷۷. شاعری که در سال ۱۳۸۴ کتاب کلیله و دمنه را به نظم درآورد، چه کسی بود؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) جمشید شعله (۲) ابن مقطع (۳) عبدالرزاق فانی (۴) میربهادر واصفی
 ۳۷۸. مکتبهای ادبی اروپایی معمولاً با یکی از مکتبهای زیر آغاز میشود؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) دادایزم (۲) پاراناسیزم (۳) ناتورالیزم (۴) کلاسیسم
 ۳۷۹. بیت (به گاهواره مادر، به کودکی بس خفت ... سپس به مکتب حکمت حکیم شد لقمان) سروده یکی از شاعران زیر است؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) ناصرخسرو (۲) رودکی (۳) عراقی (۴) پروین اعتصامی
 ۳۸۰. در مصراع (همچو چشم سوزنی شکل دهانش) ادات تشبیه را دریابید. (فورم اول لوگر)
 (۱) چشم سوزان (۲) شکل (۳) همچو (۴) دهان
 ۳۸۱. هرگاه حرف آخری واژه (های غیرملفوظ) باشد و در جمله به حیث مضاف قرار گیرد، بالای (ه) چه اضافه میشود؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) ی / اضافه میشود (۲) هیچ چیز اضافه نمیشود
 (۳) ا / اضافه میشود (۴) ای / اضافه میشود
 ۳۸۲. زبانی که پس از شیوع اسلام در خراسان و تغییر الفبا و آشنایی مردم با زبان عربی، غنای بیشتر یافت، یکی از اینهاست؟ (فورم اول لوگر)
 (۱) زبان دری (۲) زبان پهلوی ساسانی (۳) زبان ترکی (۴) زبان سعدی

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۳۸۳. جمله ی (الهی نگاه دار تا پشیمان نشویم و به راه آر که سرگردان نشویم) از گفته های چه کسی است؟ (فورم اول لوگر)

(۱) عنصری بلخی (۲) خواجه عبدالله انصاری (۳) دقیقی بلخی (۴) خواجهی کرمانی

۳۸۴. به معنای آشکار شدن و هویدا است؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) شنیع (۲) مشایعت (۳) شناعت (۴) شیوع

۳۸۵. زبان و رشد سریع آن در انسان که موهبت الهی است، در سیر کلی انسان به کدام رشد وی به صورت خاص نقش اساسی دارد؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) رشد اخلاقی (۲) رشد مسلکی (۳) رشد اجتماعی (۴) رشد انسانی

۳۸۶. متضاد معنای واژه (افراط) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) تفريط (۲) تلاطم (۳) فرتوت (۴) هیکل

۳۸۷. در علم بیان گفتن لفظی در معنای غیرحقیقی به گونه های که بتوان معنای حقیقی آن را نیز اراده کرد، به کدام نام یاد میشود؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) حسن تعلیل (۲) کنایه (۳) تناسب (۴) تشبیه

۳۸۸. زیربنای خلاقیت چیست؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) شعر (۲) منقبت (۳) اعتماد به نفس (۴) مدح

۳۸۹. دو کلمه های که با هم از نظر وزن و حرف آخر یکسان باشند، به نام یکی از گزینه های ذیل یاد میشود؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) سجع متوازی (۲) سجع متوازن (۳) جناس تام (۴) سجع مطرف

۳۹۰. گهواره رشد و نموی زبان دری است؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) کابل (۲) کندهار (۳) بلخ (۴) پروان

۳۹۱. از شاعرانی که در اوج مکتب هندی قرار دارد، یکی از اینهاست؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) کلیم کاشانی (۲) سنایی (۳) مسعود سعد (۴) فرخی

۳۹۲. بر مبنای زبان فارسی دری گزینه درست را در زیر دریابید؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) صلوة (۲) توریة (۳) حیوة (۴) زکات

۳۹۳. کتاب کلیله و دمنه ترجمه ابوالمعانی نصرالله منشی دارای چند باب است؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) یازده باب (۲) بیست باب (۳) پانزده باب (۴) ده باب

۳۹۴. از آثار ویکتور هوگو میباشد؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) مردی که میخندد (۲) کمیدی الهی (۳) بهشت گمشده (۴) درخت آسوریک

۳۹۵. نخستین انجمن ادبی که به صورت رسمی در افغانستان به فعالیت آغاز کرد، کدام انجمن بود؟ (فورم دوم لوگر)

(۱) مزارشریف (۲) هرات (۳) کابل (۴) قندهار

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

۳۹۶. شعری که شبیه پاره های از ابیات قصیده باشد، یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱) مخمس (۲۷) قطعه (۳) دوبیتی (۴) رباعی
۳۹۷. بیت (آفت مرغ است چشم کام بین مخلص مرغ است عقل دام بین) سروده یکی از اینهاست: (فورم دوم لوگر)
- (۱) ناصر خسرو (۲۷) مولانا جلالالدین بلخی (۳) اسدی طوسی (۴) فردوسی
۳۹۸. بزرگترین اثر گابریل گارسیا مارکز که به او شهرت جهانی بخشید و برنده جایزه نوبل ادبیات شناخته شد، یکی از گزینه های زیر است: (فورم دوم لوگر)
- (۱) وداع با اسلحه (۲۷) صد سال تنهایی (۳) بینوایان (۴) پیرمرد دریا
۳۹۹. تخلص شعری حکیم ابوالمجد مجدود بن آدم یکی از گزینه های ذیل است: (فورم دوم لوگر)
- (۱) سنایی (۲) معزی (۳) انوری (۴) بلخی
۴۰۰. "فردریش فروبل" از دانشمندان کدام کشور است؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) فرانسه (۲۷) سوئیس (۳) روسیه (۴) آلمان
۴۰۱. کتاب (تاریخ پهلوانان چاه آب) نوشته کدام یکی از شاعران زیر است؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) عبدالقهار عاصی (۲) عبدالرزاق فانی (۳) عبدالحی حبیبی (۴) جمشید شعله
۴۰۲. در مصراع (سپید روز به خوبی رخان تو ماند) جزء (رخان) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) مشبه به (۲) مشبه (۳) ادات تشبیه (۴) وجه شبه
۴۰۳. در جمله (حکایت کرد مرا دوستی که در سر وفایی داشت و در دل صفایی) میان اجزای (وفایی و صفایی) چه نوع سجع به کار رفته است؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) سجع متوازی (۲) سجع مطرف (۳) هیچکدام (۴) سجع متوازن
۴۰۴. حذف فعل در بخشی از جمله چگونه صورت میگیرد؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) هیچکدام (۲) به استعاره (۳) به اساس قرینه لفظی (۴) به اساس فعل
۴۰۵. خانواده زبانی که به طور همه جانبه مطالعه شده است: (فورم اول میدان وردک)
- (۱) حامی و سامی (۲) التایی (۳) هند و اروپایی (۴) نبطی و قبطی
۴۰۶. در بیت (سر از البرز برزد قرص خورشید / چو خون آلوده دزدی سر ز ممکن) جزء (چو) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) وجه شبه (۲) مشبه به (۳) ادات تشبیه (۴) مشبه
۴۰۷. از ویژگی های ادب اسلامی به شمار میروند؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) نمادگرایی (۲۷) رسالت و هدفمندی (۳) وحدت زمان و مکان (۴) تخیل گرایی
۴۰۸. یکی از قالبهای شعرپارسی دری به شمار میروند؟ (فورم اول میدان وردک)
- (۱) غزل (۲) حبسیه (۳) هجو (۴) مرثیه

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۴۰۹. در مصراع (بلند و پست جهان هر چه هست در کار است) یکی از صنعت های ادبی زیر به کار رفته است؟ (فورم اول میدان وردک)

(۱) تجنیس (۲) سجع (۳) تضاد (۴) ایهام

۴۱۰. در مصراع (همچو روی عاشقان بینم به زردی روی باغ) جزء (همچو) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول میدان وردک)

(۱) مشابه به (۲) ادات تشبیه (۳) وجه شبه (۴) مشابه

۴۱۱. موضوعاتی از قبیل اسناد خبری، احوال مسند الیه و احوال مسند، مربوط یکی از علوم ادبی زیر میشود؟ (فورم اول میدان وردک)

(۱) معانی (۲) عروض (۳) بدیع (۴) بیان

۴۱۲. کتاب (بارانه) مجموعه اشعاری است از: (فورم اول میدان وردک)

(۱) عبدالرزاق فانی (۲) خلیل الله خلیلی (۳) پرتو نادری (۴) تأثیر

۴۱۳. کدام واژه عربی در املای دری درست نوشته شده است: (فورم اول میدان وردک)

(۱) تأثیر (۲) تثیر (۳) تأثیر (۴) تاءثیر

۴۱۴. "چارلز دیکنز" از نویسندگان مشهور کدام کشور است؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) هالند (۲) انگلستان (۳) فرانسه (۴) روسیه

۴۱۵. از آثار مشهور نظامی گنجوی است: (فورم دوم میدان وردک)

(۱) خسرو و شیرین (۲) سیرالملوک (۳) زین الاخبار (۴) سلامان و ابسال

۴۱۶. سخنی که بار بار گفته شود؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) قوالی (۲) مقاله (۳) قواله (۴) مقوله

۴۱۷. معنای دقیق واژه (اکلیل) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) کلاله (۲) تاج (۳) تاراج (۴) واژه ها

۴۱۸. از رباعی سرایان دوره سامانی است؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) صایب (۲) سعدی (۳) بیدل (۴) رودکی

۴۱۹. علمی که از زیبایی های لفظی و معنوی در کلام بحث میکند؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) معانی است (۲) بیان است (۳) عروض است (۴) بدیع

۴۲۰. یکی از اینها شاعرانی است که صایب به او اقتدا کرده است؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) نظامی (۲) حافظ (۳) بیدل (۴) بابا فغانی

۴۲۱. کدام یک از گزینه های زیر جزئی از هویت فرهنگی انسان است؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) زبان (۲) ورزش (۳) مسافرت (۴) خرد

۴۲۲. یکی از قالب های شعر فارسی دری، یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم میدان وردک)

(۱) غزل (۲) هجو (۳) مطایبه (۴) حماسه

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

۴۲۳. معنای دقیق واژه (گسترده) چیست؟ (فورم دوم میدان وردک)
- (۱) دادگستر (۷۲) پهن کرده (۳) سترده (۴) جاروب کرده
۴۲۴. از پساینده گان زبان سانسکریت به شمار رفته است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) چینی (۲) ترکی (۳) عبری (۴) مراتی
۴۲۵. ژانری که هدف آفریننده آن، آموزش اخلاق و تعلیم اندیشه های فلسفی، عرفانی و اجتماعی باشد، یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) غنایی (۲) تعلیمی (۳) حماسی (۴) نمایشی
۴۲۶. در بیت (دوش گفتی ز تیرگی شب من - زلف حور است و رای اهریمن) ترکیب (شب من) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) مشبه به (۲) ادات تشبیه (۳) وجه شبه (۴) مشبه
۴۲۷. شعری که از بخش های مختلف تشکیل شده همه در وزن یکی و در قافیه مختلف باشند، در فواصل همه بخشها بیتی منفرد عیناً تکرار بیاید، کدام است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) مثنوی (۲) ترجیع بند (۳) مسمط (۴) غزل
۴۲۸. در مصراع (برآمد قیرگون ابری ز روی نیلگون دریا) کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) ارسال المثل (۲) ایهام (۳) تشبیه (۴) تلمیح
۴۲۹. (خاله محمود) چگونه عبارتی است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) نسبتی (۲) توصیفی (۳) استعاری (۴) اضافی
۴۳۰. در ادبیات داستانی سده سیزدهم در آثار کدام یک از نویسندگان زیر نثر ساده و فصیح به کار رفته است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) محمد عثمان صدیقی (۲) ابوالمعالی نصرالله
- (۳) محمد عوفی (۴) شمس قیس رازی
۴۳۱. چند بحر عروضی را دانشمندان دری زبان بنا نهاده اند؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) بیست بحر (۲) سه بحر (۳) شانزده بحر (۴) ده بحر
۴۳۲. در عبارت (مراتب نفسانی و مناصب انسانی) یکی از صنایع ادبی زیر موجود است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) استعاره (۲) تشبیه (۳) سجع (۴) مجاز
۴۳۳. امپراتوری مغول به وسیله چه کسی در هند تأسیس شد؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) ظهردین بابر (۲) سلطان حسین بایقرا (۳) بایسنقر (۴) شاهرخ میرزا
۴۳۴. هرگونه حرف پایانی واژه (الف) باشد، در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (شان) در میان واژه و پسوند چه علاوه میشود؟ (فورم دوم پروان)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) / ء / علاوه میشود (۲) / الف / علاوه میشود
- (۳) / گ / علاوه میشود (۴۷) / ی / علاوه میشود
۴۳۵. در مصراع (به همراه دلی چون طشت آتش) جزء (طشت آتش) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) مشبه (۲) وجه شبهه (۳) مشبه به (۴) ادات تشبیه
۴۳۵. در مصراع (گوری است سیاه رنگ دهلیزم) یکی از صنایع ادبی زیر به کار رفته است؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) ارسال المثل (۲) تشبیه (۳) جناس (۴) سجع
۴۳۶. صنعتی که در آن زینت و زیبایی سخن وابسته به الفاظ باشد، آن را چه مینامند؟ (فورم دوم پروان)
- (۱) همه درست است (۲) صنعت بلاغی (۳) صنعت معنوی (۴) صنعت لفظی
۴۳۷. در مصراع (تا ببرند آن گدا را سر چو شمع) ادات تشبیه را دریابید. (فورم دوم پروان)
- (۱) گدا (۲) شمع (۳) چو (۴) سر
۴۳۸. در مصراع (ابر از هوا بر گل چکان ماند به زنگی دایگان) واژه (ابر) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) مشبه به (۲) مشبه (۳) وجه شبهه (۴) ادات تشبیه
۴۳۹. از کاتبان و تاریخ نگاران بزرگ زبان دری است؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) سیوطی (۲) قاضی حمیدالله بلخی (۳) بیهقی (۴) طبری
۴۴۰. مولانا خال محمد خسته پژوهشگر، شاعر، نویسنده، محدث و حافظ قرآن کریم در چند سالگی به منظور اكمال تحصیلات خویش به هندوستان رفت؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) ۴۰ (۲) ۱۹ (۳) ۳۱ (۴) ۳۶
۴۴۱. مجموعه شعری (درد دل و پیام عصر) مربوط کدام یک از شاعران و نویسندگان زیر است؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) عبدالحی حبیبی (۲) جمشید شعله (۳) محمود طرزی (۴) علی شیرنوازی
۴۴۲. یکی از معنایهایی که عارفان از اصطلاح هیچ در شعر بیدل اراده کرده اند، خالی شده از توهّمات (هست و نیست) و رهایی از تعلقات نفس اماره است، پس آن را چه نامند؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) هیچ انگاری (۲) حیرت انگاری (۳) مضمون انگاری (۴) تاریخ انگاری
۴۴۳. هرگاه حرف پایانی واژه (الف) باشد، در همکاری با فعل اسنادی (استی) الف از آغاز این چه میشود؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) حذف نمیشود (۲) حذف میشود
- (۳) به / ی / تبدیل میشود (۴) به / ء / تبدیل میشود
۴۴۴. کدام ترکیب زیر به صورت درست نوشته شده است؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) رویه مان (۲) رویهای مان (۳) رویه یی مان (۴) رویه مان
۴۴۵. از قصیده سرایان درجه اول ادبیات دری است؟ (فورم اول کاپیسا)
- (۱) فرخی (۲) رابعه بلخی (۳) حافظ (۴) خواجه

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۴۴۶. هرگاه حرف آخری واژه (های غیرملفوظ) باشد، هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (مان)، میان واژه و ضمیر چه علاوه میشود؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) / الف/ علاوه میشود (۲) هیچ چیز علاوه نمیشود

(۳) / و/ علاوه میشود (۴) / ی/ علاوه میشود

۴۴۷. در بیت (چون حیات از حق بگیری ای روی پس شوی مستغنی از گل می روی) یکی از صنایع ادبی زیر موجود است؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) جناس (۲) تلمیح (۳) ارسال المثل (۴) تضاد

۴۴۸. صورت نوشتاری درست را به گونه دقیق دریابید؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) مسوول (۲) مسوول (۳) سوال (۴) سؤال

۴۴۹. در مصراع (همچنان در آتش عشق تو سوزانیم چو شمع) کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) طباق (۲) ایهام (۳) تلمیح (۴) تشبیه

۴۵۰. القای امری از جانب خداوند (ج) در دل انسان، یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) کرامت (۲) رؤیا (۳) معجزه (۴) الهام

۴۵۱. واژه یی که صفت مشترک میان مشبه و مشبه به میباشد، یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) استعاره (۲) ادات تشبیه (۳) مشبه (۴) وجه شبه

۴۵۲. این بیت (نیم پشه بر سر دشمن گماشت در سر او چهارصد سالش بداشت) اشاره به چه کسی است؟ (فورم اول کاپیسا)

(۱) شداد (۲) فرعون (۳) نمرود (۴) هامان

۴۵۳. انجام دادن کاری را که دیگران از آن عاجز باشند، چه گویند؟ (فورم اول فراه)

(۱) عجز (۲) اعراض (۳) اعجاز (۴) ابقان

۴۵۴. مؤسس مکتب ابتدایی (عصمت) یکی از زنان زیر است: (فورم اول فراه)

(۱) عایشه درانی (۲) محبوبه هروی (۳) مخفی بدخشی (۴) ملکه ثریا

۴۵۵. در زیر یکی از مثنویها متعلق به میرزا عبدالقادر بیدل است؟ (فورم اول فراه)

(۱) سلسله الذهب (۲) محیط اعظم (۳) هفت اورنگ (۴) زینت الکتاب

۴۵۶. یکی از شاعران زیر ملقب به جمال الدین بود؟ (فورم اول فراه)

(۱) فرخی (۲) حکیم نظامی (۳) سعدی (۴) رودکی

۴۵۷. کتاب معروف (بینوایان) اثر یکی از اینها است؟ (فورم اول فراه)

(۱) همینگوی (۲) میلتن (۳) ویکتور هوگو (۴) دانته

۴۵۸. کتاب (لیلی و مجنون) اثر یکی از شاعران زیر است؟ (فورم اول فراه)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) نظامی (۲) خیام (۳) منوچهری (۴) عنصری
۴۵۹. بلخ جایگاه یکی از شاعران زیر میباشد؟ (فورم اول فراه)
- (۱) مسایب (۲) بیدل (۳) دققی (۴) ابوسلیک
۴۶۰. آخرین حرف یک کلمه را بنام یکی از گزینه های زیر یاد میکنند؟ (فورم اول فراه)
- (۱) روی (۲) قافیه (۳) سجع (۴) وزن
۴۶۱. کدام ترکیب درست است؟ (فورم اول فراه)
- (۱) محمد ابن احمد (۲) محمد بنت احمد (۳) محمد ابنا احمد (۴) محمد بن احمد
۴۶۲. کتاب معروف (دکامرون) مربوط به یکی از نویسندگان ذیل است؟ (فورم اول فراه)
- (۱) بوکاجیو (۲) پوشکین (۳) تولستوی (۴) ویکتور هوگو
۴۶۳. نخستین پرورشگاه زبانهای هند و اروپایی شمرده است؟ (فورم اول فراه)
- (۱) بین سیر دریا و آمو دریا (۲) آسیای صغیر (۳) بین النهرین (۴) هند و یونان
۴۶۴. مترادف معنای (اندوخته) کدام است؟ (فورم اول فراه)
- (۱) پس انداز (۲) حصار (۳) ویرایش (۴) التهاب
۴۶۵. آنکه به معنای شتاب کردن و شتافتن به کار میرود؟ (فورم اول فراه)
- (۱) تعجیل (۲) موجل (۳) تاجیل (۴) معجل
۴۶۶. آنچه در نزد قدما عبارت بوده است از معرفت به احوال نظم و نثر از حیث درستی و نادرستی و مراتب آن؟ (فورم اول فراه)
- (۱) عروض (۲) انساب (۳) ادب (۴) اخلاق
۴۶۷. پیروان مکتب ریالیزم معتقد به یکی از گزینه های زیر بودند؟ (فورم اول فراه)
- (۱) واقع گرایی (۲) نمادگرایی (۳) تخیل گرایی (۴) وحدت زمان و مکان
۴۶۷. کدام یک از واژه های زیر معنای (ترسیخ) را می‌رساند؟ (فورم اول پکتیا)
- (۱) دور ساختن (۲) ثابت ساختن (۳) نزدیک ساختن (۴) ضعیف ساختن
۴۶۸. در کلام کدام یکی از شاعران زیر تمام ویژگی های مکتب هندی به چشم می‌خورد؟ (فورم اول پکتیا)
- (۱) جامی (۲) طالب آملی (۳) منوچهری (۴) بیدل
۴۶۹. معنای واژه (چرخ) را دریابید. (فورم اول پکتیا)
- (۱) روزگار (۲) آسمان (۳) عصر و زمان (۴) همه جوابات درست است
۴۷۰. یکی از دانشمندان زیر مؤسس دانشگاه مسکو است؟ (فورم اول پکتیا)
- (۱) میلتنون (۲) ویکتور هوگو (۳) ژان ژاک روسو (۴) لومونوسف
۴۷۱. یکی از مراکز عمده مدنیت در دوره اسلامی شمرده میشود؟ (فورم اول پکتیا)
- (۱) هلمند (۲) بلخ (۳) زابل (۴) کنر
۴۷۲. یکی از شاعران مشهور عرفانی و تصوفی دری است؟ (فورم اول پکتیا)

- (۱) عطار (۲) فرخی (۳) فردوسی (۴) عنصری
۴۷۳. یکی از آثار حکیم نظامی گنجوی: (فورم اول پکتیا)
(۱) منطق الطیر (۲) مخزن الاسرار (۳) کلیله و دمنه (۴) الهی نامه
۴۷۴. همه حالات و حرکاتی که در انسانها برای تفاهم با یکدیگر انجام میشود، چه نامیده میشود؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) شعر (۲) ادبیات (۳) زبان (۴) نثر
۴۷۵. معنای دقیق واژه (عقیم) یکی از اینهاست؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) نازا (۲) زن جوان (۳) مرد جوان (۴) زایا
۴۷۶. بیدل همراه کدام یکی از اعضای خانوادهاش در سال ۱۰۱۷ میلادی به شهر کتک اوریسه رفت؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) مامایش (۲) برادرش (۳) کاکایش (۴) پدرش
۴۷۷. مسجد جامع به دستور یکی از اینها آباد گردید؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) گوهرشاد بیگم (۲) میرغیاثالدین (۳) ملکه ثریا (۴) امیر تیمور گورگانی
۴۷۸. انسان به کمک چه وسیله یی آنچه دیگران در باطن دارند، در مییابد؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) سحر و جادو (۲) شعور (۳) حس ششم (۴) زبان
۴۷۹. معنای دقیق واژه (پیرایه) چیست؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) آرایش (۲) گسترش (۳) نکویش (۴) گوهر
۴۸۰. رساله (دل و جان) متعلق به یکی از شاعران ذیل است؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) جامی (۲) جلالالدین بلخی (۳) فردوسی (۴) خواجه عبدالله انصاری
۴۸۱. آنچه به معنای پی در پی قرار گرفتن آمده است؟ (فورم اول پکتیا)
(۱) توالی (۲) کته وال (۳) والی (۴) توالا
۴۸۲. واژه یی که به معنای (حضور گاه و جای حضور یافتن) است، کدام است؟ (فورم اول کنر)
(۱) مختصر (۲) محضر (۳) مکتوم (۴) مجاور
۴۸۳. معنای دقیق واژه (مجب) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول کنر)
(۱) بیکار (۲) توانا (۳) ثروتمند (۴) کارآزموده
۴۸۴. اثر (روایات و فقه های افغانستان) از نوشته های چه کسی است؟ (فورم اول کنر)
(۱) عبدالهادی داوی (۲) سید جمال الدین (۳) محمود طرزی (۴) قاری عبدالله
۴۸۵. زردشت در کجا زندگی میکرد؟ (فورم اول کنر)
(۱) بلخ (۲) بخارا (۳) هرات (۴) سمرقند
۴۸۶. در مصراع (نیکنامی نباشد از ره عجب) واژه (عجب) چه معنا را افاده میکند؟ (فورم اول کنر)
(۱) هیجان (۲) خودپسندی (۳) عاجزی (۴) شگفت
۴۸۷. لباس مخصوص صوفیان و درویشان به یکی از نام های زیر یاد میشود؟ (فورم اول کنر)
(۱) خرقة (۲) ردا (۳) پرند (۴) پرنیان

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۴۸۸. به معنای پرهیز و اجتناب به کار می‌رود؟ (فورم اول کنر)
- (۱) اهتزاز (۲✓) احتراز (۳) اعتراض (۴) معترض
۴۸۹. به پاس قدرشناسی از کدام دانشمند، خانه شخصی وی مکتب ساخته شده و به نامش نامگذاری گردید؟ (فورم اول کنر)
- (۱) صلاح الدین سلجوقی (۲✓) محمود طرزی (۳) شایق جمال (۴) بیبی سروری سنگری
۵۹۰. در صد سال اخیر در زبان دری کدام موضوعات جای قصه ها و افسانه های کهن را گرفته است؟ (فورم اول کنر)
- (۱) هزل و فکاهی (۲) ضرب المثل و اندرز (۳✓) رمان و داستان کوتاه (۴) طنز و نغز
۴۹۱. متضاد معنای واژه بت الشکوی را در زیر نشانی کنید؟ (فورم اول کنر)
- (۱) شکایت کردن (۲✓) بذ له گویی (۳) درد دل کردن (۴) گله کردن
۴۹۲. معنای دقیق واژه (افول) چیست؟ (فورم اول کنر)
- (۱) غروب (۲) فال (۳) غریب (۴) فالها
۴۹۳. املای کدام عبارت درست است؟ (فورم اول کنر)
- (۱) گلوای خشک (۲✓) گلوی خشک (۳) گلوای خشک (۴) گلوبی خشک
۴۹۴. صورت نوشتاری کدام عبارت زیر درست است؟ (فورم اول کنر)
- (۱) گفتگوی سودمند (۲) گفتگوئی سودمند (۳) گفتگوای سودمند (۴) گفتگوی سودمند
۴۹۵. سادگی و لطف کلام و اعتدال از ویژگی های شعر و نثر کدام یک اینهاست؟ (فورم اول کنر)
- (۱) سعدی (۲) بیهقی (۳) خیام (۴✓) بیدل
۴۹۶. صفت فاعلی را در گزینه های زیر دریابید؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) بخشنده (۲) موده (۳) بخشش (۴) بخشیدن
۴۹۷. در بیت: (همی زور کرد این بر آن، آن بر این نجنبید یک شیر بر پشت زین) کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) ارسال المثل (۲✓) استعاره (۳) تلمیح (۴) تشبیه
۴۹۸. خواجه عبدالله انصاری در کدام یکی از محله های زیر در هرات مدفون است؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) گذره (۲) گوهرشاد بیگم (۳) خواجه غلتان (۴✓) گازرگاه
۴۹۹. در بیت: ((از لعل تو گریابم انگشتری زنهار صدمک سلیمانم در زیر نگین باشد)) چه صفت بکار رفته است؟ (۱) ایهام (۲) کنایه (۳) تشبیه (۴✓) استعاره
۵۰۰. (آن که پریدن نمیداند بر پرتگاه آشیانه بسازد) گفته یکی از اینها است؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) نهرو (۲) ولتر (۳✓) نیچه (۴) شوپنهاور
۵۰۱. یکی از شاخه های زبان هند و اروپایی است؟ (فورم اول ارزگان)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) عبری (۲) ترکی (۳) حبشی (۴) دنمارکی
۲۰۲. یکی از بخش های صنایع لفظی است؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) سجع مطرف (۲) تضاد (۳) ایهام (۴) تناسب
۵۰۳. صورت درست نوشتاری را در واژه های زیر انتخاب نمایید. (فورم اول ارزگان)
- (۱) بینداختیم (۲) بیانداختیم (۳) بیانداختیم (۴) بیانداختیم
۵۰۴. از میان آثار تولستوی محسوب میشود؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) همسویی با دوزخ (۲) اعتراف (۳) باد و باران (۴) فراعنه
۵۰۵. هرگاه واژه (موسی) منسوب قرار بگیرد، در املای زبان فارسی اینگونه نوشته میشود؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) موسایی (۲) موسوی (۳) موساییه (۴) مواسی
۵۰۶. هرگاه واژه های مختوم به الف مقصوره در جمله مضاف واقع شوند، (ی) به چه صورت نوشته میشود؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) / الف مد / نوشته میشود (۲) / الف / نوشته میشود
(۳) / ء / نوشته میشود (۴) / ی / نوشته میشود
۵۰۸. هنگامی که سخن را عیناً از کسی نقل قول کنند، علامه زیر را به کار میبرن (۴) (فورم اول ارزگان)
- (۱) (-) (۲) « » (۳) (۱) (۴) (!)
۵۰۹. فیض محمد کاتب هزاره در کجا وفات یافت؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) بهسود (۲) کابل (۳) بامیان (۴) غزنی
۵۱۰. اشعار عاشقانه مربوط کدام نوع ادبی میشود؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) غنایی (۲) حماسی (۳) تعلیمی (۴) نمایشی
۵۱۱. نام اصلی نظامی گنجوی را مشخص سازید. (فورم اول ارزگان)
- (۱) حکیم یوسف بن حاتم (۲) حکیم الیاس بن یوسف
(۳) ابواسماعیل (۴) عبدالله بن ابی منصور
۵۱۲. معنای دقیق واژه (فرهیخته) چیست؟ (فورم اول ارزگان)
- (۱) علم آموخته (۲) دانشمند (۳) ادیب (۴) همه درست است
۵۱۳. معنای متضاد واژه (غنا) را دریابید. (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) غنیمت (۲) توانگری (۳) نیازمندی (۴) دولت‌مندی
۵۱۴. معنای واژه (تقلا) را دریابید. (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) پیشرفت (۲) کوشش و تلاش (۳) فکر کردن (۴) جستجو
۵۱۵. امیرعلی شیرنویایی پس از فراغت از تحصیل در سن ۳۵ سالگی از سمرقند به کجا رفت؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) قندهار (۲) کابل (۳) غزنی (۴) هرات
۵۱۶. در جمله (روی تو ماه است اگر بر ماه مشک افشان شود) کدام نوع تشبیه به کار رفته است؟
(فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) تشبیه بلیغ (۲) تشبیه جمع (۳) تشبیه مؤکد (۴) تشبیه مجمل
۵۱۷. یکی از شاعران زیر را بنام شاعر آئینه ها می شناسند؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) رودکی (۲) مخفی بدخشی (۳) بیدل (۴) پروین اعتصامی
۵۱۸. تعداد ابیات مثنوی را مشخص سازید. (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) از ۲۰۰ الی ۵۰۰ بیت (۲) ۱۵ بیت (۳) ۳۰ بیت (۴) تعداد ابیات آن محدود نیست
۵۱۹. میرزا عبدالقادر بیدل در کنار میرزا قلندر به یکی از دانش های زیر آشنایی لازم را کسب کرد؟
(فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) تاریخ (۲) تصوف (۳) فلسفه (۴) علم نجوم
۵۲۰. یکی از افاعیل عروضی است؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) مفعولات (۲) فاعل (۳) مستفعل (۴) مفاعیل
۵۲۱. یکی از آثار مهم و مشهور فیض محمدکاتب است؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) تحفه الحبیب (۲) فراق نامه (۳) مخزن الاسرار (۴) تحفه الابرار
۵۲۲. کامل ترین دیوان تصوف به زبان دری یکی از اینها به شمار میرود؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) طبقات صوفیه (۲) مثنوی معنوی (۳) کشف المحجوب (۴) کلیله و دمنه
۵۲۳. پادشاهی که به زبان دری و ترکی شعر میگفت، کیست؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) نصر بن احمد (۲) سلطان محمد (۳) سلطان حسین بایقرا (۴) سلطان سنجر
۵۲۴. کتاب بهارستان جامی دارای چند روضه میباشد؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) دو روضه (۲) هشت روضه (۳) هفت روضه (۴) پنج روضه
۵۲۵. عبدالرزاق فانی شاعر توانای کشور در کدام سال به دیار حق پیوست؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) ۱۳۶۶ (۲) ۱۱۵۰ (۳) ۱۳۸۶ (۴) ۱۲۴۶
۵۲۶. در جمله (علم در هدایت انسان چون نور است) مشبه به را دریابید. (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) نور (۲) هدایت (۳) علم (۴) چون
۵۲۷. کتاب ابوالفضل محمد بن حسین به کدام نام مشهور است؟ (فورم اول آکادمی ملی نظامی)
- (۱) تاریخ بیهقی (۲) تاریخ سیستان (۳) تاریخ یمینی (۴) تاریخ گردیزی
۵۲۸. مکتبی که در اواسط قرن نوزدهم به عنوان واکنشی در برابر مکتب رمانتیزم پدید آمد، کدام مکتب زیر است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) سمبولیزم (۲) ناتورالیزم (۳) ریالیزم (۴) دادیزم
۵۲۹. کدام یکی از گزینه های زیر نام دیگر (کلیله و دمنه) است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۷۱) همایون نامه (۲) چهار مقاله (۳) پندنامه (۴) اسرارنامه
۵۳۰. اولین مکتب ابتدایی دختران به کدام نام در افغانستان شروع به فعالیت نمود؟
(فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۷۱) مکتب عصمت (۲) مکتب انائیه (۳) مکتب مستورات (۴) مکتب ملکه ثریا
۵۳۱. کشف بسیاری از آثار تاریخی افغانستان مرهون تلاش یکی از اشخاص زیر است؟
(فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) شمس الدین مجروح (۲) رحیم الهام (۳) سرور همایون (۴) علی احمد کهزاد
۵۳۲. هرگاه پیوند بین مسندالیه و مسند وجود داشته باشد، به کدام یکی از نامهای زیر یاد میشود؟ (فورم دوم آکادمی ملی)
- (۱) وصل (۲) اسناد و خبر (۳) اسناد (۴) انشا
۵۳۳. واژه یی که به معنای قوی شدن به کار میرود، کدام است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) استعلاک (۲) استقلال (۳) استدرج (۴) استحکام
۵۳۴. کدام یکی از اشخاص زیر کتاب کلیله و دمنه را نظم درآورده است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) واعظ کاشفی (۲) میر بهادر واصفی (۳) میر حسین شاه (۴) طالب آملی
۵۳۵. یکی ازین واژه ها به معنای (بهبود یافتن زخم) است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) تورم (۲) التیام (۳) جراحت (۴) انصداد
۵۳۶. تشبیه دارای چند رکن است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) هشت رکن (۲) دو رکن (۳) شش رکن (۴) چهار رکن
۵۳۷. معنای درست واژه (نمط) را دریابید. (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) باطن (۲) بنیاد (۳) نشان (۴) روش
۵۳۸. کتاب (کلیله و دمنه) را یکی از این اشخاص به دری ترجمه کرده است؟
(فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۷) نصرالله منشی (۲) منهای سراج (۳) بهرام منشی (۴) مفتی سراجالدین
۵۳۹. معنای واژه (تنقیح) را دریابید. (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) یکی ساختن (۲) اصلاح ساختن (۳) آبیاری کردن (۴) رشوت دادن
۵۴۰. بیت (زنی که گوهر تعلیم و تربیت نخرید فروخت گوهر عمر عزیز را ارزان) سروده کدام شاعر است؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) منوچهری (۲) فردوسی (۳) رودکی (۴) پروین اعتصامی
۵۴۱. معنای کلمه (صوم) چیست؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) صالح (۲) صورت (۳) روزه (۴) صادر کردن
۵۴۲. (بیت) در لغت به معنای یکی از گزینه های زیر به کار می رود؟ (فورم دوم آکادمی ملی نظامی)
- (۱) حویلی (۲) کلکین (۳) خانه (۴) دروازه

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۵۴۳. در بیت «از حسرت رخسار تو ای زیباروی / از ناله چو نال گشتم و از مویه چو موی» چه نوع جناس است؟ (فورم اول کابل)

(۱) جناس تام (۲) جناس زاید (۳) جناس ناقص (۴) جناس خط

۵۴۴. معنای دقیق واژه (تراکم) یکی از گزینه های ذیل است؟ (فورم اول کابل)

(۱) کم نور (۲) انباشته شدن (۳) تاریکی (۴) عرض شدن

۵۴۵. شاعری که از سلطان آلپ ارسلان عزت و حرمت دیده کدام یک از اشخاص ذیل است؟ (فورم اول کابل)

(۱) بیدل (۲) نظامی (۳) حافظ (۴) سعدی

۵۴۶. معنای واژه «اعیان» را دریابید؟ (فورم اول کابل)

(۱) همسایه ها (۲) اطرافیان (۳) بزرگان (۴) معلوم

۵۴۷. از نظر پیروان مفکوره ادبی «هنر برای هنر» شعر چگونه باید باشد؟ (فورم اول کابل)

(۱) فقط زیبا و هدف خود را در خود بجوید (۲) بگریاند

(۳) بگریاند و بخنداند (۴) بخنداند

۵۴۸. سجویی که در الفاظ آن حروف روی متفق ولی وزن مختلف است؟ (فورم اول کابل)

(۱) سجع متوازن (۲) موازنه (۳) سجع متوازی (۴) سجع مطرف

۵۴۹. سال وفات پروین اعتصامی را دریابید؟ (فورم اول کابل)

(۱) ۱۳۲۰ هـ ش (۲) ۱۲۹۹ هـ ش (۳) ۱۳۵۵ هـ ش (۴) ۱۱۰۵ هـ ش

۵۵۰. معنای واژه (پویا) چیست؟ (فورم اول کابل)

(۱) پهن (۲) بدون توقف (۳) توقف (۴) پهلوانی

۵۵۱. کتابی که در شرح احوال عارفان و مکارم اخلاق ایشان؟ (فورم اول کابل)

(۱) مرزبان نامه (۲) کارنامه بلخ (۳) سفرنامه (۴) تذکره الاولیا

۵۵۲. بیدل در کدام یکی از تاریخ های ذیل وفات نمود؟ (فورم اول کابل)

(۱) ۹۵۰ هـ ق (۲) ۹۰۰ هـ ق (۳) ۱۲۳۱ هـ ق (۴) ۱۱۳۳ هـ ق

۵۵۳. یکی از دانشمندان ذیل از مفسران، محدثان، عارفان و شاعران بزرگ قرن پنجم شمرده میشود؟ (فورم اول کابل)

(۱) خواجه عبدالله انصاری (۲) فردوسی طوسی (۳) منوچهری (۴) اسدی طوسی

۵۵۴. تاریخ بیهقی در اصل دارای چند جلد بوده است؟ (فورم اول کابل)

(۱) بیست جلد (۲) ۲۵ جلد (۳) ۳۰ جلد (۴) ۳۵ جلد

۵۵۵. محل تولد امیرعلی شیرنوازی را معلوم کنید؟ (فورم اول کابل)

(۱) فاریاب (۲) غور (۳) هرات (۴) جوزجان

۵۵۶. یکی از اشخاص ذیل کتاب کلیله و دمنه را از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه نموده است؟ (فورم اول کابل)

(۱) عبدالله بن مقفع (۲) ابن خلکان (۳) عبدالحمید منشی (۴) ابوالمعالی نصرالله

۵۵۷. تاریخ نویسان یکی از نخبه های فرهنگی ذیل را (بیهقی ثانی) لقب داده بودند؟ (فورم اول کابل)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- ۱) عبدالهادی داوی (۲۷) کاتب هزاره (۳) میربهادر واصفی (۴) مولانا خسته
۵۵۸. شاعری که تا پایان عمر بر سلطان حسین بایقرا نفوذ فراوان داشت، یکی از اینهاست؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) امیرعلی شیرنوازی (۲) نظام الملک (۳) بیهقی (۴) حافظ شیرازی
۵۵۹. معنای واژه (تارک) به فتح (را) را دریابید؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) فرق (۲) تراوش کردن (۳) تاریکی (۴) ترک کننده
۵۶۰. مترادف واژه (جبن) را دریابید؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) جبر (۲۷) هراس (۳) شتاب (۴) فشار
۵۶۱. متضاد واژه (عدم) چیست؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) نیستی (۲) سقف (۳) عادت (۴۷) هستی
۵۶۲. شاعری که کسی را مدح نگفته است؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) عطار (۲) سعدی (۳) فرخی (۴۷) فردوسی
۵۶۳. یکی از گزینه های ذیل از عالی ترین شاهکارهای نبوغ و الهام بشر است؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) مثنوی و معنوی (۲) مجمع الفصحا (۳) آتشکده آذر (۴) تاریخ سیستان
۵۶۴. معنای لغوی (تشویر) چیست؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) شریک کردن (۲۷) اشاره کردن (۳) ثابت کردن (۴) نشر کردن
۵۶۵. از دانشمندان و شاعران مشهور عصر تیموریان، یکی از اینهاست: (فورم دوم کابل)
- ۱) رودکی (۲) فرخی (۳) سنایی (۴۷) هلالی
۵۶۶. متضاد واژه (تصحیح) را نشانی کنید: (فورم دوم کابل)
- ۱) درست کردن (۷۲) غلط کردن (۳) بیآلایش کردن (۴) عجله کردن
۵۶۷. معنای کلمه یونانی (میزوس) عبارت است از: (فورم دوم کابل)
- ۱) قدیمی (۲) وسطی (۳) اولی (۴) جدید
۵۶۸. انشاء در لغت به معنای یکی از گزینه های زیر است: (فورم دوم کابل)
- ۱) نشانی کردن (۷۲) ایجاد کردن (۳) راه رفتن (۴) ورق زدن
۵۶۹. کدام یکی از کتابهای زیر، از نوشته های سعدی میباشد: (فورم دوم کابل)
- ۱) اسرارنامه (۲) بینامه (۳) الهی نامه (۴۷) بوستان
۵۷۰. در میان عرب به بردباری و عقل مشهور بود: (فورم دوم کابل)
- ۱) مروان (۲۷) اخنف بن قیس (۳) عبدالله بن مقفع (۴) حجاج
۵۷۱. استعاره از لحاظ ذکر یا حذف مشبه و مشبه به، چند نوع است؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) شش نوع (۲) سه نوع (۳) چهار نوع (۴) دو نوع
۵۷۲. در کدام قرن مفکوره ادبی (هنر برای هنر) به ضد مکتب رومانتیزم ظهور کرد؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) اوایل قرن ۲۰ (۲۷) اواخر قرن ۱۸ (۳) اواخر قرن ۱۹ (۴) اوایل قرن ۱۹

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۵۷۲. هرگاه مشبه به را حذف کرده و مشبه را ذکر کنند، یکی از گزینه های زیر به دست میآید؟ (فورم دوم کابل)
- ۱) استعاره مکینه ۲) استعاره مصرحه ۳) تشبیه بلیغ ۴) مجاز
۵۷۳. تعداد ابیات مثنوی را مشخص سازید؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) دوصد تا پنجصد بیت ۲) پانزده بیت ۳) سی بیت ۴) ابیات نامحدود
۵۷۴. در بیت (از حسرت رخسار تو ای زیباروی / از ناله چو نال گشتم از مویه چو موی) چه نوع جناس موجود است؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) جناس ناقص ۲) جناس زاید ۳) جناس تام ۴) جناس خط
۵۷۵. نام اصلی کتاب (چهارمقاله) کدام یک از گزینه های زیر است؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) قابوسنامه ۲) سیرالملوک ۳) طلسم حیرت ۴) مجمع النوادر
۵۷۶. هرگاه وجه شبه حذف گردد چه نوع تشبیه بوجود میآید؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) تشبیه مؤکد ۲) تشبیه مجمل ۳) تشبیه بلیغ ۴) تشبیه تسویه
۵۷۷. دانشمندی که کتابخانه بی نظیری در هرات ترتیب داده بود، یکی از اینهاست: (فورم سوم کابل)
- ۱) امیرعلی شیرنوازی ۲) فخرالدین رازی ۳) خواجه عبدالله انصاری ۴) مولانا حسین کاشفی
۵۷۸. در مکتب هندی تک بیتی که اساس کار غزل است را به کدام نام یاد میکنند؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) نسیب ۲) تثبیب ۳) شاه غزل ۴) شاه فرد
۵۷۹. با ارزش ترین اثر منظومی که در دوره سامانیان نگاشته شده کدام است؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) بوستان ۲) تاریخ بیهقی ۳) شاهنامه دقیقی ۴) المعجم
۵۸۰. مترادف معنای واژه (موهبت) را دریابید؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) میراث ۲) محبت ۳) بخشش ۴) ترس
۵۸۱. متضاد معنای واژه (غنا) را دریابید؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) دولتمندی ۲) توانگری ۳) نیازمندی ۴) غنیمت گرفتن
۵۸۲. کدام یکی از شاعران زیر به جز از دیوان غزلیات ای آثار دیگری دارد که مجموع تعداد ابیات او را بیشتر از نودهزار بیت ذکر نموده اند؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) بیدل ۲) فردوسی ۳) امیرخسرو دهلوی ۴) مولوی
۵۸۳. کیمیای سعادت اثر یکی از دانشمندان زیر است؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) سنایی غزنوی ۲) سعدی ۳) امام غزالی ۴) مولانای بلخی
۵۸۴. متضاد معنی واژه (متمول) را دریابید؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) مالدار ۲) غریب ۳) ثروتمند ۴) تحول طلب
۵۸۵. سید برهان الدین محقق ترمذی از استادان کدامیک از شخصیت های زیر است؟ (فورم سوم کابل)
- ۱) سلطان بهاولد ۲) عطار ۳) مولانا ۴) دقیقی
۵۸۶. مترادف لغت (هیمه) یکی از اینهاست؟ (فورم سوم کابل)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) اهمیت (۲) هیولا (۳) هست (۴) هیزم
۵۸۷. کدام گزینه، یکی از ویژگی های نقد ادبی است؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) تحول اثر (۲) خریداری با پول (۳) وصف کردن اثر (۴) تغییر اثر
۵۸۹. خواجه عبدالله انصاری بیشتر به نگارش کدام نوع نثر شهرت داشت؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) نثر مصنوع (۲) نثر مرسل (۳) نثر مسجع (۴) نثر ساده
۵۹۰. اندرز (نزدیکترین چیزها سبب مرگ و دورترین چیزها آرزوست) متعلق به یکی از دانشمندان زیر است: (فورم چهارم کابل)
(۱) بطليموس (۲) بردنارد شاو (۳) سقراط (۴) لونگینوس
۵۹۱. معنای دقیق واژه (افتخار) یکی از گزینه های زیر است: (فورم چهارم کابل)
(۱) درویشی (۲) توانایی (۳) فخر کردن (۴) تیزهوشی
۵۹۲. کتاب (حبیب السیر) تألیف غیاث الدین، در چه مورد نگاشته شده است؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) شرح احوال شاعران (۲) علم نجوم (۳) تاریخ (۴) فلسفه
۵۹۳. مترادف واژه (حجت) کدام یک از اینها است: (فورم چهارم کابل)
(۱) داور (۲) برهان (۳) حاجت (۴) حجم
۵۹۴. انجمن ادبی کندهار در کدام سال شروع به فعالیت نمود؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) ۱۳۱۰ هـ ش (۲) ۱۳۱۷ هـ ش (۳) ۱۳۱۱ هـ ش (۴) ۱۲۹۹ هـ ش
۵۹۵. کامل ترین دیوان تصوف زبان دری، یکی از اینها به شمار میرود: (فورم چهارم کابل)
(۱) کشف المحجوب (۲) طبقات صوفیه (۳) مثنوی معنوی (۴) کلیله و دمنه
۵۹۶. مفرد معنای واژه (فروع) را دریابید. (فورم چهارم کابل)
(۱) شاخه (۲) فرسایش (۳) کمان (۴) فراغت
۵۹۷. سعدی شیرازی در جوانی جهت فراگیری علوم، به کدام کشور سفر کرد؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) عربستان سعودی (۲) عراق (۳) ترکیه (۴) سوریه
۵۹۸. متضاد معنای واژه (ازل) را دریابید. (فورم چهارم کابل)
(۱) ابد (۲) ظالم (۳) ذلت (۴) زوال
۵۹۹. سعدی از شاعران بزرگ کدام قرن است؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) سوم هـ ق (۲) هفتم هـ ق (۳) یازدهم هـ ق (۴) نهم هـ ق
۶۰۰. شاعری که روح انسان دوستی در سطر اشعار او هویدا است، کدام یک از شخصیت های زیر است؟ (فورم چهارم کابل)
(۱) حنظله بادغیسی (۲) پروین اعتصامی (۳) محمود وراق هروی (۴) بهرام گور
۶۰۱. نخستین کسی که به زیبایی های لفظی و معنوی کلام عرب توجه کرد، یکی از گزینه های زیر است: (فورم چهارم کابل)
(۱) ابونواس (۲) فرزدق (۳) حافظ (۴) عبدالله بن معتر

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۶۰۲. اسکندرنامه اثر کیست: (فورم دوم لوگر)
- (۱) جامی (۲✓) نظامی (۳) رودکی (۴) فردوسی
۶۰۳. بیهقی رئیس دیوان رسایل کدام پادشاه مقرر شد: (فورم دوم لوگر)
- (۱) آلپ ارسلان (۲) سلطان محمود غزنوی (۳) سلطان سنجر (۴✓) هیچکدام
۶۰۴. کدام شاعر کارهای مهم سلطان محمود غزنوی را در قصاید خود سرودک: (فورم دوم لوگر)
- (۱) رودکی (۲✓) فرخی (۳) خاقانی (۴) نظامی
۶۰۵. اولین مکتب دخترانه به نام عصمت توسط کی تأسیس گردید؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱) ملکه ملالی (۲✓) ملکه ثریا (۳) رابعه بلخی (۴) عایشه درانی
۶۰۶. کانیوس به معنی: (فورم دوم لوگر)
- (۱) متوسط (۲) جدید (۳✓) قدیمی (۴) میانه
۶۰۷. در شعر (نقش خورنق است همه باغ و بوستان - فرش ستبرق است همه دشت و کوهسار) کدام نوع تشبیه به کار رفته است؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱✓) تشبیه تسویه (۲) تشبیه جمع (۳) تشبیه بلیغ (۴) تشبیه مؤکد
۶۰۸. کدام یک از شهنامه ذیل به نثر نگاشته شده است؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱) برزنامه (۲) فرامرزنامه (۳) بهرام نامه (۴✓) ابومنصوری
۶۰۹. کدام شاعر در مجله موسیقی (۱۳۱۸ هـ ش) به نثر شعرهایی پرداخت که از موازین عروضی شعر دری به شیوه قدیمی رعایت نشده بود؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱) استاد خلیل الله خلیلی (۲✓) نیما یوشیج (۳) جامی (۴) یوسف آینه
۶۱۰. کدام یک از اشخاص ذیل کتاب کلیله و دمنه را از پهلوی به عربی ترجمه کرد؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱) برزویه (۲) بزرگمهر (۳✓) عبدالله بن مقفع (۴) نصرالله منشی
۶۱۱. کدام یک از ضمائر ذیل ضمیر مشترک است؟ (فورم دوم لوگر)
- (۱) خوش (۲) خویشان (۳) خیشاوند (۴✓) خویش
۶۱۲. از قصیده سرایان بزرگ دوره اول غزنوی ها: (فورم دوم لوگر)
- (۱✓) فرخی (۲) رودکی (۳) معزی (۴) انوری
۶۱۳. کدام یکی از شهرهای زیر را به مادر شهرها یاد میکنند: (فورم دوم لوگر)
- (۱) کابل (۲) بامیان (۳✓) بلخ (۴) غزنی
۶۱۴. نامه هایی که از انجام یافتن یا بروز حادثه های جلوگیری میکند چگونه نامه است: (فورم دوم لوگر)
- (۱) اداری (۲✓) بازدارنده (۳) درخواستی (۴) خبری
۶۱۵. یکی از شاعران ذیل از ترکان دری زبان است که نیاکانش همه از بزرگ مردان چغتایی بوده اند؟ (فورم اول بلخ)
- (۱) نظامی گنجوی (۲) جامی (۳✓) امیرعلی شیرنوایی (۴) رودکی
۶۱۶. اسم فعل (افزودن) هرگاه با جزء پیشین (ن) همراه شود، چگونه نوشته میشود؟ (فورم اول بلخ)

نیافزودید	نیافزودید (۲)	نافزودید (۳)	نی افزودید (۴)
۶۱۷. علمی که توجه به کلمات دارد، کدام است؟ (فورم اول بلخ)			
صرف (۷۱)	منطق (۲)	نحو (۳)	عروض (۴)
۶۱۸. (شغنی) یکی از لهجه های موجود کدام یک از زبان های ذیل است؟ (فورم اول بلخ)			
پامیری (۷۱)	فارس باستان (۲)	تخاری (۳)	سغدی (۴)
۶۱۹. عبارت «مهمانخانه رستورانت» چگونه عبارتی است؟ (فورم اول بلخ)			
استعاری (۱)	اضافی (۷۲)	تشبیهی (۳)	نسبتی (۴)
۶۲۰. اسم فعل «افکندن» هرگاه با جزء پیشین «ب» همراه شود چگونه نوشته میشود؟ (فورم اول بلخ)			
بیافکندید (۱)	بافکندید (۲)	بیافکندید (۳)	بیفکندید (۴)
۶۲۱. کدام یک از واژه های ذیل به معنای «شرم و حیا و پوشاندن» است؟ (فورم اول بلخ)			
تامل (۱)	داعی (۲)	حجب (۷۳)	حجت (۴)
۶۲۲. در مصراع «همچو چشم سوزنی شکل دهانش» کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟ (فورم اول بلخ)			
سجع (۱)	تشبیه (۷۲)	جناس (۳)	ایهام (۴)
۶۲۳. در املای زبان دری شکل نوشتاری کدام واژه زیر درست است؟ (فورم اول بلخ)			
تائید (۱)	تایید (۲)	تأیید (۳)	تأید (۴)
۶۲۴. در مصراع «آدم چو پیاله باشد و روح چو می» مشبه کدام است؟ (فورم اول بلخ)			
می (۱)	روح (۷۲)	پیاله (۳)	چو (۴)
۶۲۵. در مصراع «شعر او چون طبع او هم بی تکلف هم بدیع» مشبه به را دریابید؟ (فورم اول بلخ)			
طبع او (۷۱)	بدیع (۲)	چون (۳)	شعر او (۴)
۶۲۶. نشانه اختصاری «نج» در گزینه های زیر کدام مطلب را میرساند؟ (فورم اول بلخ)			
نجات دادن (۱)	نجاری (۲)	نجراب (۳)	نجوم (۴)
۶۲۷. خال محمد خسته پس از برگشت از هندوستان، در کدام مدرسه مدت شش سال به وظیفه تدریس اشتغال داشت؟ (فورم اول بلخ)			
امام ابوحنیفه (۱)	اسدیه (۷۲)	مظهریه (۳)	اسماعیلیه (۴)
۶۲۸. کدام یک از گزینه های ذیل به صورت درست نوشته شده است؟ (فورم اول بلخ)			
سیزدهام (۱)	سیزدهم (۷۲)	سیزدام (۳)	سیزدهم (۴)
۶۲۹. مبالغه و افراط در توصیف یا بدگویی کسی، کدام یک از گزینه های ذیل را گویند؟ (فورم اول بلخ)			
اکراه (۱)	اغراق (۷۲)	القا (۳)	الزام (۴)
۶۳۰. در بیت «گرش بینی و دست از ترنج شناسی روا بود که ملامت کنی زلیخا را» کدام صنعت ادبی است؟ (فورم اول بلخ)			
تلمیح (۷۱)	جناس (۲)	جناس ناقص (۳)	تضاد (۴)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۶۳۱. هرگاه «یحیی» منسوب قرار گیرد، در زبان دری چگونه نوشته میشود؟ (فورم اول کندز)
- ۱) یحیای ۲) یحیییی ۳) یحیایی ۴) یحیی وی
۶۳۲. شاعران سده نهم و دهم در قصیده سرایی از روش کدام یک از شاعران ذیل پیروی می کردند؟ (فورم اول کندز)
- ۱) مسجدی ۲) کسایی ۳) رودکی ۴) سعدی
۶۳۳. در مصراع (همچو سرو چمن خلد سراپای تو خوش) ادات تشبیه کدام است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) خوش ۲) سروچمن ۳) خوش ۴) همچو
۶۳۴. هرگاه حرف آخری واژه (الف) باشد، در پسوند یا پیشوند، در میان واژه و پیوند آن چه حرفی علاوه میشود؟ (فورم اول کندز)
- ۱) / ای ۲) / ی ۳) / ا ۴) / همزه
۶۳۵. در بیت (شربتی تلخ تر از زهر فراق است) تا کند لذت وصل تو فراموش مرا) کدام صنعت ادبی است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) سجع متوازی ۲) تضاد ۳) جناس تام ۴) تلمیح
۶۳۶. در بیت (لاله بر شاخ زمرد به مثل قدحی از شبه و مرجان است) کدام صنعت ادبی است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) تشبیه ۲) جناس تام ۳) تلمیح ۴) ایهام
۶۳۷. واژه یی که معنای (نیرومندی، وقار و محکم بودن) را میدهد، یکی از گزینه های ذیل است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) مبتذل ۲) بزرگ ۳) متوالی ۴) متواتر
۶۳۸. در بیت (وان قطره باران که برفتد به سر چون قطره سیماب است فتاده به زنگار) ادات تشبیه کدام است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) چون ۲) قطره سیماب ۳) زنگار ۴) قطره باران
۶۳۹. در مصراع (آدم چو پیاله باشد و روح می) مشبه به را دریابید؟ (فورم اول کندز)
- ۱) چو ۲) روح ۳) آدم ۴) پیاله
۶۴۰. هرگاه پایانی واژه (الف) باشد، در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (تان) در میان واژه و پسوند چه علاوه میشود؟ (فورم اول کندز)
- ۱) / الف ۲) / ی ۳) / ا ۴) / ک
۶۴۱. در مصراع (هوایی است چون سیرت بردباری) مشبه به را دریابید؟ (فورم اول کندز)
- ۱) است ۲) سیرت بردباری ۳) چون ۴) هوا
۶۴۲. عبارت (موی پیرمرد) چه نوع عبارتی است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) تشبیهی ۲) نسبتی ۳) توصیفی ۴) اضافی
۶۴۳. کدام یک از ترکیب های ذیل درست نوشته شده است؟ (فورم اول کندز)
- ۱) شبهای زمستان ۲) شبهای زمستانی ۳) شبهای زمستان ۴) شبهای زمستان

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

۶۴۴. بیت (مرد عاقل ز لهُو پرهیزد زین چندین عمر عقل بگریزد) سروده کیست؟ (فورم اول کندز)
- (۱) نظامی (۲) مسجدی (۳) سنایی (۴) بیدل
۶۴۵. در مصراع (عذاری چو گل خاطرافروز دید) وجه شبه را دریابید. (فورم اول فاریاب)
- (۱) عذار (۲) چو (۳) گل (۴) برافروز
۶۴۶. تذکره (معاصرین سخنور) مربوط یکی از این هاست: (فورم اول فاریاب)
- (۱) خانم ماگه رحمانی (۲) نعمت حسینی (۳) محیی الدین هاشمی (۴) مولانا خال محمد خسته
۶۴۷. مولانا جامی آخرین نماینده کدام مکتب ادبی است؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) خراسانی (۲) عراقی (۳) هندی (۴) بازگشت
۶۴۸. در جمله (عشق نه نام دارد و نه ننگ، نه صلح دارد و نه جنگ) میان دو واژه (ننگ و جنگ) کدام نوع سجع به کار رفته است؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) سجع مطرف (۲) سجع متوازی (۳) سجع متوازن (۴) ۱ و ۳ درست است
۶۴۹. کدام یک از آثار زیر مربوط به میرزا عبدالقادر بیدل میباشد؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) اسرار نامه (۲) نفحات الانوار (۳) الهی نامه (۴) محیط اعظم
۶۵۰. ضرب المثل ها، سرودها و ترانه ها از کدام نوع ادبیات شمرده میشود؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) ادبیات حکمی (۲) ادبیات شفاهی (۳) ادبیات رزمی (۴) ادبیات حماسی
۶۵۱. از شاعران معروف عصر تیموریان هرات یکی از اینهاست: (فورم اول فاریاب)
- (۱) فرخی (۲) امیرشیرعلی نوایی (۳) سعدی (۴) رودکی
۶۵۲. ژان ژاک روسو از نویسندگان مشهور کدام کشور است؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) سوئیس (۲) فرانسه (۳) ناروی (۴) اتریش
۶۵۳. ادبیاتی که گزارشگر عواطف و احساسات شخصی از قبیل (عشق، دوستی، رنج باشد) چگونه اثری است؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) حماسی (۲) غنایی (۳) تعلیمی (۴) نمایشی
۶۵۴. این بیت (شیرین نشد چو زحمت مادر وظیفه یی فرخنده تر ندیدم از این هیچ دفتری) در کدام مورد است؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) مقام زن (۲) مقام دفتری (۳) مقام خرد (۴) مقام سیاسی
۶۵۵. اثر منظوم داستانی (خسرو و شیرین) سروده کیست؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) ناصرخسرو (۲) نظامی (۳) عنصری (۴) فرخی
۶۵۶. شاعری که در عروض و نقدالشعرا استاد بود، یکی از اینهاست؟ (فورم اول فاریاب)
- (۱) عشقری (۲) باباطاهر (۳) فرخی (۴) خیام
۶۵۷. یکی از ویژگی های ادب اسلامی کدام یک از اینهاست؟ (فورم اول فاریاب)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) جناس (۲۷) التزام عقیدتی و اخلاقی (۳) سجع (۴) ایهام
۶۵۸. در مصراع (ای رخ گل سوری تا به کی کنی دوری) کدام صنعت ادبی بکار رفته است؟
(فورم اول فاریاب)
- (۱) ایهام (۲) تلمیح (۳) حسن تعلیل (۴) سجع
۶۵۹. تاریخ نویسان یکی از نخبه های فرهنگی زیر را (بیهقی ثانی) لقب داده بودند (فورم اول غزنی)
(۱) کتاب هزاره (۲) مولانا خسته (۳) صلاح الدین سلجوقی (۴) عبدالهادی دلولی
۶۶۰. کتاب معروف (دکامرون) مربوط به یکی از نویسندگان است: (فورم اول غزنی)
(۱) ویکتور هوگو (۲) تولستوی (۳) بوکاچیو (۴) پوشکین
۶۶۱. در جمله (خدا بزرگ است) کدام یکی از گزینه های زیر می باشد: (فورم اول غزنی)
(۱) ابتدا (۲) مسند الیه (۳) مسند (۴) خبر
۶۶۲. معنای درست واژه (نمط): (فورم اول غزنی)
(۱) باطن (۲) بنیاد (۳) روش (۴) نشان
۶۶۳. مترادف واژه (آذین): (فورم اول غزنی)
(۱) زین اسپ (۲) آرزو (۳) آرایش (۴) سرگردان
۶۶۴. یکی از مثنوی های ذیل متعلق به میرزا عبدالقادر بیدل است: (فورم اول غزنی)
(۱) زینت الکتاب (۲) محیط اعظم (۳) هفت اقلیم (۴) سلسله الذهب
۶۶۵. معنای واژه (سنت) را دریابید: (فورم اول غزنی)
(۱) طریقه (۲) سیرت (۳) قول و فعل پیامبر اسلام (ص) (۴) هر سه گزینه
۶۶۷. کدام یکی از واژه های زیر معنای (طلاکاری، هنر تزیین اوراق کتاب با آب طلا و لاجورد) را
میرساند؟ (فورم اول غزنی)
(۱) منبت کاری (۲) تذهیب (۳) تذلیل (۴) میناکاری
۶۶۸. نام اصلی سعدی شیرازی: (فورم اول غزنی)
(۱) عبدالله بن عبید (۲) قاسم بن شرف (۳) شرف الدین مصلح (۴) مصلح
۶۶۹. دانشمندی که صاحب دیوان رسایل دربار خوارزمشاهیان بود: (فورم اول غزنی)
(۱) ابوشکور بلخی (۲) رشیدالدین وطواط (۳) حافظ شیرازی (۴) سعدی شیرازی
۶۷۰. نخستین کسی که به زیبایی های لفظی و معنوی در کلام عرب توجه کرد (فورم اول غزنی)
(۱) جاحظ (۲) ابونواس (۳) فرزدق (۴) عبدالله بن معتر
۶۷۱. هرگاه یکی از کلمات همجنس را حرفی زیاده باشد در اول یا در وسط یا در آخر چه نوع جناس
است؟ (فورم اول غزنی)
(۱) جناس تام (۲) جناس زاید (۳) جناس خط (۴) جناس ناقص
۶۷۲. معنای واژه (ایهام) را مشخص سازید: (فورم اول غزنی)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) پیچیده (۲) استوار (۳) خواستن (۴) جبر
 ۶۷۳. میزوس که از کلمات یونانی گرفته شده یکی از معنای ذیل را میدهد: (فورم اول غزنی)
 (۱) جدید (۲) قدیمی (۳) متوسط (۴) هیچکدام
 ۶۷۴. معنای واژه (دبیر) را نشانی کنید: (فورم اول غزنی)
 (۱) بزرگ (۲) عظمت (۳) کاتب (۴) تدبیر
 ۶۷۵. مثنوی خسرو و شیرین نظامی را یکی از اینها استقبال نموده است: (فورم اول غزنی)
 (۱) خاقانی (۲) انوری (۳) عنصری (۴) عرفی شیرازی
 ۶۷۶. هرگاه حرف اخیر واژه (های غیرملفوظ) باشد و در جمله به حیث موصوف قرار گیرد در بالای (ه)
 چه نوشته میشود؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) / یی / (۲) / ای / (۳) / ی / (۴) / ء /
 ۶۷۷. اولین مکتب ابتدایی دختران در کدام سال تأسیس شد؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) ۱۱۷۹ هـ ش (۲) ۱۲۸۹ هـ ش (۳) ۱۲۹۹ هـ ش (۴) ۹۰۱ هـ ش
 ۶۷۸. در مصراع (من همچو خار و خاکم تو آفتاب ابر) کدام نوع تشبیه به کار رفته است؟
 (فورم اول بادغیس)
 (۱) تشبیه تسویه (۲) تشبیه بلیغ (۳) تشبیه مؤکد (۴) تشبیه جمع
 ۶۷۹. جامعه یی که در آن اصول و حقوق انسانی تأمین شده باشد، به چه نام یاد میشود؟
 (فورم اول بادغیس)
 (۱) جامعه انسانی (۲) جامعه دموکراتیک (۳) جامعه اخلاقی (۴) جامعه باز
 ۶۸۰. کدام یک از گزینه های زیر، از پساینده گان زبان سانسکریت به شمار رفته است:
 (فورم اول بادغیس)
 (۱) چیلی (۲) عبری (۳) ترکی (۴) مراتی
 ۶۸۱. بیت (من طریق سعی می آرم به جا/ .. لیس للانسان الا ما سعی) از کیست؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) واعظ کاشفی (۲) نظامی عروضی
 (۳) خواجه عبدالله انصاری (۴) مولوی
 ۶۸۲. آنچه قالب و وسیله یی برای نشر عقاید، اندیشه ها و فلسفه های مختلف باشد؟
 (فورم اول بادغیس)
 (۱) رسامی و تیاتر (۲) نقاشی و رسامی (۳) ادب و هنر (۴) سینما و موسیقی
 ۶۸۳. دانشمندی که در سال ۱۳۲۷ هـ ش از طرف مردم کندهار به حیث عضو شورای ملی کشور
 انتخاب شد؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) جمشید شعله (۲) مولانا خسته (۳) استاد خلیلی (۴) عبدالحی حبیبی
 ۶۸۴. اشعاری که به نام (سبعه معلقه) یاد میشود مربوط کدام دوره تاریخی میباشد؟

(فورم اول بادغیس)

- (۱) دوره اموی (۲۷) قبل از اسلام (۳) دوره عباسی (۴) دوره خلفای راشدین
 ۶۸۵. معاهدات دولتین و تصاویر آزادی خواهان، در کجا نگهداری میشود؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) موزیم (۲) گالری (۳) اکادمی علوم (۴) آرشیف ملی
 ۶۸۶. (برگرداندن تصاویر آویخته بر دیوارها، مسیر تاریخ را عوض نمیکند) گفتار کیست؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) بوالو (۲) نهرو (۳) دیل کارنگی (۴) همینگوی
 ۶۸۷. منظور جامی از سرودن بهارستان بیان نکته های ذیل بوده است؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) فلسفی (۲) تربیتی و اخلاقی (۳) بهاریه (۴) حماسی
 ۶۸۸. کتاب (کلیله و دمنه) در اصل به کدام زبان است؟ (فورم اول بادغیس)
 (۱) خراسانی (۲) تاجکی (۳) هندی (۴) ایرانی
 ۶۸۹. این تعریف (شعر سخنی است مرکب از پارچه های نوشتاری که همه پارچه ها از وزن واحد پیروی نموده و حرف آخرشان با هم یکسان باشد) از کدام یک از اشخاص ذیل است؟
 (فورم اول بادغیس)

- (۱) حجاج (۲۷) ابن خلدون (۳) خوارزمی (۴) بیهقی
 ۶۹۰. معنی لغت (تعذر) چیست؟ (فورم اول سرپل)
 (۱) عذر داشتن (۲) سرگرمی (۳) هیچکدام (۴) بهانه
 ۶۹۱. مثنوی (لیلی و مجنون) را کدام یکی از شاعر ذیل پسندیده است: (فورم اول سرپل)
 (۱) حافظ (۲) سعدی (۳) عرفی شیرازی (۴) نظامی گنجوی
 ۶۹۲. زبان سریانی از شاخه ی زبان زیر شمرده میشود: (فورم اول سرپل)
 (۱) هند و اروپایی (۲) النایی (۳) سامی (۴) چین
 ۶۹۳. این بیت (شیرین نشد چو زحمت مادر وظیفه یی / .. فرخنده تر ندیدم از این هیچ دفتری) در کدام مورد گفته شده است: (فورم اول سرپل)
 (۱) حقوق زن (۲) مقام زن (۳) مقام مادر (۴) هر سه درست است
 ۶۹۴. تقلید از طبیعت از قواعد اینها است: (فورم اول سرپل)
 (۱) رمانتیک ها (۲) اومانیزم ها (۳) سمبولیزم ها (۴) ناتورالیست ها
 ۶۹۵. یکی از نشانه های زیر در پایان جمله خبری به کار میرود: (فورم اول سرپل)
 (۱) (:) (۲) (.) (۳) (!) (۴) (؟)
 ۶۹۶. رساله "آیون" که در آن پیرامون شعر بحث شده است، متعلق به یکی از اینهاست:
 (فورم اول سرپل)

- (۱) ارسطو (۲۷) افلاطون (۳) فلوتین (۴) پاتی تی
 ۶۹۷. شاعری که در مدرسه نظامیه بغداد به تحصیل پرداخت یکی از اینهاست: (فورم اول سرپل)

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) ابوشکور (۲✓) سعدی شیرازی (۳) لوری (۴) عمر بلخی
 ۶۹۸. شاعری که تا آخرین روز زندگی خود از تفکرات ناب عرفانی باز نماند یکی از اینهاست:
 (فورم اول سرپل)
- (۱) عنصری (۲) دقیقی (۳✓) بیدل (۴) رودکی
 ۶۹۹. در شعر دری، ادب غنایی به کدام صورت مطرح میشود؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) حبسیه (۲✓) مناجات (۳) رقابتهای قهرمانان (۴) سوگنامه
 ۷۰۰. واژه یی که در شعر بیدل با مفاهیم بی معنایی، پوچی محض و خلا مترادف میباشد؟ (فورم اول بغلان)
- (۱✓) هیچ (۲) آینه (۳) هستی (۴) حیرت
 ۷۰۱. نفسی که به لذات و شهوات جسمانی میل کند، چه نوع نفسی است؟ (فورم اول بغلان)
- (۱✓) اماره (۲) آرمانی (۳) لوازه (۴) مطمئن
 ۷۰۲. در اواخر کدام دوره مکتب ادبی عراقی به افول و انحطاط گرایید و شعر از تکاپو باز ماند؟ (فورم اول بغلان)
- (۱✓) تیموری (۲) غزنوی (۳) سامانی (۴) سلجوقی
 ۷۰۳. در مصراع (همچو گلبرگ طری هست وجود تو لطیف) مشبه را دریابید؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) همچو (۲) لطیف (۳✓) وجود تو (۴) گلبرگ
 ۷۰۴. کدام ترکیب ذیل به صورت درست نوشته شده است؟ (فورم اول بغلان)
- (۱✓) کتابچهٔ تان (۲) کتابچهیی تان (۳) کتابچه تن (۴) کتابچهی تان
 ۷۰۵. کدام یک از این ترکیب ها درست نوشته شده است؟ (فورم اول بغلان)
- (۱✓) اتحادیهٔ نویسندگان (۲) اتحادیههای نویسندگان
 (۳) اتحادیه نویسندگان (۴) اتحادیهیی نویسندگان
 ۷۰۶. از پسانده گان زبان سانسکریت به شمار میرود؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) پهلوی اشکانی (۲✓) بنگالی (۳) پهلوی ساسانی (۴) سعدی
 ۷۰۷. خواجه نظام الملک در کدام یک از آثار خویش راه و رسم سلطنت را بیان نموده است؟
 (فورم اول بغلان)
- (۱) تهذیب الاخلاق (۲) چهار مقاله (۳) نصیحه الملوک (۴✓) سیرالملوک
 ۷۰۸. کدام دانشگاه به نام لومونوسف دانشمند یاد میشود؟ (فورم اول بغلان)
- (۱) دانشگاه مونیخ (۲) دانشگاه برلین
 (۳✓) دانشگاه مسکو (۴) دانشگاه نیویارک
۷۰۹. رباعیات کدام یک از گزینه های ذیل شامل معانی عالی فلسفی است؟ (فورم اول بغلان)
- (۱✓) ابن سینای بلخی (۲) انوری (۳) رودکی (۴) خواجه عبدالله انصاری
 ۷۱۰. آنکه خوب سخن بگوید و کلامش بدون پیچیدگی باشد؟ (فورم اول نظامی)
- (۱✓) فصیح (۲) غبی (۳) لکنث (۴) قبیح

۷۱۱. شعرهای یکی از اینها شور عارفانه دارد؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) عنصری بلخی (۲) اسدی توسی (۳) قاسم انوار (۴) دقیقی بلخی
۷۱۲. کدام گزینه به معنای پاسبان و نگهبان به کار می‌رود؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) شحنة (۲) فتراک (۳) پیرایه (۴) دشته
۷۱۳. بیت (اوج دولت سفله طبعان را دو روزی بیش نیست / خاک اگر امروز بر چرخ است فردا زیر پاست) مربوط کدام شاعر است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) بیدل (۲) ظهیر فاریابی (۳) رودکی (۴) محمود طرزی
۷۱۴. مجله (ارشاد النسوان) در زمان کدام شاه منتشر گردید؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) شیرعلی خان (۲) امان الله خان (۳) حبیب الله خان (۴) نادرخان
۷۱۵. واژه (داعی) به معنای یک از گزینه های ذیل است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) دلبنده (۲) قاضی (۳) طلب کننده (۴) دلیل
۷۱۸. کدام گزینه یکی از آثار منثور و مشهور عطار است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) طبقات صوفیه (۲) تذکره الاولیا (۳) مجمع النوادر (۴) مجمع الفصحا
۷۱۹. معنای لغوی (تظاهر) کدام گزینه است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) خودنمایی کردن (۲) ضایع کردن (۳) عذاب کشیدن (۴) با هم برابر شدن
۷۲۰. در مصراع (شبى چون چاه بیژن تنگ و تاریک) واژه های تنگ و تاریک یکی از گزینه های ذیل است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) مشبه (۲) وجه شبه (۳) ادات تشبیه (۴) مشبه به
۷۲۱. واژه ی (سر) در اصطلاح علم عروض کدام گزینه است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) سبب خفیف (۲) وتد مفروق (۳) سبب ثقیل (۴) وتد مجموع
۷۲۲. در نامه های درى نوشتن مطالب و عنوان در سمت راست میباشد، پس امضا باید در کدام سمت باشد؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) سمت چپ (۲) سمت بالا (۳) سمت پایین (۴) سمت راست
۷۲۳. کدام یک از اشکال ذیل شعری دارای مطلع مصرع نمیباشد؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) قطعه (۲) غزل (۳) رباعی (۴) قصیده
۷۲۴. معنای دقیق لغت (نهضت) کدام یکی از گزینه های ذیل درست است؟ (فورم اول نظامی)
- (۱) حرکت (۲) بلند شدن (۳) غوغا (۴) پاکی
۷۲۵. انسان به کمک کدام وسیله، آنچه را دیگران در باطن دارد، در مییابد؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) حس ششم (۲) زبان (۳) سحر و جادو (۴) شعور
۷۲۶. شکل نوشتاری کدام گزینه درست است: (فورم دوم نظامی)
- (۱) پانزده وم (۲) پانزدهم (۳) پانزدهام (۴) پانزده هم
۷۲۷. کدام شاعر فرانسوی در فضیلت حضرت محمد (ص) مطالبی دارد؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) میلیتون (۲) ویکتور هوگو (۳) همینگوی (۴) دانته

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۷۲۸. عبدالرزاق فانی در کدام سال دیده به جهان گشود؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) ۱۲۳۲ هـ ش (۲) ۱۳۲۲ هـ ش (۳) ۱۲۱۱ هـ ش (۴) ۱۳۰۴ هـ ش
۷۲۹. مثنوی (عشقنامه) اثر یکی از اینهاست؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) مولانا جلالالدین بلخی (۲) حافظ (۳) سعدی (۴) سنایی
۷۳۰. معنای دقیق واژه (انجم) یکی از گزینه های زیر است: (فورم دوم نظامی)
- (۱) کیهان (۲) منجم (۳) فضاءنورد (۴) اختران
۷۳۱. بیت (گرت از دست برآید دهنی شیرین کن / مردی آن نیست که مشتی بزنی بر دهنی) را کدام یکی از شاعران سروده است؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) بیدل (۲) رودکی (۳) عسجدی (۴) سعدی
۷۳۲. یکی از قالبهای شعر فارسی دری یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) مطایبه (۲) هزل (۳) قصیده (۴) هجو
۷۳۳. در یکی از دوره های زیر حالت ادبی افغانستان به ضعف و سقوط میرفت؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) سده سیزدهم (۲) سده نهم (۳) سده پنجم (۴) سده سوم
۷۳۴. شاعری که عضو حلقه ادبی دربار تیمور شاه در کابل بود، یکی از اینهاست: (فورم دوم نظامی)
- (۱) مهدی سهیلی (۲) احمد شاملو (۳) میرزا قلندر (۴) شهریار
۷۳۵. (سالار پیغمبران) از سروده های کدام شاعران است؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) داوی (۲) عبدالرزاق فانی (۳) محمود طرزی (۴) عشقری
۷۳۶. معنای لغوی (ادب) از این قرار است: (فورم دوم نظامی)
- (۱) دانش (۲) همه درست است (۳) خوی خوش (۴) فرهنگ
۷۳۷. شکل نوشتاری کدام عبارت زیر درست است؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) منصور ابن نوح (۲) منصور بنت نوح (۳) منصور بن نوح (۴) منصور ابنای نوح
۷۳۸. کدام گزینه از آثار وکتور هوگو میباشد: (فورم دوم نظامی)
- (۱) کمیدی الهی (۲) درخت آشوب (۳) مردی که میخندد (۴) بهشت گمشده
۷۳۹. نخستین کسی که به زیبایی های لفظی و معنوی کلام عرب توجه کرد، یکی از گزینه های زیر است: (فورم دوم نظامی)
- (۱) ابونواس (۲) فرزین (۳) عبدالله بن معتر (۴) حافظ
۷۴۰. شعر (مردان پارامیزاد) مربوط به یکی از نخبه های فرهنگی کشور ما است؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) سرور جویا (۲) عبدالرحمن پژواک (۳) محمود طرزی (۴) عبدالهادی داوی
۷۴۱. متضاد معنای واژه (آمیخته) از این قرار است؟ (فورم دوم نظامی)
- (۱) آرایش کردن (۲) پیچیده (۳) رام ساختن (۴) خالص

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۷۴۲. بیت (بسی رنج بردم بدین سال سی / عجم زنده کردم بدین پارسی) سروده یکی از شاعران ذیل است؟ (فورم دوم نظامی)

(۱) عشقوری (۲) پروین اعتصامی (۳) فردوسی (۴) منوچهری

۷۴۳. ویکتور هوگو، نخستین شعر خود را در چندسالگی سرود؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) سی سالگی (۲) بیست سالگی (۳) چهل سالگی (۴) ده سالگی

۷۴۴. اثری که مورد تقلید شاعران دیگر قرار گرفته است: (فورم اول بدخشان)

(۱) بهمن نامه (۲) ظفرنامه (۳) سفرنامه (۴) بوستان سعدی

۷۴۵. برای جدا کردن جمله هایی که از جهت ساختمان مستقل به نظر میرسند نشانه زیر به کار برده میشود؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) ؟ (۲) ! (۳) ؛ (۴) ،

۷۴۶. کدام موهبت الهی است اگر در انسان وجود نداشت انسان مانند حیوان میبود؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) شعور (۲) زبان (۳) اخلاق (۴) حیات

۷۴۷. معنای دقیق واژه (تناقض) چیست؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) فایده (۲) ضد یکدیگر (۳) مکر (۴) نقص

۷۴۸. عبدالحی حبیبی در یکی از ولایات زیر کشور ما به دنیا آمد؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) هرات (۲) کابل (۳) غزنی (۴) قندهار

۷۴۹. یکی از زبان های زیر از مشتقات زبان های هند و اروپایی است؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) عربی (۲) ترکی (۳) پهلوی (۴) اکندی

۷۵۰. معنای دقیق واژه (اخضر) یکی از گزینه های زیر است؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) سیاه (۲) سبز (۳) سفید (۴) زرد

۷۵۱. کلاسیک ها آثارشان را به یکی از زبان های زیر می نوشتند؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) فرانسوی (۲) لاتین (۳) انگلیسی (۴) یونانی

۷۵۲. مفرد معنای واژه (اقشار) عبارت است از؟ (فورم اول بدخشان)

(۱) گروه ها (۲) قشرها (۳) همیشه (۴) طبقه

۷۵۳. کدام یکی از قالب هایش شعری ذیل برای سرودن داستان های مفصل رزمی مناسب است:

(۱) مثنوی (۲) رباعی (۳) غزل (۴) ترکیب بند

۷۵۴. کدام یکی از گزینه های ذیل را نوع ادبی مربوط به داستان و قصه می دانند:

(۱) سجع (۲) قوالی (۳) حکایت (۴) مثنی

۷۵۵. معنای کلمه (نسج) عبارت است از:

(۱) جسم (۲) رشته (۳) ناپسند (۴) بافتن

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۷۵۶. اسم فعل (آراستن) هرگاه با جزء پیشین (ب) همراه شود، چگونه نوشته می شود:
 (۱) بی آراستند (۲✓) بیاراستند (۳) باراستند (۴) هیچکدام
 ۷۵۷. هرگاه حرف آخر کلمه (واو) باشد، در همکناری با فعل کمکی (استید) الف آغاز این افعال چی می شود:

(۱) تکرار می شود (۲) به (ء) تبدیل می شود (۳) حذف نمی شود (۴✓) حذف می شود
 ۷۵۸. از انواع ادبی که تجربه، آگاهی، حکمت، روش، سرگذشت و پیش بینی را پیام می دهد، عبارت است از:

(۱) قافیه (۲) ترصیع (۳) قول (۴✓) حکایت
 ۷۵۹. نشانه اختصاری (ص، فا) در گزینه های زیر، کدام مطلب را می رساند:
 (۱) صادرات فالوده (۲) صفوف فاقد (۳✓) صفت فاعلی (۴) صفت فارسی
 ۷۶۰. علمی که از احوال ستارگان بحث می کند، عبارت است از:

(۱) زیچ (۲✓) هیئت (۳) حکمت (۴) بدیع
 ۷۶۱. وفات قاری عبدالله، شاعر و نویسنده کشور ما در یکی از سال های ذیل اتفاق افتاده است:
 (۱✓) ۱۳۲۲ هـ ش (۲) ۱۲۹۹ هـ ش (۳) ۱۱۳۲ هـ ش (۴) ۱۲۱۲ هـ ش
 ۷۶۲. یکی از آلات موسیقی قدیم است:

(۱) ارغند (۲✓) ارغون (۳) برگستون (۴) گیتار
 ۷۶۳. معنای درست واژه (شقاوت) عبارت است از:

(۱) دلباخته (۲✓) بدبخت شدن (۳) عاشق شدن (۴) نقره ماند
 ۷۶۴. کدام یکی از قالب های شعری برای سرودن داستان های مفصل مناسب است:
 (۱) ترکیب بند (۲✓) مثنوی (۳) غزل (۴) ترجیع بند
 ۷۶۵. (نقد النصوص) اثر کیست؟

(۱) سنایی (۲✓) جامی (۳) مولانا جلال الدین (۴) فردوسی
 ۷۶۶. در بیت: (آفرین، جان آفرین پاک را) آنکه جان بخشید و ایمان خاک را) چه صفت به کار رفته است؟
 (۱) جناس ناقص (۲✓) جناس تام (۳) تلمیح (۴) ایهام
 ۷۶۷. هرگاه حرف آخری واژه یی (ی) باشد در پیوند با پسوند نسبتی، میان واژه و پسوند، چه علاوه می شود؟

(۱✓) /یی/ (۲) /ی/ (۳) ئی (۴) /ای/
 ۷۶۸. در بیت "وان قطره باران که بر افتد به گل سرخ... چون اشک عروس است برافتاده به رخسار" مشبه به کدام است؟

(۱) چون (۲) افتاده (۳) فشرده باران (۴✓) اشک عروس
 ۷۶۹. اوج افتخار تیموریان هرات دوره کدام سلطان بود؟

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

- (۱) بابر (۲) سلطان حسین بایقرا (۳) تیمور (۴) بایسنقر
۷۷۰. در بیت "هلال عید پدید آمد از سپهر کبود...." چو شمع ززین پیش کدام یک از صنعت های ادبی زیر به کار رفته است؟
- (۱) ایهام (۲) حسن تعلیل (۳) تضاد (۴) تشبیه
۷۷۱. (در بیت "وان قطره باران که بر افتد به گل سرخ... چو ن اشک عروس است بر افتاده به رخسار" ادات تشبیه کدام است؟
- (۱) چون (۲) افتاده (۳) فشرده باران (۴) اشک عروس
۷۷۲. شاعران سده نهم و دهم در مثنوی سرایی از سبک کدام یک از شاعران زیر پیروی می کردند؟
- (۱) مهستی (۲) مولانا جلال الدین بلخی (۳) عبید زاگانی (۴) رودکی
۷۷۳. معنای لغت "مبهوت" را دریابید؟
- (۱) حیران (۲) میل کننده (۳) فراگیر (۴) فخر
۷۷۴. معنای لغت (مشیت) را دریابید؟
- توان (۲) شایع شدن (۳) اراده (۴) شامل شدن
۷۷۵. سخنی که بار بار گفته شده باشد:
- قوله (۲) مقوله (۳) مقاله (۴) قوالی
۷۷۶. "آئینه و تصویر" اثر کدام یک از این ها است؟
- (۱) (عبدالرزاق فانی) (۲) پرتو نادری (۳) نسخه برداری (۴) واصف باختری
۷۷۷. معنای دقیق واژه منسوخ چیست؟
- (۱) نسخه شده (۲) باطل شده (۳) نسخه برداری (۴) کاسته شده
۷۷۸. هرگاه حرف آخری واژه یی (ی) باشد در پیوند با پسوند جمع «ان» میان واژه و پسوند، چه علاوه می شود؟
- (۱) چیزی علاوه نمی شود (۲) ی/ (۳) ئی/ (۴) ای/
۷۷۹. یکی از واژه های زیر معنای "تمدن" را می دهد:
- (۱) ثقافت (۲) تکنالوژی (۳) کیش (۴) علم تخنیک
۷۸۰. اثری است از عبدالرزاق فانی که در کالیفورنیا به چاپ رسیده است:
- (۱) در غیاب تاریخ (۲) و آفتاب نمی رود (۳) مردا ره قول است (۴) شکست شب و دشت
۷۸۱. کتاب «تاریخ مختصر افغانستان» اثر یکی از این هاست؟
- (۱) عبدالحی حبیبی (۲) مستغنی (۳) استاد بیتاب (۴) جمشید شعله
۷۸۲. اسم فعل "اندوختن" هرگاه با جزء پیشین "ب" همراه شود چی گونه نوشته میشود؟
- (۱) بی اندوز (۲) باندوز (۳) باندوز (۴) بیاندوز
۷۸۳. اگر حرف پایانی واژه "الف" باشد و در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی "ت" قرار گیرد، میان واژه و ضمیر چه اضافه می گردد؟

بخش چهارم پرشش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

- (۷۱) ی (۲) م (۳) اش (۴) ش
۷۸۴. در مصراع "برآمد قیرگون ابری ز روی نیلگون دریا" مشابه به را دریابید:
(۱) دریا (۲) قیر (۳) برآمد (۴) ابر
۷۸۵. در مصراع "هم چو روی عاشقان بینم به زردی روی باغ" جزء "زردی" یکی از گزینه های زیر است:
(۱) ادات تشبیه (۲) مشابه (۳) مشابه به (۴) وجه شبه
۷۸۶. کدام گزینه، یکی از شاخه های زبان های هند و اروپایی به شمار می رود:
(۷۱) سغدی (۲) آرامی (۳) عبری (۴) فذیقی
۷۸۷. اگر حرف پایانی واژه (الف) باشد و در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (م) قرار گیرد، در میان واژه و ضمیر چه اضافه می گردد:
(۱) (اش) (۲) (ی) (۳) (ش) (۴) (م)
۷۸۸. در ترکیب واژه «مروزی» کدام نوع پسوند به کار رفته است:
(۱) تنکیر (۲) نسبتی (۳) مفعولی (۴) فاعلی
۷۸۹. کدام یک از کتاب های نامبرده شده، شباهت نام با کتاب «کلیله و دمنه» دارد:
(۷۱) پنجا تنترا (۲) اوستا (۳) پازند (۴) زند
۷۹۰. در بیت «عمر جام جم است کایامش / ... بشکند خرد، پس ببندد خوار» کدام صنعت به کار رفته است:
(۷۱) تشبیه (۲) تضاد (۳) تلمیح (۴) ایهام
۷۹۱ «ایوان تورگنیف» رمان نویس، شاعر و نمایش نامه نویس کدام کشور است:
(۱) سویدن (۲) فرانسه (۳) روسیه (۴) امریکا
۷۹۲. اسم فعل «اندوختن» هرگاه با جزء پیشین «آب» همراه شود، چه گونه نوشته میشود:
(۱) بی اندوختند (۲) بیاندوختند (۳) بپندوختند (۴) بپندوخت
۷۹۳. اسم فعل «اندوختن» هرگاه با جزء پیشین «ب» همراه شود، چه گونه نوشته میشود:
(۱) باندوخت (۲) بیاندوخت (۳) بی اندوخت (۴) بپندوخت
۷۹۴. بزرگترین اثر نظامی کدام یکی از گزینه های زیر است:
(۱) بهارستان (۲) تاریخ جهان گشا (۳) ظفرنامه (۴) خمسه
۷۹۵. کدام یک از گزینه های زیر، مهارتی است که انسان با آن، آنچه را در ضمیر دارد، ابراز می دارد؟
(۱) احساس (۲) زبان (۳) اندیشه (۴) نامه
۷۹۶. درست ترین شکل نوشتاری عبارت را در گزینه های زیر دریابید:
(۱) جادو ای خویشتن (۲) جادوئی خویشتن (۳) جادوی خویشتن (۴) جادویی خویشتن
۷۹۷. یکه تاز میدان رباعی سرایی یکی از اینهاست؟
(۷۱) عمر خیام (۲) هجویری (۳) شمس قیس (۴) سنایی
۷۹۸. درست ترین شکل نوشتاری عبارت را در گزینه های زیر دریابید:

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

- (۷۱) نیکوی خود (۲) نیکوئی خود (۳) نیکو ای خود (۴) نیکویی خود
۷۹۹. درست ترین شکل نوشتاری عبارت را در گزینه های زیر دریابید:
- (۱) نیکوئی خویش (۲) نیکویی خویش (۳) نیکوی خویش (۴) نیکو ای خویش
۸۰۰. عبارت (آرامگاه خواجه عبدالله انصاری) چه نوع جمله است؟
(۱) استعاری (۲) کنایی (۳) اضافی (۴) تشبیهی
۸۰۱. کتاب (اشکال مانی) نام کدام کتاب است؟
(۷۱) ارتنگ (۲) بوقلمون (۳) اوستا (۴) زند
۸۰۲. در جمله (خدا بزرگ است) واژه (است) کدام گزینه است؟
(۱) فعل ربط (۲) مسندالیه (۳) مسند (۴) اسناد
۸۰۳. نویسنده یی که زیر دست ابونصر مشکان به کار پرداخت یکی از اینهاست؟
(۱) ابوالفضل بلعمی (۲) ناصر خسرو (۳) ابوالفضل بیهقی (۴) هیچکدام
۸۰۴. ابیات شش رکنی بنام چی یاد می شود؟
(۱) مربع (۲) مثنی (۳) مسدس (۴) هیچکدام
۸۰۵. در مصراع (سرو چمن من چرا میل چمن نمی کنی) واژه (سرو) یکی از گزینه های زیر است:
(۱) ایهام (۲) استعاره (۳) کنایه (۴) ادات تشبیه
۸۰۶. (آرامگاه پروین اعتصامی) چه نوع جمله است؟
(۱) تشبیهی (۲) کنایی (۳) اضافی (۴) استعاری
۸۰۷. در بیت از لعل تو گر یابم انگشتی زنهار / صدملک سلیمانم در زیر نگین باشد/ واژه ی لعل یکی از گزینه های زیر است:
(۷۱) استعاره (۲) تلمیح (۳) تجنیس (۴) تشبیه
۸۰۸. بیت (بسی رنج بردم در این سال سی/ عجم زنده کردم بدین پارسی/ سروده یکی از شاعران زیر است:
(۱) عشقری (۲) فردوسی (۳) منوچهری (۴) پروین اعتصامی
۸۰۹. (آرامگاه عایشه درانی) چه نوع عبارت است؟
(۱) تشبیهی (۲) کنایی (۳) توصیفی (۴) اضافی
۸۱۰. کدام گزینه های زیر یکی از بخش های صنایع لفظی می باشد؟
(۱) ایهام (۲) تناسب (۳) سجع (۴) تلمیح
۸۱۱. کدام یک از گزینه های زیر، از آثار مشهور نظامی گنجوی است؟
(۱) زین الاخبار (۲) سلامان و ابسال (۳) خسرو و شیرین (۴) سیرالملوک
۸۱۲. داستان خسرو و شیرین از آثار مشهور یکی از این شاعران است:
(۱) منوچهری (۲) بلعمی (۳) گردیزی (۴) نظامی گنجوی

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۸۱۳. اسم فعل (فزودن) هرگاه با جزء پیشین (ن) همراه شوند، چگونه نوشته می شود؟
 (۱) نیافزودند (۲✓) نیفزودند (۳) نی افزودند (۴) نافزودند
۸۱۴. مدیر مسؤول جریده طلوع افغان کی بود:
 (۱) عبدالهادی داوی (۲✓) عبدالحی حبیبی (۳) محمود طرزی (۴) عبدالرحمن لودین
۸۱۵. مباحث علم بیان به چند بخش تقسیم شده است؟
 (۱) سه بخش (۲) دو بخش (۳) شش بخش (۴✓) چهار بخش
۸۱۶. بیت (اوج دولت سفله طبعان را دو روزی بیش نیست / خاک اگر امروز بر چرخ است فردا زیر پا است) مربوط کدام شاعر است؟
 (۱) بیدل (۲) رودکی (۳) ظهیر فاریابی (۴) محمود طرزی
۸۱۷. در جنله (گوهر اگر در خلاب افتاد همان نفیس است و غبار اگر به فلک رسد همان خسیس) میان واژه های (نفیس و خسیس) یکی از صنایع ادبی زیر موجود است:
 (۱) سجع مطرف (۲) ترصیع (۳) سجع متوازن (۴✓) سجع متوازی
۸۱۸. ملا فیض محمد کاتب در کدام ولایت دیده به جهان گشود؟
 (۱) ارزگان (۲) بامیان (۳) دایکندی (۴✓) غزنی
۸۱۹. کدام یک از گزینه های زیر، روایت طولانی منثور داستانی است که مبتنی بر جعل و خیال باشد:
 (۱) چیستان (۲) داستان کوتاه (۳) قصه (۴✓) رمان
۸۲۰. کدام یک از نویسندگان زیر کتاب (جنبش مشروطیت در افغانستان) را به رشته تحریر درآورده است؟
 (۱) عبدالروف بینوا (۲) محمود طرزی (۳) کاتب هزاره (۴✓) عبدالحی حبیبی
۸۲۱. کدام یک از مضامین زیر، در دوران نبوی و خلافت راشدین جای خود را به مکارم اخلاقی گذاشت؟
 (۱) غزل حماسی (۲) غزل عرفانی (۳✓) غزل فاحش و عریان (۴) غزل دینی
۸۲۲. شعری که شبیه پاره ای از ابیات قصیده باشد، یکی از گزینه های زیر است:
 (۱) دو بیتی (۲) مخمس (۳) رباعی (۴✓) قطعه
۸۲۳. بیت (به نام خدایی که جان آفرید / سخن گفتن اندر زبان آفرید) سروده کیست؟
 (۱) دقیقی (۲✓) سعدی (۳) مسعود سعد (۴) عسجدی
۸۲۴. آنچه معنی ثنا و ستایش خداوند (ج) می باشد، عبارت است از:
 (۱) منقبت (۲) حمد (۳✓) نعت (۴) سرود
۸۲۵. ترکیب استوار بودن، معنای کدام یک از واژه های زیر است؟
 (۱) متنوع (۲) مشتاق (۳✓) متانت (۴) مستمر
۸۲۶. میرزا عبدالقادر بیدل در چند سالگی به دیار حق پیوست؟
 (۱) ۲۵ سالگی (۲✓) ۷۹ سالگی (۳) ۴۰ سالگی (۴) ۳۲ سالگی

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

۸۲۷. مرکز و آغازگر زبان اوستایی و دین زردشتی کدام شهر بوده؟
 (۱) جوزجان (۲) بلخ (۳) تخار (۴) هرات
۸۲۸. زردشت اهل کجا بود؟
 (۱) بلخ (۲) هرات (۳) سیتان (۴) مشهد
۸۲۹. اسم فعل (انداختن) هرگاه با واژه پیشین "ب" همراه آورده شود چگونه نوشته میشود؟
 (۱) بینداخت (۲) بیانداخت (۳) بانداخت (۴) بی انداخت
۸۳۰. کدام یک از گزینه های ذیل از آثار مشهور مولانا جلال الدین محمد بلخی است؟
 (۱) خمسه (۲) منطق الطیر (۳) مثنوی معنوی (۴) بوستان و گلستان
۸۳۱. کتاب "سیاست نامه" اثر کیست؟
 (۱) خواجه نظام الملک (۲) نورالدین عبدالرحمن جامی (۳) سنایی (۴) محمدعوفی
۸۳۲. هرگاه واژه های مختوم به "ه" غیر ملفوظ با (ها) جمع شوند در این صورت "ه" غیر ملفوظ چه گونه نوشته می شود؟
 (۱) تکرار نوشته می شود (۲) حذف می شود (۳) تکرار نمی شود (۴) حذف نمی شود
۸۳۳. صورت درست نوشتاری کدام کلمه در زبان دری است؟
 (۱) اتاق (۲) اطاق (۳) اوتاق (۴) اوطاق
۸۳۴. درست ترین شکل نوشتاری عبارت را در گزینه های زیر دریابید:
 (۱) برای خویش (۲) بره خویش (۳) بری خویش (۴) برای خیش
۸۳۵. واژه یی که از لحاظ حقوقی تجاوز از حد عدالت را گویند کدام گزینه است؟
 (۱) خشم (۲) بی مرز (۳) تفریط (۴) بی حد
۸۳۶. شاعری که در کلیات اشعارش تعداد زیاد رباعی دیده می شود کدام یک از این ها است؟
 (۱) بیدل (۲) محجوبه هروی (۳) محمد (۴) هیچ کدام
۸۳۷. در افغانستان، زنان از کدام دهه بدینسو مجدانه به ادبیات داستانی روی آورده اند؟
 (۱) دهه ۳۰ (۲) دهه ۱۹ (۳) دهه ۲۰ (۴) دهه ۴۰
۸۳۸. اشعاری که به دیوار کعبه آویخته شده است، به کدام نام یاد می شود؟
 (۱) روایات معلقه (۲) سبعه معلقه (۳) مکتوبات معلقه (۴) کلیات معلقه
۸۳۹. قبل از اسلام هر گاه دوران بر قوت و پخته گی شعری حکم می کردند آن شعر را با طلا نوشته و به یکی از جاهای زیر می آویختند.
 (۱) دیوار کعبه (۲) نزدیک چاه زمزم (۳) صفا و مروه (۴) گردن بت
۸۴۰. هرگاه واژه های مختوم به (های غیرملفوظ) با (گان) جمع شوند، های غیر ملفوظ چه میشود؟
 (۱) تکرار می شود (۲) تبدیل می شود (۳) حذف میشود (۴) حذف نمی شود

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

۸۴۱. مترادف معنی واژه "زعارت" را نشانی کنید.

(۱) نرمی (۲) مسلط شدن (۳✓) بد رویی (۴) بردباری

۸۴۲. هرگاه واژه های مختوم به "های غیرملفوظ با "ها" جمع شوند، های غیر ملفوظ چه می شود؟

(۱) به / ی/ تبدیل می شود (۲✓) حذف نمی شود (۳) حذف می شود (۴) تکرار می شود

۸۴۳. زبان فنیقی از شاخچه های زبان زیر شمرده می شود:

(۱) هند و اروپایی (۲✓) سامی (۳) آلمانی (۴) چینی

۸۴۴. بیت "لاف سرپنجه گی و دعوی مردی بگذار / عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی" سروده

کدام شاعر است؟

(۱) حنظله بادغیسی (۲) دقیقی بلخی (۳✓) سعدی (۴) وصیف سکزی

۸۴۵. بیدل در راه آشنایی بامبانی تصوف از امداد و دستگیری چه کسی بهره ها برده است؟

(۱) ورنگریب (۲) شاه جهان (۳✓) مولانا کمال (۴) میرزا عبدالخالق

۸۴۶. با نوشتن کدام داستان زیر، داستان نویسی در افغانستان ظهور نموده است؟

(۱✓) جهاد اکبر (۲) درز دیوار (۳) بنای باد (۴) آب و دانه

۸۴۷. معنای دقیق واژه "زمره" را در زیر دریابید:

(۱) واقعه (۲) پیش آمد (۳) بهره (۴✓) جماعت

۸۴۸. در بیت "بنگر به ستاره که بتازد سپس دیو / --- چون زر گدازیده که بر قیر چکانیش" یکی از

صنعت های ادبی زیر به کار رفته است:

(۱) مجاز (۲✓) تشبیه (۳) استعاره (۴) کنایه

۸۴۹. در مصراع "عشق دریا است و موجش ناپدید" مشبه به را دریابید.

(۱) ناپدید (۲) عشق (۳✓) دریا (۴) موج

۸۵۰. در مصراع "جامه به صد جای چو گل کرده چاک"، واژه "گل" یکی از گزینه های زیر است.

(۱) وجه شبه (۲✓) مشبه به (۳) ادات تشبیه (۴) مشبه

۸۵۱. از شاخه های مهم زبان سامی، یکی از گزینه های زیر است:

(۱) مجاری (۲✓) عربی (۳) برمایی (۴) تبت

۸۵۲. کتاب «تاریخ مختصر افغانستان» اثر یکی از این هاست؟

(۱✓) عبدالحی حبیبی (۲) مستغنی (۳) استاد بیتاب (۴) جمشید شعله

۸۵۳. اثر «طهیر الدین محمد بابر» نوشته یکی از دانشمندان زیر است؟

(۱✓) عبدالحی حبیبی (۲) عبدالاحمد جاوید (۳) عبدالشکور رشاد (۴) گل پاچا الفت

۸۵۴. اسم فعل "اندوختن" هرگاه با جزء پیشین "ب" همراه شود چی گونه نوشته میشود؟

(۱) بی اندوز (۲) باندوز (۳✓) بیندوز (۴) بیاندوز

بخش چهارم پرسش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

۸۵۵. اگر حرف پایانی واژه "الف" باشد و در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی "ت" قرار گیرد، میان واژه و ضمیر چه اضافه می گردد؟

(۱) ی (۲) م (۳) اش (۴) ش

۸۵۶. در مصراع "برآمد قیرگون ابری ز روی نیلگون دریا" مشابه به را دریابید:

(۱) دریا (۲) قیر (۳) برآمد (۴) ابر

۸۵۷. در مصراع "هم چو روی عاشقان بینم به زردی روی باغ" جزء "زردی" یکی از گزینه های زیر است:

(۱) ادات تشبیه (۲) مشابه (۳) مشابه به (۴) وجه شبه

۸۵۸. کدام گزینه، یکی از شاخچه های زبان های هند و اروپایی به شمار می رود:

(۱) سغدی (۲) آرامی (۳) عبری (۴) فذیقی

۸۵۹. اگر حرف پایانی واژه (الف) باشد و در هنگام پیوستن با ضمیر اضافی (م) قرار گیرد، در میان واژه و ضمیر چه اضافه می گردد:

(۱) (اش) (۲) (ی) (۳) (ش) (۴) (م)

۸۶۰. در ترکیب واژه «مروزی» کدام نوع پسوند به کار رفته است:

(۱) تنکیر (۲) نسبتی (۳) مفعولی (۴) فاعلی

۸۶۱. کدام یک از کتاب های نامبرده شده، شباهت نام با کتاب «کلیله و دمنه» دارد:

(۱) پنجا تنترا (۲) اوستا (۳) پازند (۴) زند

۸۶۲. در بیت «عمر جام جم است کایامش / ... بشکند خرد، پس ببندد خوار» کدام صنعت به کار رفته است:

(۱) تشبیه (۲) تضاد (۳) تلمیح (۴) ایهام

۸۶۳. «ایوان تورگنیف» رمان نویس، شاعر و نمایش نامه نویس کدام کشور است:

(۱) سویدن (۲) فرانسه (۳) روسیه (۴) امریکا

۸۶۴. اسم فعل «اندوختن» هرگاه با جزء پیشین «آب» همراه شود، چه گونه نوشته میشود:

(۱) بی اندوختند (۲) بیاندوختند (۳) بیندوختند (۴) بیندوخت

۸۶۵. اسم فعل «اندوختن» هرگاه با جزء پیشین «ب» همراه شود، چه گونه نوشته میشود:

(۱) باندوخت (۲) بیاندوخت (۳) بی اندوخت (۴) بیندوخت

۸۶۶. بزرگ ترین اثر نظامی کدام یکی از گزینه های زیر است:

(۱) بهارستان (۲) تاریخ جهان گشا (۳) ظفرنامه (۴) خمسه

۸۶۷. متضاد معنای واژه "منفصل" یکی از گزینه های زیر است

(۱) گسستگی (۲) پیوسته گی (۳) پاره پی (۴) هیچ یک

۸۶۸. کدام یک از شخصیت های زیر از چهره های علمی مشهور سده سیزدهم است؟

(۱) بهاء الدین محمد (۲) خلیلی (۳) نظامی (۴) لعل محمد عآجر

۸۶۷. کدام فیلسوف شعر را سخن موزون می دانست؟

- (۱) اقلیدس (۲) بقراط (۳✓) ارستو (۴) هیچ یک
۸۶۸. معنای دقیق واژه (تراکم) یکی از این گزینه های زیر است:
- (۱) کم بود (۲✓) انباشته شدن (۳) تاریکی (۴) عوض شدن
۸۶۹. یک از شاخچه های زبان های هندو اروپایی است:
- (۱✓) سغدی (۲) عبری (۳) سامی (۴) عبری
۸۷۰. در جمله "میرویس غذا خورد" جزء "میرویس" کدام گزینه است؟
- (۱) اسناد (۲✓) مسند الیه (۳) مسند (۴) گزاره
۸۷۱. اسم فعل "آشامیدن" هرگاه با جزء پیشین "ب" همراه شود چی نوشته می شود؟
- (۱✓) بیاشامیدند (۲) بیآشامیدند (۳) باشامیدند (۴) بی آشامیدند
۸۷۲. در مصراع "تا ببرند آن گدا را سر چو شمع" وجه شبه را دریابید:
- (۱) شمع (۲) گدا (۳) چو (۴✓) بریدن
۸۷۳. در مصراع "ببریدند آن گدا را سر چو شمع" ادات تشبیه را دریابید.
- (۱) شمع (۲) ببر (۳) گدا (۴✓) چو
۸۷۴. رواج دهنده طنز منظوم در افغانستان کدام یکی از این شخصیت ها است؟
- (۱) استاد بیتاب (۲) ابراهیم خیل (۳) قاری عبدالله (۴✓) اسماعیل سیاه هراتی
۸۷۵. کدام ترکیب زیر بصورت درست نوشته شده است؟
- (۱) سیماء خویش (۲✓) سیمای خویش (۳) سیما ای خویش (۴) سیما ویش
۸۷۶. اسم فعل "آلودن" هرگاه با جزء پیشین "ب" همراه شود چگونه نوشته می شود؟
- (۱✓) بیالودم (۲) بیآلودم (۳) بالودم (۴) بی آلودم
۸۷۷. در جمله "سالم امروز فوتبال کرد" جزء (کرد) کدام گزینه است؟
- (۱) مسند (۲) نهاد (۳) فعل ربط (۴✓) اسناد
۸۷۸. اسم فعل "آشامیدن" هرگاه با جزء پیشین "ب" همراه شود چه گونه نوشته می شود؟
- (۱✓) بیاشامید (۲) بیآشامید (۳) باشامید (۴) بی آشامید
۸۷۹. موسس مکتب ابتدایی "عصمت" یکی از شخصیت های زیر است؟
- (۱) عایشه درانی (۲) مخفی بدخشی (۳) محجوبه هروی (۴✓) ملکه ثریا
۸۸۰. معنای "مونس" چیست؟
- (۱✓) شخصی که مورد اطمینان قرار گیرد (۲) شخصی که مورد اطمینان قرار نگیرد
(۳) ناموس (۴) نسیم صبح
۸۸۱. در مصراع "همچو سرو چمن خلد سرا پای تو خوش" کدام صنعت ادبی به کار رفته است؟
- (۱✓) تشبیه (۲) جناس (۳) ابهام (۴) تلمیح
۸۸۲. در بیت "ملک هم بر ملک قرار گرفت / روزگار آخر اعتبار گرفت" چه نوع جناس به کار رفته است؟

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

(۱) جناس تام (۲) جناس زاید (۳) جناس خط (۴) جناس ناقص.
۸۸۳. آن که تحصیلات اش مسلسل و روی یک رشته خاص تحت نظر استادان مشخص صورت نگرفته است، یکی از این هاست:

(۱) استاد خلیلی (۲) عبدالرزاق فانی (۳) محمود طرزی (۴) فیض محمد کاتب
۸۸۴. پسوند اسم معنای "ی" در پیوستن با واژه پایان یافته به "الف مقصوره" به چه شکل نوشته می شود؟
(۱) /یی/ (۲) /ای/ (۳) /ی/ (۴) /ء/

۸۸۵. پسوند اسم معنای "ی" در پیوستن با واژه پایان یافته "واو" به چه شکل نوشته می شود؟
(۱) /ای/ (۲) /ی/ (۳) /ء/ (۴) /یی/

۸۸۶. "مشرف الدین مصلح بن عبدالله" نام مکمل یکی از شخصیت های زیر است:

(۱) جامی (۲) سعدی (۳) حافظ (۴) انوری
۸۸۷. در تجنیس که کلمات همجنس فقط در حرکت مختلف باشد چه نوع جناس است؟
(۱) جناس زاید (۲) جناس ناقص (۳) جناس تام (۴) جناس خطی
۸۸۸. درست ترین شکل نوشتاری عبارت را دریابید.

(۱) نیکو ایی خود (۲) نیکو ای خود (۳) نیکوی خود (۴) نیکو ئی خود
۸۸۹. خواجه عبدالله انصاری در کدام سال تولد شده است؟
(۱) ۳۰۰ ه-ق (۲) ۶۹۳ ه-ق (۳) ۳۹۶ ه-ق (۴) ۴۰۷ ه-ق

۸۹۰. یکی از آثار زیر علاوه بر دیوان قصاید، غزلیات و طععات از آثار منظوم جامی است:
(۱) خمسه (۲) هفت اورنگ (۳) چار عنصر (۴) هفت پیکر

۸۹۱. فردوسی در کدام سال به دنیا آمده است؟
(۱) ۶۵۶ ه-ق (۲) ۵۹۰ ه-ق (۳) ۳۲۹ ه-ق (۴) ۹۰۰ ه-ق

۸۹۲. کدام اثر ارزنده ترین اثر مولانا جامی به شمار میرود؟
(۱) هفت برادر (۲) هفت اورنگ (۳) هفت پیکر (۴) هفت ستاره

۸۹۳. واژه یی که به معنای "کوتاهی کردن سخن" آمده است کدام است؟
(۱) احتراض (۲) اخلاص (۳) اختصار (۴) اطناب

۸۹۴. مجله "ارشادالنسوان" با تلاش و ابتکار یکی از اینها تاسیس یافت:
(۱) ملکه بلقیس (۲) محجوبه هروی (۳) عایشه درانی (۴) ملکه ثریا

۸۹۵. در زیر کدام واژه مختم به "یای معروف" است؟
(۱) راهی (۲) همه درست است (۳) گناهی (۴) سندی

۸۹۶. معنای درست واژه ارتکاب را دریابید.

(۱) بسته کردن رکاب (۲) انکار (۳) اقدام به کار نامشروع کردن (۴) گذشت کردن

۸۹۷. در عبارت "میوه باغ" جزء باغ کدام گزینه است؟
 (۱) مضاف (۲) نسبت (۳) منسوب (۴) موصوف
۸۹۸. واژه یی که معنای پشتواره و باری که به پشت می برند را افاده می کند کدام است؟
 (۱) کوله بار (۲) هیزم (۳) دلو (۴) کلاه
۸۹۹. کدام یک از گزینه های زیر به معنای فهمیدن و دانستن است؟
 (۱) افهام (۲) فهم (۳) فهم (۴) مفاهیم
۹۰۰. واژه یی که به معنای (آواز و فریاد) آمده است کدام است؟
 (۱) جرس (۲) درا (۳) بانگ (۴) فخر
۹۰۱. معنای دقیق واژه "تباین" چیست؟
 (۱) فروش (۲) توافق (۳) فرق و اختلاف (۴) بیع
۹۰۲. در عبارت "گل انار، جزء انار" کدام گزینه زیر است؟
 (۱) منسوب (۲) نسبت (۳) زنده (۴) همه درست است
۹۰۳. کدام یک از واژه های زیر با "های غیر ملفوظ" ختم شده است؟
 (۱) خانه (۲) لانه (۳) زنده (۴) همه درست است
۹۰۴. تحصیلات مولانا جامی در علوم دینی، ادبی و عرفانی تا کدام مرحله رسیده بود؟
 (۱) اشراق (۲) ارشاد (۳) افتاء (۴) حجت
۹۰۵. چند نکته را برای به کار گیری واژه گان در نگارش رعایت کنیم:
 (۱) پنج نکته (۲) چهار نکته (۳) سه نکته (۴) هفت نکته
۹۰۶. مکتب و سال و فراق که تجارب زنده گی واقعی را در زمینه های عاشقانه با زبان شیرین بیان میکند با چه همراه است:
 (۱) زبان علمی (۲) زبان ایهام (۳) زبان اداری و علمی (۴) با چاشنی و محلی
۹۰۷. در ترکیب (ستاره ی درخشان) واژه ستاره عبارت از:
 (۱) مضاف (۲) موصوف (۳) منسوب (۴) صفت
۹۰۸. در مصراع (چون خزان بر شاخ برگ دل مزین) عبارت (برگ دل) چه است؟
 (۱) تشبیه (۲) استعاره (۳) کنایه (۴) ایهام

واژه نامه		
شماره	لغات	معنی
((آ))		
1.	آذین	زیب، زینت، آرایش، زیور
2.	آرایه	زیب، زینت، زیور
3.	آرمان	آرمان آرزو، امید
4.	آشفته	پیشان، شوریده، مضطرب، سرگردان
5.	آفرینش	به وجود آوردن، انشاء، ابداع، آفرین
6.	آمال	درهم ساختن و مخلوط کردن دو یا چند چیز باهم
7.	آمیخته	نشانه ها علامت ها و جمع آن آیه است
8.	آوا	آواز، بانگ، صوت
9.	آوخ	افسوس
10.	آیات	نشانه ها علامت ها و جمع آن آیه است
11.	آیین	دین، کیش، شریعت
((الف))		
12.	ابتذال	بیقدری، پستی، کهنه گی
13.	ابتر	دم بریده، ناقص، ناتمام
14.	ابتسام	تبسم کردن، لبخند زدن، شگفتن
15.	ابد	زمان پایان ناپذیر، زمانی جاویدان، مقابل ازل
16.	ابداع	خلقت، ایجاد، به وجود آوردن
17.	آبر	بزرگ، کلان، نیرومند
18.	ابزار	آلت، وسیله، سامان کار
19.	ابلاغ	رسانیدن، آگاه کردن
20.	ابهام	سخن پوشیده گفتن، پیچیده و غامض کردن سخن
21.	اتباع	پیروی کردن، از پی رفتن.
22.	اتلاف	تلف کردن، نابود ساختن، تباه کردن
23.	احاطه	گرداگرد چیزی را گرفتن
24.	احتراز	پرهیز کردن، دوری جستن، خویشتن داری
25.	احتوا	شامل بودن، دربرداشتن، اشتمال

26.	احمال	به کسراف به معنای بردن بار
27.	اخص	خاص تر، مخصوص تر، ویژه تر
28.	اخضر	سبز
29.	ادبار	بدبختی
30.	ادراک	درک کردن، دریافتن، پی بردن، فهمیدن
31.	ادغام	حرفی را در حرف دیگری داخل کردن مانند: بتر، که دراصل بدتر بوده
32.	اراده	میل، خواست، قصد، آهنگ
33.	ارج	مقام، اعتبار، احترام
34.	ارمیتاژ	موزیم تاریخی و بزرگ درلنگرادروسیه
35.	ازل	زمانی که آن را ابتدا نباشد، زمان بی آغاز و بی ابتدا، مقابل ابد
36.	اسباب	جمع سبب وسایل
37.	استبداد	ظلم، تعدی، جبر
38.	استثنا	جدا کردن، بیرون آوردن، خارج کردن
39.	استحصال	حاصل گرفتن، حاصل خواستن، نتیجه گرفتن
40.	استحکام	استواری خواستن، محکم شدن
41.	استشهاد	شاهد آوردن از قول یا گفته ی کسی در نوشته ی خود
42.	استقرا	ازجزیی به کلی پی بردن، جستجو کردن، کنجکاو کردن
43.	استکشاف	آشکار ساختن، کشف چیزی را خواستن، طلب کشف کردن
44.	استمالت	دلجوی کردن، دلخوشی دادن، به سوی خود متمایل ساختن
45.	استناد	چیزی را سند قرار دادن، پشت دادن و تکیه کردن
46.	استنباط	استخراج حقایق، بیرون آوردن چیزی، درک کردن
47.	اسراف	تلف کردن مال، ولخرجی کردن
48.	اسطوره	افسانه، قصه، حکایت
49.	اشتغال	کار کردن، مشغول شدن، به کاری پرداختن
50.	اشراف	جمع شریف به معنای بلند پایه گان، نخبگان
51.	اشراق	درخیشدن، تابیدن، روشن شدن
52.	اصوات	جمع صوت، به معنای آواز
53.	اضطراب	پریشان شدن، آشفته شدن، مشوش ساختن
54.	اطلاق	استعمال کلمه یی به معنای مخصوص، خواه به طریق حقیقت یا مجاز
55.	اطلاق کنند	روان کنند، در نظر گیرند

بخش چهارم پرشش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

56.	اعتدال	میانه روی، حدوسط
57.	اعتلا	بلند شدن، برتری یافتن، بلندی، برتری
58.	اعتیاد	عادت کردن، خو گرفتن
59.	اعجاب	به حیرت وا داشتن، کسی را به شگفت آوردن
60.	اعجاز	انجام دادن کاری که دیگران از آن عاجز باشد.
61.	اعراب	حرکت حرف آخر در واژه های عربی
62.	اعراض	علایم، نشانه ها
63.	اعم	شامل، فراگیر، همه گانی
64.	اعیان	اشراف، بزرگان، بزرگواران
65.	اغراض	جمع غرض به معنای: قصد، دشمنی، هدف
66.	اغراق	مبالغه و افراط در توصیف یا بد گویی کسی، گزافگویی
67.	اغما	بی‌هوشی، از خود رفته گی
68.	افراط	زیاده روی کردن، از حد و اندازه تجاوز کردن
69.	افول	غروب کردن، پنهان شدن، ناپدید شدن
70.	افهام	یاد دادن، دانا کردن، فهماندن
71.	اقتضا	لزوم، درخور بودن، مناسب بودن
72.	اقتشار	جمع قشر به معنای طبقه و گروه، پوست
73.	اكتسابی	آنچه از راه سعی و کوشش به دست آید
74.	اکراه	کسی را بزور و ستم بکاری واداشتن خلاف میل او
75.	اکلیل	تاج، افسر
76.	املاح	جمع ملح، به معنای نمک، منرالها
77.	امیال	جمع میل به معنای خواهش، آرزو
78.	انارشی	هرج و مرج، بی نظمی، بی سروسامانی
79.	انبساط	گشاده رویی، شادی، خوشی، باز شدن
80.	انجم	جمع نجم، ستارگان، اختران
81.	اندوخته	جمع شده، فراهم آمده، ذخیره شده
82.	انسداد	بسته شدن، بند آمدن، بند شدن
83.	انفاق	نفقه دادن، خرج کردن مال
84.	انقسام	بخش بخش شدن، قسمت شدن، منقسم شدن
85.	انکشاف	آشکار شدن، پدیدار شدن، گشاده شدن، وسعت یافتن

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

86.	اوهام	جمع وهم به معنای: خیال، پندار، در دل گذشتن
87.	ایادی	جمع ایدی (جمع الجمع) به معنای دستها، دستان
88.	ایام	روزها
89.	ایجاز	کوتاه و مختصر کردن سخن.
90.	ایجاز	مختصر کردن، کوتاه کردن
91.	ایراد	خرده گیری، وارد کردن، بیان کردن
92.	ایفا	بسر آوردن، تمام کردن، حق کسی را تمام دادن
93.	ایقان	یقین کردن، باور کردن.
94.	ایما	اشاره کردن، نشان دادن با انگشت
95.	التزام	به امری عهده دار شدن کاری، ملازم شدن.
96.	التهاب	ورم، پندیده گی
97.	الغیاث	فریاد، دادخواهی
98.	القا	یاد دادن، آموختن، تلقین کردن، افکندن
99.	الگو	نمونه، طرح
100.	الهام	القای امری از جانب خداوند در دل انسان، در دل افکندن امری یا مطلبی
101.	الهیات	آنچه مربوط به اله باشد، علم الهی
102.	الی الابد	تاجاویدان، تا ابد، همیشه
((ب))		
103.	بار	میوه
104.	بازرگان	تاجر، سوداگر
105.	باطن	پنهان، ضمیر، اصل، حقیقت، اندرون
106.	بالغ	جوان
107.	بحار	جمع بحر، دریاها
108.	بحث	کنجکاوی، جستجو، کاوش
109.	بخرد	عافل، هوشیار، خردمند
110.	بدیع	تازه، نو، جدید، شگفت
111.	بدیهه	ناگهانی، حاضر جوابی، بدون تفکر سخن گفتن یا شعرویدن
112.	بدیهی	روشن، واضح، آشکار و ضروری در نظر عقل
113.	بذل	سخن دلکش، شوخی، لطیفه
114.	برازنده	شایسته، لایق، زیبنده

بخش چهارم پرش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

115	برازنده	شایسته، لایق، ریبنده
116	برکشید	بلندشد، ارتفاع گرفت
117	برهه	قسمتی از وقت و زمان ، روز گاز
118	برین	بالا تر، برتر
119	بسمل	هر حیوانی که آن را ذبح کرده و سر بریده باشند یا نیمه جان شده باشد.
120	بسمل	هر جانوری که آن را ذبح کرده و سر بریده باشند، نیمه جان
121	بشکند	بکشد، او را از بین ببرد، به قتل برساند
122	بشکوهند	بترسند
123	بصری	منسوب به بصر: آنچه که از طریق چشم درک شود
124	بصری	منسوب به بصر، چشمی، یاهنرهای بصری
125	بلیغ	رسا، فصیح، کسی که دارای زبان رسا باشد
126	بُن	بنیاد، بیخ، ریشه، اساس
127	بنیاد	بیخ، پایه، اصل، ریشه، اساس
128	بوار	نیست شدن، هلاک گشتن، نابود شدن
129	بومی	محلی، منطوقی
130	به تن خویش کردن	خود شخصاً عهده دار شدن
131	بهت	حیرانی، شگفتی
132	بهره	سود، نفع، فایده
133	بهل	بخشیدن، گذشت
134	بیشه	نیزار، نیستان، جنگل کوچک
135	بیضه	تخم مرغ
((پ))		
136	پدرود	وداع، خدا حافظی، ترک کردن
137	پذیره	قبول و استقبال، جلو رفتن و پیشواز
138	پرتگاه	جایی بلند که احتمال سقوط از آن رود، لغزشگاه
139	پرتو	روشنی، شعاع، فروغ
140	پرخاشگری	درشتی و تند، جنگ و جدال، پیکار
141	پژوهشگر	محقق، پژوهش کننده، کسی که تحقیق می کند
142	پژوهشگران	محققان، کسانی که کاوش و تحقیق میکنند

143	پشواز	استقبال، دم روی آمدن
144	پود	تاری که درعرض نسج بافته میشود
145	پویا	رونده، دونده، جاری، بدون توقف
146	پوینده	جستجو کردن
147	پیرایه	زینت، زیور، آرایش
148	پیکر	جسم، جسد، تن، هیکل
((ت))		
149	تأخر	عقب انداختن، پس ماندن، دیر شدن
150	تأدیب	ترتیب کردن، تنبیه کردن
151	تارک	قسمت اعلای هرچیز، قله، سر، فرق
152	تازیانه	شلاق، قمچی، آنچه بدان چهارپایان رازندورانند
153	تالار	سالون، اتاق بزرگ
154	تأمل	اندیشه کردن، فکر کردن، دقت کردن درامری
155	تاویل	بیان کردن، تعبیر کلام، بازگردانیدن، بازگشت کردن از چیزی
156	تبعید	دور کردن، راندن، کسی را از شهری بیرون راندن
157	تبلور	به شکل بلور درامدن، شفاف شدن
158	تبلور	بلوری شدن، درخشنده شدن
159	تبع	دنبال کردن، در پی چیزی رفتن، جستجو کردن، تفحص
160	تجانس	همجنس بودن، از یک جنس بودن، همجنسی
161	تجلی	جلوه گرشدن، هویداشدن، نمایان شدن
162	تجهیزات	جمع تجهیز به منعی سامانها، لوازم، سازوبرگها
163	تحت الشعاع	زیر پرتو، آنچه که در اثر پیدایش چیزی دیگر از رونق افتاده باشد.
164	تحریض	برانگیختن، ترغیب کردن، تحریک کردن
165	تحریف	تغییر و تبدیل، برخی از حروف یک کلمه را عوض کردن
166	تحقق	حقیقت، واقعیت، راستی، به حقیقت پیوستن
167	تحقیر	حقیر شمردن، خوار داشتن، کوچک کردن
168	تحقیق	رسیدن، به حقیقت پیوستن، پژوهیدن
169	تحلیل	تجزیه کردن، حل کردن، گشودن
170	تحول	دیگرگون شدن، برگشتن از یک حالت به حالت دیگر
171	تخصص	اختصاصی، ویژه گی، مخصوص گردانیدن به چیزی

172	تدوین	گردآوردن، فراهم کردن، جمع آوری کردن، تالیف
173	تذهیب	طلا کاری، هنر تزیین اوراق کتاب با آب طلا و لاجورد
174	تراحم	گردآمدن مردم در یکجا و فشار آوردن به هم
175	ترتیل	نرم خواندن، آهسته خواندن، قرآن را با قرائت درست خواندن
176	تردد	دودله شدن، دودلی، رفت و آمد کردن
177	تردید	بازگردانیدن، مردد بودن، دودله بودن
178	ترسیخ	راسخ ساختن، ثابت ساختن، قوی ساختن
179	ترغیب	به رغبت درآوردن، خواهان کردن، راغب کردن، متمایل ساختن
180	تزریق	داخل کردن محلول در زیر پوست بدن، پیجکاری کردن
181	تزکیه	پاکیزه کردن، بی آلایش کردن
182	تسمم	زهرآگین شدن، با زهر آلوده شدن
183	تسویه	مساوی کردن، برابر کردن، یکسان کردن
184	تسهیل	آسان کردن، سهل کردن
185	تشابه	به یکدیگر شبیه شدن، مانند هم بودن، همانندی
186	تشخیص	تمییز، چیزی را از دیگری باز شناختن
187	تشریع	بیان کردن و نمودار ساختن راه یا شریعت.
188	تشریک	شریک کردن، شرکت دادن
189	تشکل	شکل پیدا کردن، صورت پذیرفتن، خوب صورت شدن
190	تشنج	لرزیدن، درهم کشیده شدن، لرزش
191	تشویر	اشاره کردن، آشوب و اضطراب، شرمساری.
192	تصحیح	صحیح کردن، درست کردن، بی غلط ساختن یک نوشته
193	تصحیف	خطا خواندن، خطا کردن در نوشتن
194	تصلیب	سخت شدن، محکم شدن
195	تصنیف	دسته دسته کردن، صنف بندی، صنف صنف کردن
196	تظاهر	خودنمایی کردن، خود را به داشتن صفتی وانمود کردن
197	تعادل	میزان برابری، باهم برابر شدن
198	تعالی	بلند شدن، برتر شدن، بلند پایه شدن، ترقی
199	تعجیل	شتاب کردن، شتافتن، عجله کردن
200	تعذر	عذر و بهانه
201	تعریق	عرق کردن، به عرق درآوردن

202	تعزیه	عزاداری کردن، سوگواری کردن
203	تفاهم	درک کردن، سخن یکدیگر را فهمیدن
204	تفریط	کوتاهی کردن درکاری، ضایع کردن
205	تفکر قدسی	اندیشه‌ی روحانی، افکار ملکوتی
206	تفهیم	یاد دادن، دانا کردن، فهماندن
207	تقدم	پیش بودن، جلو رفتن، پیشی گرفتن
208	تقلا	دست و پا زدن، کوشش و تلاش
209	تکاپو	دویدن، جستجو، شتاب
210	تکامل	به کمال رسیدن، به تدریج کامل شدن
211	تکفل	متعهد شدن، به عهد گرفتن
212	تکلف	رنج و سختی بر خود نهادن، کاری به مشقت و خلاف عادت کردن
213	تکوین	به وجود آوردن، هستی دادن، آفرین
214	تلطیف	لطیف کردن، زیبا و دلپسند نمودن
215	تلفیق	ترتیب دادن، مرتب کردن، دو چیز را به هم آوردن
216	تلقی	پذیرفتن، پذیرش
217	تلمیح	اشاره کردن به قصه یا مثلی مشهور یا آوردن اصلاحات علمی در شعر
218	تمایز	جدا کردن، متفرق کردن، از همدیگر تفاوت داشتن
219	تمدن	شهرنشین شدن، با اخلاق و آداب شهریان خو گرفتن
220	تمسخر	مسخره کردن، ریشخند زدن
221	تنازع	کشمکش موجودات با همدیگر برای حفظ بقای خود
222	تناقص	مخالف چیزی با چیزی، ضد یک دیگر
223	تنقیح	پاکیزه کردن، خالص کردن، اصلاح کردن
224	تنگنا	سختی، فشار، راه تنگ
225	توالی	پی در پی قرار گرفتن، پشت سر هم بودن، یکی پس از دیگری
226	توام	باهم، همراه
227	توحید	یگانه کردن، یکی ساختن
228	توضیح	واضح کردن، آشکار ساختن، شرح دادن
229	توفیق	موافق، دست یافتن به کاری، موافقت داده شده از جانب خداوند (ج)
230	توهم	وهم داشتن، گمان بردن، خیال و گمان
231	تهذیب	پاکیزه کردن، خالص کردن

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

232	تهور	بی پروایی، گستاخی
233	تهوع	قی، استفراغ، دلبد شدن، انقلاب معده
((ث))		
234	ثغور	جمع ثغر به معنای: سرحد، مرز، دربند
((ج))		
235	جبن	ترس، بیم، هراس، جبران کردن، اعاده کردن
236	جبیره	تخته های باریک که شکسته بند موضع شکسته استخوانی را با آنها میبندد
237	جرم	گناه
238	جزر	پایین رفتن آب دریا
239	جسورانه	با جسارت، بیباکانه
240	جعبات	جمع جعبه به معنای صندوق، صندوق کوچک
241	جعل	تقلب کردن، ساختن سند یا چیزی دیگر بر خلاف حقیقت
242	جوانه	شاخه تازه درخت، جوانی، شباب
243	جور	زحمت، مشقت
244	جوشن	زره، سلاحی که از حلقه های آهن سازند
((چ))		
245	چاشنی	سخنان لطیف و دلکش، چیزی که به اندازه چشیدن باشد
246	چاشنی	چیزی که به اندازه ی چشیدن باشد، قدری از خوراک که برای مزه بچشند
247	چتر	سایه بان کوچک، آنچه که چیزهایی را در زیر سایه خود قرار دهد
248	چراخور	چراگاه، علفچر
249	چرخ	آسمان، فلک، روزگار عصر و زمان
250	چله	زه کمان، نخ که از تارهای باریک تابیده شود، تارکمان
251	چوگان	چوب نیزه بازی که دسته آن راست و باریک است
((ح))		
252	حامی	حمایت کننده، نگاهدارنده، پشتیبان
253	حجب	شرم، حیا، پوشاندن، پنهان کردن
254	حجت	برهان، دلیل، آنچه به آن دعوی یا مطلبی را ثابت کنند،
255	حدود	جمع حد به معنای اندازه

256	حذر	پرهیز کردن، دوری کردن، بیم وترس
257	حربه	آلت جنگ، سلاح
258	حرفوی	مسلکی، بامهارت
259	حرم	گرداگرد خانه، اندرون سرا، داخل خانه
260	حریم	پیرامون و گرداگرد
261	حزین	اندوهگین، غمگین، اندوهناک
262	حسب	قدر، اندازه شماره، اساس
263	حشمت	عظمت، شکوه، جاه و جلال و بزرگواری
264	حفریات	کندن کاری، کاوش کردن
265	حکمت	راستی و درستی امری، کلام موافق حق.
266	حکمت	علم، دانش، عدل
267	حماسه	شجاعت، دلیری، دلاوری
268	حمال	کسی که باربر پشت خود حمل کند، باربر
269	حمایل	بند های شمشیر، آنچه به شانه و پهلو آویزند
270	حمرا	سرخ
((خ))		
271	خاتم	انگشتر، مهر، نگین
272	خامه	قلم نی
273	خبرت	آگاهی داشتن به حقیقت، مجرب بودن
274	خدنگ	نوعی چوب سخت و تیری که از چوب خدنگ ساخته باشند
275	خرافات	افسانه ها، سخنان بیهوده
276	خسوف	ماه گرفته گی، زمانی که زمین بین خورشید و ماه قرار می گیرد
277	خصب	فراوانی، حاصلخیزی
278	خطه	شهربزرگ، ناحیه، مملکت، کشور
279	خلخ	نام شهرست
280	خلل	گشادگی بین دو چیز، رخنه، سوراخ
281	خناق	خفک کردن، بند آمدن نفس
282	خوارق	جمع خارق به معنای آنچه که خلاف عادات مردم باشد.
283	خوانین	جمع خان، امیران، سرلشکران، پادشاهان
((د))		

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

284	دارالانشا	دفتری که در آنجا نامه ها و فرامین پادشاه و مقامات را می نویسند
285	داعی	طلب کننده، خواهنده، دعوت کردن
286	داور	قاضی، حکم کردن میان دو نفر
287	دایم الخمر	باده پرست، کسی که همیشه شراب می خورد و نشه است
288	دایم الصوم	کسی که همیشه روزه داشته باشد.
289	دبدبه	بزرگی، عظمت، شان و شکوه
290	دبیر	نویسنده، منشی، کاتب
291	درایت	مزاج، خوی، عادت، دانستن، عقل، دانش
292	درج	گنجانیدن، جا به جا کردن، نوشته کردن مطلبی در کتاب
293	درهم	واحد پول قدیمی، پول نقره یی، مسکوک نقره یی
294	دستبرد	دزدی، چپاول، غارت، تصرف
295	دغدغه	ترس، بیم، تشویش
296	دکان	اتاقکی که درجایی بلند قرار داشته باشد
297	دهر	روزگار، زمانه، زمان دراز، جهان
298	دهشت	سرگشته گی، سراسیمه گی، ترس و خوف
299	دهلیز	راهرو
300	دیپو	انبار، محل ذخیره کردن
301	دینار	واحد پول قدیمی، پول طلایی، مسکوک طلایی
((ذ))		
302	ذلیلان	جمع ذلیل، خار، زبون، پست
303	ذوب	آب شدن، گداخته شدن
((ر))		
304	راستا	ردیف، قطار
305	راغ	مرغزار، سحرا، دامن کوه دامن سبز کوه که وصل به سحرا باشد
306	رأفت	رحمت و مهربانی
307	رأفت	مهربانی، شفقت، ترحم، رحم
308	راکب	سوار
309	رثا	گریستن بر مرده و شعر گفتن در باره ی مرگ کسی با اظهار دلسوز
310	رَجَز	شعری که به هنگام جنگ برای مفاخرت خوانند.
311	رخنه	سوراخ، شکاف، چاک

312	رده	صف، قطار، دسته، درجه
313	ردیف	رسته، رده، صف، پشت سرهم
314	رستگار	آسوده، نجات یافته، آزاد
315	رشد	بزرگ شدن، نمو کردن
316	رکود	آرام گرفتن، ایستادن، کسادى، تنبلى، کاهلى
317	رکیک	زشت، قبیح، سخیف
318	رمز	ایما، اشاره، رازنهفته
319	روال	نظم، اسلوب، ترتیب، جریان
320	روایت	نقل کردن خبر یا حدیث و سخن ازکسى، حکایت
321	روح	با ضم حرف {ر}: جان، روان
322	روند	روش، رفتار، طریقه
323	رویا	خواب خوش، متضاد کابوس
324	رهوار	مرکب دهنده فراخگام و خوش سواری
325	ریاضت	تحمل رنج و تعب، زحمت ورنج کشیدن
326	ریوی	منسوب به ریه به معنای شش (عضوی از بدن)
327	ریوی	منسوب به ریه به معنای شش (همردیف جگر)
((ز))		
328	زدودن	پاک کردن، پاکیزه ساختن
329	زرکش	کسانی که کارشان استخراج طلاست
330	زالال	گوارا، صاف، خوشگوار
331	زمامدار	پیشوای قوم، حاکم
332	زنهار	امان، پناه، مهلت
333	زوال	ناپایداری، نیستی و نابودی، آفت، بلا
334	زهره	طاقت، توان
((ژ))		
335	ژرف	عمیق
336	ژست	وضع رفتار و حرکات، طرز حرکت و اعمال شخصی
337	ژولیده	شوریده، آشفته، درهم، پریشان
((س))		
338	سانسور	تفتیش و مراقبت در مطالب کتب و جراید به وسیله دولت

سایل	339	سوال کننده، طلب احسان، گدایی
سبقت	340	پیشی گرفتن، تقدم جستن، پیشدستی
سبیل	341	راه آشکار، طریق
سپیدار	342	درخت عرعر
سترگ	343	بزرگ، عظیم، قوی هیکل، تنومند
سجایا	344	جمع سجه به معنای: طبع، خُلق، خوی
سجل	345	حکم لازم الاجرا
سد رمق	346	بقیه حیات رانگاه داشتن، گرسنه گی را بند آوردن
سده	347	دوره ی صد ساله، قرن، صدسال
سده	348	صد سال، یک قرن
سرشار	349	پر، لبریز، لبالب
سزاوار	350	لایق، درخور
سقم	351	مرض، بیماری، نادرست بودن، ناصحیح بودن
سلاله	352	نسل، نطفه، خلاصه
سلوک	353	روش، رفتار، سازش
سمت	354	عنوان، مقام، رتبه
سمر	355	شب و سیاهی، دهر، روزگار، قصه و افسانه یی که در شب بگویند
سمعی	356	منسوب به سمع: آنچه که از طریق گوش درک شود
سنت	357	طریقه، سیرت، قول و فعل پیامبر اسلام (ص) آنچه پیغمبر و صحابه برآن عمل کرده باشند.
سوانح	358	جمع سانحه به معنای واقعه، حادثه، هرچیزی ناگهانی، رویداد
سود	359	نفع، ضد(نقص)
سودا	360	خرید و فروش، داد و ستد
سوداً	361	چرت، فکر
سور	362	جشن، ضیافت، مهمانی، عروس
سوژه	363	مضمون، مایه
سوق	364	راندن، حرکت دادن
سُوق	365	بازار، جای خرید و فروش
سوگ	366	ماتم، مصیبت، غم، عزاء، اندوه
((ش))		

367	شارع عام	راه عمومی، راه بزرگ
368	شبانام	چوپانان، نگهبانان گوسفندان
369	شتاب	عجله و تندی، چالاکی و سرعت
370	شرایین	جمع شریان به معنای رگی که خون را از قلب به انساج می رساند
371	شرر	پاره آتش که به هوا بپرد، جرقه
372	شرور	جمع شر، بدکار، صاحب شر
373	شط العرب	خلیج فارس
374	شفاهی	سخنی که با لب و زبان گفته شود و نوشته نشود
375	شکال	شغال، حیوانیست مانند روباه
376	شکوه	جاه و جلال، حشمت و شوکت
377	شوالیه	نجیب زاده یی که در گروه است سواران قرون وسطی پذیرفته شده بود.
378	شیوا	بلیغ، فصاحت، بلاغت
379	شیوع	آشکارشدن، ظاهرو هویدا.
380	شیوه	راه، روش، طریق
((ص))		
381	صاحب غرضان	کسانی که فکری دارند
382	صبا	صبحگاهی
383	صدفه	اتفاق افتادن، به وقوع پیوستن ناگهانی و بدون دلیل
384	صدمه	آسیب، آزار، مصیبت
385	صراحت	آشکاری، روشنی، خلوص، بی آمیخته گی
386	صلابت	استواری، محکمی، سختی
387	صور	جمع صورت به معنای شکل، طریق، روی، چهره
388	صوفیه	پیروان طریقه تصوف، اهل طریقت
389	صولت	هیبت، قدرت، خشم، غلبه
390	صومعه	مکانی بر سرکوه یا جای بلند که راهب یا عابد، جهت عبادت آنجا به سربرد
391	صیقل	جلا، درخشش
((ض))		
392	ضخیم	کلان، بزرگ، ستبر، هنگفت

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

393	ضلالت	گمراه شدن، گمراهی
394	ضمیر	باطن انسان، آنچه درخاطر بگذرد، اندیشه، وجدان
395	ضیاع	بی فایده، بیهوده، بی ثمر، تلف، تباه
396	ضیغم	شیرقوی، شیردرنده
((ط))		
397	طارم	گنبد
398	طراز	طریقه، نمط، روش
399	طراوت	ترو تازه شدن، شادابی
400	طرب	شاد شدن، شادمانی، نشاط
401	طرب	شاد شدن، شادمانی، اهتزاز و جنبش از شادی و نشاط
402	طغیان	ازحد خود درگذشتن، از اندازه تجاوز کردن
403	طوایف	جمع طایفه به معنای گروه، جماعت، دسته
((ع))		
404	عار	عیب و ننگ
405	عاری	برهنه، لخت، فاقد، مبرا
406	عبر	عبرت، پند، پندی که از نظر کردن در احوال دیگران حاصل شود.
407	عتیقه	باستانی، قدیم
408	عدم	نیستی، نابودی، ضد وجود
409	عدید	شماره، شمرده شدن، زیاد، بسیار، فراوان
410	عرش	فلک الافلاک، سقف، قصر
411	عرصه	فضا، میدان، ساحه
412	عرصه	محوطه، میدان، فضا، ساحه
413	عرضه	پیشنهاد، نمایش، ارایه
414	عرف	رسم و رواج، عادت
415	عزلت	گوشه نشینی، دوری و کناره گیری از مردم
416	عزیمت	قصد کردن، آهنگ کردن، دل به کاری نهادن
417	عقونت	بدبوشدن، گندیده گی، بدبویی
418	عقوبت	مجازات
419	عقود	جمع عقد
420	عقیم	نازا، زن یا مردی که از او فرزند به وجود نیاید

421	علو	بلند ترین چیزی، برترین چیز، بلندی یافتن
422	عنصر	بیخ، اصل، ریشه
423	عنف و کره	به زور و به ناخواست
424	عوارض	جمع عارضه به معنای پیش آمده، بیماری، حادثه، مرض
425	عواطف	جمع عاطفه به معنای شفقت، مهر و علاقه و مهربانی
426	عهد	پیمان، شرط، میثاق
427	عهده	مسئولیت، ذمه، متقبل شدن
((غ))		
428	غفلت	فراموش کردن، از یاد بردن، بی خبری.
429	غلو	زیاده روی در کاری
430	غنا	توانگری، بی نیازی، دولتمندی
431	غنامندی	توانگری، دولتمندی، پر بار شدن
432	غنامندی	توانگری، دولتمندی، پر بار شدن
433	غواص	آب باز
434	غول	جانور ترس آور، بزرگ جثه و بد هیکل
((ف))		
435	فاقد	آن که چیزی یا کسی از دست او رفته باشد، ندارد
436	فحص	جستجو کردن، کاوش، تفتیش کردن
437	فرارود	آنسوی دریا، ماوراءالنهر، آنسوی دریای آمو
438	فرجام	آخر، سرانجام، پایان هر کار
439	فرعون	پادشاه مصر قدیم قبل از میلاد
440	فرود	زیر، نشیب، پایین، مقابل فراز
441	فروع	جمع فرع به معنای شاخه
442	فرهیخته	ادب آموخته، ادیب، علم آموخته، عالم
443	فضایل	جمع فضیلت به معنای افزونی در علم و معرفت، برتری، فزونی
444	فقاع	سخت پلید، ناروا، نامشروع
445	فقدان	گم کردن، از دست دادن، گم شدن
446	فقید	گم شده، ازدست رفته، وفات یافته
447	فلاسفه	جمع فیلسوف به معنای حکیم یا دانشمند
448	فوران	جوشیدن یا جهیدن آب از چشمه

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

449	فیروزی	کامیابی، موفقیت
450	فیوض	جمع فیض به معنای خیر و برکت
((ق))		
451	قافم	حیوانی دارای پوست سفید و نرم
452	قبضه	جای گرفتن شمشیر، کارد، کمان و خنجر
453	قدرم	تقدیرم
454	قدست	پاک، پاک شدن، منزّه بودن
455	قرنیه	بخش شفاف پرده‌ی صلبیه، که در جلو چشم قرار دارد
456	قریحت	طبیعت، ادراک، طبیعت شاعری و نویسنده گی
457	قریحه	طبع، ذوق، ادراک، قدرت طبیعی در سرودن شعر و کتاب
458	قریحه	طبع، ذوق
459	قصه	عرض حال
460	قضا	داوری
461	قفا	پشت گردن و در فارسی به معنی دنبال و پشت سر نیز می گویند
462	قلمرو	منطقه حکومت، ناحیه حکمرانی
463	قندیل	چراغدان، شمعدان، چراغ آویز
464	قیود	جمع قید به معنای بند، بستن، درحس ماندن
((ک))		
465	کاخ	قصر، عمارت بزرگ و عالی که دارای چندین اتاق باشد
466	کانون	مرکز
467	کانون	مرکز، محل اصلی
468	کدر	مدیر، اداره کننده یک اداره
469	کرامت	بزرگی، بزرگواری، بخشنده گی
470	کسوف	آفتاب گرفته گی، زمانی که ماه میان زمین و خورشید واقع شود
471	کفاف	آنچه برای چرخاندن زنده گی کافی باشد
472	کلالت	خسته شدن؛ مانده شدن
473	کلام	قول، گفتار
474	کلمات قصار	سخنان کوتاه
475	کلیوی	منسوب به کلیه به معنای گرده(عضوی از بدن)
476	کنایه	سخن پوشیده گفتن

بخش چهارم پرشش های کانکور ۹۸-۱۳۹۴ و واژه نامه

477	کنیشکا	امپراتور بزرگ کوشانی
478	کوتاه دست	کسی که به مال مردم دست درازی نکند
479	کیفر	سزا، جزا، مکافات
((گ))		
480	گاو صندوق	صندوق بسیار بزرگ
481	گرایش	میل، رغبت، خواهش، تمایل
482	گرد کردن	جمع کردن
483	گزند	آسب، آزار، آفت
484	گسترده	پهن کرده، منبسط، فراگیر
485	گستره	پهنا، سطح
486	گلایه	شکوه و شکایت، گله
487	گویش	لهجه، گفتار، کلام، سخن
488	گیومه	قوس کلان
((ل))		
489	لحت	لحظه
490	لغز	چیستان
491	لوث	آلایش، آلوده کردن، آلوده گی
492	لهو	بازی آنچه مایه ی سرگرمی باشد
493	لییم	فرومایه، سفله، ناکس
((م))		
494	مات و مبهوت	حیران، سرگشته، سرگردان
495	ماحول	گرداگرد، پیرامون، اطراف
496	مالش دادن	تنبیه کردن
497	مأنوس	انس گرفته، آشنا
498	ماورأ الطبیعه	در پس و در عقب طبیعت، آنسوی طبیعت
499	ماورای طبیعی	دنیای که برای ما قابل دید نیست
500	مایل	میل کننده، گراینده به چیزی
501	مأخذ	جمع مأخذ به معنای سرچشمه، منبع جای اخذ شده از آن
502	مبادرت	پیشی گرفتن، شتاب کردن، تعجیل

503	مبالغه	افراط و زیاده روی درمدح کسی یا چیزی
504	مباهات	فخرکردن، نازیدن به کسی یا چیزی
505	مبتذل	پیش پا افتاده، بی ارزش، خوار و ناپسند، بیقدر و قیمت
506	مبتذل	پیش پا افتاده، بی ارزش، خوار وناپسند
507	مبرم	محکم، ثابت، قاطع، استوار شده
508	مبنا	بنا کرده شده، پایه و بنیان، اساس
509	مبین	بیان کننده، آشکار کننده، واضح وروشن کننده
510	متانت	نیرومندی، وقار، محکم بودن، استوار بودن
511	متبلور	بلور شده، چیزی که شبیه بلور شده باشد، انعکاس یافتن
512	مترادف	دو یا چند کلمه که در صورت مختلف و در معنی یکسان باشند
513	متروک	ترک شده، وا گذاشته
514	متصوفه	متصوفان، گروه صوفیان
515	متعالی	بلند، رفیع، بلند پایه، بلند مرتبت
516	متعدد	بسیار، بی شمار، چیزی که بسیار باشد
517	متقدمین	مردمان زمان گذشته، پیشینیان، گذشته گان
518	متلاشی	چیزی که اجزای آن ازهم گسیخته و پراکنده باشد
519	متمادی	طولانی، دایمی، دراز
520	متمول	مالدار، ثروتمند
521	متناسب	همه‌انگ، دارای تناسب
522	متناظر	نگرنده به هم، نزدیک به هم
523	متوالی	پیایی، پشت سرهم، پی درپی
524	متون	جمع متن به معنای عبارات اصلی کتاب، رساله و مکتوب، مقابل حاشیه
525	مثال	فرمان
526	مئمن	هشت رکنی، هشت تایی، هشت جزئی
527	مجاب	کسی که درمناظره مغلوب شود
528	مجال	داشتن وقت و فرصت، جولان کردن، جولانگاه
529	مجامله	چرب زبانی، خوشامدگویی
530	مجدانه	ازروی کوشش، با جدیت، ازروی سعی وتلاش
531	مجدوب	جذب شده، شیفته وفریفته
532	مجرا	جای روان شدن، محل جریان یافتن

مجممل	مختصر، کوتاه، خلاف مفصل	533
محاسن	جمع حُسن به معنای نیکویی و خوبی	534
محامد	جمع مَحْمَدَه به معنای کسی راستودن، ستایش کردن	535
محاوره	گفتگو کردن، باهم سخن گفتن	536
محتشم	دارنده حشمت و بزرگی وشکوه	537
محتوا	چیزی که چیزی دیگری را در بر دارد	538
محدث	کسی که حدیث نقل کند، کسی سخنان پیغمبر (ص) را روایت کند	539
محدث	دانشمند علم حدیث	540
محرک	تحریک کننده، جنباننده	541
محسوس	چیزی که وجود واثراَن احساس شود	542
مَحَك	سنگی که طلا و نقره را به آن میمالند و عیار آن را آزمایش میکنند	543
محور	جای چرخش	544
محوطه	زمینی که دور آن دیوار کشیده شده باشد	545
محیل	حیله گر فریبکار	546
مخافت	ترسیدن، خوف داشتن، بیمناک شدن	547
مخرج	جای خارج شدن، محل خروج	548
مخروب	خراب شده، ویران شده	549
مَخْلَص	محل رهایی، راه خلاص، راه نجات	550
مد	بالا رفتن آب دریا	551
مدار	جای دور زدن وگردش	552
مدارج	جمع مدرج و مدرجه به معنای درجه ها، پایه ها، مراتب	553
مدارک	جمع مدرک به معنای سند	554
مداوم	ادامه دهنده، دوام دهنده، همیشه گی	555
مدون	تدوین شده، فراهم آمده، کردآوری شده، جمع آوری شده	556
مراثی	جمع مرثیه	557
مرام	مقصود، آرمان، هدف	558
مرثیه	شعریا سخنی که در سوگواری و یا مدح میت خوانده می شود.	559
مرثیه	شعر یا سخنی که درسوگواری میت خوانده میشود	560
مروت	جوانمردی، مردمی، نرم دلی	561
مزج	آمیزش، اختلاط، درهم آمیختن	562

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

563	مزمّن	کهنه، دیرینه
564	مزیت	افزونی، برتری
565	مزید	افزون، زیاد، بسیار
566	مساعی	کوششها، تلاشها، سعی ها
567	مساعی	سعی ها، کوششها، تلاشها
568	مستعار	عوضی، بدلی
569	مستغنی	بی نیاز، ثروتمند، توانگر
570	مستلزم	آنچه که چیزی دیگری را لازم دارد
571	مستمر	دوامدار، دوام یافته، دایم
572	مستمند	بینوا، بیچاره، اندوهگین
573	مستورات	جمع مستوره به معنای پوشیده درپرده، عفیف، پاکدامن
574	مستولی	مسلط شدن، غلبه یافتن
575	مسحور	سحر زده، جادو شده، فریفته شده
576	مسلم	باورکرده، قبول شده، پذیرفته شده
577	مسوده	نامه یی که نوشته شود تا بعد اصلاح و پاکنویس کنند
578	مسیر	رفتن، روان شدن، جای سیر و گردش
579	مشاهرت	شهریه، ماهانه
580	مشایخ	پیران، بزرگان
581	مشتاق	آرزومند، مایل و راغب به چیزی
582	مشتق	جدا شده، کلمه‌یی که از کلمه‌ی دیگری جدا و ساخته شده باشد.
583	مشتق	چیزی که ازچیز دیگری جدا شده باشد
584	مشروبات	نوشیدنیها، آنچه از مایعات که نوشیده شود
585	مشیت	اراده و خواست خداوند ^(ج)
586	مصاب	مصیبت زده، سختی دیده، مشقت کشیده
587	مصرحه	تصریح شده، روشن و آشکارشده
588	مصوبات	جمع مصوبه به معنای قسمتی از قانون
589	مضحک	خنده آور
590	مضموم	حرفی که ضمه (پیش) دارد
591	مطابقه	برابر کردن، برابر شدن، متحد شدن
592	مطایبه	شوخی و مزاح کردن، خوش طبعی کردن

593	مظالم	جمع مظلومه به معنای ظلم و ستم
594	مظاهره	جمع مظهر به معنای دیدنی، جای ظهور، پشتیبان
595	معاصرت	طبق زمان ساختن
596	معایب	جمع معاب به معنای عیب ها و بدیها
597	معتبر	با اعتبار
598	معترضه	جمله‌ی خارج از موضوع که میان کلام وارد شود
599	معضل	مشکل، سخت، دشوار، زشت
600	معضلات	مشکلات، دشواریها
601	معطوف	بازگردانده، مورد توجه واقع شده، کلمه‌ی که به کلمه‌ی ماقبل عطف شده باشد.
602	معقول	پسندیده عقل
603	معیار	اندازه و پیمانه
604	مغ	مرد روحانی، زردشتی، آتش پرست
605	مغذی	غذا دهنده، تغذیه کننده، پرورنده
606	مفخرت	چیزی که بدان افتخار کنند
607	مفروق	جدا ازهم، پراگنده شده، جدا کرده
608	مقاطع	جمع مقطع به معنی محل قطع و برش
609	مقبول	قبول شده، پذیرفته شد، پسندیده .
610	مقتضی	خواهش شده، طلب شده، در خواست شده
611	مقتضیات	شایسته ها، حاجات، ضرورتها
612	مقتضیات	شایسته ها، حاجات، ضرورات
613	مقوله	سختی که بار بار گفته شده باشد، سخن گفته شده، گفتار
614	مکاتیب	جمع مکتوب به معنای نوشته
615	مکسور	حرفی که کسره (زیر) دارد
616	مکینه	کنایه دار، کنایه داده شده
617	ملاطفت	نیکویی و نرمی کردن
618	ملاک	اصل هر چیز، مایه، معیار
619	ملحق	پیوسته، وابسته، متصل
620	ملکوت	عالم غیب، دنیای آسمانی
621	لمسوس	قابل لمس، لمس شده، قابل درک و در یافت

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

622	ممارست	تمرین کردن
623	ممتد	پی در پی، پشت در پشت، پیایی
624	مناصب	جمع منصب به معنای مقام، رتبه،
625	مناظره	مباحثه و مجادله
626	منتقد	انتقاد کننده، نقد کننده
627	منثور	سخن غیر منظوم، پراگنده، متفرق
628	منجر	منتهی شونده
629	منجنيق	وسيله جنگی
630	منحصر	انحصار یافته، محدود و محصور
631	مندرس	کهنه، فرسوده، پاره پاره
632	منزوی	کسی که از مردم دوری گزیند
633	منزه	پاک و پاکیزه، پاکدامنی
634	منسوخ	از بین برده شده، باطل شده، رد کرده شده
635	منشأ	اصل، مبدأ، جای پیدایش
636	منطبق	مطابق و برابر
637	منفعل	اثر پذیرفته، شرمنده، شرمسار
638	منقول	نقل شده، روایت شده
639	منوط	مربوط، وابسته
640	مواریث	جمع میراث
641	موازی	برابر، یکسان، باهم
642	موانع	جمع مانع، بازدارنده ها
643	مواهب	بخشش ها
644	موثق	مورد وثوق و اطمینان، عهد و پیمان
645	موجد	به وجود آورنده، ایجاد کننده، آفریننده
646	موجز	مختصر، کوتاه، سخن کوتاه و مختصر
647	مودت	دوستی کردن
648	موقت	آنچه که در مدت محدود باقی می ماند، متضاد پایدار
649	موقف	محل، مقام، مسکن
650	موکدّ	تأکید کرده شده، محکم و استوار
651	موهبت	بخشش، آنچه که به کسی ببخشند

652	موهبت	بخشش، دهش
653	مهار	زمام، افسار، کنترل کردن
654	مهلك	هلاک کننده، کشنده
655	مهمات	مجموعه لوازم ووسایل نظامی
656	مهيب	سهمناک، خوفناک، ترساننده
657	مهيچ	هيجان انگيز
658	ميغ	ابر
((ن))		
659	نادر	کمیاب، آنچه کم به دست آید
660	نازک	دقیق
661	ناظم	نظم دهنده، به نظم آورنده
662	ناگزير	ناچار، بیچاره
663	ناوک	تیر، تیر انداز
664	ناهنجاری	عدم تناسب، بی تناسب بودن، نامتناسب
665	نايل	یابنده، بهره مند، به مقصود رسیدن
666	نبض	جنبیدن رگ، ضربان قلب
667	نحوه	طریقه، روش
668	نخبه	برگزیده
669	نژاد	اصل و نسب، تبار
670	نستوه	خسته گی ناپذیر
671	نسخ	جمع نسخه به معنای مطلبی که از روی کتاب نوشته باشند.
672	نصوص	جمع نص به معنای کلام صریح و آشکار که دارای یک معنی باشد.
673	نظارت	مراقبت کردن، نگرستن، نظر کردن
674	نقاد	سره کننده و جداکننده ی خوب از بد
675	نقض	باطل کردن، منهدم کردن، شکستن عهد و پیمان
676	نکبت	مصیبت، رنج، بیچارگی
677	نکوهش	بدگویی کردن، مذمت، ناستوده
678	نکوهیده	سرزنش شده، عیب گفته
679	نگارش	تحریر، نگاشتن، نوشتن
680	نگارنده	نقش کننده

بخش چهارم پرش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

681	نگونسار	سرچپه، واژگون
682	نماد	نماینده، نشانه، علامه
683	نماینده	نشان دهنده
684	نمط	راه، روش، طریقه
685	نوامیس	جمع ناموس به معنای شرف، عزت
686	نوسان	جنبیدن و تکان خوردن چیزی در جای خودش
687	نهاد	ساختمان، بنیاد، باطن
688	نهیضت	جنبش، حرکت، قیام
689	نیاز	حاجت، ضرورت
690	نیایش	دعا، ستایش، پرستش
691	نیرو	توانایی، قدرت
692	نیل	رسیدن به مقصود
693	نیوشیدن	شنیدن، گوش کردن
((و))		
694	وادی	گشاده گی میان دو کوه، دره
695	واکنش	عکس العمل
696	والا	بالا، بلند، بلند مرتبه
697	وثایق	جمع و ثبته به معنای سند
698	وثیقت	آنچه عهد و پیمان را استوار سازد، سند
699	وجاهت	خوبرویی، زیبایی
700	وجه	پول یا چیز دیگری که به وسیله آن زنده گی گذرانند
701	وصمت	ننگ، عار، عیب
702	ولوله	شور و فریاد
703	ویتیرین	قفسه ی شیشه یی قطی مانند
704	ویرایش	پیراستن، منظم کردن، بی عیب ساختن
((ه))		
705	هجو	بدگویی کردن
706	هزل	شوخی، مزاح کردن
707	هسته	قسمت مرکز اتم. و همچنان دانه ی میان میوه مثل دانه ی زردآلو
708	هلاهل	گیاهی است سمی که دارای قوی ترین زهر است

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

همچنان	همان	709
همانند، شبیه	همسان	710
همانند، همرنگ، شبیه	همگون	711
فراست، کیاست، زیرکی و هوشیاری	هنر	712
میل، خواهش، هوس	هوا	713
خوف، ترس، هراس	هول	714
پر بیم و ترس، خطرناک	هولناک	715
هستی، وجود، حقیقت شناسنامه	هویت	716
آشکار، واضح، روشن	هویدا	717
غوغا، جار و جنجال، داد و فریاد	هياهو	718
جثه، اندام	هیکل	719
هیزم، چوب سوخت	هیمه	720
حرف تنبیه به معنای هوشدار، هشیار باش	هین	721
حیوان ترسناک	هیولا	722
((ی))		
توانایی	یارا	723
پیشرو سپاه، اشعه خورشید	یزک	724
چور و چپاول	یغما	725

لغت	متضاد	لغت	متضاد	لغت	متضاد
ازل	ابد	صعب	سهل	اسراف	امساک
مسجون	آزاد	عدو	دوست	عیان	نہان
مطموره	پرورہ	ربیع	خریف	یسار	یمین
سعادت	شقاوت	بسط	قبض	سفیه	فقیہ
مبرهن	مکتوم	گرما	سرما	ورع	عصبان
سدید	ناپایدار	تمکین	تلوین	گزند	نفع
نوحہ	خوشی و سرور	خاور	باختر	وهاج	تیرہ
ناب	ناخالص	حضر	سفر	داهی	غبی
راسخ	نااستوار	رہی	آزاد	نزہت	پرعیب
فتی	پیر	شگفتہ	پژمرده	طیرہ	خوش
عریان	پوشیدہ، محبوب	حرون	اسب رام شدہ	ثنا	نکوحش
ترفند	راستی و درستی	بحر	بر	بخرد	نادان
ژرف	اوج	اطناب	ایجاز	مقہور	قاہر
یارا	ضعیف	لف	نشر	انحراف	راست شدن
جہنم	جنت	خبیر	ناآگاہ	برتر	فروتر
سترون	زایا	منازعہ	صلح	اعمی	بینا
اکمہ	بینا	مہ	کوچک	بدسگال	نیکخواہ
بالا	پستی	عور	ستر	حقارت	بزرگی، وقار
بیاض	سواد	مکتوم	ظاہر	پلاس	حریر
مدح	ہجو	بشیر	نذیر	وضع	شریف
لیل	نہار	تولید	مصرف	جزع	راحتی

حر	بنده	وارد	صادر	که	مه
اوج	حضیض، پستی	کژی	راستی	یأس	امیدواری
دد	دام	مغرور	فروتن	غالب	مغلوب
اهلی	وحشی	هویدا	پنهان	عریان	مستور
نیک	بد	توسن	رام	مکنون	آشکار
کهنتر	مهنتر	دنائت	نجابت	داهی	غبی
کثیر	قلیل	عزا	طرب	الکن	فصیح زبان
افراط	قلت	وضع	شریف	پیرامون	هر جایی
دالسرور	دارالغرور	الکن	فصیح	خامل	مشهور
شموس	رام	نگهت	عفونت، طعفن	فرجام	آغاز
ضیا	تاریکی	تقبیح	توصیف	ربا	حسنه دادن
جدی	هنر	اسیر	آزاد	نیاراست	تنظیم نمودن
آراستن	پیراستن	عروج	پایان	مشحون	خالی
مرارت	شیرینی	شادی	سوگواری	تسویه	پراگنده ساختن
اصل	فرع	ترفند	راستی و درستی	مهبط	بالا آمدن
کهان	مهان	نااستوار	راسخ	مملو	خالی
زهد	ریأ	کاهش	افزایش	مضحک	غم آور
زبردست	زیردست	رخا	شدت	مجمل	مفصل
وازر	بیگناه	انحراف	راست شدن	معالی	پستی
مذموم	پسندیده	طیره	خوش	پرواره	مطموره
غامض	ساده و آسان	حزین	خوشحال	قادر	ناقوان
جذر	مد	مبتذل	باارزش	اعمی	بینا
فراز	پستی	استبداد	نیکی	قلیل	زیاد
قبیح	ملیح	اشراق	تاریکی	ابتسام	گریه گردن
وفاق	نفاق	انارشی	بانظم، آرامی	ندیم	ناکس
داد	بی عدالتی	انبساط	انقباض	تجلی	پنهان شدن
فصاحت	بلاغت	بلیغ	گنگ	زوال	پایداری
نزهدت	پرعیب	ظاهر	باطن	تهذیب	آلوده گردن

بخش چهارم پرسش های کانکور ۱۳۹۴-۹۸ و واژه نامه

تفریط	افراط	ایستا	پویا	آجل	عاجل

فهرست مآخذ

1. احمدی گوی، حسن، ۱۳۷۱، زبان و نگارش فارسی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها
2. الهام، محمد رحیم، ۱۳۹۱، روش جدید در تحقیق دستور زبان دری، کابل: انتشارات یوسف زاد
3. ثروتیان، بهروز، ۱۳۸۳، فن بیان در آفرینش خیال، تهران: چاپخانه سپهر
4. حبیب، دوکتور اسد الله، صحیح بنویسیم «کاروان حله» سال اول، شماره اول (۱۹۹۷)
5. خطیب رهبر، خلیل، ۱۳۸۱، دستور زبان فارسی، تهران: انتشارات مهتاب
6. داری، احمد تمیم، ۱۳۷۶، تاریخ ادب پارسی، تهران: انتشارات بین المللی الهدی
7. راستگو، سید محمد، ۱۳۸۲، هنر سخن آرای (فن بدیع)، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها.
8. شریعت، محمد جواد، ۱۳۷۶، دستور ساده زبان فارسی، تهران: انتشارات اساطیر
9. شریف، فرزانه، ۱۳۹۱، زبان و ادبیات دری صنف دهم، انتشارات: وزارت معارف
10. شمیسا، سیروس، ۱۳۸۱، آشنایی با عروض و قافیه، تهران: انتشارات سپهر
11. شمیسا، سیروس، ۱۳۸۱، بیان و معانی، تهران: چاپخانه رامین
12. شمیسا، سیروس، ۱۳۸۱، نگاه تازه به بدیع، تهران: انتشارات سپهر
13. عنایت، شاهپور، ۱۳۹۱، درسنامه ادبیات پیش دانشگاهی، کابل: انتشارات عازم
14. فتوحی، محمود، ۱۳۹۱، فارسی عمومی، تهران: انتشارات سخن
15. فرخاری، احمد یاسین و اسد الله محقق، ۱۳۹۰، زبان و ادبیات دری صنف دوازدهم، انتشارات: وزارت معارف
16. فرخاری، احمد یاسین و غلام سرور بغلانی، ۱۳۹۱، زبان و ادبیات دری صنف یازدهم، انتشارات: وزارت معارف
17. فرشیدورد، خسرو، ۱۳۸۶، فرهنگ پیشوند ها و پسوند های زبان فارسی، تهران: انتشارات زوار
18. فضلیت، محمود، ۱۳۹۰، زبان تصویر، تهران: انتشارات زوار
19. نیساری، سلیم، ۱۳۷۹، درست نویسی، تهران: انتشارات زوار
20. یمین، محمد حسین، ۱۳۸۹، دستور نگارش و روش تحقیق، کابل: انتشارات قمچاق یمین، محمد حسین، ۱۳۸۰، دستور معاصر زبان پارسی دری، کابل: انتشارات میوند